DUKRELĖ

Maeve Carels

Maeve Carels

Dukrelė

Maeve Carels

Dukrelė

Romanas

Iš vokiečių kalbos vertė
Laima Bareišienė

Vilnius 2000

UDK 830-3
Ca 211

Maeve Carels
LIEB TÖCHTERLEIN
Bastei-Lübbe
Taschenbuch, 1998

ISBN 9986-02-799-3

© Copyright 1998 by Bastei-Verlag Gustav H. Lübbe GmbH Co & Co, Bergisch Gladbach
© Vertimas į lietuvių kalbą, Laima Bareišienė, 2000

Skiriu broliui

A hope, a promise and, in the mirrors song, a shadow
casting light
*eternal**

* Viltis ir pažadas, ir šešėlis meta amžinybės šviesą į veidrodžio atspindį (*angl.*).

Autorė nuoširdžiai dėkoja
Malikai Lakhal už suteiktas kriminalines žinias,
Renatei Posch – už matematines,
o Ingei Bonsing – už pagalbą, vartojant
vokiečių žemaičių tarmę

1

Jau ketvirtąkart per dešimt minučių Lila pasižiūrėjo į laikrodį.

Žinoma, iki karnavalo rengėjų posėdžio pradžios dar buvo pakankamai laiko, tačiau juodu pirma ketino pavalgyti. Ir jeigu Valteris norėjo spėti sudoroti užkandžius, sriubą, keletą antrųjų patiekalų, sūrį, vaisius ir desertą, kaip buvo įpratęs tuomet jam buvo pats metas grįžti namo. Šiaip ar taip, jis juk turėjo persirengti.

Lila apsitampė apatinį sijoną ir atsargiai abiem rankom paėmė nuo lovos stručio plunksnomis papuoštą blizgią suknelę. Iškėlė ją virš galvos ir apsivilko. Suknelė buvo labai ankšta, ir Lila turėjo rąžytis ir muistytis, kol ją apsitempė.

Tačiau kamavosi ne veltui. Lila pritariamai nusišypsojo savo atvaizdui komodos veidrodyje. Ši suknelė itin išryškino vešlius jos apvalumus, o rengiantis sušiaušti plaukai suteikė Lilai nedorovingumo. Buvo matyti, kad ji jau priartėjusi prie keturiasdešimties metų. Bet šią akimirką ir pati beveik patikėjo, kad plėšriam jos grožiui amžius nieko nereiškia. Lila vėl tvarkingai susišukavo tankias kaštonines garbanas. Paskui apsimovė ant galvos paauksuotą juokdario kepuraitę ir linksmai šūktelėjo savo atvaizdui veidrodyje: „Labas!“

Jos šūktelėjimą užgožė iš Diuseldorfo oro uosto kylančio ir palengva sukančio virš vilos lėktuvo motorų gaus-

mas. Lilos jis visai nesutrikdė. Lėktuvai kilo kas kelios minutės, ir jos diena nebūdavo itin nervinga, Lila jų triukšmo apskritai nepaisydavo. Be to, triukšmas būtų buvęs kur kas menkesnis, jeigu ji anksčiau nebūtų atidariusi miegamojo lango, nes buvo surūkiusi cigaretę.

Po valandėlės Lila išgirdo mersedeso burzgimą, kurio ji paprastai net negirdėdavo pro „nuo oro uosto triukšmo apsaugotus“ langus. Atrodė, jos vyras šiandien važiuoja itin smarkiai. Nieko keista. Jis visuomet gana neatsargiai važinėdavo savo elegantišku automobiliu. Tačiau Lila dar nebuvo mačiusi, kad šitokiu greičiu įlėktų į stovėjimo aikštelę priešas namą.

Kai pasigirdo bjaurus džeržgesys, Lila susijaudinusi prišoko prie lango. Pastūmusi užuolaidą pažvelgė laukan. Automobilis stovėjo priešais namą visiškai skersas, tarytum atsitrenkęs priekiniu sparnu į vieną vartų pusę.

Lila pakraipė galvą ir tylutėliai nusikeikė. Taigi Valteris neblaivas. Na, taip galėjo pasitaikyti. Net dažnokai. Juo labiau per karnavalą, kuris Diuseldorfe tęsdavosi velnioniškai ilgai. Čia niekas nesitenkino tomis juokingomis keletu dienų, skiriamomis karnavalo renginiams Reino krašte. Čia būdavo kvailiojama nuo lapkričio iki vasario – su pertrauka per Kalėdas, dėl dievobaimingumo.

Tuo tarpu jau prasidėjo vasaris ir artėjo didžioji sezono pabaiga, pirmadienis prieš Užgavėnes, kurio Valteris Bochkampas kasmet laukdavo džiaugdamasis kaip vaikas. Kaip ir jo tėvas, Valteris priklausė karnavalo rengėjų draugijai ir duodavo pinigų karnavalo eitynėms. Ir jeigu apskritai būtų pastovėjęs, tai niekam nebūtų leidęs tą pirmadienį važiuoti vežimu ir abiem rankom berti ant žmonių gėles. Anaiptol nebuvo apsieita be daugybės alkoholio.

Nė joks čia nusikaltimas, kad gyvybingasis Lilos vyras kada ne kada išmesdavo burnelę. Tiesa, namų gydytojas aiškiai buvo jam uždraudęs padauginti alkoholio, ypač po pirmojo

širdies smūgio, kurį Valteris susigriebė, būdamas palyginti jaunas – trisdešimt aštuonerių. Nuo tada jis pragyveno dar keturiolika metų, bet protingesnis nepasidarė, nors jį buvo ištikęs antras sunkus širdies smūgis. Per pietus jam irgi prireiks vyno ir konjako. O dar tas karnavalo rengėjų posėdis...

Lila užsimerkė ir priglaudė galvą prie sienos. Tarytum regėjo, kaip pamažėle blėsta viltys maloniai praleisti vakarą.

Ji tikėjosi, jog netrukus išgirs automobilio durelių trinktelėjimą, o paskui sunkius žingsnius ant laiptų. Tačiau viešpatavo visiška tyla. Lila vėl atsimerkė ir pažvelgė pro langą. Tamsiai žalias mersedesas tebestovėjo skersas priešais namą. Vairuotojo durelės uždarytos. Ko jis laukia? Kraipydama galvą Lila užtraukė užuolaidą ir išėjo iš miegamojo. Plačiais įvijais laiptais nulipo žemyn, o elegantiška suknelė vilkosi iš paskos pakopomis. Koks švaistymasis! Gal geriau įkalbėti Valterį, kad šįvakar juodu pasiliktų namie.

Žinoma, geriau. Bet nelabai įtikėtina, kad pavyks.

Lilos nuotaika visiškai sugedo, kai ji vien su nailoninėmis kojinėmis ko nepargriuvo ant marmurinių vestibiulio grindų. Įsiutusi atplėšė namo duris.

Ji niekuomet nebegalės pamiršti vaizdo, kurį išvydo.

Garbanotą nušarmojusią galvą Valteris buvo priglaudęs šonu prie vairo. Stambios nedailios rankos mėšlungiškai apgniaužusios vairą ir pabalusios kaip kreida, akys primerktos, o veidas siaubingai iškreiptas.

Lila susiplėšė kojines, iš namo per apsamanojusias grindinio plyteles bėgdama prie automobilio. Nieko nepajuto, net kad kojoms šalta. Prišokusi prie automobilio atplėšė dureles ir čiupo vyrą už pečių.

– Valteri! Kas atsitiko?!

– Mano nitro...

Matyt, jam klaikiai skaudėjo. Paprastai stiprus jo balsas tebuvo tik kimus švogždimas, beveik nesuprantamas. Bet Lila iškart suprato, ką jis sako. Pabandė įkišti ranką į jo švar-

ko kišenę, nepajėgė, tada karštligiškai ėmėsi atsegti saugos diržą. Išsigandusi spaudė mygtuką ne iš tos pusės.

– Valteri, kur tavo balionėlis?

– Nėra. Jo nėra. Nitro... nėra. – Ir toliau tik švokštė. Akys visiškai užsimerkė. Kaktą išpylė prakaito lašeliai. – Lila, man siaubingai bloga, – ištarė jis visiškai aiškiai, o paskui vėl ėmė gaudyti orą. Veide sustingo mirties baimė. Valteris ranka griebėsi už krūtinės, lyg norėdamas kažką nusimesti. Lila buvo mačiusi šį judesį, žinojo, kodėl jo kaklaraištis palaidas ir kodėl jis bando atsisegti marškinius. Mačiusi ne vieną kartą. Žinojo, kaip jis jaučiasi, kai ištinka širdies smūgis – žiedas tarytum apjuosia krūtinę ir vis labiau spaudžia, užgniauždamas kvapą, o skausmas vis stiprėja.

Staiga diržas atsisegė ir Lila ėmė karštligiškai raustis po Valterio švarko kišenes.

– Nerandu balionėlio!

– Jo nėra. Oro... oro.

Balionėlio nebuvo. Lila apibėgo automobilį, atplėšė dureles šalia vairuotojo sėdynės ir paieškojo pirštinių skyrelyje, bet nieko nerado. Atsiklaupė ant sėdynės ir pasisiekė automobilio gale numestą paltą. Iškraustė kišenes, visą išpurtė; iškrito žiebtuvėlis, nosinė, suglamžytas saldainio popierėlis, piniginė – daugiau nieko.

Valteris ištiesė ranką prie atdarų durelių, lyg ketindamas išlipti. Bet Lila žinojo, kad jis nepajėgs ir beprasmiška jam padėti. Valteris buvo aukštas, pernelyg stambus vyras. Lila pasileido atgal į namą, šlapios kojos pavojingai paslydo ant marmurinių grindų, ji suklupo ir trenkėsi smakru į komodą, ant kurios stovėjo telefonas. Klūpomis sučiupo ragelį ir drebančiais pirštais surinko 112.

– Alio? Skambina Bochkamp, Lohauzo kaimo gatvė, 40. Mano vyrui širdies smūgis. Jis automobilyje priešais namą. Nerandam jo balionėlio.

– Atvažiuosim, kaip galėdami greičiau. Pasistenkit jį nuraminti.

Kaip nuraminti žmogų, kuris pagrįstai kenčia mirties baimę?

– Lohauzo kaimo gatvė, 40. Bochkamp, – pakartojo Lila. Tada ranka nuspaudė šakutes ir vėl surinko numerį, šįkart motinos.

Atsiliepė sesuo.

– Patricija! – suriko Lila. Ji staiga prarado savitvardą. – Patricija!!

– Tuoj ateinu, – pasakė sesuo ir padėjo ragelį.

Kūkčiodama Lila atsistojo. Skaudamais keliais sunkiai išėjo iš namo ir nusvyravo prie automobilio.

Patricija gyveno prie pat Lohauzo kaimo gatvės atšakos, vedančios į siaurą akligatvį, kur stovėjo Bochkampų vila. Priešingai negu jos sesuo, Patricija paprastai avėdavo žemakulniais bateliais, taigi lengvai įveikė visą kelią pabėgom. Prie Valterio Bochampo vilos ji atlėkė anksčiau, greitosios pagalbos dar nebuvo.

Valandėlę Patricija sustingo prie vartų, lyg įsimindama keistą vaizdą. Sesuo klūpojo šalia tamsiai žalio mersedeso su elegantiškomis, kremo spalvos oda aptrauktomis sėdynėmis, lyg atnašaudama aukso veršiui. Apsirengusi suknele, su kuria atrodė kaip išsigašinusi kekšė, o ant galvos pūpsojo juokdario kepuraitė. Be batų, nailoninių kojinių vien skutai, o per smakrą nutekėjusi sukrešėjusio kraujo srovelė.

Baltu kaip sniegas, prakaituotu veidu užmerktomis akimis Valteris užsikniaubęs ant oda aptraukto vairo. Patricija priėjo prie automobilio. Pasvarstė, ar būtų prasminga iškelti Valterį ir paguldyti ant žemės, tačiau tik bejėgiškai atmetė atgal pečius siekiančius pelenų spalvos plaukus. Tiesa, kadangi buvo 171 cm ūgio, tai anaiptol ne maža, bet labai laiba

ir liesa. Tad abejotina, ar apskritai būtų pajėgusi pajudinti tokį aukštą ir pernelyg sustorėjusį vyriškį, juo labiau ištempti iš už vairo ir automobilio nuo alaus išpampusį pilvūzą. Be to, ji išgirdo artėjančios greitosios pagalbos sireną ir suprato, kad Lilai užteko stiprybės iškviesti greitajai pagalbai.

Kai greitosios pagalbos automobilis su mirkčiojančiu mėlynu švyturėliu suko iš už kampo ir nutilo sirena, Patricija padėjo seseriai atsistoti. Paskui pavedė ją nuošaliau, kad netrukdytų prieiti sanitarams ir greitosios pagalbos gydytojui. Lila nesipriešino, neatitraukdama nuo Valterio akių. Po kelių žingsnių ji sustojo. Iš baimės lyg geležiniais gniaužtais įsikabino Patricijai į parankę.

Greitosios pagalbos gydytojas, su deguonies balionu atsiklaupęs šalia Valterio ir uždėjęs jam ant veido kaukę, paliepė atnešti neštuvus, ir sanitarai padėjo jam atsargiai iškelti iš automobilio Valterį ir paguldyti ant neštuvų. Patricija negirdėjo, ką sakė gydytojas, kai darė elektrokardiogramą, tiktai matė, kaip paklaustas vieno iš dviejų sanitarų, ryžtingai papurtė galvą. Ji nusigręžė, kai jis užveržė timpą ir suleido Valteriui į veną vaistų, ir vėl ėmė žiūrėti tik tada, kai gydytojas atsistojo. Sanitarai skubiai pakėlė neštuvus ir įstūmė juos į greitosios pagalbos automobilį. Iš paskos įšoko ir gydytojas.

Matydama, su kokia skuba triūsia vyrai, kokie įtempti sanitarų ir gydytojo veidai, Patricija tarytum atsikvošėjo. Staiga perimta baimės, kad praleis paskutinę progą užmesti akį į svainį, ji išsivadavo iš Lilos rankų ir pribėgo prie automobilio.

– Aš nuvešiu seserį į ligoninę, – tarė ji. – Tiktai pasakykit, į kokią.

Tai buvo pretekstas – Lila žinojo, į kokią ligoninę, Patricija irgi. Joms nebuvo naujiena sunkūs širdies smūgiai ir dramatiškas tokių ligonių išvežimas.

Patricija teišvydo Valterio kelnių klešnes ir batų padus.

Prie kairiojo kulno buvo prilipę statybos aikštelės cemento trupinių. „...kliniką...“ – tiek ji teįstengė suprasti, kol vienas iš vyriškių jai prieš pat nosį užtrenkė galines automobilio dureles. Patricija krūptelėjo, kai vairuotojas paleido variklį ir ant stogo sustaugė sirena. Greitoji pagalba su įjungtu švyturėliu lėtai pramanevravo siauru akligatviu pro stovinčius automobilius, paskui įsuko į pagrindinę gatvę ir nuvažiavo. Jiedvi dar ilgai girdėjo burzgimą.

Patricija įstūmė seserį į namą, pasodino svetainėje ant kušetės, nuėmė jai nuo galvos juokdario kepuraitę ir padėjo tą absurdišką galvos apdangalą ant stalo. Paskui įvijais laiptais nuskubėjo aukštyn į miegamąjį. Atsidarė spintą, surado kelnes, palaidinukę, paėmė po ranka pasitaikiusią batelių porą ir vėl nulipo į apačią.

– Nusirenk suknelę, – pasakė ji. Padėjo Lilai nusitraukti per galvą ankštą medžiaginę žarną. Tada nuskubėjo į virtuvę, suvilgė vandeniu rankšluostį ir vėl grįžo svetainėn nuplauti seseriai nuo smakro kraujo. Žaizdelė buvo seniai apdžiūvusi, pleistro nebereikėjo.

Lila apsivilko Patricijos atneštais drabužiais. Buvo išbalusi, akyse aiškiai atsispindėjo siaubas. Vis dėlto atrodė gaivi ir kaip visuomet – na, tiktai kelnes ji mūvėdavo retai. Gal žodžiai „kaip visuomet“ ir nelabai tiko, ji atrodė tiktai natūralesnė negu paprastai. Matyt, dėl to, kad drabužiai, kuriuos paskubom surado Patricija, buvo nelabai suderinti. Be to, didžiuma Lilos kosmetikos nukentėjo dėl to, kad Patricija šluostė jai nuo smakro kraują, o visuomet rūpestingai sušukuotus ir supurkštus laku plaukus buvo tik nerūpestingai nusibraukusi nuo veido ranka. Staiga, pirmąkart po daugelio metų, Patricija iš tikrųjų pajuto, kad stovi priešais seserį, moterį, su kuria kartu užaugo.

Akimirką ji norėjo, – bet kuo greičiau užgniaužė tą norą. Užuot apkabinusi seserį, Patricija nusisuko ir apsidairė:

– Kur automobilio rakteliai?

Lila be žodžių mostelėjo į raktų lentą koridoriuje.

– Tuomet eime. – Patricija padėjo seseriai atsistoti ir išvedė į lauką.

– Maniškis garaže, – tyliai ištarė Lila. Regis, ji mažumėlę nusiramino. Kitoks elgesys jai ir nebūtų buvęs tipiškas. – Pirmiausia turim pavažiuoti šonan mersedesą.

– Man bus malonu, – sumurmėjo Patricija. Rakteliai tebekyšojo, durelės tebebuvo atlapos. Patricija sėdo prie vairo, paleido variklį ir tvarkingai pastatė automobilį į vietą. Istorinis momentas. Mat niekuomet nebuvo važiavusi mersedesu. Nuostabu, net ir toks trumpas kelias kaip trys metrai. Apgailestaudama Patricija išlipo, užrakino automobilį ir atidarė garažą.

– Ačiū, – tyliai padėkojo Lila, kai jiedvi važiavo Lohauzo kaimo gatve.

– Nėra už ką. – Ir vėl istorinis momentas Patricijai, net dvigubu požiūriu. Pirmiausia sesuo niekuomet nedėkodavo, bent jau ne jai. O antra vertus, tikriausiai visi, be pačios Patricijos, jau seniai buvo pamiršę tą faktą, kad ji turi vairuotojo pažymėjimą. Patricija nebuvo vairavusi ir Lilos prašmatnaus nedidelio sportinio automobilio.

Jai nereikėjo perstumti vairuotojo sėdynės, abidvi su seseria buvo maždaug vienodo ūgio. Tačiau vairavo tikriausiai skirtingai. Patricijai prireikė pasitaisyti užpakalinio vaizdo veidrodį. Tai padarė važiuodama, o važiavo ji gana greitai. Lila sėdėjo šalia be žado, sugniaužusi ant kelių rankas, įsmeigusi į kelią išplėstas mėlynas akis. Tačiau Patricijos važiavimo stiliaus niekaip nepakritikavo.

Raudonas sportinis automobilis šoktelėjo pirmyn, kai Patricija, užsidegus geltonai šviesoforo šviesai, spustelėjo kuro pedalą. Kaip gyvulys, kuriam kas nors primynė uodegą, pagalvojo ji, kiek išsigandusi, tiek ir pralinksmėjusi. Pašnai-

ravo į paprastai tokią kandžią seserį, bet Lilai nerūpėjo nei eismas, nei Patricijos vairavimo stilius. Buvo aiškiai matyti, kad jos mintys jau klinikoje.

Vis dėlto Patricija ėmė važiuoti atsargiau, ir pamažėle tariamas jos ramumas, regis, trupučiuką paveikė ir Lilą. Kai jos atvažiavo į ligoninę, Patricijos sesuo buvo beveik atgavusi savitvardą. Kaip ir anksčiau, tebebuvo išbalusi ir susinervinusi, bet gerokai ramesnė. Abidvi nuskubėjo koridoriais, Lila priekyje, nelaukdamos lifto užlėkė laiptais į reanimacijos skyrių.

Duris joms atidarė jaunas slaugas, tačiau viduje kelią pastojo gydytojas rimtu veidu.

– Ponia Bochkamp? Užjaučiu jus. – Paėmė ją už abejų rankų ir suspaudė: – Prisimenat, jau paskutinį kartą sakiau jums, kokia jo būklė. Deja, aš neklydau, ponia Bochkamp. Šįkart jis nepakėlė.

Patricijai nevalingai sutirtėjo smakras, ir, kad suvaldytų drebulį, ji sukando dantis. Pakėlė rankas, trumpam užsidengė veidą ir giliai atsikvėpė. O paskui apkabino seserį per pečius. Ne todėl, kad panoro, o kad šitaip elgtis derėjo. Vos nenusišypsojo, kai Lila, irgi kaip derėjo elgtis, pratrūko raudoti ir puolė jai ant kaklo.

– Jeigu ponia Bochkamp dar norėtų pamatyti savo vyrą... – pasakė gydytojas Patricijai, ir toji įsidėmėjo, kad ji ką tik tapo verta dėmesio pašnekove. Verkiančios moterys tik priedas, kuriuo mirtis dabina savo darbą. Atsakomybė užkraunama tam, kas susitvardo.

– Be jokios abejonės, norėtų. – Savo sodrų balsą Patricija prislopino tiek, kad buvo girdėti tik pagarbus šnabždesys: – Manau, valandėlę mudvi nueisim į laukiamąjį, kol ji šiek tiek nurims.

Gydytojas linktelėjo galvą. Jaunas, su juoda barzda, prisidedančia prie jį supančios profesionalumo ir autoritetin-

gumo auros. Tikriausiai todėl ir buvo su barzda. Patricija pagalvojo, kiek mirštančių ligonių jis jau matęs. Šiaip ar taip, vien žvilgtelėjus į jį buvo aišku, kad jam nelengva susitikti su mirusiųjų giminaičiais. Iš akių, nors balsas skambėjo labai ramiai, kai pasakė:

– Jau paguldėme jį į atskirą kambarį. Kai galėsit, kreipkitės į seserį Hildegardą. Štai ten. – Jis parodė kambario gale atviras duris, pro kurias nuolat siuvo baltai apsirengę žmonės. Lyg skruzdžių takais koridoriais ir po ligonių palatas iš ten pabėgom plūdo skubri stiprių seserų, siaurakrūtinių ligoninės pagalbininkų ir barzdotų slaugų kirbinė.

Linktelėjusi galva Patricija išsivedė seserį iš skyriaus.

Laukiamajame ji susirado piniginę, o paskui prisileido iš automato du puodelius kavos. Ne dėl to, kad norėjo kavos, o kad būtų ką veikti. Apsidžiaugė, pamačiusi automatą. Antraip ko būtų turėjusi griebtis? Lila ne iš tokių moterų, kurios priglunda tau prie peties ir leidžiasi guodžiamos. O Patricija nieku gyvu nebūtų sutikusi kiūtoti šalia ir kada ne kada kartoti: „Na taip...“

Jos nuostabai, Lila iškart paėmė puodelį, pasukiojo tarp delnų, papūtė į garuojantį skystį ir pabandė gerti. Jai truputį kretėjo galva, ir Lila krūptelėjo, kai karštas lašas nusirito per žaizdelę ant smakro, kurį įsibrėžė, atsitrenkusi į komodą.

Lila atsargiai nusišluostė smakrą ir giliai atsiduso.

– Ir kur jis dėjo tą kvailą balionėlį, – staiga pasakė ji. – Matyt, buvo girtas. Velniaižin, kur nukišo. Gal pametė jau statybos aikštelėje. Ir juk puikiai žino, kad jam nevalia gerti. Bet niekaip negali atsisakyti. Kaip tik buvo pabaigtuvės. Prieš pat tą mūsų karnavalo rengėjų posėdį. O namo sugrįžta girtas kaip maišas. Ir neberanda balionėlio. – Jos balsą nutraukė kūkčiojimas. Lila padėjo kavos puodelį ant staliuko ir užsidengė veidą rankomis.

Patricija prikando lūpą. Pasijuto tokia kalta, kad jai net nudiegė po krūtine, lyg kas būtų įsmeigęs peilį. Ji žinojo, kodėl Valteris taip ir nerado savo balionėlio. Nejučia visą jos kūną išmušė prakaitas, ir ji taip pat paskubėjo padėti kavos puodelį. Keliskart giliai atsikvėpė. Nevalia dabar prarasti savitvardos. Šiuo momentu iš jos tikimasi blaivaus mąstymo. Čia ne vieta Valterio balionėlio istorijai.

Lila lėtai nuleido rankas, apsidairė nykiame laukiamajame, lyg matytų jį pirmą kartą, tada vėl pasiėmė puodelį ir gurkštelėjo kavos.

– Gal smūgis ištiko jį kelyje. Kai atvažiavo greitoji pagalba, jis jau nebekalbėjo. Jeigu nebūtų pragaišinęs balionėlio, gal dar būtų gerai baigęsi. Bet dabar... – Ji vėl nutilo.

Gerai. Jos balse skambėjo bejėgiško įniršio gaidelė. Patricija pažino šį įniršį. Gal, galvojo ji, jį pažįsta kiekvienas, kuris bent kartą yra susidūręs su artimo žmogaus mirtimi. Tai vienas iš skaudžiausių jausmų, kurį tikriausiai sunku išpažinti: klaikus įniršis dėl to, kad tu likai vienas.

Patricija įsižiūrėjo į savo kavos puodelį ir staiga išsigandusi suvokė jį taip suspaudusi, kad skystis ko nesilieja per kraštus. Ji skubiai atpalaidavo mėšlungiškai sugniaužtus pirštus. Kad nurimtų, apsidairė aplinkui. Nepastebimai. Pati buvo nepastebima ir elgėsi taip, kad niekam nekristų į akis. Taip buvo įpratusi. Nenorėjo, kad sesuo pamanytų, jog Patricija jos nesiklauso. Nors iš tikrųjų Patricija nenorėjo jos klausytis. Apskritai nenorėjo čia būti. Laukiamasis buvo mažytis, jame pristatyta daug senų kėdžių, keli apibraižyti stalai, o kampuose kėpso bjaurios vazoninės gėlės. Tuščias. Žinoma, neskaičiuojant jų.

Staiga Lila tarė:

– Gal taip ir geriau. Na, kad jo neišgelbėjo. Jo būklė buvo prasta, ir tikrai nebebūtų pasveikęs. O toks gyvenimas jam būtų buvęs baisus.

Maloninga mirtis – dar vienas nuvalkiotas posakis. Tetrūko tiktai: „ Greičiausiai jis gal nieko nebepajuto“ ir: „Galų gale viskas greitai baigėsi. Jis ramiai užmigo“. Patricija atsiduso, ištiesė kojas ir išgėrė kavą. Aišku, būtų galėjusi pasakyti: „Mirtis išplėšė jį pačiam darbingiausiam amžiuje, pačiam žydėjime“. Tačiau anksčiau ar vėliau tuos žodžius pasakys kas nors kitas.

– Išplėšė iš gyvenimo pačiam žydėjime, – kurčiu balsu tarė Lila. – Tarp statybos aikštelės apžiūrėjimo ir karnavalo rengėjų posėdžio. Žinai ką? Manau, jis būtų troškęs tokios mirties.

– Gal tik ne taip anksti, – nesuvaldė liežuvio Patricija. Ji piktai prikando lūpą, per vėlai. Neturėjo šito sakyti. Tai jau ne nuvalkioti žodžiai.

– Taip, – sutiko Lila. – Teisybė. – Jos žvilgsnis grįžo iš begalybės. Apžiūrėjo savo kavos puodelį, lyg pati stebėdamasi, kad jį mato. Pakėlė ir visą išgėrė. Atrodė, tarytum būtų ką tik pabudusi. Patricijos pastaba greičiausiai sugrąžino ją iš banalybių pasaulio į tikrovę. Ji atsistojo: – Einu pas jį.

Patricija pašoko, ištiesė ranką, ko nepaliesdama sesers peties. Atitraukė ranką ir apsidžiaugė, kad Lila jau buvo nusisukusi ir nieko nepastebėjo. Valandėlę prispaudė delną prie savo širdies, kuri, regis, staiga pasiryžo nebeplakti, kaip ir Valterio. „Einu pas jį“, – šis sakinys nuskambėjo jos mintyse, kaip iš pradžių ir ausyse: lyg Lila būtų sumaniusi nusižudyti. Patricija pakraipė galvą. Kas čia per mintis? Kad sesuo iššoks tiesiai pro laukiamojo langą?

Žvilgsnis į atsitiesusią Lilą ir išdidų jos veidą, ir aišku, kad nebus nieko panašaus. Patricijos sesuo visiškai ne tokia. Ji didingai nužingsniavo bjauriu koridorium. Už ir šalia jos žmonės baltais chalatais, irgi einantys ta pačia kryptimi, pagarbiai sulėtino žingsnius. Nebereikėjo net eiti į seserų

kambarį. Pagyvenęs slaugas linktelėjo Lilai ir parodė, kaip rasti kambarį, kur buvo paguldytas mirusysis.

Prie durų Lila sustojo. Patricija irgi ketino sekti jai iš paskos, tačiau, jos nuostabai, sesuo didingai atsigręžė, pasižiūrėjo jai tiesiai į akis ir pasakė:

– Ar leisi man pasilikti su juo vienai?

Patricija apsimetė, lyg ir šiaip ėjusi tik atsisėsti ant suolo prie durų. Tad sutikdama nuleido akis ir prisivertė abejingai linktelėti. Itin abejingai, lyg pabrėždama, kad, savaime suprantama, nė trupučiuko neketinusi trukdyti sutuoktiniams paskutinį kartą pabūti dviese.

Sesuo Hildegarda, išėjusi iš seserų kambario tiktai pasižiūrėti, atsistojo priešais Patriciją. Susikišo rankas į kišenes mėlyno megztinio, apsivilkto ant chalato.

– Na taip, štai kaip greitai viskas gali baigtis.

Stresui irgi reikėjo duoklės. Patricijos savitvarda pleišėjo ir eižėjo, ir jos lūpų kampučiai ėmė trūkčioti, lyg nevalingai viepdamiesi šypsniui. Ji turėjo iš paskutiniųjų susivaldyti ir išlaikyti rimtą veidą. Jeigu jau žmonės surenka visus nuvalkiotus posakius, kas lieka jai? Kuo skubiausiai būtina ką nors sugalvoti.

Sesuo Hildegarda iškilmingai linktelėjo galvą.

– Kai jį išrašė paskutinį kartą, pamaniau: jeigu pamatysim jį vėl, iš ligoninės nebeišeis.

– Nė nežinojau, kad jis taip serga, – nustebusi tarė Patricija

– Jis žinojo, – pasakė sesuo Hildegarda. – Žmona irgi. Labai buvo susirūpinusi, bet aš nė neabejojau, kad vieną dieną viskas šitaip ir baigsis. Jis ne toks žmogus, kad laisva valia imtų saugotis.

Valteris tikrai buvo ne toks žmogus.

– Jūsų tiesa, sesele. – Patricija ramiai palingavo galvą ir liūdnai šyptelėjo. – Ne tokio būdo. Viskas, arba nieko. Pusiaukelės nemėgo.

– Taip, visiškai su jumis sutinku, – atsiduso seselė, ir jos žvilgsnis nušvito: – Vienas iš tų seno raugo.

Ją pašaukė pagalbininkas, dailus jaunuolis ilgais geltonais plaukais, surištais į uodegėlę. Sesuo Hildegarda nuskubėjo prie jo. Netrukus pasirodė Lila, regis, visiškai susitvardžiusi.

– Turiu sutvarkyti vieną kitą formalumą. Palauksi čia?

Tie žodžiai nuskambėjo taip, lyg jau būtų praėjęs tas laikas, kai našlei reikėjo pagalbos. Juo geriau. Tas darbas įtemptas, nors šiek tiek pagyvinęs nykią kasdienybę. Patricija ramiai linktelėjo galvą.

– Jeigu tu sutinki, aš verčiau eisiu į laiptinę ir iš automato paskambinsiu motinai. Gal ji jau nerimauja.

Lila vyptelėjo.

– Taip, geriau pasakyk, kur esi, antraip ji bambės.

– Turės sutikti, kad tą dieną, kai mirė jos žentas, negali būti dėmesio centre, – tarė Patricija ir prikando lūpą, vėl supykusi, kad nepasirinko nuvalkioto posakio.

Tačiau Lila tik linktelėjo.

– Vis dėlto paskambink. Galų gale ji turi teisę žinoti, kas atsitiko.

– Taip, – atsakė Patricija nepatenkinta. Ją itin įskaudindavo bet koks kišimasis į jos pareigas. Paskui staiga nusisuko ir nuėjo.

Geltonplaukis ligoninės pagalbininkas, iš tualeto lekiąs su „antimi“ pas ligonį, rado laiko jai linktelėti. Patricija atsakė į neapsakomai sodraus mėlynumo akių žvilgsnį. Kai jis skubėjo pro šalį, Patricijai plūstelėjo adrenalinas. Mielai būtų sustojusi.

Kokia nesąmonė. Ką būtų pasakiusi? „Taip, kaip greitai viskas gali baigtis. Ar pažinojot mano svainį?“ O juk ne apie tai būtų norėjusi su juo pasikalbėti. Nesvarbu, kad tuščia „antis“ jaunuolio rankose rodė, jog jo reikalai neatidėlioti- ni. Patricija atsiduso ir pastūmė duris į laiptų aikštelę.

Prie telefono stovėjo moteris su tamsiai žaliu chalatu, kurio diržas buvo nukaręs iki pat žemės. Po chalatu – mėlynas sportinis kostiumas, iš po jo palei čiurnas išlindusi oranžinė pižama. Išsileidusios pusmetinės garbanos surištos rožiniu kaspinu. Ant kojų – išnešioti juodi pigūs žemakulniai bateliai. Ji bėrė žodžius tokiu greičiu, kad Patricija net negalėjo susigaudyti, kokia kalba.

Patricija atsišliejo sienos prie pat telefono ir įsispoksojo moteriai į akis.

Moteris nusisuko. Tarškėjo toliau, įsitraukusi į pokalbį ir niekaip neparodydama, kad Patricija jai yra kur kas daugiau, o ne kliūtis, visiškai nepastebima dėl menkumo.

Be jokios abejonės, šiame pasaulyje taip į Patriciją žiūrėjo ne ji viena. Šitaip Patricijai nutikdavo nuolatos. Dažniausiai ji likdavo abejinga, tik ne dabar, kai turėjo šį tą sutvarkyti. Patricija apėjo moterį, atsirėmė į kitą sieną ir vėl įbedė akis.

Moteris nusisuko ir kalbėjo toliau.

Patricija atsiduso. Brendo ginčas. Tačiau dabar ji nebuvo linkusi ginčytis. Nusiminusi nusigręžė, nugara prisispaudė prie sienos ir nusiteikė ilgam laukimui. Apkūni juodaodė violetine pižama geltonomis žvaigždėmis, apsiavusi auksinėmis kurpaitėmis, pasielgė taip pat, atsišliedama į sieną priešais. Ji nužvelgė Patriciją smalsiomis žvitriomis akimis. O kai Patricija jai nusišypsojo, atsakė jai tokia plačia šypsena, kad Patricijos nuotaika kaipmat pragiedrėjo.

Aplinkui kunkuliavo ligoninės gyvenimas, koridoriais sklido riksmai, prie liftų slaugai stūmė lovas, kažkas išmetė padėklą su indais, o kitas įniko plūstis. Patricija prisimerkė. Staiga įtampa lyg koks nešulys prispaudė jai pečius.

Ji ko neužmigo, kai staiga atsidarė duris ir į laiptų aikštelę įžengė Lila.

– Galim eiti.

– Tuoj, miledi, – sumurmėjo Patricija. Ji atsistūmė nuo sienos ir nusekė paskui seserį laiptais žemyn.

Stovėjimo aikštelėje Lila atkišo ranką, ir iškart supratusi, ko jai reikia, Patricija išėmė raktelius iš savo džinsų kišenės ir įdėjo juos Lilai į delną. Lila vairavo pati. Sesers pagalbos jai daugiau nebereikėjo. Tą ji ir pareiškė, kai Patricija šiandien atliko paskutinę sesers pareigą, ištardama nuvalkiotus žodžius: „Jeigu dar galėčiau kaip nors tau padėti...“

– Neleisk pas mane motinos, – atrėžė jai Lila. – Šitokios pagalbos man bus gana. O visa kita sutvarkysiu pati.

Patricija gūžtelėjo pečiais.

– Gerai.

Lila įvažiavo automobilį į garažą, išlipusi linktelėjo seseriai ir be jokių komentarų nuskubėjo į namą. Kai durys trinktelėjo, Patricija kilstelėjo aukštyn antakius. Tada nusisuko ir patraukė namo.

Patricijai buvo netoli iki Bochkampų vilos. Prie pat sankryžos, šalia kurios gyveno Lila, motina turėjo namą vienai šeimai Lohauzo kaimo gatvėje. Už dviaukščio pastato buvo sklypas, kurio kaip tik pakako džiaustyti skalbiniams ir auginti prieskoninėms daržovėms. Siauras kaip žarna pilkai nutinkuoto prieškarinio pastato darželis jau prieš daugelį metų buvo paaukotas platinant gatvę. Palyginti su elegantiška sena balto mūro vila, kurioje apsigyveno ištekėjusi Patricijos sesuo, ir rožyno bei didžiulių medžių apsupta veja, čia viešpatavo kitoks pasaulis.

Ir Lilai visuomet puikiai sekėsi tą pabrėžti. Ji gėdijosi savo kilmės ir net neslėpė tokių nuostatų nuo Patricijos. Buvo nutekėjusi į „geresnę visuomenę“, pasak jos motinos. Ema Barnsen nesijaudino, kad jos beveik niekuomet nekviečia į žento namus, juo labiau tada, kai ten yra dau-

giau svečių. Būtų nesmagiai jautusis „aukštesniųjų asmenų“ draugijoje.

Ema Barnsen visiškai pasitenkino tuo, kad išvaizdi jos dukra retkarčiais valandėlei užbėgdavo aplankyti. Jeigu tai nutikdavo dažnokai, ji tardavosi dalyvaujanti dukters gyvenime. Be abejonės, jai niekuomet nekilo net minties, kad Lila klaikiai bijo apsijuokti dėl motinos.

Ema Barnsen ir šiaip nemėgo eiti iš namų, nes duso ir nebuvo stiprių kojų. Tačiau jeigu mirė giminaitis, tada, žinoma, kas kita. Tada dera, pasiėmus švarią mezginiuotą nosinaitę, apsivilkus geriausią paltą, tučtuojau išsiruošti iš namų pareikšti užuojautos ir pasiūlyti pagalbos.

Bet Patricija nelabai jaudinosi, mat žinojo, kaip tam sutrukdyti. Ema Barnsen visada suprasdavo, kai vyresnėlė dukra nežinia kodėl negalėdavo ar nenorėdavo jos matyti. O Patricija buvo nepaprastai įgudusi taip sumaniai užmaskuoti šiurkščius Lilos žodžius, kad jie atrodydavo kone meilikaujami.

– Čia aš, motin, – riktelėjo ji automatiškai, atsirakinusi duris ir įėjusi į siaurą koridorių. Ji vos neužmynė ant mopso, kuris skubiai pasitraukė atgal visu riebiu kūneliu, atrodydamas beveik laimingas, nors gamta suteikė jam nuolatinio liūdesio apniauktą snukutį. Patricija pasilenkė, pakėlė šunelį, stengdamasi nusukti veidą šalin, kad skruostų aplaižyti nepasiektų drėgnas šunelio liežuvis.

– Jau metas, – atsklido iš svetainės bambėjimas. Gal Patricija neužtruko tiek ilgai, kiek jai rodėsi. Antraip motina būtų stovėjusi koridorėlyje ir arti viena kitos įsodintomis akutėmis varsčiusi dukterį nuo galvos iki kojų inkvizitorišku žvilgsniu. Tačiau Ema Barnsen tebesėdėjo svetainėje savo senam krėsle, tik šis vienintelis baldas namuose atitiko jos stambią figūrą. Pro praviras duris Patricija tematė tik dienraštį, kurį skaitė motina. Tą laikraštį prieš pat pietus

jai atiduodavo kaimynė, jį užsisakanti. Pigus sprendimas. O kaimynė džiaugėsi, kad nebereikia sukti galvos dėl makulatūros.

Motinai nebūtų patikę, jei Patricija būtų ją sutrukdžiusi beskaitančią laikraštį.

Su mopsu glėbyje Patricija įėjo į svetainę.

– Motin?

– Paskui papasakosi. Ar tu apskritai žinai, kiek dabar laiko?

Patricija praleido vakarienę. Emos Barnsen veidas buvo kaip gyvas skaudus priekaištas. Toli gražu ne todėl, kad pavėluodama išvirti vakarienę Patricija būtų pasmerkusi ją bado mirčiai. Nereikalingų kilogramų buvo tiek, kad motina būtų lengvai ištvėrusi ir ištisos savaitės pasninką. Anot namų gydytojo, jos stuburas buvo taip apkrautas, kad nugaros skausmai tapę normaliu reiškiniu. Todėl jis paprasčiausiai atsisakė juos gydyti.

Valgis Patricijos motinai nebuvo susijęs su alkiu. Valgyti reikėjo tam tikru laiku. Kaip vyturėliai tiki, kad jiems užgiedojus kasryt pateka saulė, Ema Barnsen tikėjo, jog būtų pasaulio pabaiga, jeigu ji nevalgytų laiku.

– Arbatos yra? – paklausė ji rūsčiai ir papurtė laikraštį, kurio dideli puslapiai jai glamžėsi atverčiami.

Arbata. Pats svarbiausias ritualas. Ir vienintelis, likęs iš gimtinės nuo tada, kai jiedvi persikėlė į Diuseldorfą. Abi troško pradėti naują gyvenimą, bet arbatos neatsisakė. Tiktai Lila gėrė kavą. Tačiau ji juk ištekėjo už diuseldorfiečio. Buvo ištekėjusi.

Mopsas pasimuistė Patricijos glėbyje. Ji susimąsčiusi pakasė Meilučiui riebų kaklą, ir šunelis užsimerkė ir nurimo.

– Motin, paklausyk. Man paskambino Lila.

– Lila? O! – Motina žaibiškai atsitraukė nuo laikraščio. Ėmė įnirtingai jį lankstyti, kad galėtų padėti ant svetainės stalo. – Lila skambino? Kas atsitiko?

– Valteriui vėl širdies smūgis.

– Ak tu Viešpatie.

– Turėjom paguldyti jį į ligoninę.

– Ak, negali būti.

– Taip, motin. Bet per vėlai. Šįkart gydytojai nebegalėjo jam padėti.

– Ką tu sakai?

– Taip. Jis mirė.

– Ak tu Viešpatie. – Patricijos motina pabandė sunkiai atsistoti nuo krėslo.

– Lila pas draugę, – skubiai pamelavo Patricija. Tokia moteris kaip Lila draugių neturi. Tokia moteris kaip Lila nesišypso kitoms, daugių daugiausia parodo varžovei dantis. – Draugė padės jai sutvarkyti formalumus, pranešt giminėms ir draugams ir taip toliau. Lila paprašė, kad aš kuo greičiau praneščiau tau.

Patricija pastatė mopsą ant grindų ir pliaukštelėjo jam per pilką užpakalį, kad bėgtų sau. Paėmė laikraštį ir rūpestingai jį sulankstė, kad motina galėtų lengvai atsiversti ir skaityti nuo tos vietos, kur liovėsi.

– Turiu pasirūpinti, kad tu pernelyg nesijaudintum. Lila norėtų, kad aš truputį apsaugočiau tave nuo visos šitos užgriūsiančios sumaišties.

Nuo pakilimo tako į orą šovė sunkus lėktuvas ir kaukdamas pradėjo sukti ratą netoli nuo namo. Greičiausiai labai didelis lėktuvas, o gal labai senas, šiaip ar taip, motorai kaukė siaubingai. Patricija buvo taip pripratusi prie šio nuolatinio triukšmo, kad jo beveik nė negirdėdavo. Tačiau pasitaikydavo tokių momentų, kai, regis, aplinkinis pasaulis sustingdavo ir įsiklausydavo, kaip praskrenda lėktuvas.

Ema Barnsen luktelėjo, kol nurimo gausmas. Pasižiūrėjo į Patriciją, mirksėdama bespalvėmis akutėmis. Patricija

prisivertė į jas pažvelgti, stengdamasi visiškai nieko nejausti. Ir įtaigiai tarė:

– Privalai tausoti jėgas, mama. Kad nesusirgtum susijaudinusi.

Melas po melo. Ir kaip šauniai.

– Na, šito tik ir trūktų, – pritarė motina. – Ak, vargšelė mano Lila...

Nė minties rabždintis iš krėslo. Ema Barnsen pasiieškojo nosinės. Paskui graudžiai pasičiupinėjo ant pakaušio kuodą, į kurį buvo susukti jos reti šviesrudžiai plaukeliai, ir pasitaisė išsipešusią sruogą. Lyg šiuo judesiu galėtų grąžinti pirmykštę tvarką pasauliui, staiga virtusiam tokiu žiauriu.

– Tuoj pat užplikysiu arbatos, – pasiūlė Patricija. – Dabar tau jos reikia.

Žinoma. Patricija nuskubėjo į virtuvę. Įpylė mopsui šviežio vandens ir ir įbėrė į jo dubenį sauso ėdalo. Šuo įniko lakti skystį taip pat negražiai, kaip jo šeimininkė kad čepsėdavo, gerdama arbatą. Patricija niekaip nesuvokė, kodėl motina taip negražiai valgo. Juk vaikus išmokė elgtis prie stalo ir, beje, labai nuosekliai.

Būtų galima pasakyti: be galo griežtai. Ji nuolat paleisdavo į darbą rankas, kaip vaizdingai sakoma. Kartais, kai įniršdavo – jeigu tiksliai, tai ji visuomet tokia būdavo, – tai dar ir šiandien atrodydavo, jog tuoj tuoj smogs.

Ne sykį ji ir buvo užsimojusi ant savo suaugusios dukters. Tačiau vien Patricijos žvilgsnio užteko, kad nuleistų ranką. Patricija nežinojo, kaip įgijo šią apsigynimo priemonę, bet jos motina ne pirmoji atsitraukė, išvydusi šaltas kibirkštėles Patricijos akyse. Tas žvilgsnis būtų buvęs vertas aukso, jei Patricja būtų juo pasinaudojusi, būdama vaikas. Būtų kai ko išvengusi.

Patricija atsidarė šaldytuvą, pasilenkė ir iš slėptuvės už apelsinų sulčių pakų išsiėmė aukštą kokteilių maišiklį. Li-

kusį iš šeštojo dešimtmečio, dovaną jos tėvui gimtadienio proga, po keturiasdešimties metų pirmąkart išpakuotą ir naudojamą. Kai Patricija aptiko maišiklį senoje spintoje, iškratė kirvarpas ir nuvalė, tada suprato mėgstanti kokteilius. Be to, tai buvo labai praktiška. Ne taip greit užuosdavai alkoholį, jei, pavyzdžiui, sumaišydavai su apelsinų sultimis ir sirupu.

Patricija žinojo, kad geria pernelyg reguliariai nuo tada, kai surado maišiklį, bet neprisivertė mesti. Buvo malonu pragurkšnoti dieną, užuot ją perkentus.

Ant plataus užpakalio tupėdamas virtuvės vidury Meilutis nepatikliai stebėjo ją, o jo raukšlėtas snukelis buvo iškreiptas liūdno nepasitenkinimo. Jis nemėgo tekilos kvapo.

Maišiklis tebebuvo kone pilnas. Patricija šįryt išgėrė tik vieną taurelę tekilos *Sunrise*. Žinoma, jos nė nereikėjo maišyti, tačiau Patricija pritarė Džeimsui Bondui: ir ji mėgo sumaišytus, o ne suplaktus gėrimus. Patricija išsiėmė iš spintos taurę ir prisipylė sklidiną. Motina manė, kad tai apelsinų sultys, ir nekreipė dėmesio. O tekilos butelis virtuvės spintoje kukliai stovėjo tarp acto ir aliejaus – ta vieta niekas, be Patricijos, nesidomėjo. Tik ji viena tvarkė namų ūkį.

– Į tavo sveikatą, svaini, – kilstelėjo taurę Patricija. Jai drebėjo ranka. Kurgi ne. Drebėjo ne tik ranka, Patricijos nervai buvo įtempti kaip stygos, įsitempęs visas kūnas.

Kokia diena. Keista, kad Valteris Bochkampas, jos svainis, turėjo mirti kaip tik tą dieną, kai pirmąkart gyvenime padarė Patricijai paslaugą.

Šiaip jie beveik nė nesimatydavo. Patricijai jis nepatiko, todėl ji laikėsi nuo jo atstu. Jis pasirūpino pridėti prie uošvės gaunamos pensijos stambią sumą. Ema Barnsen šiuos pinigus kas mėnesį pervesdavo į savo sąskaitą taupomajame banke. Geriau nebūtų sugebėjusi jų panaudoti.

Patricija, vaikščiojanti į parduotuves ir žinanti kainas, būtų puikiai sugebėjusi. Bet neturėjo jokios teisės. Jai reikėjo pasitelkti vaizduotę ir daryti stebuklus su ta menka suma, kuri buvo skiriama namų ūkiui. Tačiau gal jai net pasisekė, kad niekuomet neturėjo daug pinigų namų išlaidoms, nes šitaip savo virimo meną galėjo apriboti didele pigių patiekalų palete.

„Stambi suma" kas mėnesį – tik tiek ir gaudavo Patricijos motina iš Valterio Bochkampo. Pinigai ir perstatytas namas, kurio viršuje Valteris įrengė kambarius Patricijai, o apačioje miegamąjį motinai. Lilos vyras savo žmonos šeimai daugiau neparodė jokio dėmesio.

Ir vis dėlto Patricijos motina didžiavosi turtuoliu žentu. Žiūrėdavo į jį savotiškai nusižeminusi – niekuomet nebūtų drįsusi pati lįsti jam į akis. Ir Patricija vengė Valterio, nekentė cholerikų.

Bet šiandien ji matėsi su svainiu dukart. Antrąkart tada, kai jis vadavosi mirtimi prie savo vilos prašmatniame mersedese.

Pirmąkart šiandien ji matė Valterį, kai su motina grįžo iš pasivaikščiojimo po miestą.

Kaip bet kokia proga, kai Patricijos motina išsirengdavo iš namų, ir ši kelionė buvo rūpestingai suplanuota. Patricija netgi turėjo iš anksto išvalyti šepečiu vargana kailine apykakle papuoštą paltą, kurį motinai prieš daugelį metų gimtadienio proga buvo padovanojusi Lila ir kurį toji karštai ir nuoširdžiai mylėjo. Kiekvienusyk, kai tik pamatydavo šį paltą, Patricija apsidžiaugdavo, kad Lila niekuomet nenusižemino ir nepadovanojo seseriai kokio nors drabužio. Jos nieko nedovanodavo viena kitai. Jeigu Patricija pirkdavosi drabužių – žinoma, itin retai, – tai tik tose senamadiškose parduotuvėse, į kurias vaikščiodavo ir jos motina. Mat jai tereikėjo pilko megztinio ir džinsų.

Kol motina bambėdama tvarkingai sagstėsi paltą, Patricija mirktelėjo savo atvaizdui veidrodyje.

Seniai praėjo tie metai, kai ji segėjo auskarą iš ilgų įvairiaspalvių plunksnų. Šitaip atrodydama, Patricija dabar mėgavosi neapsakomu pranašumu, kurio jai teikė duodama ramybė. Jeigu kas apskritai atkreipdavo į ją dėmesį, tai tik su apdairiu draugiškumu – ir tam tikra pagarba, su kuria žiūrima į žmogų, apie kurį neįmanoma pasakyti ką nors blogo. Net ir jei nieko apie tą žmogų nežinai.

– Šunį paimsi tu, – be jokio reikalo paliepė jai motina. Lyg kada nors būtų buvę kitaip. Mopsas ir kambarinė, galvojo Patricija. „Kaip turtinga senė su mopsu ir kambarine“, – toks buvo lakus jų šeimos posakis. Ir ištekėjusi už didžiausio statybų verslininko šiame krašte Lila smagumo dėlei padovanojo motinai mopsą. Be apystatos, kuria pasirūpino Valteris, perstatydamas namą, indaplovės ir skalbinių džiovintuvo, tai buvo vienintelis kartas, kai Lilos šeimą nušvietė per vedybas įsigytų milijonų tviskesys.

Kai jiedvi ėjo į autobusų stotelę, Patricija sekė motinai iš paskos. Ne dėl to sąmojaus, o kad Ema Barnsen jai neleido. Stambi jos figūra užėmė visą šaligatvį, o ji buvo ne iš tokių, kad ką nors praleistų į priekį.

Patricija nekentė kelionės autobusu. Meilutis irgi, kadangi negalėjo žiūrėti pro langą, nes Patricija nesisodindavo jo ant kelių. Abu apsidžiaugė, kai keliskart persėdus galų gale nuvažiavo į atkampią parduotuvę, kur motina norėjo sutaisyti nuo amžiaus susidėvėjusį skėtį, neatlaikiusį pirmosios didelės pavasario liūties. Žinoma, paskutinę kelio atkarpą būtų galėjusios važiuoti tramvajum, tačiau motina nemėgo tramvajų ir kai kada paprasčiausiai atsisakydavo į juos lipti. Greičiau sutiks grįžti tramvajum, jei bus pakankamai nuvargusi.

Kol kas ji tebebuvo kupina jėgų ir pasiryžusi pasismaginti per šį pirkimo nuotykį, nė neketindama pripažinti, kad

jos skėtis nebetaisytinas. Kilo išsami diskusija su nuovokia pardavėja apie dalykus, anksčiau įmanomus, o dabar nebe. Ema Barnsen išsipleikė ant kėdės, šioje senamadiškoje parduotuvėlėje paslaugiai pastatytos pagyvenusiems ponams. Ji teikėsi išklausyti nuodugnų paaiškinimą, kodėl nebėra atsarginių dalių jos skėčiui.

Galų gale Patricijos motina susitaikė su mintimi, kad būtų protingiausia pirkti naują skėtį. Skrajodama padebesiais Patricija žiūrėjo į maskuojamųjų spalvų, nedailius skėčius, kuriuos vieną po kito išskleisdavo pardavėja, ir, kaip derėjo, sakė savo nuomonę. Aišku, ji išsyk suprato, kokį skėtį galiausiai pirks motina: tą, kurį pardavėja pagyrė spalva labai derantį prie jos palto. Bet iki pabaigos dar buvo labai toli.

Praėjo dar pusvalandis, kol kalba nukrypo į esmę. Patricija vėl išskleidė nusižiūrėtą skėtį ir sąmoningai jį pakratė, demonstruodama tvirtumą. Motina įdėmiai stebėjo vyksmą, o pardavėja slapčiom nusibraukė akies kamputyje iš palengvėjimo susitvenkusią ašarėlę – bent jau taip atrodė. Galų gale Patricijos motina padėjo skėtį ant prekystalio.

– Ką gi, manau, pirksim šitą

– Ir džiaugsitės daug metų, – pasakė pardavėja. – Jeigu atidžiau pasižiūrėtumėt, tai jis palyginti dar ir nebrangus, o juk kokybė puiki! Joks vėjo gūsis lengvai jo nesulaužys.

– Ir jis tikrai labiausiai dera prie palto, – pabaigė kalbą Patricija. Skėtis buvo rūpestingai suvyniotas, apmokėtas ir atiduotas.

Kaip ir reikėjo tikėtis, atgal važiuoti Ema Barnsen pasiryžo tramvajum, kuris sustodavo tiesiog prie parduotuvėlės durų. Kol laukė stotelėje, turėjo išsamiai pateisinti pirkimą. Mat Patricijos motina buvo kilusi iš šeimos, kur grūdas dedamas prie grūdo. Dar ir šiandien pinigus ji leido sunkiai ir kamuojama sąžinės priekaištų.

– Iš pat pradžių maniau, kad nebeapsimoka taisyti senojo

skėčio, – dėstė Patricija. – Būtų tau vėl sulūžęs per pirmąją audrą, o tada būtum dar labiau supykusi. – Šį įprastinį ritualą Patricija atliko abejingai, apie jį nė negalvodama. Gerai, nes praeis daug dienų, kol ši ceremonija baigsis. Jeigu ji nebūtų sugebėjusi laikytis šių šeimos papročių negalvodama, seniai būtų išsikrausčiusi iš galvos. – Pripažink, kad šio skėčio kokybė kur kas geresnė nei senojo. Vien medžiaga kokia.

Vos užsiminus apie skėtį, šiuos žodžius Patricija turės kartoti dar daug savaičių, nors ritualas jau seniai baigtas. Vėliau reikės kur kas mažiau pastangų, jeigu šiandien, kai įspūdžiai dar tokie ryškūs, nešykštės iškalbingumo.

Tai nepakenčiama, bet Patricija ir neprivalo kęsti. Kaip ir mopsas, kuris tupi šalia prisimerkęs ir snūduriuoja. Patricijos mintys nuklydo kitur. Arba, tiksliau, ji pati atsidūrė kitur. Savajam, vidiniam, pasauly. Visatoje, kuri be jokių problemų galėjo gyvuoti šalia tikrovės – šalia, po ja, viršuj, nesvarbu kur. Kartais ji užgoždavo tikrovę, kartais būdavo jos šešėlis, viskas priklausė vien nuo Patricijos įgeidžio. Tokie sapnai nemiegant paskutiniais metais keliskart per dieną gelbėjo Patricijai gyvybę. Ar bent sveiką protą. Patricija niekuomet nebūtų įstengusi iš tikrųjų stovėti tramvajaus stotelėje Diuseldorfo Flingerno rajone ir su motina taukšti apie skėtį. Daugių daugiausia po trijų minučių būtų pradėjusi klykti ir nebegalėjusi liautis.

Diena ir sapnas lietėsi ir maišėsi, kol Patricija sklandžiai bėrė frazes, dairydamasi po gatvę ir maloniai nustebinta, kad galų gale mato ką kita. Ji retai išvažiuodavo iš Lohauzo.

Vėliau Patricija tikrai stebėjosi, kad Valteris apskritai pažino žmonos gimines. Jis išėjo iš taupomojo banko filialo ir atrodė labai susimąstęs. Greičiausiai jis nesugebėjo kaip Patricija pasinerti į kitą pasaulį ir tikrajame atrodyti budrus.

Bet staiga jis stabtelėjo, pakėlė akis ir pamojavo. Ir, kad ir kaip keista, perėjo per gatvę ir pasisiūlė parvežti jas na-

mo. O juk jam būtų buvę taip nesunku pareikšti, kad turįs reikalų kitoje miesto dalyje.

Gal buvo puikiai nusiteikęs. Gal jam pasisekė banke. Šiaip ar taip, galantiškai kaip Tarzanas pasodino uošvę šalia savęs į mersedesą, o Patricija paskubėjo įsitaisyti ant galinės sėdynės. Mat gal ją būtų net pamiršę – tokia jau mopsų ir kambarinių dalia.

Ji pasisodino Meilutį ant kelių, nes buvo laisva tik viena sėdynės pusė. Ant kitos tvarkingai sulankstytas gulėjo Valterio paltas. Mopsas be galo patenkintas susiraitė jai ant kelių. Ir Patricijai kelionė automobiliu patiko kur kas labiau negu autobusu, nes Valteris važiavo kitu keliu. Paprastai ji mažai važinėjo po miestą, tad džiaugėsi kiekviena proga pamatyti ką nors nežinoma ir neįprasta.

Vieną kartą savo gyvenime jis parodė draugiškumą, o paskui tą patį vakarą mirė.

– Į tavo sveikatą! – vėl pakartojo Patricija ir vienu mauku išmetė aukštą kokteilių taurę. Kitados sesers vyras jai netgi labai patiko.

Užvirė vanduo. Patricija įbėrė į filtrą arbatos, pakabino jį arbatinuke ir užplikė vandeniu. Jau seniai nebeskalaudavo arbatinuko verdančiu vandeniu, kaip derėjo elgtis pagal seną gerą fryzų paprotį. Nustatė, kad nėra jokio skirtumo. Ir svarbiausia – motina nieko nepastebėjo. Tik vandenį reikėjo filtruoti. Diuseldorfo vandentiekio vanduo Rytų Fryzijos arbatai buvo tarytum nuodai.

– O Dieve, kaip tu mane išgąsdinai, – pasakė ji, kai atsidarė laukujės durys, per sandėliuką vedančios į sodą. Nemaloniai karštas vandens lašas užtiško Patricijai ant plaštakos viršaus, ir ji skubiai nusivalė ranką. – Gal irgi norėtum puodelio arbatos?

Bodo nusišypsojo, atviras jaunatviškas vypsnys labai pa-

gražino jo siaurą veidą su apskritais akinukais, strazdanomis ir ežiuku kirptais, rudokais plaukais virš aukštos baltos kaktos.

– Nekalbėk niekų. Taip nieko nebus. Trauk tekilos, sesut.

Niekam ir į galvą nebūtų atėję vadinti Patricijos brolį gražiu vaikinu, jis buvo pernelyg kaulėtas ir negrabus, per ilga nosimi ir per didele burna. Bet nuo negražumo jį greičiausiai apsaugojo gyvybingumas ir žavesys. O šito jis turėjo su kaupu, nors pats tarytum nė nenutuokdamas. Patricija jam nusišypsojo. Bodo buvo puse galvos aukštesnis už ją. Ir toks pat lieknas, nors tik tuo abu ir buvo panašūs. Bodo visą laiką judėjo, mostagavo plonomis ilgomis rankomis, kažką maigė pirštais, taisėsi akinius, tampė sau už ausies, neramiai trepsėjo ilgomis kojomis. Jis buvo kupinas energijos.

Gal dar ir tai buvo abiem bendra, bet Patricijos energingumas buvo lyg geležiniuose gniaužtuose.

– Bodo, dvidešimtmečiui nederėtų gerti nuo pusiaudienio.

– Ak, tavo amžiuje irgi nederėtų. Ir žvilgtelėk, sesut, lauke jau temsta. Gana šykštauti. Nuo pat pietų sėdžiu prie rašinio, įstrigau. Man reikia truputį prasiblaškyti. Ir atsipalaiduoti.

Patricija paėmė butelį ir pripylė degtinės taurelę. Meilutis nepatenkintas atsiduso ir nutipeno atsigulti į savo krepšį kampe. Iš ten priekaištingai įsistebeilijo į juos apskritomis akutėmis.

– Tekila tau pravers, kai sužinosi, kas nutiko, Bodo, – tarė Patricija. – Tavo svainis mirė.

Bodo aiškiai apstulbo. Šviesios mėlynos akys patamsėjo, jis nepatikliai įbedė jas į seserį. Ji gūžtelėjo pečiais, bejėgiškai, nenorėdama pasakyti nuvalkiotos frazės. Tik jau ne jam. Pernelyg gerbė brolį. Nors ir labai jį mylėjo, visada mylėjo. Niekuomet gyvenime negalės nieko taip my-

lėti, kaip mylėjo šį drąsų vaikinuką protingu žvilgsniu ir įžūlia šypsena.

Bodo nuleido galvą. Valandėlę svarstė, sukiodamas taurelę pirštais. Paskui kilstelėjo ir visą susivertė į burną. Net nusipurtė. Bodo retai gerdavo ką kita, ne kolą, gal apskritai nemėgo alkoholio.

– Ir kodėl jis negalėjo susivaldyti? – pasakė Bodo pakimusiu balsu. – Lakė, rijo, rėkalojo, trankėsi dieną ir naktį. O kas dabar? Ar Reinas išsiliejo iš krantų? Kilo žemės drebėjimas, susvyravo pilies bokštas? Subankrutavo birža? Nieko. Miestas tebestovi. Tiktai jo nebėra. – Jis vėl nusipurtė ir atkišo degtinės taurelę. Dvejodama Patricija pasižiūrėjo į brolį, bet jis tik nepatenkintas prisimerkė, taigi ji vėl truputėlį įpylė. Bodo pasidėjo taurelę ant stalo priešais ir ėmė sukioti tarp gražių ilgų plonų pirštų. – Kada jis mirė?

– Palauk, – paprašė Patricija. – Pirma turiu nunešti mamai arbatos. Per tą sumaištį neišviriau laiku vakarienės. – Padėjo arbatinuką ant plytelės ir nunešė viską į svetainę; šiandien nenorėjo, kaip paprastai, nešioti motinai puodelį po puodelio.

– Tuoj bus vakarienė. Atsiprašau, kad šiandien vėluoju, – pasakė ji.

Ema Barnsen nutylėjo. Buvo pasiėmusi iš spintos šeimos nuotraukų albumą ir sėdėjo krėsle. Susimąsčiusi žiūrinėjo kelias ryškiaspalves Lilos su vestuvine suknele ir savininko pasididžiavimu spindinčio Valterio Bochkampo nuotraukas.

Lyg kas nors būtų lipęs jai ant kulnų, Patricija nuskubėjo į virtuvę ir tvirtai uždarė duris. Atsisėdo prie stalo ir pasislinko su kėde arčiau brolio.

– Šiandien po pietų – arba ne, veikiau vakarop. Lila paskambino. Valteris kaip tik parvažiavo namo, juodu ketino eiti į karnavalo rengėjų posėdį. Buvo jau išgėręs, žinai, kaž-

kur šventė namo pabaigtuves. Smūgis, matyt, ištiko kelyje, o jis nerado savo nitrobalionėlio.

– Ak, vaistų – jis seniai išmetęs viską, kas tik jam buvo išrašyta! – įsiplieskė Bodo. Šeimos istorijoje dramatiški Valterio širdies smūgiai buvo įprastinis reiškinys. – Kam jam nitroglicerinas. Lyg ir be vaistų jis nebūtų pakankamai ūmus.

Patricija gūžtelėjo pečiais.

– Tikriausiai tavo tiesa. Bet tie vaistai plečia susiaurėjusias širdies kraujagysles, o purškiami ima veikti per kelias minutes. Jie būtini, jei ištinka širdies smūgis. Jau vien dėl skausmų, kurie, beje, nepakeliami. Ir anaiptol ne tuoj atlėgsta, kai širdis vėl gauna pakankamai kraujo.

– Žinau. – Kurgi ne. Bodo smegenys buvo visokiausios išminties versmė. Kartais Patricija galvodavo, kaip jis, sulaukęs vos dvidešimties metų, sugebėjo sukaupti šitokią daugybę žinių. Bodo pakraipė galvą, tarytum blaškydamasis tarp nuostabos ir pasibjaurėjimo svainiu, su kuriuo neturėjo jokių reikalų. – Tokio žmogaus net du infarktai nebūtų įtikinę, kad jis nėra nemirtingas.

– Taigi, – pasakė Patricija. – Tačiau dabar jis patikėjo.

– Banalūs, bet teisingi žodžiai, – niūriai sutiko Bodo.

Patricija susiraukė.

– Atleisk man, broleli, tačiau šiandien išeikvojau tiek gailestingumo, kad nebeliko nė kruopelės. Man reikėtų atsigauti. Žinai, galų gale turiu padengti stalą vakarienei. Tu irgi norėsi?

– Ak, dėl Dievo, ar tu iš rimtųjų manai, kad dabar praryčiau bent kąsnį?

Paprastai Bodo visuomet ateidavo ne tik išalkęs, bet klaikiai išbadėjęs. Gal mažam studentiškam savo kambarėly jis tik užkąsdavo, spiriamas būtinybės. Aišku, ir neturėjo pakankamai pinigų valgiui.

Bodo susimąstęs parideno ant stalo tuščią taurelę.

– Kaip manai, ar man aplankyti Lilą?

Patricija kilstelėjo aukštyn antakius.

– Nežinau. Na, ji davė suprasti, kad nenori nieko matyti. Juk pažįsti savo seserį. – Bodo susiraukęs linktelėjo galva, ir Patricija kalbėjo toliau: – Tačiau tai nereiškia, kad ji neapsidžiaugtų, jei kas nors ateitų.

– Tavo tiesa. – Bodo pastatė taurelę ir atsistojo: – Taip, manau pas ją užsukti.

– Palauk. – Patricija pašoko ir padėjo ranką jam ant peties: – O paskui? Tu čia sugrįši?

Aukštas ir negrabus Bodo stovėdamas nusišypsojo jai iš viršaus:

– Gal, jeigu senė ramiai spoksos į dėžę. – Staiga jo veidas paniuro: – Turėjau galvoje televizorių.

Patricija susivaldė nervingai nešyptelėjusi.

– Okei. Tada kol kas.

Bodo išėjo pro laukujes duris. Jis pereis per kiemą, peršoks gyvatvorę ir išnyks. Jis niekada neidavo pro priekines duris. Ir nepasirodydavo kairėje namo pusėje, kur buvo svetainė ir viešpatavo jo motina, prisitraukusi prie lango krėslą ir pasidėjusi kojas ant suolelio.

Patricija taip ir nesužinojo, kodėl Bodo susiginčijo su motina. Prisiminė, kad ji ir Lila neišdrįso žvilgtelėti į svetainę, kur buvo daužomi arbatos puodeliai. Po ginčo Bodo beveik nė žodžiu nepersimetė su motina. Net kai dar gyveno namie. Atsisakydavo papasakoti, o motina irgi atkakliai tylėjo. Nors visuomet didžiavosi sūnum, be galo didžiavosi – šito Ema Barnsen niekada nebeprisipažintų.

Tik matydama puikius Bodo pažymius ir girdėdama per kraštus besiliejančias mokytojų pagyras motina šypsodavosi, nors šiaip šypsodavosi be galo retai. Bet ji būtų didžiavusis pagimdžiusi ir ne tokį gabų sūnų. Svarbiausia, kaip manė Patricija, būdama senamadiškų apipelijusių pa-

žiūrų, motina nepaprastai pūtėsi, kad paleido į pasaulį giminės pratęsėją.

Tačiau, be gerų pažymių ir taip lengvai žeriamų pagyrų, sūnus neteikė jai daug džiaugsmo. Išgirtasis Bodo protingumas veikiau atsisuko į ją kita puse, o pastaroji motinai visiškai nepatiko. Dažniausiai jau po kelių minučių jų pokalbis nutrūkdavo, motinai mirtinai įsižeidus ir sviedus žodžius: „Tu ir vėl viską geriau žinai“.

Ji taip ir nesusitaikė su tokia padėtim: Bodo iš tikrųjų viską žinojo geriau. Jis neleisdavo niekam pliurpti nesąmonių. Jau vaikas neleisdavo, kad suaugusieji pūstų jam į akis miglą. Būdamas mažas berniukas, negailestingai atmetė visas pasakas ir vadinamąją liaudies išmintį. Užuot dėkingai klausęsis, pasidomėjo jų sukūrimo istorija, kuri pasirodė jam patraukli. Patricija visuomet mėgo klausytis brolio, tačiau Ema Barnsen į jo elgesį žiūrėjo kaip į nepagarbą tėvų autoritetui, jos žeminimą ir įžeidinėjimą. Tokio elgesio ji negalėjo nei suvokti, nei su juo apsiprasti.

Motina jo nesuvaldė. Bodo buvo pernelyg protingas ir pernelyg mylėjo tiesą. Per daug girdėjo, per aiškiai matė ir neprisivertė prikąsti liežuvio. Anksti ėmė negerbti motinos. Taigi nebuvo įmanoma išvengti, kad santykiai galutinai nenutrūktų. Kad ir ką Bodo tą dieną būtų pasakęs motinai – jis pasakė viską ir neatsiims nė vieno žodžio. Taigi susitaikymo nebus. Mat jis su motina turėjo vieną bendrą savybę: manydami, kad yra teisūs, abu būdavo užsispyrę ir neperkalbami.

Atsidususi Patricija ėmė dengti stalą vakarienei. Ir tuoj pat išgirdo koridorium atšlepsinčią motiną.

– Patricija! – sušvogždė uždususi Ema Barnsen, bet duktė dar negalėjo suprasti jos šūksnio. Mat motina paprastai pradėdavo kalbą tada, kai virtuvėje negalėjai jos išgirsti. Ar nežinojo, kad niekas jos nesupras, ar jai tai visiškai nerūpėjo: – Sakyk, Patricija, tu vis dar neišvirei vakarienės?

Dukrai nė nereikėjo suprasti, kad žinotų, ko nori motina. Ema Barnsen ne itin vertino pokalbio meną. Pati nelabai turėjo ką pasakyti, juo labiau ką nors įsidėmėtina ar nauja. Ji visuomet kalbėdavo tuos pačius dalykus. Daugelio metų patirtis ir vis tie patys namų ruošos ritualai išmokė Patriciją bendrauti su motina.

– Kaip tik ketinau tave kviesti, – pasakė ji, kai motina įėjo į virtuvę. Šalia savo lėkštės ji pasidėjo stiklinę kokteilio, jis buvo šiek tiek raudonesnis nei apelsinų sultys, bet motina nieko nepastebės. Jeigu ne apelsinų, tai kokios nors kitokios sultys. Emai Barnsen nerūpėjo, ką geria jos duktė. Niekada nerūpėdavo. Net ir tada, kai iš po dar mokinukės dukters lovos išriedėjo tuščių martinio butelių.

– O Dieve, ką mes darysim, – suaimanavo motina, sėsdamasi prie stalo. – Ką darys Lila. Firma. Vila. Ak tu Viešpatie.

Meilutis beveik be krebždesio išsiropštė iš savo krepšio ir nepastebimai palindo po Emos Barnsen kėde. Kai ji taip negražiai valgydavo, ko nors galėjo nukristi ant grindų, ir Meilutis neketino žiopsoti.

– Na, firma dabar jos, vila irgi, o jeigu tu nori žinoti mano nuomonę, tai Lila puikiai susitvarkys, – tarė Patricija. – Juk jai visuomet knietėjo verslas. Vargu ar firmoje buvo kokių nors reikalų, apie kuriuos ji nebūtų buvusi informuota.

– Ak Patricija! – pasipiktinusi taip sušuko motina, kad mopsas krūptelėjo ir dėl visa ko nutipeno prie savo krepšio šalia spintos. Ema Barnsen paniekinamai pakreipė galvą: – Moteris, viena! Tokio amžiaus! Eik jau!

Patricija susivaldė nenusišypsojusi. Gal be vyro Lila susitvarkys net geriau. Ne dėl to, kad jo nemylėjo, bet jis buvo cholerikas ir jo sprendimai ne visada patys geriausi. O jos amžius – na, ji buvo „pačiame žydėjime“. Lila buvo protinga, veikli ir tikrai savarankiška moteris. Ir greičiausiai

neilgai našlaus, ji ne iš tokių. Jai reikėjo vyrų. Gal jai pakaks proto neprileisti Valterio įpėdinio prie šeimos finansų – arba susirasti padoriam vyrukui.

Labiau įtikėtinas pirmasis variantas.

– Turim užsakyti vainiką, – pademonstravo praktiškumą Patricija. – Kokių gėlių norėtum?

– Pagalvojau apie gvazdikus, – atsakė motina. – Baltus ir raudonus. Nebus taip klaikiai niūru.

Taip, pamanė Patricija, būtų lyg karnavalo puošmena.

– O kiek derėtų mokėti?

– Na taip, turėtų būti ne per didžiausias, – kaip ir tikėjosi Patricija, atsakė motina. – Bet ir ne mažiausias.

Patricija atsiduso. Nekentė tokio pobūdžio atsakymų. Kaskart išgirdus, jai ant sprando pasišiaušdavo plaukeliai, suspausdavo po krūtine, ir Patricija įsižnybdavo. Vis į tą pačią vietą. Vieną dieną namų gydytojas tikriausiai pastebės kaip tik ten pūlinį.

Diuseldorfe Patricija gyveno todėl, kad tvarkytų motinos namų ūkį. Taigi, kad įtiktų motinai. Jeigu pajėgtų, Patricija taip ir elgtųsi. Bet ji nepajėgė. Mat jos motina nesugebėjo pareikšti savo norų.

Jeigu tai buvo galima apibūdinti žodžiu „nesugebėjo“. Kartais Patricija rimtai manydavo, kad motina nepasako, ko norinti, grynai iš piktumo. Kartais jai rodydavosi, kad motinai apskritai nusispjaut į patogumus, o svarbiausia valdyti, kad ji tyčia verčia jaustis valdinius kaltais, pažemindama ir sumenkindama.

Bet gal Ema Barnsen ir pati nežinojo, ko nori. Individualybių ir saviraiškos epocha dar buvo labai jauna, šiaip ar taip, gerokai jaunesnė už Patricijos motiną. Gal Ema Barnsen per anksti ištekėjo, per anksti susilaukė vaikų ir viskuo nusivylė, tiek santuoka, tiek ir visu savo gyvenimu.

Patricija žinojo, kad jos tėvai nelabai sutarė. Tiesa, jie

niekuomet nesiginčijo, bet gal dėl to, kad neturėjo ko pasakyti vienas kitam. Ema Barnsen ne tik nepareikšdavo, ko nori, ji niekuo nesidomėdavo. Taigi, be namų ūkio reikalų, daugiau nelabai buvo apie ką kalbėti.

Ir šiandien niekas nepasikeitė. Patricija manė, kad atneštus laikraščius ir žurnalus motina skaito tik iš nuobodulio – žinoma, dar ir dėl to, kad išsikirptų visus straipsnius, kur paminėta jos turtingai nutekėjusi duktė ar žentas. Ką skaičiusi, niekuomet nepasakojo. Kad ir kas tai būtų buvę, sulanksčiusi laikraštį motina nepaminėdavo nė žodžiu. Beprasmiška ją klausinėti. Į klausimą: „Ar laikraštyje buvo kas nors įdomaus?" Ema Barnsen, kiek Patricija įstengė prisiminti, visuomet atsakydavo:

– Juk vis tiek ten tik pliurpalai.

Tačiau laikraščius ji skaitė, kasdien nuo pirmo iki paskutinio puslapio. Tačiau labiausiai mėgo spręsti kryžiažodžius. Kai perskaitydavo laikraščius, likusią dienos dalį praleisdavo spręsdama kryžiažodžius iliustruotuose žurnaluose.

Tad ko čia stebėtis, kad toks gyvenimas negalėjo patenkinti ir motinos nuotaika ištisai buvo prasta. Patricija niekaip nesuprato, kodėl motina nesusiranda kitoniško užsiėmimo. Patricija apskritai nesuprato motinos. Ji būtų rimtai pasistengusi įminti šią mįslę, tačiau greit suvokė, jog tada susilauktų tik nemalonumų. Ema Barnsen šlykštėjosi bet kokiais klausimais.

Taigi Patricijai nuolat iškildavo neišsprendžiamų uždavinių. Dėl paprasčiausių kasdieninių smulkmenų, ne tik dėl vainiko Valterio laidotuvėms. Bet ji priprato. Arba nupirks ką nors padoraus, tuomet brangiai kainuos. Arba pasistengs patenkinti finansinius motinos įvaizdžius, tuomet susilauks priekaištų ir kritikos, kad sugebėjo nupirkti tik štai tokį nuskurusį vainiką. Nesvarbu. Šiaip ar taip, kitokios išeities nebuvo.

Giunteris Reiteris apžiūrėjo save, nusibraukė pūkelį nuo tamsaus dvieilio kostiumo priekio ir tik tada paspaudė skambutį. Kai Lila Bochkamp jam paskambino, dar suskubo persirengti.

Durys atsivėrė. Jis nusilenkė Martai, ir Lilos ekonomė atsakė jam tuo pačiu.

– Ir jums ši diena sunki, – tarė jis, ir iš akies kampučio Martai nusirito ašara, lyg tik būtų laukiama tokio momento. Bjauriais blizgančiais dažais išterliotos lūpos išsiviepė, ir Marta keliskart sukūkčiojo balsu. Stipri, nedailaus sudėjimo, pagarbą kelianti figūra, aukšta ir tiesi, apkarstyta dzingsinčiais papuošalais, pašviesintais trumpais plaukais ir nagais, nepeiktinais net vampyrei. Jos ašaros būtų sugluminusios Reiterį, jeigu nebūtų jų palaikęs sentimentalumo proveržiu. Jis buvo pripratęs prie graudulio, kurį pastebėdavo rodant tarnus – ir apskritai visą prastuomenę, – kai nelaimės ištikdavo juos pačius ar šeimininkus.

– Jai sunku, – atsakė Marta garsiu šiurkščiu balsu. – Labai labai sunku. Tik ji neparodo. Bet jai sunku.

Giunteris spėjo, kad ji kalba apie Lilą Bochkamp. Tiesa, jam buvo lengva šnekučiuotis su tokiais žmonėmis kaip Marta, bet beveik neįmanoma jų suprasti. Laimė, jam to ir nereikėjo. Buvo kilęs iš geros šeimos, kiek privilegijuotas, tiek ir talentingas, ir nuo tada, kai atsistojo ant kojų, jo gyvenimo būdas nepasikeitė. Su tarnais bendrauti mokėjo. Dažniausiai pakakdavo vieno kito malonaus žodžio ir, kad ir kaip keista, tokių žmonių palankumas buvo garantuotas.

Praeidamas trumpam padėjo Martai ant peties ranką ir nė nepažvelgęs žinojo, kad ji priėmė šį gestą su didžiausiu dėkingumu.

– Nuoširdžiai užjaučiu, – pasakė jis, kai įžengė į svetainę ir padavė Lilai ranką.

Jai irgi iškart pasiliejo per veidą ašaros, bet Lila jas nusi-

šluostė. Giunteris atsisėdo į krėslą su aukšta atkalte priešais sekreterą, šį baldą mėgo labiau nei minkštus balta oda aptraukto garnitūro krėslus. Lila trupučiuką paieškojusi už pagalvėlės rado nosinaitę, nusišluostė akis ir susmuko ant kušetės.

– Buvo siaubinga, – tarė kimiai.

Jis linktelėjo galva. Mirtį nuo širdies smūgio visuomet įsivaizduoji staigią ir neskausmingą. Tačiau, po teisybei, nedažnai žmogus pargriūva ir iškart numiršta.

– Ar nori viskio? – paklausė Lila ir nusišnypštė nosį. – O man, regis, reikia taurelės.

Jis atsistojo ir žengė prie baro.

– Aš įpilsiu. Su ledu?

– Ne. – Lila nusišypsojo pro ašaras: – Valteris sakydavo, kad nusikaltimas skiesti vandeniu gerą jo viskį. Dėl to galėjo net įsiusti. O tu negersi?

– Verčiau ne, dar turiu važiuoti. Mums reikia skubėti į firmą, Lila.

Jis padavė Lilai taurelę, ta čiupo abiem rankom ir iškart išgėrė, kaip vaikas stiklinę pieno. Tada vėl atkišo taurelę.

– Prašau įpilti dar. Man būtina išgerti.

Jis įpylė be žodžių ir nusprendė daugiau nebeduoti. Tačiau to neprireikė. Antrąją viskio taurelę Lila išgėrė lėtai ir trečiosios nebepareikalavo. Giunteris turėjo žinoti, kad Lila nepasiduos liūdesiui. Tai jos asmeninis reikalas. O dabar jai labiausiai rūpėjo vyro paliktas verslas.

– Ar peržiūrėjai dokumentus, kuriuos tau atidavė Valteris?

Jis linktelėjo galva.

– Ten buvo ir Valterio kontoros seifo šifras. Nemanau, kad rizikuosim, jei pinigus kol kas padėsim į mano seifą. Dokumentus paprasčiausiai sunaikinsim. Niekaip nesuprantu, kam jis laikė tokią krūvą popierių.

– Kad užkimštų žmonėms burnas, jeigu bus reikalas, ir įrodytų, jog ir jie susitepę, – paaiškino Lila. – Abejoju, ar mes turim viską sunaikinti. Pirmiausia gerai pagalvosiu.

Jei gaudavai stambių užsakymų, tokių kaip Valterio Bochkampo firma, buvo labai pelninga iš valstybės pirktas statybines medžiagas ypatingomis kainomis perparduoti privačioms statybinėms organizacijoms. Tiesa, daugybė nešvarių pinigų nutekėdavo darbininkų, tarnautojų ir valdininkų kyšiams, bet šis tas likdavo.

Lila buvo pasiryžusi mesti tokį verslą. Bijojo rizikuoti kaip Valteris. Firma klestėjo, pelnas buvo didesnis nei pakankamas. Lila ketino nepažeidinėti įstatymų. Tikėjosi, jog bus galima susitarti su senais klientais, pratusiais pirkti iš Valterio Bochkampo pigiau. Juk buvo ir legalių kelių, jei jau žūtbūt reikėjo pasukti iš vieškelio. Kaip tik ketindamas pasinaudoti įstatymų spragomis Valteris ir buvo pasamdęs jaunąjį advokatą, bet taip ir neįvertinęs jo sugebėjimų. Jis vertėsi „ konservatyviuoju būdu“, kaip pats sakydavo.

– Važiuojam, – padėjo Lila taurelę ant staliuko ir atsistojo. Giunteris Reiteris susirūpinęs pasižiūrėjo į ją. Jos veidas atrodė kaip senos moters, bet eisena energinga ir stamantri.

Ji susidoros. Tokių taip lengvai nepalauši.

– Kai pagalvoji, kaip vėlu, stebiesi, kad mieste dar kunkuliuoja gyvenimas, – tarė Lila, kai juodu važiavo per Flingerną, kur pramoninio kvartalo pakrašty buvo įsikūrusi Valterio Bochkampo statybinių medžiagų firma.

– Mes Diuseldorfe, – ramiai atsakė Reiteris. – Ilgiausi pasaulyje barai ir taip toliau, o kur dar linksmas pareinės gyventojų būdas ir abejotina kultūra. Ar manei, kad jie jau aštuntą vakare sulenda po patalais?

– Ča – taip. – Lila apsidairė. – Žinoma, ne senamiesty.

Jis nusišypsojo.

– Regis, nelabai nutuoki apie naktinį Diuseldorfo gyvenimą. Gal kaip tik šioje kiek nuošalesnėje apylinkėje ir nevyksta tai, kas būtų įdomu tau. Bet tai anaiptol nereiškia, kad čia nieko nevyksta.

Šią valandėlę Lilai nelabai rūpėjo paskaitos apie vietines naktines linksmybes. Ji pasirausė rankinėje, patyliukais keikdama vakarą ir žiemos tamsą.

– Tikiuosi, kad raktai tie. Kol kas retai jais naudojausi. O naktį beveik neteko čia būti. Jei kada ir užsukdavau, tai tik su Valteriu. Sustok, atrakinsiu vartus!

– Pamaniau, gal būtų paprasčiau automobilį palikti čia. Bet jei pageidauji, galim įvažiuoti į aikštelę.

– Pamiršai dokumentus, kuriuos turim išsinešti, – priminė jam Lila ir atsidarė automobilio dureles. – Gal reikės palyginti daug tų popierių ištempti. Po velnių, ar tik nepradeda lyti?

Ji išlipo atrakinti vartų ir apsižvalgė.

– Giunteri? – tarė ji staiga prislopintu balsu ir pasilenkė prie jo lango.

– Taip? – Jis pastebėjo, kad ji įbedusi akis į pastatą ir nejučia pasekė jos žvilgsnį. Vos nekrūptelėjo, išvydęs antrajam aukšte degančią šviesą. – Kieno tai kabinetas? – paklausė tyliai, patamsy bandydamas įžiūrėti, ar aikštelėje yra daugiau automobilių. Tačiau tepamatė tik sunkvežimius. – Gal kas nors pamiršo išjungti šviesą, – tarė abejodamas. – Kieno kabinetas?

– Valterio, – spėjo Lila. Prisimerkusi ji žvelgė į apšviestus langus: – Arba laukiamasis, o gal Kraningerio kabinetas – vienas iš trijų. Nežinau. Bet manau, kad Valterio.

– Olia lia! – kilstelėjo aukštyn antakius Giunteris Reiteris. – Nepasakyčau, jog man tai patinka.

– Man irgi ne. – Jos rankoje sudzingsėjo raktų ryšulėlis.

Paskui Lila pasisuko į advokatą ir parodė jo autotelefoną: – Skambinkim į policiją. Man tai pernelyg pavojinga.

– Ak Lila... – tarė advokatas. – Ne pati blogiausia mintis kviesti policiją – atvirai prisipažinsiu, aš irgi norėčiau. Tačiau jeigu tai Valterio kabinetas ir jeigu kas nors laužiasi į seifą ir net jau turi dokumentus, kuriuos mes norim išsinešti, tuomet nenorėčiau, kad šalia būtų policininkas. Ar supranti?

Lila išplėtė akis.

– Puiku. Gal jis teisus. Galbūt. Ji netikėjo, kad Valteris būtų griebęsis tokios veiklos, jog kam nors parūptų išlaužti seifą ir pavogti įkalčius. Bet įmanomas daiktas, kad įsilaužėlis vylėsi rasti seife pinigų. O kadangi tai buvo nešvarūs pinigai, tai ir jai nepatiko mintis, jog juos pamatys budri įstatymų sergėtojo akis. Gal ten palyginti ir nedidelė suma, bet pakankama, kad atiduotum ją be kovos. Lila įsirėmė rankomis į šonus: – Tai ką dabar darysim?

– Lažinuosi, jog kas nors pamiršo išjungti šviesą.

Reiteris atsidarė pirštinių skyrelį, išsiėmė nedidelį pistoletą ir išlipo iš automobilio.

Lila nepatikliai įsispoksojo į jį.

– Dėl Dievo, Giunteri! Liaukis! Neverta rizikuoti. – Ji papurtė galvą ir pareiškė: – Ne, Giunteri, aš nesutinku! Jeigu taip pavojinga, prašyčiau paskambinti policijai. Ir jeigu į dienos šviesą iškils neteisėti Valterio sandėriai – ką gi, tegu. Taip baisu nebus. Gal nulėks viena kita galva, bet dėl to firma nesužlugs.

Giunteris jai nepasakė, kad tarp tų galvų galėtų būti ir jo. Tiesa, niekas neįrodytų, jog jis pažeidė įstatymus, ne toks jis kvailas. Bet jis negalėjo ir nenorėjo leisti, kad būtų taip lengvabūdiškai suteršta jo reputacija, kaip ką tik apie Valterio firmą pasakė Lila. Jis padėjo jai ant peties ranką.

– Lila, tai dujinis pistoletas savigynai. Žinau, jis atrodo tikras, bet toks ir turi būti. Juo labiau kai toks atvejis.

– Taip, puiku. – Suraukusi kaktą Lila apžiūrėjo pistoletą: – Tikėsimės, kad tas viršuje neišsitrauks savo patrankos – mat jo gali būti tikra, ar ne? Giunteri, meldžiu, paslėpk tą daiktą.

Advokatas užsikišo pistoletą už kelnių juosmens ir iškėlė abi rankas aukštyn.

– Okei, okei. Bet aš jį pasiimsiu. Dėl visa ko.

– Dėl visa ko, – sumurmėjo Lila, pasukdama prie durų. – Tikiuosi, kad nelaimingo atsitikimo nebus.

Durys buvo užrakintos. Atsargiai ir tyliai jas atrakino ir vėl užrakino. Liftu nevažiavo, o pirštų galiukais užlipo į antrąjį aukštą laiptais. Reiteris pravėrė koridoriaus duris ir apžvelgė koridorių. Jis buvo ryškiai apšviestas. Iš lauko šviesos negalėjai matyti. Nejučia Lila sulaikė kvapą, o paskui ėmė gaudyti orą. Nepanašu, kad kas nors būtų pamiršęs kabinete išjungti šviesą. Ji palietė Reiterio ranką. Jis krūptelėjo ir žengtelėjo atgal.

– Ar mudu protingai elgiamės, Giunteri? – paklausė ji dvejodama. – Gal vis dėlto verčiau iškvieskim policiją.

– Abejoju, – atsakė jis tyliai. – Kad ir kas čia yra, greičiausiai turi raktą. Jeigu būtų vagis, tikrai nebūtų palikęs koridoriuje šviesos. Veikiausiai tai firmos darbuotojas.

– Okei, – sušnibždėjo Lila. – Nereikia policijos. Bent kol kas.

– Pabūk čia, – paliepė jis, bet Lila pasipiktinusi papurtė galvą. Jis atsiduso. Žinoma, ji seks iš paskos. Beprasmiška veltis į kalbas – Lila elgsis kaip tinkama. Dabar firma priklauso jai, ir ji darys kaip savininkė.

Juodu nutipeno per koridorių, ir Reiteris pro rakto skylutes pasižiūrėjo, kuriame kabinete dega šviesa.

– Jo laukiamajame! – Šiuos žodžius jis ištarė be garso, Lila suprato tik iš lūpų judesių.

Reiteris atsitiesė, pasitaisė švarką, giliai įkvėpė ir lėtai iškvėpė. Padėjo delną ant durų rankenos. Valandėlę sustingo.

Paskui, Lilos siaubui, išsitraukė pistoletą ir atlaužė gaiduką. Staiga atlapojo duris. Suspaudęs pistoletą abiem rankom, prasižergęs atsistojo tarpdury, nusitaikęs į moterį prie rašomojo stalo.

– Ką jūs čia veikiat? – piktai paklausė Lila Bochkamp.

Marija Enderat vis dar spoksojo į Giunterį Reiterį, tuo tarpu jau nuleidusį ir už kelnių juosmens užsikišusį ginklą. Tamsiai mėlynos jos akys buvo apstulbusios. Grakščia ranka ji nusibraukė nuo veido vešlių, pečius siekiančių plaukų sruogą. Ranka vos drebėjo.

Paskui sviedė žvilgsnį į Lilą. Iš apačios aukštyn, nes firmos viršininko žmona gerokai pranoko ją ūgiu. Nors jau žilstelėjusi, sekretorė šalia Lilos atrodė kaip mergaitė. Po valandėlės ji atsakė:

– Na, čia mano kabinetas, ponia Bochkamp, ir...

– Čia mano vyro kabineto laukiamasis, – atkirto Lila. –Ir manytina, kad jums pavyksta atlikti savo darbą iki vidurnakčio. Pagirtina, kad darbuotojai nesibodi viršvalandžių, ponia Enderat. Bet vartai užrakinami vėliausiai šeštą. Dabar pusė dešimtos vakaro. Jeigu imsit miegoti savo darbo vietoje, manysiu, kad nebesusidorojat su pareigomis. Prašyčiau eiti namo.

– Aš tik šį tą pamiršau rašomajame stale, – išdidžiai pareiškė Marija Enderat. – Ką tik atėjau, nė neketindama dirbti. – Būtų galėjusi daug ką pasakyti, bet nutilo. Nesiteisins viršininko žmonai. Lila Bochkamp čia neturi jokios valdžios. Ir Marija Enderat jos nekenčia.

– Nereikėtų pistoleto, kad mane išvarytumėt, – labai pašaipiai tarė ji Giunteriui Reiteriui.

– Tai dujinis pistoletas, – žaviai nusišypsojo advokatas. – Savigynai.

Marija Enderat pasižiūrėjo į jį ir kilstelėjo aukštyn dai-

lius antakius. Paskui nuleido galvą, pabrėžtinai kruopščiai užrakino rašomojo stalo stalčių ir išėjo neatsisveikinusi. To ir nereikėjo. Lila Bochkamp ir advokatas jau buvo dingę Valterio kabinete, nebekreipdami į ją dėmesio.

Sekretorė jau buvo bepasukanti iš koridoriaus už kampo, kai atsidarė durys ir jai iš paskos atskubėjo Giunteris Reiteris. Jis kažką šaukė. Marija Enderat sutrikusi atsigręžė. „Raktą!“ – suprato ji.

– Taip. – Ji parodė raktų ryšulėlį: – Aš nepamiršau raktų – štai jie.

Advokatas prilėkė prie jos, lyg sekretorė ketintų pasprukti.

– Prašau man grąžinti paradinių durų raktą.

Marija Enderat įbedė į jį akis.

Jo veidas buvo mandagus, bet balsas skambėjo taip, lyg jam tuoj tuoj trūks kantrybė.

– Ponia Enderat, prašau man atiduoti raktą, kuriuo atsirakinot duris.

– Juk ponia Bochkamp pati turi raktą, – žengtelėjo atgal nepasitikėdama sekretorė. – Antraip nebūtų įėjusi.

– Ponia Enderat... – pradėjo sakinį Giunteris Reiteris.

– Žinoma, gal aš klystu, pone Reiteri, – tarė Marija Enderat, – bet tas valteris TPH, kurį jūs turit, visiškai ne dujinis.

Giunteris Reiteris išpūtė akis.

– Kodėl taip manot?

– Turiu brolį, – atkirto jam sekretorė. – Kol kas jis tik ir tešneka apie ginklus. Kai ką ir aš įsimenu. Tikiuosi, leidimą turit.

Reiteris atsiduso.

– Taip, ponia Enderat. Advokatai turi leidimus ginklams. Mes bendraujam su pavojingais žmonėmis, ir man jau ne sykį grasino. Ponia Enderat, aš prašiau jūsų rakto.

– Bet man jo reikia, pone Reiteri. Dažnai rytais aš ateinu pirmoji. Ponui Bochkampui nepatiktų...

– Ponia Enderat, – nutraukė ją advokatas. – Gaila, kad turiu jums pasakyti, dabar, tokiu metu ir šitam koridoriuje. Žinau, jūs ilgai dirbot su Valteriu Bochkampu. Šioj firmoj jūs nuo dvidešimt penkerių metų, argi ne?

Marija Enderat linktelėjo galvą. Staiga jos akyse sužibo baimė. Dabar, čia, šiame koridoriuje, sustojo laikas.

– Valteris Bochkampas mirė šįvakar nuo širdies smūgio, – oficialiai pareiškė advokatas. – Man labai gaila.

Sekretorės akys prisipildė siaubo, o paskui pritvinko ašarų.

Tai matydamas Giunteris Reiteris suprato, kad vėl jam pasitaikė proga pelnyti meilę keliais maloniais žodžiais. Tačiau stovėdamas priešais moterį, į kurią ką tik buvo nutaikęs savo valterio vamzdį, negalėjo taip greitai atgauti įprastinės formos.

– Palydėsiu jus į apačią, ponia Enderat, ir užrakinsiu duris, – pasakė advokatas. – Prašau ateiti rytoj į darbą, kaip ir visi kiti, kai bus atrakinti vartai. Kiek laiko čia bus truputis netvarkos, kaip paprastai nutinka po staigių mirčių. Tačiau pirmiausia prašyčiau man grąžinti pagrindinių durų raktą.

2

Kai kitą rytą sučirškė žadintuvas, Patricijai pasirodė, kad ji pabudo keliomis valandomis per anksti. Jai buvo apsunkusi galva. Lyg apsvaigusi nušlitiniavo į vonią, atsuko praustuvės čiaupą ir rieškučiomis apsipylė veidą šaltu vandeniu. Nelabai padėjo. Žvilgtelėjo į veidrodį ir pamatė, kad akių vokai patinę. Tarytum būtų praverkusi kiaurą naktį, o juk miegojo lyg užmušta.

Name buvo šalta. Kaip visuomet rytą, tačiau šiandien ji sušalo net po karštu dušu. Patricija stipriai nusitrynė frotiniu rankšluosčiu, koridoriuje perlipo per mopsą, regis, irgi dar ne visai pabudusį, ir skubiai apsirengė.

– Šįryt man vienai tikriausiai reikia didelio virdulio arbatos, – pasakė Patricija, paėmė Meilutį glėbin ir nulipo laiptais į virtuvę gaminti pusryčių.

Triūsė praktiškai pusiaumiegė. Ir motinai greičiausiai atsiliepė vakarykščias jaudulys. Patricija girdėjo, kaip ji kur kas garsiau negu paprastai baladojasi po vonią ir miegamąjį. Jai būdavo negera, jeigu trankydavo duris. Išgirdusi sunkius motinos žingsnius koridoriuje, Patricija atsiduso. O jeigu motinos savijauta prasta, tai, be jokios abejonės, ir jos dukrai diena bus ne iš gerųjų. Gal motina neišsimiegojo. Kai ji įėjo virtuvėn ir atsisėdo prie stalo, buvo matyti, kad Emos Barnsen paakiai tamsiai mėlyni.

Karšta arbata Patriciją atgaivino, tačiau ji neprisivertė išgerti daugiau negu du puodelius ir be apetito trupino duoną. Kad motina bent būtų tylėjusi, kaip paprastai, bet žento mirtis išmušė Emą Barnsen iš vėžių. Jos mintys be paliovos sukosi apie būsimas laidotuves. Norėjo, kad būtų atsakinėjama į klausimus, ar juodas kostiumėlis jai dar tiksiąs, ar jį reikėsią valyti ir lyginti. Be to, ji svarstė, ar turi tamsų paltą, pakankamai šiltą tokiu oru.

Balsu ji šito nesakė, bet taip muistėsi ant kėdės, kad rūpestingoji jos duktė suprato signalą, jog iškart turi griebtis šios problemos.

– Jau šiandien viską sutvarkysiu, – narsiai pažadėjo jai Patricija. Duodama motinai suprasti, kad nė neketina keltis nuo stalo, nebaigusi pusryčių, Patricija dar įsipylė arbatos. O kai motina pagaliau atsistojo ir demonstratyviai išėjo iš virtuvės, galimas daiktas, pati ketindama apžiūrėti gedulo drabužius, Patricija jos nebegėrė.

Ji suplovė indus, trokšdama, kad turėtų laiko išsiblaivyti ir savaip pradėti dienai. Tačiau netrukus motina vėl atsistojo virtuvėje, šįkart laikydama ant pernelyg mažos kabyklės pakartą persikreipusį ir susiglamžiusį kostiumėlio švarkelį.

– Tu tik pasižiūrėk! – Piktai atkišo švarkelį Patricijai, lyg duktė būtų buvusi kalta.

Patricija paėmė švarkelį.

– Juk sakiau, kad sutvarkysiu. Turi ir daugiau drabužių, kuriais galėtum apsivilkti per laidotuves, bet jei nori, mielai išlyginsiu ir šį švarkelį. Vėliau! – pridūrė kietai, ir įsižeidusi motina nusigręžė ir išliurbino iš virtuvės.

Šįryt Ema Barnsen nerimo jaukiame savo krėsle. Sutvarkyti gedulo drabužius buvo palyginti lengvas darbas, bet tai buvo tik vienas iš spręstinų reikalų. Aišku, neužsakysi vainiko, jei nežinai, kur siųsti. Ir netrukus ši problema rimtai parūpo Patricijos motinai. Sulig kiekviena valanda ji vis įkyriau niurzgėjo.

– Ar laikraštis jau rytoj išspausdins skelbimą? – paklausė ji sėdėdama prie svetainės stalo ir vartydama senus dienraščius. Ji lygino vieną skelbimą su kitu, lyg jai reikėtų parinkti tekstą apie Valterio Bochkampo mirtį.

Patricija ketino nuvalyti svetainėje dulkes. Bet suprato, kad jeigu motina vėl pakartos šį klausimą, ji nesusivaldys ir drėbs ką nors siaubinga ir neapgalvota. Mat to paties motina paklausė jau keturis kartus. Patricija nusprendė, jog bus protingiausia sužinoti pageidaujamą informaciją. Tiesa, Lilai sesers apsilankymai nepatiko taip pat, kaip ir pačiai Patricijai pas ją eiti, tačiau Lila turės ją pakęsti. Mat sesuo jai kur kas mažesnė blogybė. Jei ji neis, tai nepajėgs sulaikyti motinos, kuri bambėdama, ginčydamasi, dusdama ir putodama įniršiu pati išsiruoš į kelią. Galų gale būsimos laidotuvės rimtas renginys. Ir vienas iš tų nedaugelio dalykų, kuriais domėjosi motina. Ji nenurims, kol nesužinos datos.

– Jeigu nori, tai aš gal pasiteirausiu, kaip yra, – pasakė Patricija. – Vis tiek priešpiet turiu tenai nueiti. Aš paklausiu Lilą.

Patricija paliko Meilutį namie. Lila nekentė mopso. Iš esmės mopso nekentė niekas, tik Patricija jį mylėjo. Ir Bodo. Lilai Meilutis tebuvo atgyvenęs pokštas. O motinai parodos objektas, geriausiai laikytinas virtuvėje, kol nėra kam jo parodyti ir juo žavėtis. („Jį man padovanojo dukra Lila“. Kaip tik tokiais žodžiais galima apibūdinti šaldiklį ar skalbinių džiovyklą.)

Lijo, ir vėl. Kartais visas miestas regėjosi Patricijai kaip ištisas lietus. Kartais ji manydavo nebemačiusi saulės nuo tada, kai paskutinįsyk buvo prie jūros – ten, aukštai, iš kur buvo kilusi ir kur gimusi. Kartais Patricijai dingojosi, kad jūra būtinai ją aplankys, čia, pasipils lietaus lašais iš pilko kaip švinas dangaus ir ją susiras. Kelionėje jūros kvapas bus išsivadėjęs, o ją lydinčios žuvėdros gerokai sumažėjusios.

Ir vis dėlto Patricija mylėjo šį miestą.

Ji vilkėjo senamadišku gumuotu lietpalčiu, vieninteliu svarbiausiu jos turimu drabužiu, neperšlampama baisenybe su dideliu gobtuvu. Keistos pilkšvos spalvos kaip tamsūs riterio šarvai, jis buvo pasiūtas lyg vienuolio abitas, viską uždengiąs, tarytum giltinės apdaras senoviniuose paveiksluose. Kad vaizdas būtų baigtas, užsismaukus gobtuvą, Patricijai trūko tik dalgio ir smėlio laikrodžio. Susikryžiavusi rankas, merkiama lietaus Patricija žingsniavo lyg pasiuntinys iš ano niūraus pasaulio.

Po senais medžiais priešais baltąją vilą stovėjo vien raudonas Lilos automobiliukas. Patricija žinojo, kad sesuo nebelabai mėgsta važiuoti sportiniu automobiliu, kuriuo visuomet taip didžiavosi. Ji nusivaipė. Gražuolė jos sesuo, pamanė Patricija, pirma laiko paseno. Ir šiaip niekada nebuvo sportiška – labiausiai mėgstamas sportas jai, matyt, ir buvo važiuoti į miestą pirkinių su sportiniu automobiliu. Per tą laiką ji ėmė labiau branginti patogumus ir limuzinus. Patricija neabejojo, kad dabar, kai Valteris mirė, Lila ims vairuoti mersedesą. O kad sesuo prisivers važinėti automobiliu, kuriame nuo širdies smūgio mirė jos vyras, Patricija buvo tikra. Juk Lila negailestinga pragmatikė.

– Ar Lila namie? – paklausė Patricija, kai duris atidarė Marta, generolė. Lilos ekonomė buvo tikras išnašios laikysenos ir valdingo autoriteto stebuklas. Tik Marta nedėvėjo uniformos, o mūvėjo juodas aptemptas kelnes, iš kurių virš siauro dubens veržėsi apvalus lyg gelbėjimosi ratas liemuo. Jos figūra buvo išplitusi aukštyn, į didžiulę krūtinę. Martos pečiai buvo dar stambesni – iš užpakalio žiūrint, kaip kultūristės. Mat ir šiaip jau plačius pečius apgulęs megztinis buvo su petiniais. Aišku, ji dar buvo apsirengusi striuke, irgi prikimštais pečiais. Paskutinė viso pavidalo smulkmena buvo vyriškų bruožų, nuvytęs, nuo galybės saulės vonių sugar-

gažėjusia oda veidas ir styrinčios, trumpai kirptų geltonų plaukų sruogos.

Marta buvo „tikra“ moteris, išsidažiusi ir centimetro ilgumo nagais, manikiūrininkės apkarpytais ir nulakuotais. Kiekvieną pirštą puošė žiedas, dešinį bevardį, žinoma, – du, nes juk reikėjo mūvėti ir vestuvinį žiedą. Marta turėjo vyrą, vėl ištekėjo išsiskyrusi, meilužį ir keturis vaikus, vieną nesantuokinį, vieną nuo pirmojo vyro, du nuo antrojo. Vyriausia jos duktė Vilma dirbo Lilos namuose valytoja. Ir ji jau turėjo sūnų, dar vystomą. Užuot ištekėjusi už jo tėvo, Vilma liko vieniša motina ir kas mėnesį keitė meilužius.

Kaskart, kai tik pamatydavo Martą, Patricija pasijusdavo nepilnavertė.

– Paklausiau tik dėl to, ar Lila namie, nes nėra mersedeso, – paaiškino Patricija. – O gal jis garaže?

– Jis taisomas, – pasakė Marta. – Juk sparnas sulankstytas. O paskui dar bus perdažomas.

Visa tai Marta išdėstė lyg didžiuodamasi, kad jos šeimininkė gali sau leisti tokią prabangą. Pati Marta vairavo seną folksvageną „Polo“, kurio kairiojo priekinio sparno spalva skyrėsi nuo viso automobilio. Mat buvo smarkiai atsitrenkusi į stulpą, statydama automobilį prie namo. Valteris dosniai apmokėjo remontą, bet, žinoma, nebuvo nė kalbos apie automobilio perdažymą.

– Taisomas. Ak taip.

Patricija apsidairė švarutėlaičiam vestibiulyje. Rytietiškas kilimas su subtiliais gėlių raštais atrodė kaip blizganti lyg šilkas mėlyna sala ant baltų marmurinių grindų. Ant sienų –istoriniai vario raižiniai su Diuseldorfo vaizdais. Tik pastatai, be žmonių. Tipiška Valteriui Bochkampui, gyvenančiam iš namų statybos. Tik ne taip tipiška, kad tie pastatai senoviniai. Bochkampas anaiptol negarsėjo kaip paminklų saugotojas. Tačiau jis irgi nebūtų norėjęs gyventi namuose,

kokius paprastai statydavo, ir įsigijo senovinę prabangią vilą, geriau tinkančią jo konservatyviam būdui.

– Ji miegamajame.

Ekonomė atrodė įtūžusi, ir Patricija tik po geros valandėlės susigaudė, jog dėl to, kad nuo gumuoto jos lietpalčio ant marmurinių grindų prilašėjo lietaus upelių. Tad paskubėjo jį nusirengti. Marta persimetė baisenybę per ranką ir išnyko kairėje vilos pusėje, gale, kur gyveno tarnai. Pakabins lietpaltį kur nors, kad nuvarvėtų, o po penkių minučių tikriausiai bus jau iššluosčiusi vestibiulio grindis. Nors tai buvo ne jos, o dukters pareiga. Bet Marta negalėjo pakęsti purvo, o Vilma ateidavo tvarkyti vilos tik kas antrą dieną.

Patricija atsargiai peržengė nuo jos lietpalčio susidariusias balutes ir perėjo per vestibiulį. Kaip ir kaskart ji vos susivaldė nepasisaugojusi ir neužlipusi ant persiško kilimo ir prisivertė pasimėgauti po batais gurgždančiu šilku. Galybė. Patricija nusišypsojo ir užlipo marmuriniais laiptais, kurie elegantiškai išsiriesdami vedė į antrąjį aukštą. Nedrąsiai ramstydamasi ranka šaltų kaltinės geležies turėklų.

Stovėdama priešais veidrodį sesuo matavosi gedulo drabužius. Ant vedybinės lovos prikreikta suknelių ir kostiumėlių. Netvarkingumas buvo būdingas Lilai, kuri sugebėjo viską taip puikiai organizuoti, kad net netvarka jai turėjo aiškias apybraižas. Namo apačioje, savaime suprantama, viešpatavo griežtos Martos normos ir nepakantumas bet kokiam ne vietoje numestam daiktui, nes tai galėjo sudaryti klaidingą įspūdį apie namų tvarką. Bet čia, viršuje, Lilos miegamajame, ji turėjo padaryti išimtį. Ten vaikščioti buvo leista tik valytojai, o tai buvo nurodyta nieko nejudinti. Taigi nesuardyti esamos netvarkos.

Dešinė erdvaus kambario, kur paprastai dažydavosi Lila, pusė buvo beveik vien sieninių spintų, kurių durys dažniausiai būdavo atlapotos. Ir vonios kambario durys buvo be-

veik nedaromos, iš ten plūdo plaukų lako, dezodorantų, įvairiausių skysčių voniai ir aštrių Lilos kvepalų aromatas. Kairėje pusėje, priešais platų langą, stovėjo vedybinė lova. Mėlynas jos apklotas ir čia buvo vienintelė geidžiama spalvota sala, išsiskirianti iš Lilos sukeltos netvarkos. Aplink lovą buvo daug erdvės, šviesios kiliminės dangos grindys apklotos baltu kilimu.

Viloje apskritai viešpatavo balta spalva. Patricija tą puikiai suvokė. Pažinojo, tą niūrų, smulkiais langučiais išmargintą pasaulį, iš kurio išsivadavo Lila. Pati jame gyveno.

– Lila, motina klausia, kada bus laidotuvės. Manau, šeštadienį, o gal ne?

– Nieku gyvu.

Lila ėmė supykusi tąsyti užtrauktuką suknios, kurią ką tik buvo apsivilkusi ir kuri bjauriai raukšlėjosi jai ant krūtinės.

Priėjusi Patricija suėmė Lilos rankas.

– Užtrauktukas įstrigo. Taip jį tik sugadinsi.

Sesuo nenoriai nuleido rankas, negražias trumpapirštes rankas lenktais nagais, nulakuotais siaubinga raudona spalva. Lyg šviežio kraujo. Patricija atsargiai pabandė atpalaiduoti užtrauktuką, pagavusį audinio, abiem rankom.

Lilos nugaroje sutrūkčiojo raumuo, kaip nervingam arkliui ant šono. Patricija šyptelėjo. Jos sesuo irgi buvo „tikra“ moteris, tačiau visiškai kitokia nei Marta. Apvaliomis šlaunimis ir vešlaus grožio, apdovanota viskuo, kas daro moterį įspūdingą, tik jos rankos buvo bjaurios – ir gal jai dar trūko žavesio. Ji buvo pabaisa, neturėjo nė kruopelės draugiškumo.

Tačiau niekas, taip priartėjęs prie jos kaip dabar Patricija, negalvodavo apie neigiamas Lilos būdo savybes.

– Kodėl tu nenori laidotuvių šeštadienį? – paklausė Patricija. – Nebegalėjai susitarti?

– Dar neatidavė lavono.

Staiga užtrauktukas pasileido. Lila vėl pakėlė rankas ir jį patampė.

– Neatidavė lavono? – Sutrikusi Patricija žengtelėjo atgal.

Lila nusimovė žemyn suknelę, paliko tysoti ant grindų, perlipusi per ją lyg per pigios parduotuvės vimpeliuką, kur skelbiamos ypatingos kainos. Lyg iš gėdos, užminta nailonine kojine apmautos pėdos, susirietė etiketė, kurioje buvo įrašyta didelė triženklė kaina.

– Aš liepiau padaryti skrodimą.

– Kaip?!

– Aš liepiau padaryti skrodimą, – garsiai ir nekantriai pakartojo Lila, abiem rankom tvarkydamasi šukuoseną ir sukiodama ir kraipydama priešais veidrodį galvą. Ji prisikišo prie veidrodžio, nepatenkinta apžiūrėjo pabalusius skruostus, ant kurių ryškėjo apskritos skaistalų dėmės. – Arba obdukciją, ar kaip ten dar tai vadinasi.

– Taip, – tarė Patricija, – taip, aš supratau.

Tylų jos balsą užgožė lėktuvo motorų gausmas. Kad ir kokiam pasauly stovėjo Bochkampų vila, palyginti su pilku Barnsenų nameliu, virš jų plytėjo tas pats dangus.

Paėmusi vatos kamuolėlių dėžutę Lila pradėjo švelniai lyginti ant skruostų skaistalus. Pasilenkusi prie pat veidrodžio, kad įvertintų savo pastangų padarinius, ji nepatenkinta suraukė nosį.

– Prakeikimas, aš atrodau kaip...

Ji atrodė ligonė.

Stovėdama jai už nugaros Patricija žiūrėjo į abu atvaizdus veidrodyje, vyresnės sesers ir savo pačios. Jiedvi skyrėsi kaip diena ir naktis. Jei būtų buvę kalbama apie nuodėmę ir Lila vaizdavusi naktį – to Lila turėjo. O Patricija buvo diena, nes nieko panašaus neturėjo. Antra vertus, jeigu reikėjo griebti gyvenimą už pakarpos, Lila buvo diena, o Patricija – naktis, nes ji mokėjo tik svajoti.

Tačiau kas tą žinojo. Ar kas nors atidžiai į jas pasižiūrėjo. Taip atidžiai kaip dabar ji, veidrodyje, kuris bylojo apie raukšleles jos paakiuose, atsiradusias ne dėl juoko, apie nublukusius lyg nuskalbtus plaukus. Ir kad dvi gilios raukšlės palei burnos kampučius teikė jai skrandininkės išvaizdą.

Ir kad ji tokia išbalusi. Išbalusi kaip Lila, tik dėl kitos priežasties.

Po valandėlės Patricija tarė:

– Lila, tai... tai barbariška.

– Šit kaip? – Sesuo nuėjo prie lovos ir pakėlė ten numestą kostiumėlį. Nukabino nuo kabyklės ir apsimovė sijoną. Jis buvo per siauras. Suraukusi kaktą Lila apžiūrinėjo save veidrodyje, sukiodama galvą ir svarstydama, ar įmanoma nesuplėšius medžiagos užsegti užtrauktuką. – Kodėl, jis juk miręs. Nieko nebejaus.

– Bet kodėl? – Patricijos veidas veidrodyje buvo sustingęs, be jokios išraiškos.

– Mat, – pasakė Lila. Nusismaukė žemyn per siaurą sijoną ir atsitiesė vien su juodais apatiniais. – Mat niekuomet negali žinoti. Todėl. – Ji vėl pasiėmė šukas ir persibraukė jomis plaukus. Taip visuomet elgdavosi, kai susinervindavo. Net mergytė būdama jau didžiuodavosi vešliais kaštoniniais plaukais. Pagrįstai.

Tik dabar tamsias garbanas jau seniai būtų išmarginusios žilos sruogos, jei Lila nebūtų dažiusis plaukų. Žvilgantys tankūs plaukai seniai nebebuvo gamtos suteikta puošmena. Jų spalva nebebuvo natūrali ir krito į akis.

Aukštai šokęs, žemai pulsi, pagalvojo Patricija ir ko nenusivaipė. Žinojo, kaip Lilą skaudina šios permainos, menkinančios jos grožį.

Bet dabar ne tai buvo svarbiausia.

– Kokia nesąmonė, – drėbė Patricija.

– Kad būčiau tikra.

Patricijai pasirodė, kad visą jos kūną, nuo kojų iki galvos, perliejo šaltis, jai pasišiaušė visi plaukeliai ant odos. Pirmykštė reakcija į šaltį ar pavojų. Tiktai *homo sapiens* plaukuotumas dabar nebe toks gausus, kad veiksmingai apsaugotų. Patriciją nupurtė pasibaisėjimas ir staigus šleikštulys.

– O Dieve, Lila, maldauju, atšauk, tai kraupu.

– Negaliu.

– Aišku, gali!

Patricijai prieš akis iškilo vaizdai. Negalėjo jų susivaikyti, buvo pernelyg lakios vaizduotės. Lila apskritai neturėjo vaizduotės. Užtat Patricija turėjo jos su kaupu. Tarytum išvydo miklų šaltakraujišką pjūvį, atveriantį lavoną, ipsilon formos, nuo krūtinės iki tarpukojo. Išgirdo, kaip dūzgia metalinis skritulys, atidarydamas kaukolę, pamatė rankas, griebiančias tai, kas gal buvo žmogaus siela, ir iškeliančias smegenis, kad tvarkingai suraikytų plonais gabalėliais. Ji susikryžiavo rankas ir susirietė tarytum sužeistas žvėris. Nežinojo, ar yra Dievas, kurį būtų tikėjusi, dar nebuvo radusi. Bet kur kas labiau negu išgąsdino mirtis, ją pribloškė tai, kad galima žmogų paguldyti į karstą po to, kai supjausto gabalais, išskirsto, ištiria, viską vėl bet kaip sukemša į kūną ir nerūpestingai užsiuva. Kaip tada įsivaizduoti prisikėlimą. Juk taip pražudoma bet kokia viltis.

Patricijos balsas buvo tylus ir trupučiuką virpėjo:

– Jie juk nieko nedarys tą dieną, kai tu liepei, Lila. Tikrai dar ne per vėlu, tu gali...

– Pat, gana. Neseniai jam buvo pagrasinta nužudyti.

– *Ką* tu pasakei?

– Jam buvo grasinta nužudyti?

– Grasinta?

– O Dieve, taip, grasinta nužudyti. – Lila sukiojosi priešais veidrodį. – Ak Viešpatie, Pat, kokia tu šiandien baisi.

– Kas jam grasino?

– Na ir naivuolė, – paniekinamai tarė Lila. Kai šitaip išviepdavo lūpas, ji pasidarydavo šlykšti. – Manai, būtų buvę parašyta?

– Tai gal buvo parašyta kodėl?

– Taip.

– Tai kodėl?

– Laiškai policijoje.

Patricijos klausimas liko neatsakytas, ir ji ko neprikišo šito seseriai. Pasižiūrėjusi į Lilą Patricija suprato, kad beprasmiška toliau kamantinėti. Ji nieko nebepasakys. Nežinia kodėl, neketino aiškinti Patricijai, dėl kokios priežasties Valteriui buvo grasinama.

Dėl kokios?

Patricija paprašė Martą lietpalčio ir atsisveikino, tokia išsiblaškiusi, kad ekonomė užjausdama nulydėjo ją akimis. Patricija nieko nepastebėjo. Net nepastebėjo, kad jau nebelyja, nors tai buvo neįprasta. Atvirkščiai negu gimtajame Patricijos mieste, virš Diuseldorfo kaupdavosi ne lietaus debesys, čia buvo blogo oro sritis. Jei lydavo, tai dažniausiai ištisą dieną, jeigu ne savaitę.

Kad sausa, Patricija pastebėjo tik tada, kai vėl nusimovė nuo galvos automatiškai užsimautą gobtuvą. Ji žvilgtelėjo į laikrodį. Po teisybei, buvo pernelyg sunerimusi, kad grįžtų iškart namo, pas motiną, ir imtųsi virtuvinės ruošos. Bet pietus, šiaip ar taip, reikėjo išvirti.

Ji nusprendė atidaryti sriubos skardinę. Jokio skirtumo, kol motina nesupras, kad sriuba iš skardinės. Viską, ką jai patiekdavo duktė, Ema Barnsen valgydavo susiraukusi ir bjaurėdamasi. Tačiau jeigu motina pastebės skardinę, tuomet įniršt kaip reikiant. Juk Patricija apmokama tarnaitė. Ir jai mokama ne už tai, kad atidarinėtų konservus.

Nors tie kišenpinigiai, kurių ji gaudavo, neskaičiuojant nemokamo valgio ir nakvynės, kitų žmonių, ne Barnsenų

šeimos, mastais galėjo būti laikomi pakankamais vien už kasdieninį konservų atidarinėjimą. Antra vertus, nemokamas maistas ir nakvynė, kaip visur būdavo pabrėžiama, buvo nepakankamai įvertinta. Juo labiau tokiam mieste kaip Diuseldorfas, kur pragyvenimo išlaidos buvo kone didžiausios Vokietijoje.

Tarytum Patricija apskritai būtų gyvenusi Diuseldorfe, jei jai nebūtų reikėję prižiūrėti motinos.

Vis dėlto Patricija galėjo įsivaizduoti, kad mielai gyvena šiame mieste, ne tik čia, Lohauze, jai kur kas labiau patiko centras. Vasarą ji kartais ko neišprotėdavo iš skausmo, iš skausmingo graudulio, kad yra vieniša. Ypač vakarais, po kokios nors iš tų slogių audrų, kurios čia užklupdavo tiek šaltomis, tiek ir karštomis dienomis, su griaustiniais tarsi bombų sprogimai, bauginamai artimais ir nepakeliamai trenksmingais. Kai audra praūždavo ir dangus staiga įgaudavo tą neapsakomą violetinį atspalvį, vakaruose pereinantį į rožinį tvaskėjimą, miestas atrodydavo bespalvis, negyvas, lyg prieš daugelį tūkstantmečių apleistas artefaktas. Tuomet mintyse Patricija bastydavosi po tuščias gatves, eidavo surūdijusiais tramvajų bėgiais, piktžolių prižėlusiais šaligatviais, apžiūrinėdama vitrinas, kurių stiklai būdavo seniai išdužę ar nepermatomi nuo dulkių ir kur išdėliotos prekės pagaliau buvo netekusios jokios prasmės.

Patricija atsiduso. Ne dėl to, kad nemėgo klestinčio Diuseldorfo. Nelabai mėgo. Mat šio miesto dalis buvo ir jos motina. O su ja juokų krėsti nederėjo.

Staiga Patricija prisiminė Lilos juokdarišką kepuraitę. Ir pagalvojo, kad ji būtų, Dievas mato, kur kas labiau tikusi ant jos pareigomis apkrautos galvos. Taip, jai reikėtų juokdario kepuraitės. Kad nešiotų ištisus metus, kiaurą parą. Juk jos gyvenimas buvo nesibaigiantis karnavalas. Toks, į kokį dalyviai žiūrėjo taip pat rimtai kaip į „penktąjį metų laiką“ visi Reino krašto gyventojai.

Patricija pamąstė, ar jai neįsigijus galvos apdangalo, panašaus į juokdario kepuraitę. Juk skrybėlaičių mados dažnai beveik priartėdavo prie tokios kepuraitės.

Tuo tarpu Patricija jau pasiryžo pietums atidaryti sriubos skardinę, kurią laikė paslėpusi apatiniame virtuvinės spintelės stalčiuje. Kad nurimtų, grįžo namo aplinkiniu keliu mėgstamiausiomis gatvėmis. Niekaip negalėjo pamiršti, kad Valterį grasino nužudyti.

Patricija žingsniavo per „anglišką gyvenvietę", kaip ji vadino. Vienodi namai, be kelių naujai suremontuotų, buvo nutinkuoti pilkai, kaip ir tas, kuriame gyveno Patricija su motina, bet atrodė visiškai kitaip. Tai buvo kaimas kaime, esąs mieste. Visur plačios neaptvertos vejos, o svetainėse – židiniai. Viename lange kabojo didelė Liverpulio futbolo draugijos vėliava, o prie daugelio namų stovėjo automobiliai su geltonais ir juodais numeriais.

Tai priminė Patricijai gimtinę. Jeveryje, kur gimė, prie miško turėjo draugių iš „angliškos gyvenvietės". Tik ten jau seniai nebegyveno joks anglas. Dabar, kai tie namai buvo išnuomoti vokiečiams, buvo aptvertos tvoros, prisodinta gyvatvorių. Kadangi uždrausta statyti garažus, tai automobiliai apsaugoti stoginėmis, o sukastose lysvėse vasarą kaip kareiviai rikiavosi gėlės.

Čia vaizdas dar buvo kitoks. Kitur Diuseldorfe, išsikėlus armijai, buvo nugriauti ištisi gyvenamieji kvartalai, bet Lohauze mažai kas pasikeitė.

Tokiam verslininkui kaip Valteris Bochkampas irgi neapsimokėjo čia kištis. Jis statė daugiaaukščius namus, o prie oro uosto tokių pastatų nebūna. Aukštus, vis aukštesnius ir vis didesnius pastatus statydavo Valteris, juos prižiūrėdavo, pirkdavo ir parduodavo. Mažesni namai jam nebuvo „objektai", kurie, lyg paliesti jo burtų lazdele, būdavo pasmerkiami griovimui. Iškart atgriaudėdavo ekskavatoriai, sutru-

pindavo juos, palaisvindami vietą naujam daugiaaukščiui pastatui. Valteris beveik nestatydavo gyvenamųjų namų. Butų nuoma buvo pernelyg menka. Valteris Bochkampas statė kone vien firmas. Ne tik Diuseldorfe, o visame Reino krašte ir net Rūro srityje. Visada gaudavo solidų pelną, nors ir ne didžiulį. Kai kiti aplinkui bankrutuodavo, Valterio firma dirbo ramiai, pelnas didėjo.

Galėjai įsivaizduoti, kad tokiais sunkiais laikais pelningai dirbama ir didinama gamybos apimtis tik tada, jei taikai mafijos būdus. Bent taip manė Patricija. Susitarimai dėl kainų, karteliai, kyšiai už valstybinius užsakymus – ar tokia buvo Valterio Bochkampo kasdienybė?

Patricija, blaiviai pamąsčiusi, nusprendė, jog tuo neabejoja. Toks gyvenimas Valteriui labai tiko. Progų, kad gautų grasinimų nužudyti, jo gyvenime tikrai buvo daugiau negu pakankamai. Viena iš įsidėmėtiniausių jo savybių buvo visiškas neskrupulingumas. Aišku, jis turėjo draugų – taip sakant, kolektyvinių. Visokių draugijų. Bet nebūtų jų brangines, jeigu būtų pastoję jam kelią. Draugai, kliudą jo interesams, galų gale jokie draugai, taip skelbė Valteris Bochkampas.

Kad ir taip. Juk vis tiek Patricija nepažino jo draugų. Apskritai kaip reikiant nepažino ir paties Valterio. Tačiau jo mirtis prisilietė ir prie Patricijos gyvenimo. O tie grasinami laiškai ją išgąsdino, sujaudino, visiškai išmušė iš vėžių.

Bet ji žinojo, kad nieko nepakeisi. Ir todėl beveik kraustėsi iš proto.

Sriuba iš skardinės susilaukė numanomos sėkmės: suraukta kakta, pasibjaurėjimas veide, o po privalomo lėkštės ištuštinimo – skubus, lydimas bambesio atsitraukimas į svetainę, į krėslą. Paskui – garsus laikraščių šiugždesys.

Meilutis pareikalavo savosios pietų dalies, gavo ją ir ne-

patenkintas nutipeno nuo dubenėlio tolyn. Patricija apžiūrėjo sriubos likučius puode, svarstydama, ar juos išpilti. Ir ji pati nedaug valgė.

Pasakyti motinai, kad laidotuvių data dar nepaskirta, buvo kur kas rimtesnė problema negu valgis. Tačiau Patricija išsprendė ją išmėgintu būdu: kuo abejingiau. Jau po valandėlės nebūtų tiksliai prisiminusi, kokius argumentus pasitelkė. Juk tiesos negalėjo išdrožti. Motina būtų pernelyg susijaudinusi. Šitaip susidėjus aplinkybėms, gal motina pati būtų užgriuvusi Lilą kaip perkūnas iš giedro dangaus, kad smulkiau pasiteirautų. O Lilai tai anaiptol nebūtų patikę. Ir ji būtų atsikeršijusi seseriai.

Patricija atsiduso.

Ir nusišypsojo, išgirdusi lengvus tylius brolio žingsnius ir laukujų durų trinktelėjimą. Ji neatsigręžė.

– Yra dar truputis sriubos, – pasakė ji. – Tiesa, iš skardinės. Nenorėjau virti. Deja, regis ji niekam nepatiko. Net Meilutis paliko savo dalį nesuėdęs.

– Jis juk ne studentas. – Bodo žengė prie viryklės. Pakėlė puodo dangtį ir godžiai pauostė: – Gana skaniai kvepia. Ar galima ją pabaigti? – Nė nelaukdamas atsakymo stalčiuje susirado šaukštą ir įniko šveisti sriubą tiesiai iš puodo.

– Uf, – tarė jis staiga, priėjo prie virtuvės lango ir ko neišsinarino kaklo, žiūrėdamas pro jį. Nieko nepamatė. Langas buvo šoninis, todėl pro jį tegalėjai matyti tik nedidelę gatvės atkarpą. Susimąstęs Bodo aplaižė šaukštą. – Ar čionai gali atžygiuoti generolė?

– Marta? – išsigando Patricija ir suraukusi kaktą pasižiūrėjo į laikrodį. – Po teisybei, tai ne. Bet... – Ji skubiai atidarė spintos dureles ir surado dėžutę kavos, pirktos tik svečiams.

– Ji eis per kiemą, nes gali pagalvoti, kad mama miega. – Bodo žinojo, kad Emai Barnsen popietės miegas, kaip ir arbatos gėrimo ceremonija, priklauso prie šventenybių. Dar bū-

damas berniukas, turėjo tai išmokti. – Sprunku į viršų. Atsiprašau, bet nepakenčiu šios moteriškės. Negaliu jos matyti.

Patricija linktelėjo galvą ir įjungė kavamalę.

– Naktinėje spintelėje yra šokolado plytelė, – šūktelėjo pavymui broliui, kuris ilgomis gyslotomis kojomis įveikdamas iškart po dvi pakopas dūmė laiptais į viršų.

Vos Patricija uždarė virtuvės duris, pasibeldė, trumpai, labai garsiai ir aiškiai. Ir iškart energingai atsidarė laukujės durys, tiesa, ne atsilapojo, o atsivėrė su būdinga Martai jėga, kurią ji panaudodavo, kad ir ką darytų. Kaip ir Patricijos motina, Marta pradėdavo kalbą, dar nė nematydama pašnekovo. Tiesa, skirtingai negu motinos, rėksmingą stiprų Martos balsą galėjai puikiai girdėti. Jeigu būtum supratęs Diuseldorfo vokiečių žemaičių tarmę, kuri visiškai trukdė susišnekėti jai ir atvykėlėms iš šiaurės. Tačiau taip nutikdavo tik tada, jeigu Marta būdavo labai susijaudinusi ar išsiveržusi tiesiai iš savo šeimos glėbio.

Šiandien kaip tik taip ir buvo, nes su artimiausiais giminaičiais Marta buvo lankiusis galybėje parduotuvių.

– Niekur negavau to kvailo valiklio, jūs tik paklausykit, jau antras kartas, o juk tada išdrožiau, kad man jo reikia, bet kas nauda, jie tik panages krapštosi... – Ji atkišo Patricijai spalvingą plastmasinį butelį: – Štai atnešiau jums, pamėginkit šitą, irgi nieko.

Mopsas, kuris po intermeco su sriuba iš skardinės, buvo įsižeidęs ir nuslinkęs į savo krepšį, atrodė susižavėjęs, nors iš tikrųjų tokia turėjo būti Patricija. Jis atkrypavo prie Lilos ekonomės, atsitūpė jai prie kojų ant plataus pasturgalio ir pakėlė aukštyn išverstas akutes. Marta pasilenkė.

– Taip, tu šleivakoji, ir tu čia, kaipgi aš nepamačiau... – Nešykštėdama pakasė šuneliui lašininį sprandą, o paskui, prisiminusi savo atėjimo priežastį, padėjo ant stalo didžiulį pirkinių krepšį ir ėmė jį kraustyti: – Taip... šokoladas... sa-

5. 565

kykit, vaikeli, ar šitiek sušlamščiat šokolado, o gal jį mėgsta jūsų motina? Juk jūs kaip lenta... kumpis, sūris, ilgai negendantis pienas... Paskaičiuosiu kaip paprastai.

– Žinoma. – Patricija jau seniai nebeskaičiuodavo produkto po produkto kartu su Marta. Kas būtų, jeigu nebepasitikėtum generole.

Patricija net spėjo, kad aklas pasitikėjimas Marta labai pravertė jos kasai. Tiesa, Marta nežinojo nieko tikslaus, bet numanė, kad Patricijos namų ūkiui skirti ištekliai labai riboti. Todėl nė trupučiuko nesidrovėdama pakišdavo Lilai vieną kitą pirkinį, skirtą ne jos, o Patricijos virtuvei. Pinigų suma, kurią Martą atsiimdavo iš Lilos sesers, buvo apskaičiuojama iš akies, o ne tiksliai, ir atstojo tik alibi.

– Gersit kavos? – nors ir be reikalo, paklausė Patricija. Kadangi kavos jau buvo kaip ir išvirta, Marta tikrai nebūtų atsisakiusi.

– Ak, gal kokį puodelytį, – kaip Patricija ir tikėjosi, sutiko Marta. Trypčiodama nuo vienos kojos ant kitos ji iškraustė krepšį. Paskui atsiprašydama vyptelėjo Patricijai ir nužirgliojo į vonią. Kaip paprastai. Martos apsilankymai Patricijos virtuvėje beveik visada praslinkdavo panašiai.

Patricija džiaugėsi, kad yra Marta. Važinėdama visuomeniniu miesto transportu būtų sugaišusi valandų valandas, ieškodama nupigintų prekių, o ką jau kalbėti apie pirkinių krepšių tampymą. Marta turėjo automobilį ir kone pusę laisvalaikio praleisdavo su aistringu pasimėgavimu landžiodama po Diuseldorfo ir jo apylinkių pigių prekių parduotuves. Didžiumą šių kelionių Lila jai apmokėdavo kaip darbo laiką.

Tie pinigai, kuriuos Marta tariamai sutaupydavo pirkdama pigias prekes, žinoma, nenukeliaudavo į banką ar taupyklę. Marta panaudodavo juos vadinamiesiems „niekučiams“. Kiek Patricija galėjo spręsti, šis bruožas buvo būdingas Reino krašto gyventojams. Taip buvo apibūdinami

daiktai, kurių tau nė nebūtų prireikę, jeigu nebūtum pamatęs vienoje iš tų pigių parduotuvėlių. Ir tokie pigūs, kad niekaip negalėjai jų atsisakyti. Panaudojami jie būdavo paprastai iki antrojo karto ar pirmojo skalbimo.

„Sutaupytųjų" pinigų likutį, jeigu toks būdavo, Marta išleisdavo keptų dešrelių ir kavos kioskuose, rastuose pakeliui. Ir atsibeldusi pas Patriciją, kad atsikratytų dalies pirkinių, po keturių – šešių jau išgertų kavos puodelių Marta būtinai turėdavo užsukti į vonią.

Iš vonios kambario Marta grįždavo truputį pakvipusi Patricijos nekenčiamu, bet Emos Barnsen primygtinai reikalaujamu vonios gaivikliu.

– Ar šiandien nevirėt pietų, Marta? – paklausė Patricija maišydama savo kavą, kurios nemėgo ir kurią gėrė tik parodydama palankumą Martai. Mat Marta nebūtų sutikusi vaišinama, jeigu nebūtų maniusi, kad Patricija, kaip ir bet kuris kitas padorus žmogus, praktiškai laiko ant viryklės virdulį gatavos kavos.

Marta papurtė galvą. Pasisodinusi Meilutį ant kelių, ji švelniai tapšnojo per lašininį šuns kūnelį.

– Na, šiandien ji pietauja ne namie. – „Ji" – tai Lila. – Susitinka su teisininkais. – Martai pačiai jos žodžiai pasirodė netikslūs, todėl paaiškino: – Firmos reikalais.

Patricija linktelėjo galvą. Tiesa, ji nežinojo, kaip Valteris buvo sutvarkęs palikimą – gal kol kas niekas nežinojo. Tačiau Patricja net neabejojo, kad Lila paveldės firmą, vilą ir pinigus. Juk daugiau nė vieno giminaičio nebuvo. Šiaip ar taip, tokio, kuris būtų galėjęs pareikalauti privalomos dalies, ir tokio, kuriam Valteris būtų ką nors palikęs grynai iš žmogiškos meilės.

– Tą pačią dieną užvirė košė, – tarė Marta. – Ar ne taip, šleivakoji? – Mopsas atsidavusiomis akimis įsispitrėjo į ją, ir Marta nusišypsojo šuneliui lyg savo anūkui. – Vos jis mi-

rė. Aišku, juk tokia stambi firma. Reikia ją valdyti. Gyvenimas nestovi vietoje. Advokatas apsilankė tą patį vakarą.

Taigi Lila veltui nešvaistė laiko ir dar tą patį vakarą, kai tik mirė vyras, perėmė vadžias į savo rankas. Patricija susimąsčiusi linktelėjo galvą. Viena vertus, toks sesers darbinis aktyvumas, žinoma, ganėtinai keistas. Antra vertus, tikriausiai spaudė reikalai. Nors toks paaiškinimas neatrodė Patricijai įtikimas. Valterio Bochkampo pavaduotojas iš bėdos ir vienas būtų dvi, tris dienas, kol gedinti našlė būtų šiek tiek aprimusi, sugebėjęs vadovauti firmai.

Ir vis dėlto Patricija savaip suprato Lilos elgesį. Kas daugiau jai liko veikti, kai Valteris mirė? Tai, kuo gyveno žmogus Valteris Bochkampas ir kas jį pergyveno: darbas, kurį jis taip mėgo. Rimtą nedidelę statybos firmą, kurią paveldėjo iš tėvo, Valteris Bochkampas pavertė į koncerną, kuriuo be galo didžiavosi. Tai ko stebėtis, kad žmona, kuri jį mylėjo, iš peties kibo į darbą. Taip, Patricija suprato Lilą. Tokiu momentu, kai dar negali suvokti, kad viskas baigta ir nieko nebesugrąžinsi, griebiesi to, kas dar yra, ką randi.

– Aš nebūčiau įstengusi, – tarė Marta. Patricija suabejojo, ar Marta žavisi, ar jos balse nuskambėjo toli gražu ne susižavėjimo gaidelė. – Būčiau kritusi ant lovos ir dvi dienas prakaukusi.

Patricija nusišypsojo.

– Marta, jūs būtumėt nusibraukusi ašaras, nusišnypštusi nosį, o paskui pasirūpinusi, kad nelaimė nesugniuždytų jūsų šeimos.

– Nee! – Marta pastatė mopsą ant grindų ir pašoko. – Jūs klystat, panelyt. To man nereikia. Mes visi išvien, jei kas nutinka. Petys petin. – Ji nusišypsojo: – Kaip jūs, kai čion atvažiavot po tėvo mirties. Ir vėliau. Tiek to. Pati žinot.

Po teisybei, tai Patricija nelabai žinojo. Bet nutuokė, ką galvoja Marta. Tikriausiai buvo žmonių, turinčių pakanka-

mai sveiko proto ir žinančių, jog Patricija čia būna ne savo noru ir visos aplinkybės toli gražu ne taurios.

– Nesu labai daug jaunesnė už jūsų motiną, – staiga nustebindama Patriciją pridūrė Marta. – Įsivaizduokit, staiga aš pareiškiu, na, dabar atiduokit man išimtinę. Bet... Na taip.

Tikriausiai Marta pasakė daugiau, negu norėjo. Ji padėjo kavos puodelį į kriauklę, atsuko čiaupą, tvarkingai išplovė puodelį ir pastatė džiūti. Paskui dar valandėlę šnibždėjo mopsui ir glostė jį, galop paplojo Patricijai per petį, čiupo savo krepšį ir protekiniais pasileido prie laukujų durų. Patricija girdėjo, kaip lauke trinktelėjo automobilio durelės, o paskui suūžė variklis. Sucypė padangos, kai Marta apsuko automobiliuką ir išvažiavo.

Pasikišusi Meilutį po pažasčia Patricija tylutėliai užlipo laiptais į viršų. Ji tikėjosi, kad Bodo miega, taip ir buvo. Ji patupdė mopsą ant patiesalėlio priešais langą, priėjo prie lovos ir įsmeigė akis į brolį. Net miegodamas jis nerimo, bet gal išgirdo ją ateinant. Jo koja trūkčiojo, krutėjo ranka, jis atsisuko neatmerkdamas akių. Vyzdžiai judėjo po užmerktais vokais, matyt, Bodo sapnavo. Kakta buvo suraukta, lyg sapne būtų rungęsis su be galo sudėtingu fizikos mokslu. O gal su kuo nors kitu. Patricija švelniai paglostė jam kaktą, trokšdama būti jo sapno dalimi. Dalimi jo visiškai kitokio gyvenimo.

Ji atsigulė šalimais ir paėmė brolio ranką. Bodo abiem rankom apsikabino seserį ir giliai atsiduso. Ji nusišypsojo. Tikriausiai jo sapnas nesusijęs su fizika. Bent jau tiesiogiai.

Pakėlusi galvą Patricija pasižiūrėjo į žadintuvą. Ji dar turėjo valandą, kol motina pareikalaus arbatos. Prisiglaudė prie brolio ir užsimerkė.

Manfredas Kraningeris, kaip visuomet, atrodė nepriekaištingai ir neįkyriai elegantiškas, šia proga apsivilkęs san-

tūrios spalvos kostiumu. Pro akinius auksiniais rėmeliais melsvavo paakiai. Aiškiai liudydami, kad jo sielvartas neapsimestinis.

– Man labai gaila... – prašneko, spausdamas našlei ranką, bet Lila tūžmiai papurtė galvą. Ji visuomet gerai sutarė su savo vyro „dešiniąja ranka". Ir buvo nuoširdžiai jam dėkinga, kad išdrįso paskambinti jai verslo reikalais.

Jeigu būtų tūnojusi namie ir vis galvojusi, kaip išbalęs tarytum lavonas Valteris sukniubo mersedese, kai matė jį paskutinį kartą gyvą, dievaž būtų išprotėjusi. Kraningeris ją paprasčiausiai nuramino savo buvimu. Jis buvo Valterio mokslo draugas, ir Valteris beatodairiškai juo pasitikėjo.

Beveik beatodairiškai. Mat Valteris Bochkampas nepasitikėjo niekuo. Manfredas Kraningeris žinojo šifrą firmos seifo, kuris, didelis ir griozdiškas, stovėjo kampe prie lango. Savaime suprantama, jis žinojo, kad už Valterio rašomojo stalo, po didele statybų nuotrauka, sienoje irgi yra seifas, bet Valterio asmeninis. Kraningeris žinojo tik apie teisėtus firmos sandėrius.

Ir, be jokios abejonės, net nenutuokė, kad senas jo bičiulis „asmeniniam" seife pasidėjęs voką su nuotraukomis. Prieš dvidešimt metų, kai abu buvo nufotografuoti, šios nuotraukos būtų buvusios labai kompromituojančios. Šiandien tai jau praeitis, bet jam būtų buvę nemalonu, jeigu jos būtų buvusios paskelbtos. Šiaip ar taip, Lila baisėdamasi nusisuko, kai peržiūrėjo popierius, kuriuos abudu su advokatu išėmė iš Valterio seifo.

Tų nuotraukų Lila neatidavė saugoti advokatui, o jas sunaikino. Žinojo geresnių būdų, kaip prireikus valdyti žmones, negu šantažas. Susijęs su seksualiniu jų gyvenimu. Manfredas Kraningeris buvo išsiskyręs ir net neturėjo draugužės, kuri būtų pašiurpusi, regėdama jo neįprastų pomėgių įrodymus.

Be to, Lilai tai buvo jaunystės nuodėmės. O Kraningeris jai patiko. Su ja elgėsi maloniai ir neįkyriai, kaip tikras riteris, ir tą Lila mėgo. Nors toks pat stambus kaip Valteris, puikiai rengėsi, su juo galėjai bet kur pasirodyti. O Lila sugebėjo tai branginti. Lilai patiko ne tik jo santūrūs elegantiški kostiumai, bet ir elgesys. Šiuo atžvilgiu jis labai skyrėsi nuo mirusio savo draugo. Manfredas Kraningeris nebuvo nei cholerikas, nei storžievis, o rimtas, puikiai išauklėtas vyras.

Jeigu dabar jis pernelyg neišsišoks, o pripažins, kad po vyro mirties vairą į savo rankas paėmė Lila, juodu gerai sutars.

Lila apėjo vyro rašomąjį stalą, pasidėjo ant jo rankinę ir atsisėdo į Valterio krėslą. Atsisagstė juodą striukę, paėmė gulintį aplanką su dokumentais ir pradėjo vartyti.

– Nėra ko tau gailėti. Pareiškei man užuojautą, mirus vyrui, ir to pakanka. Tai man svarbu, kad paskambinai. Suprantu, kad verslo reikalai neatidėliotini. Žinau, kad užmegztos derybos, kad reikia pasirašyti sutartis, žinau, kad turim šį tą išsiaiškinti. Su Valterio advokatu jau kai ką aptariau. Prašyčiau kalbėti apie reikalus.

Sekretorė, padavusi kavos, išėjo, tyliai ir atsargiai uždarydama duris. Atsisėdo prie savo nepuošnaus rašomojo stalo, atrodančio taip pat, kaip ir nespalvotos Bochkampo firmos statybos objektų nuotraukos ant sienų, ir užsidengė veidą rankomis.

Marijai Enderat buvo daugiau negu penkiasdešimt metų. Žinojo, jog metusi darbą, kito nebegaus. Jau daugelį metų ji išlaikė savo motiną.

Žinoma, kur kas daugiau uždirbantis brolis manė, kad tai nebūtina. Priešingai negu ji. O dabar jos banko sąskaitoje anaiptol nebuvo tiek pinigų, kad gyvenimo vakaro sulauktų be rūpesčių. Išeitinė pašalpa, bedarbės pašalpa, socialinė pašalpa, skurdas – netruktų to sulaukti. Po kelerių metų toks

natūralus dabar jos gyvenimo lygis nugrimztų į svajonių karalystę.

Sekretorė tą puikiai suprato. Ir vis dėlto nežinojo, ar pajėgs atsispirti troškimui ir kompiuterio klaviatūra neišbels trumpo prašymo atleisti iš darbo. Mariją Enderat sukrėtė tas abejingumas, su kuriuo Lila Bochkamp ką tik užėmė firmos vadovo krėslą.

Ketvirtį amžiaus Marija dirbo su Valteriu Bochkampu, mažne pusę savo gyvenimo. Tebeprisiminė, kaip jis tada priėmė ją į darbą. Abudu suprato vienas kitą iš pirmo žvilgsnio. Dvidešimt penkeri metai be jokio ginčo. Su choleriku, kuris, po teisybei, nuolat užsiplieksdavo. Marija sugebėjo jį valdyti. O Valteris Bochkampas, tai ji pripažino, savo ruožtu turėjo nepaprastų sugebėjimų bendrauti su sekretore. Juodu buvo labai artimi – nieko stebėtina po šitiekos metų. Nei Marija Enderat nebuvo įsimylėjusi viršininko, nei jis kada nors bandė ją merginti. Paprasčiausiai abu buvo idealūs bendradarbiai.

Ant švaraus Valterio Bochkampo sekretorės rašomojo stalo nestovėjo nei motinos, nei vyriškio, su kuriuo Marija dabar draugavo, nuotrauka. Asmeniniam gyvenimui vietos čia nebuvo. Aštuonias valandas kasdien ji čia paskirdavo mėgstamam darbui. Lyg uolai tarp dūžtančių bangų, tvirtai jos gyvenimo atramai visus dvidešimt penkerius metus.

Ir štai Bochkampas miręs, jo krėsle sėdi našlė. Marija nežinojo, ar tai ištvers. Jai niekuomet nepatiko ši moteris. Ir anksčiau Lila lankydavosi firmoje. Neturėjo pareigų, bet buvo puikiai informuota apie visus firmos reikalus. Gal net buvo sumani. Įtikėtina, kad ji ir toliau vadovaus firmai taip pat šauniai kaip Valteris Bochkampas.

Firmai – ne jos darbuotojams. Našlė nesugebės taip bendrauti su personalu. Bochkampas šaukdavo ant darbuotojų, bet nė kiek nesijaudindavo, jei gaudavo atkirtį. Užtat Lila Boch-

kamp buvo šaltakraujė moteris, mėgstanti įsakinėti ir žiūrinti, kad jos įsakymai būtų vykdomi be jokių klausinėjimų.

Tyliai suzirzė telefonas, ir Marija pakėlė ragelį. Durininkas. Aiškiai suglumęs jis pranešė, kad atėjo du ponai iš kriminalinės policijos. Jeigu tiksliai, tai jam rūpėjo ne pranešti apie šiuos ponus, o rasti žmogų, kuris uždraustų juos įleisti vidun. Marija Enderat turėjo jį nuvilti:

– Feitmanai, prašau palydėti ponus į viršų.

Ji anaiptol nenorėjo rizikuoti, kad policininkai „paklystų“ ir patys apšniukštinėtų firmos teritoriją. Valteris Bochkampas visada labai paisė, kad lankytojai negautų tokios progos. Marija manė, jog su ponais kriminalistais nedera kitaip elgtis.

Tačiau ji netikėjo, kad policininkai apsilankė dėl firmos reikalų. Spėjo, kad jie čia dėl Valterio Bochkampo mirties.

Komisaras Magnus Tomačekas, nebekreipdamas dėmesio į durininką, žvaliai dairėsi po vestibiulį. Durininkas buvo iš tų nuobodžių pasipūtėlių, labai nepatinkančių komisarui, taigi jis nė neketino skirti jam laiko daugiau, negu būtina.

O džiūsna durininkas, atvirkščiai, skambindamas telefonu nenuleido nuo komisaro akių. Bjaurėdamasis gręžė žvilgsniu palyginti neaukštą, užtat atrodančią dar stambesnę policininko figūrą, praretėjusius plaukus ir putnius lyg žiurkėno žandus. Tomačekas pamatė, kad jis apžiūrinėjamas, ir nusisuko. Nekentė tokių pasalūnų skriauznų. Komisaras priėjo prie Franko Vilhelmio, kuris nors ir buvo laibas kaip berniukas, savo storulio viršininko nekritikavo nei žodžiais, nei žvilgsniais. Vilhelmis perbraukė ranka per pilka oda aptrauktus didžiulius baldus. Komisaras rimtai palenkė galvą.

– Prašmatnūs lyg viešbučio hole, ar ne?

– Trupučiuką kuklesni, – paprieštaravo jaunasis vyriškis. – Užtat greičiausiai brangesni. Regis, verslas klesti.

– Tikrai, – pritarė Tomačekas. – Nėra jokių abejonių.

Jau buvo surinkęs informacijos, kai kam paskambinęs; tokiems atvejams turėjo savų šaltinių. Ir vis dėlto neatsilaikė, kai Lilos Bochkamp viloje jam buvo pasakyta, kad gerbiamoji ponia išvažiavusi į firmą. Su malonumu pasinaudojo palankia proga patyrinėti Bochkampo imperiją iš vidaus.

Durininkas baigė pokalbį telefonu ir nenoromis atsistojo.

– Jeigu ponai teiktųsi sekti paskui mane...

Išmokta pusė sakinio. Tikriausiai. Nė vienas anksčiau jo ištartas žodis nerodė net kultūringumo pradmenų. Tomačekas nusivaipė taip, kad durininkas tai matytų. Tas kaipmat atsitiesė, eidamas pirmas prie lifto. Pasijuto lyg nesavam kaily. Tomačėkas apsidžiaugė. Taip jam ir reikia. Neleisti kriminalinės policijos – kur mes šitaip atsidurtume.

O atsidūrė jie šventovės laukiamajame. Kol kas – po pasisveikinimo ir prisistatymo ritualo – jų veržimasis buvo sustabdytas.

– Ponia Bochkamp dabar pasitarime, – rimtai paaiškino sekretorė. Dailutė, maža ir energinga, įspūdingai pražilusiais plaukais ir skaidriomis mėlynomis akimis. – Žinoma, tuoj pat jai pranešiu, kad atėjot. Jei skubat ir pageidaujat. O gal trupučiuką palauktumėt? Tada pasiūlyčiau jums kavos, ką tik išviriau. – Kaire ranka ji mostelėjo į kavinuką. Dešinė buvo užimta, joje laikė saldainių dėžutę. Tomačekas pažvelgė į juos ir pasidavė.

Daugiau nebekviečiamas atsisėdo ant sofos erdvaus kambario kampe.

– Ak, kokią valandžiukę galėčiau ir palaukti.

Tarėsi išgirdęs tylutėlį Vilhelmio atodūsį ir pašnairavo į jaunąjį vyriškį. Tačiau tas, nuleidęs savo nepaprastai ilgas blakstienas, kaip tik kuo ramiausiai sėdosi.

Sekretorė padavė du puodelius kavos, o saldainius pakišo Tomačekui po pat nosimi. Tas čiupo, dėžutei dar nė nepasiekus stalo.

– Būtinai paskanaukit tų dryžuotųjų iš šviesaus šokolado, – šypsodama pasiūlė komisarui Marija Enderat. – Ponas Bochkampas mėgo... mėgo... – Staiga jos balsas suplonėjo lyg mergytės, nutrūko ir perėjo į kūkčiojimą. Sekretorė nurijo seilę ir valandėlę užmerkė akis.

– Atsiprašau, – tarė susitvardžiusi. – Ponas Bochkampas juos labai mėgo. Lažinuosi, kad ir jums patiks. Prašom vaišintis.

Sumišusi ji nunarino galvą, bet pamačiusi smilų Tomačeko žvilgsnį, vėl pakėlė akis. Jai trūkčiojo lūpų kampučiai, lyg negalėtų apsispręsti, juoktis ar verkti. Galop lūpas iškreipusi šypsena atrodė taip pat liūdnai, lyg ji būtų pravirkusi.

– Žinot, gal jums bus keista, bet... man lengviau, kad čia kas nors sėdi ir... Žinot, tokiu metu jis visuomet gerdavo kavą. Ir aš padėdavau saldainių dėžutę. – Ji sukūkčiojo: – Atleiskit. – Išsiėmė nosinę ir nusišluostė akis: – Vargu ar tai jums įdomu.

– O taip, – paprieštaravo Tomačekas. – O taip, man net labai įdomu, ponia Enderat. Jau seniai čia dirbat, ar ne?

Sekretorė linktelėjo galvą.

– Daugiau nei ketvirtį amžiaus.

Pernelyg ilgai, kad tikrai norėtų išeiti. Staiga ji suprato, jog tai būtų pabėgimas. Juk taip neseniai firma šventė jubiliejų, ir Valteris Bochkampas aistringa kalba įvertino jos nuopelnus. Nevalia ir dabar jo nuvilti. Ji turės pasirūpinti, kad Lila Bochkamp pernelyg neįsismarkautų. Pavyks jai tai ar ne: jos pareiga bent pabandyti. Juk ji skolinga mirusiam viršininkui.

– Matot, – pasakė Tomačekas ir, kaip lieptas, paėmė dryžuotą saldainį iš šviesus šokolado. Gardžiuodamasis užsimerkė. – Mmm, – nutęsė, o paskui pamėgino, tirpstant šokoladui, kuo aiškiau ištarti: – Iš tikrųjų labai skanūs.

Marija Enderat nusišypsojo.

– Dvidešimt penkeri metai, – pakartojo komisaras. – Tikriausiai jūs iš tų žmonių, kurie seniausiai pažinojo Valterį Bochkampą. Taip, man įdomu, ką jūs pasakysit. Viskas. Matot, mes esam čia todėl, kad jūsų viršininkas gavo laiškų, kur buvo grasinama jį nužudyti.

Marija rimtai linktelėjo galvą.

– Taip ir maniau.

– Jūs žinojot? – nesistebėdamas paklausė Tomačekas.

– Mes apie tai kalbėjomės, – vėl linktelėjo galvą Marija.

Tomačekas gurkštelėjo kavos ir ko nekrūptelėjo, nes kava buvo kur kas stipresnė nei tas užeigų ir užkandinių viralas, prie kurio buvo pratęs. Tokios „geros" kavos jis nemėgo, bet tikrai ją išgers, sočiai užsikąsdamas šokoladu. Komisaras pasisiekė iš dėžutės saldainį su likeriu. Jis žinojo, kad nėra ko skubėti. Vilhelmis jam ne varžovas. Jam valgis – būtina blogybė, jis valgydavo mažai, bet kada ir be jokio pasimėgavimo. Į saldainius net nepažvelgė. Tik išgėrė kavą.

– Ar ponas Bochkampas susirūpino, kai gavo tokių laiškų? – paklausė Tomačekas.

Marija Enderat atsiduso ir prisėdo šalia.

– Prisimenu, kaip atėjo pirmasis. Jis ilgokai tą laišką nešiojosi. Buvo matyti iš voko. Žinot, viršininkas man parodė – lyg būtų gerokai trynęs piniginėje. Sulenkimai murzini, – paaiškino ji.

Tomačekas linktelėjo galvą, vildamasis, kad tuo tarpu Vilhelmis supras, jog šis sėdėjimas priimamajame – bylos tyrimo strategija, o ne komisaro silpnybė saldainiams. Na, jis bent elgėsi ramiai.

Marija Enderat įsižiūrėjo į Vilhelmį, lyg sukaupti mintims jai būtų reikėję matyti ką nors, neblaškantį dėmesio.

– Jau kelios dienos ponas Bochkampas keistai elgėsi. Paprastai nebūdavo toks susimąstęs. O sykį staiga išpuolė iš

kabineto, apėjo mano rašomąjį stalą, pakišo po nosim laišką ir tarė: „Štai paskaitykit". Perskaičiau, ir mane visą perėmė klaiki baimė, juk įsivaizduojat.

– Patarėt jam kreiptis į policiją? – paklausė Tomačekas.

– Taip, – sutiko ji. – Tą jis ir pats žinojo. Bet negalėjo pasiryžti. Matot, laišką jis man parodė, ne kad patarčiau, jis ir pats žinojo, ką daryti. Tik... Mudu puikiai sutarėm. O susirūpinęs jis man anksčiau ar vėliau išsipasakodavo. – Ji nusišypsojo: – Gal jis nesibaimindavo, jog jam patarinėsiu. Taip elgdavausi retai. Tačiau aš... pasidalindavau su juo rūpesčiais.

Tomačekas tą suprato. Marija Enderat ir atrodė kaip moteris, su kuria malonu pasidalinti rūpesčiais.

– Galų gale jis kreipėsi į policiją, – tarė jis ir kruopščiai apžiūrėjo saldainius dėžutėje, tik paskui išsirinko karčiojo šokolado su riešutais. Koks gardumėlis – marcipano su alkoholiu įdaras.

Sekretorė linktelėjo galvą. Žilos garbanos vėl užkrito jai ant krūtinės.

– Kreipėsi į policiją, kai gavo antrąjį laišką. Bet, manau, ne iš baimės. Pirmasis laiškas, taip, jį sujaudino. O gavęs antrąjį supyko. Tikriausiai suprato, kad žmogus, kuris jam siuntinėja tokius laiškus, nori tik įbauginti, ne nužudyti. O mano viršininkas to nemėgo.

Tomačekas tylėjo. Tylėjo ir Vilhelmis. Kaip paprastai. Ilgos lyg šilkinės blakstienos beveik dengė jo akis.

– Et, – pasakė Marija Enderat. – Be reikalo, argi ne? O dabar jis miręs. – Jos lūpų kampučiai sutrūkčiojo.

Komisarui jos pagailo. Tad pasilenkęs paėmė dar vieną saldainį su baltais dryžiais, kad paguostų sekretorę.

– Pone komisare? – Sekretorė suglamžė nosinaitę. – Ar tiesa, kad ponas Bochkampas mirė nuo infarkto?

– Jis juk seniai sirgo širdimi, ar ne? – išsisuko Tomačekas.

Ji linktelėjo galvą.

– Visi žinojo, kad jis turi saugotis, ir su džiaugsmu būtų juo pasirūpinę. Tačiau saugotis jis negalėjo. – Liūdna šypsenėlė šmėstelėjo jos veide, ir sekretorė nuleido akis. – Darbas jam buvo gyvenimas.

– Tuomet jis tikriausiai domėjosi ir politika, – spėjo komisaras. – Tokiam stambiam verslui, juo labiau didelei statybos firmai miesto politika be galo svarbi.

. – Ak, politika... – Marija Enderat numojo ranka. – Jis niekur nesikišo. Bent jau ta prasme, kaip manot jūs. Jokiai partijai nepriklausė. Manė, kad protingiau kada ne kada papietauti su svarbiais žmonėmis. Gerai sutarė anaiptol ne dėl to, kad tas asmuo priklausė vienai ar kitai partijai. Paprasčiausiai jie turėjo būti protingi. *Tokia* buvo jo politika. Ir jam sekėsi. Priešų neturėjo. Kartodavo, kad norint jų įsigyti, reikia pasirinkti partiją, o nieko kvailiau negali būti. Manau, jis tikrai neturėjo priešų savo veiklos srityje. Žinoma, kai kurie projektai, kur jis dalyvavo, kėlė nuožmių politinių ginčų. Bet jis visuomet sugebėjo neįpainioti firmos.

– Gal tas pasitarimas banke, tą dieną, kai jis mirė, galėjo kelti jam rūpesčių? – toliau kamantinėjo Tomačekas.

– O ne, anaiptol! – paprieštaravo Marija Enderat. – Jeigu tiksliai, veikiau iš jo ko nors reikėjo bankui, o ne atvirkščiai. Jeigu jam būtų reikėję kredito, būtų gavęs be jokių problemų. Ne, šito negali būti.

– Komisaras Tomačekas ir ...

– Vilhelmis, – pasakė Vilhelmis.

– ... ponas Vilhelmis iš kriminalinės policijos, – pranešė sekretorė.

Iškėlusi galvą Lila Bochkamp stovėjo priešais žemesnę moterį ir iš aukšto žvelgė į ją.

– Ar yra kokia nors rimta priežastis, dėl kurios man iškart nepasakėte, kad šie ponai atėjo?

Marija Enderat smarkiai išraudo.

– Aš paprašiau jūsų netrukdyti, – šoko jai į pagalbą Tomačekas, – nes, šiaip ar taip, turėjau paklausinėti ponią Enderat.

– Šit kaip? – Lila nužvelgė komisarą nuo galvos iki kojų. Tokio žvilgsnio jis nemėgdavo. Tuo Lila pakenkė būsimiems jų santykiams. Grėsmingai artėjo audra.

– Norėčiau su jumis pasišnekučiuoti, – pasakė Tomačekas. – Tik su jumis.

– Ponas Kraningeris buvo dešinė mano vyro ranka, – ramiai atkirto Lila Bochkamp. – Neturiu nuo jo paslapčių.

– Galėčiau pakviesti jus į prezidiumą, – pasiūlė komisaras. Jo žodžiai nuskambėjo be galo maloniai, lyg šią paslaugą jis darytų toli gražu ne kiekvienam.

Vis dėlto Lila Bochkamp iškart suprato. Linktelėjo Kraningeriui, ir tas išėjo. Paskui Lila mostelėjo į Valterio Bochkampo kabineto duris:

– Prašom.

3

Emos Barnsen nuotaika regimai prastėjo, nes susijaudinimo mirus žentui vis dar nenumalšino iškilmingos laidotuvės. Motina nieko nesakė, bet Patricija puikiai ją pažinojo. Žinojo, kodėl laikraščiai vartomi taip nuožmiai, kad ko neplyšta ore, kodėl kaip kankinamas girgžda krėslas ir kodėl Meilutis dar labiau saugosi savo šeimininkės. Vos Ema Barnsen atsistodavo, mopsas smukdavo į krepšį, nusisukdavo į sieną, pasikišdavo nosį po apklotėliu ir apsimesdavo miegąs.

Patricija su malonumu būtų elgusis taip pat, bet tokia galimybė buvo iš jos atimta. Tad pasprukdavo iš namų, vedžiodavo šunį, vaikščiodavo pirkinių, bet namai patys neapsiruošdavo. Ji turėdavo grįžti.

Pagaliau Patricija pasiryžo aplankyti seserį ir pasiteirauti, kaip viskas klostosi. Gal tikėjosi išgerti puodelį kavos švarutėlaitėje Martos virtuvėje, ant nedidelės jos karalystės kapitono tiltelio. Kad ir kaip ten būtų, Patricija paskambino prie senosios vilos durų.

Kai Marta atidarė, Patricijai kaipmat išgaravo viltis aplankyti jos virtuvę. Čia buvo Martos duktė. Ji ateidavo du, tris kartus per savaitę, „sunkiems darbams“, kaip sakydavo Marta, nes Vilma iššveisdavo namus. Ir tada Marta nenustygdavo, vaizdingai tariant, elgdavosi kaip toji katė ant

įkaitusio skardinio stogo, nes duktė buvo negrabi ir nevalyva. Kaip tik dėl to ji čia ir ateidavo: buvo išvyta iš visų darbų. O kad gavo valytojos vietą, kiek žinojo Patricija, Vilma turėjo būti dėkinga vien tik motinos užtarimui ir didžiulei pagalbai.

– Norėjau pamatyti seserį, – skubiai pamelavo Patricija. Marta linktelėjo ir mostelėjo į laiptus. Kai namuose būdavo valytoja, Lila visuomet užsidarydavo miegamajame, asmeninėse savo valdose. Martos mintys akivaizdžiai jau klajojo kitur – greičiausiai po svetainę, kur Vilma kaip tik šluostė dulkes nuo Meiseno porceliano statulėlės, gana vertingos ir paprastai, iki ateinant Vilmai, laikomos spintoje.

Regis, Martos dukters pirštai tiko tik laikyti cigaretei, visa kita jiems buvo per sunku. O dūmijo ji kaip garvežys. Jos pirštai buvo pageltę nuo nikotino. Plaukai irgi geltoni – gal kiek šviesesni. Nudažyti geltonai, sugarbanoti cheminiu būdu ir kaip bjaurūs nežemiško padaro čiuptuvėliai styrą į visas puses, lyg gaudytų informaciją. Bendrauti su Vilma irgi nebuvo paprasta. Bent jau Patricijai. Martos duktė kalbėjo Diuseldorfo tarme, ir tokiu greičiu, kad Patricija nieko nesuprasdavo. Martai, regis, čia nebuvo jokių problemų. Lila suvokdavo būtiniausius dalykus, o Patricija nesuvokdavo ničnieko, tačiau manė, kad vargu ar būtų kokios nors naudos iš to, jei ir susivaikytų.

Motina su dukra rengėsi gana panašiai. Tiesa, Vilma nedėvėjo striukių, tačiau mūvėjo tokias pat siauras kelnes, dažniausiai juodas, avėjo laiveliais su palyginti žemais, bet labai plonais kulniukais, o palaidinukės visuomet būdavo ankštos ir net žiemą giliai iškirptos. Kad oda nešaltų, buvo gausiai apkarsčiusi ją auksinėmis grandinėlėmis. Jos figūra buvo nuostabi, o veidas bjaurus ir su priplota nosimi. Vilmos balsas buvo stebėtinai skardus, tad Patricija kaskart apsidžiaugdavo, kai iš Diuseldorfo oro uosto kildavo lėktuvas, nes ta-

da Lohauze nebegalėdavai per kauksmą girdėti nieko, netgi Martos dukters balso. Dar baisesnis buvo jos kvatojimasis – bet antra vertus, savaip malonus: jei ji pakankamai ilgai kvatodavosi, užkrėsdavo ir kitus. Panašiai juokdavosi ir Valteris Bochkampas.

Patricija užbėgo laiptais. Gresiant ginčams, ji jausdavosi siaubingai, o Meiseno porceliano statulėlė ir Martos duktė turėjo tuoj tuoj sukelti ginčą.

Patricija pati nesuprato, kaip ištveria su motina ir nepabėga. Ta nemaloni savijauta, genanti ją dabar marmuriniais laiptais, po teisybei, kasdien tvyro jos namuose.

Ne, ne „jos namuose".

Motinos namuose.

– Jis mirė ne nuo infarkto. – Lila sėdėjo priešais veidrodį ir susimąsčiusi šukavosi plaukus, užsimetusi vieną ant kitos dailias kojas. Viena koja nervingai judėjo.

– Bet gydytojai taip sakė, – paprieštaravo Patricija. – Lila, aš juk girdėjau!

– Taip, tikrai. – Sesuo numetė šukas ant tualetinės komodos. – Tai ir buvo infarktas. Sutrikęs širdies ritmas. Ūminis kraujagyslių funkcijos nepakankamumas. Tik ne savaiminis. Valteris mirė nuo nuodų.

– O Dieve. – Patricija užsimerkė.

– Ne, – kietai atkirto jai Lila. – Dievas čia niekuo nedėtas.

Patricija nusisuko. Koks naivus tikėjimas. Dievas yra geras, žmogus – blogas, taip, žmogus, juk į velnią niekas nebetiki. Ir pagrįstai. Kam reikia velnio, jeigu yra žmogus, pamanė Patricija, bet net jos pačios nebeįtikino šis puikiai suformuluotas teiginys. Dievo, į kurį būtų galėjusi tikėti, valia buvo arba viskas, taigi ir Valterio mirtis – arba apskritai nieko.

Ji vėl atsimerkė. Jeigu galvoja apie Dievą, vadinasi, stengiasi atitrūkti nuo pasaulio, nuo dabarties. Vargu ar aš viena šitaip manau, pamąstė ciniškai ir rimtai paklausė:

– Ar policijai pranešta?

– Žinoma, Pat. Juk aišku, kad tai gydytojo pareiga.

– O ką pasakė policija?

– Bando išsiaiškinti, kodėl jis neturėjo to prakeikto balionėlio.

Patricija pakėlė akis.

– Bet jeigu jis mirė nuo nuodų, tai kuo čia dėtas balionėlis?

– Nuodai sukėlė širdies priepuolį. Jei būtų turėjęs balionėlį, gal būtų išsigelbėjęs. Aišku, greitosios pagalbos gydytojas suleido jam tokių vaistų, bet tikriausiai pernelyg vėlai.

– O, – tepasakė Patricija. Būtų. Po teisybei, netikęs žodis. Tikrovei nusispjaut į scenarijus, kur mirga žodžių „būtų“.

– Taip. Todėl anaiptol nėra neįdomu, kur dingo tas balionėlis.

– Suprantu. – Žinoma, ji suprato.

Patricija net nenutuokė apie balionėlį, kai Valteris ją su motina parvežė namo, tądien, kai vakare jis mirė. Antra vertus, kai pagalvoji, savaime prieini prie tokios išvados: žmonės, persirgę vienu ar keliais infarktais, dažniausiai nešiojasi vienokio ar kitokio pavidalo nitroglicerino, kad ištikus smūgiui kuo greičiau patys sau suteiktų pirmąją pagalbą.

Tačiau apie tai Patricija nepagalvojo.

Ji su mopsu ant kelių sėdėjo automobilio gale, patogiai ir patenkinta. Patenkinti buvo abu. Mopsas iš laimės net užsimerkė, antraip būtų žiūrėjęs pro langą. Patricija irgi jautėsi maždaug taip pat. Žinoma, jai būtų buvę kur kas patogiau, jei būtų galėjusi ant sėdynės greta patupdyti riebų šunelį. Todėl ji vis žvalgėsi ir svarstė, ar nepastūmus tolėliau palto.

Tada ji ir pastebėjo balionėlį. Važiuojant buvo išsikratęs iš palto kišenės ir gulėjo ant sėdynės.

Kaip žmogus, daug metų rūpinęsis kitu ir išsiugdęs tvarkingumą, Patricija pasilenkė ir įdėjo balionėlį atgal į palto kišenę. Būtų visai pamiršusi tą nutikimą – šiaip ar taip, iki to laiko, kol žvilgtelėjusi pastebėjo jį gulint lygiai toje pat vietoje, kaip ir anksčiau: ant sėdynės. Palto kišenės buvo įkypos ir negilios, taigi šitaip padėjus paltą, iš jų lengvai galėjo išslysti bet kas. Tačiau Valteris buvo tvarkingai sulankstęs paltą, ir Patricija nenorėjo jo judinti.

Patricija paėmė balionėlį ir pasilenkė tarp priekinių automobilio sėdynių, ketindama perspėti Valterį, kad nepamestų vaistų. Tačiau svainis važiuodamas kaip tik kalbėjo telefonu su savo darbuotoju. Šiurkščiai, energingai ir valdingai. Pasibaisėtinai. Patricijos motina kada ne kada lyg pritardama žentui linksėjo galva. Greičiausiai Emai Barnsen tokie tipai kaip Valteris Bochkampas buvo „tikro' vyro įvaizdis.

Valandėlę Patricija palaikė balionėlį rankoje ir palaukė, kol Valteris baigs kalbėti telefonu. Paskui Meilutis ėmė muistytis jai ant kelių ir ko nenusirito, tad Patricija nevalingai įsikišo vaistus į savo striukės kišenę, pagriebė mopsą ir vėl pasisodino.

Tuo tarpu Valteris baigė jau antrąjį pokalbį telefonu. O kai privažiavo prie namo, Patricija buvo seniai pamiršusi balionėlį. Jis ir dabar tebebuvo Patricijos striukės kišenėje, o striukė kabojo drabužių spintoje. Patricija pabandė nuryti seilę, bet burna buvo išdžiūvusi. Valandėlę pamanė, jog reikia paprasčiausiai viską pasakyti Lilai. Ji išsižiojo. Bet paskui išvydo veidrodyje, kaip jos lūpos vėl susičiaupė.

Ir ji nieko nepasakė.

– Aš iš anksto pranešiu, kada laidotuvės, – tarė Lila. – Be reikalo rūpinatės.

Patricija visiškai nesirūpino. Tik jau ne laidotuvėmis.

– Juk žinai, motina taip lengvai neatstos, – priminė ji seseriai. – Ką jai papasakoti, Lila? Vargu ar tiesą, kaip manai? O gal?

– O Viešpatie, mergel, juk niekaip nenuslėpsi, – piktai atkirto Lila. – Gali lažintis, kad apie tai rašys laikraščiuose. Mano vyras mieste nebuvo nežinomas.

Taip, aišku. Patricija turėjo pagalvoti, bet nepagalvojo. Ir, aišku, Lila nesivargins ir nepasakys motinai tiesos, kurią būtina pasakyti. Gal to nė nereikėjo tikėtis. Gal tai iš tikrųjų Patricijos pareiga.

Ne viskas, ką darydavo kasdien, buvo jos pareiga. Nors visi galėjo taip manyti. Tačiau gal šitai tikrai priklausė prie sesers ir dukters pareigų.

Patricija giliai atsiduso.

– Ką gi, tuomet pabandysiu jai pasakyti. Anksčiau, negu pasiskaitys laikraščiuose.

– Būtų geriau, – mestelėjo Lila. Taip Patricija buvo išprašyta.

Kai sesuo išėjo iš miegamojo, Lila nejučiomis su palengvėjimu atsiduso. Tačiau nebūtų stebėjusis, jeigu ir būtų pajutusi. Abidvi nesutarė nuo pat vaikystės. Kadangi buvo vyresnė dvejais metais, Lila nemylėjo jaunesnės sesutės, kurią turėjo saugoti, kuri trukdė ir nieko nesuprato. O kur dar bendras kambarys. Juo labiau tada, kai Lila sulaukė amžiaus, kada pastebima, jog šios planetos gyventojai žmonės dalijasi į dvi skirtingas lytis, ir ką tai reiškia.

Ir dabar Lila nemėgo būti su seserimi viename kambaryje, net keletą minučių. Patricijai atėjus, ji nuolat suraukdavo kaktą. Tiesa, nesąmoningai, bet likdavo raukšlės, kurių niekaip negalėjai panaikinti net su brangiausiais kremais.

Bet Patricijos buvimas Diuseldorfe buvo neišvengiama blogybė. Motinos neįgrūsi į senelių prieglaudą, o kadangi jai tebuvo tik penkiasdešimt aštuoneri, tai anaiptol ne tokio amžiaus, kurs būtų tam tinkamas.

Nors Ema Barnsen, be abejonės, atrodė sena – tiesa, ne

senesnė kaip prieš trisdešimt metų. Kiek Lila prisiminė, motina ir tuomet kukliai suko plaukus į kuodą, nors tada gal turėjo mažiau žilų sruogų. Ir raukšlės kaktoje buvo tokios pat, įsigraužusios į odą. Lila švelniai persibraukė veidą ranka. Turi saugotis, kad neatrodytų taip pat.

Jau ir taip pakankamai baisu, kad kaip motinai jai sutrikusi kraujo apytaka. Tik, priešingai negu Ema Barnsen, Lila griežtai uždraudė sau verkšlenti. Sesuo tvirtino, kad motinai pernelyg žemas kraujo spaudimas todėl, kad ji visiškai nejuda. Lila žinojo, kad tai priklauso ne vien nuo judėjimo – ji pati judėjo daugiau nei pakankamai. Ir vis dėlto kada ne kada gerdavo vaistų, tokių pat, kokių turėjo ir jos motina vonios vaistinėlėje. Nors Ema Barnsen buvo storulė, jai buvo žemas, o ne aukštas kraujospūdis. Lila bjaurėjosi, kad yra panaši į motiną, tegu ir tik šitaip. Ji pasiryžo niekuomet taip klaikiai neišpampti kaip motina, su storomis kojomis ir rankomis, tokiomis riebiomis, kad jos buvo atsikišusios nuo kūno, aprengto palaidais drabužiais.

Motina visuomet buvo stora. Storumas ir nesugebėjimas pasidomėti gražinimosi priemonėmis gal ir anksčiau prisidėjo prie įspūdžio, jog ji senė. Nors vaikui ar paaugliui, žinoma, kiekvienas, sulaukęs dvidešimt penkerių metų, atrodo atsiduodąs kapinėmis.

Anksčiau Lila apie tai negalvodavo, dabar kartais jau susimąstydavo. Anksčiau seni žmonės jai nelabai skyrėsi vienas nuo kito, dabar kai kada į juos pasižiūrėdavo. Diuseldorfe pažino daug šešiasdešimtmečių, kurie vaikščiojo apsitempę siauromis kelnėmis, o apsiavę – pagal metų laiką – aukštakulniais aulinukais ar basutėmis. Jos motinai dar nebuvo nė šešiasdešimties. Bet ji, nors to dar nė nereikėjo, į ilgesnius pasivaikščiojimus išsiruošdavo ramstydamasi lazda. Be to, visą gyvenimą mūvėjo tik palaidus sijonus ir greičiausiai, pamačiusi lūpų dažus, net nebūtų žino-

jusi, kas tai yra. Ir nė sykio nebuvo geltonai nusidažiusi plaukų, kaip tiek daug energingų pagyvenusių ponių, kurias Lila matydavo didmiestyje.

Ema Barnsen niekuomet nesutarė su jaunomis moterimis. Buvo pernelyg senų pažiūrų ir beveik niekuo nesidomėjo. Lilos motina visuomet sugyveno su peršokusiomis per šešiasdešimt moterimis, tokiomis kaip jų kaimynė Ana Volšmic: klostytas sijonas, vilnonė palaidinukė ir švarkelis, perlų vėrinėlis ir kumštyje suspausta mezginiuota nosinaitė. Ir šiandien niekas nebuvo pasikeitę.

Be to, slaugos jai nereikėjo. Bent jau pagal įstatymą. Kai pagalvodavai, tai norom nenorom pripažindavai, kad motina kuo puikiausiai būtų galėjusi susitvarkyti pati. Tačiau ji nieko nedarė. Ji buvo nesveikuojanti našlė. Tad, regis, tikėjo, jog turi teisę į priežiūrą.

Lila neneigė šios teisės. Be abejo, motinos gyvenimas nebuvo lengvas. Ir, žinoma, ne Lila turėjo rūpintis motina, nors pati žinojo, kad yra jos numylėtinė. Buvo ištekėjusi, jos vyras – žinomas visuomenės asmuo, taigi žmona turėjo tam tikrų pareigų. Todėl išvengė tų darbų, kuriuos galėjo atlikti tarnai. Lila nei pirko, nei virė, nei tvarkė namus. Sodas jai buvo tik veja, kur deginosi pavasarį, o terasa – vieta rengti vakarėliams. Ir jai nerūpėjo su tuo susijęs darbas.

Tad ir motinos ji neprižiūrėjo. Tačiau nebūtų derėję tam samdyti tarnus. Ir, kaip pasakė Valteris, kainavę gražaus pinigo. Be to, toks racionalus sprendimas nė vieno nebūtų patenkinęs. Kad nesijaustų vieniša, motinai reikėjo globos ištisą parą.

Taigi kaip tik tokios globos, kokią pigiausiai gali suteikti netekėjusi duktė. Be to, tarnai nebūtų pakentę valdingo Lilos ir Patricijos motinos būdo.

Lila giliai atsiduso, apžiūrėjo save miegamojo veidrodyje ir nusiminusi įsitikino, kad vis dar atrodo prastai. Išbali-

mą buvo panaikinusi skaistalais, tačios jos pačios akylas žvilgsnis galėjo pastebėti, kad ji neišsimiegojusi, pervargusi ir nelaiminga. Dabar ji našlė. Trisdešimt septynerių metų. Bevaikė. Kas prižiūrės ją, kai pasens? Pinigai?

Lila prikando lūpą ir suvaldė ašaras, besitvenkiančias akyse. Nenorėjo vėl praustis ir dažytis, nes ašaros būtų nuplovusios blakstienų tušą. Gana prisižliumbė, šiai dienai užteks. Lila nė neabejojo, kad ši diena ne paskutinė, kada ji apraudos savo storžievišką, ūmų, neperkalbamą, triukšmingą, barningą, beatodairišką vyrą.

Jai skubiai reikėjo puodelio kavos.

Lila vienintelė Barnsenų šeimoje atsisakė fryziškos arbatos gėrimo ceremonijos. Atsikrausčiusi į Diuseldorfą ėmė mėgautis kava, dideliais kiekiais. Arbata atrodė jai pernelyg skysta. Labiau skonėjosi kavos kartumu, net spalva jai labiau patiko, tad ir gerdavo: juodą. Ir tokią stiprią, kad vos įveikdavo pati. Lilai patikdavo jos poveikis. Apskritai patikdavo, kai pajausdavo bet kokį poveikį. Lila nemėgo subtilybių.

Ji pasirąžė, nesidrovėdama nusižiovavo ir žengė iš miegamojo. Matyt, didžiąją dienos dalį praleis, ruošdamasi laidotuvėms. Gana malonus uždavinys. Lila mėgo organizuoti ir įsakinėti.

Būtų galėjusi paskambinti ir paprašyti, kad atneštų kavos į miegamąjį. Kai Valteris mirė, šis kambarys tapo jai priebėga, ola, kur nulįsdavo nuraminti nervų. Tačiau be būtino reikalo ji paprastai nenurodinėdavo telefonu. Asmeniškus paliepimus laikė puikia galimybe neįkyriai tikrinti tarnams.

Veikiau nesąmoningai. Niekuomet negalvojo apie savo vadovaujamus sugebėjimus. Toks elgesys jai buvo savaime suprantamas. Ir tai, kad tie sugebėjimai buvo kur kas geresni, palyginti su mirusio vyro. Aišku, nedidelę statybos firmą jis pavertė stambia stipria įmone. Tačiau ne vadovo

sugebėjimais, o įžūlumu ir puikia nuojauta. Vadovo sugebėjimai jam veikiau trukdė. Jo firmoje visuomet dirbo geri žmonės, nes prastus be gailesčio vijo lauk. Tačiau ir tie gerieji būtų dirbę kur kas našiau, jei būtų sugebėjęs juos valdyti. O dar geresni darbuotojai nebūtų pakentę jo elgesio, tai jiems nebuvo būtinybė.

Dabar, kai Lilos rankoje atsidūrė skeptras, firmoje daug kas pasikeis.

Lila patraukė į apačią ieškoti Martos, paprašyti kavos, o paskui ketino grįžti į svetainę ir, kad išsiblaškytų, pavartyti madų žurnalus.

Jai būtina išsiblaškyti. Lila padėjo ranką ant kaltinės geležies turėklų ir užmynė koja pirmąją marmurinių laiptų pakopą. Paslydo ir nusirito žemyn.

Šiuo momentu ji pastebėjo kur kas daugiau, nei kada nors buvo pastebėjusi savo gyvenime per tokį trumpą laiką: pajuto, kaip padas nepriglunda ir neatsiremia į pakopą, o tiesiog slysta pirmyn, iki krašto, ir nevalingai atsilošė. Tačiau dėl to paleido turėklus, pirštų galiukai brūkštelėjo per geležį. Staiga ištiesė ranką, pajuto, kaip išsitempė nugaros raumenys ir apčiuopė stačią laiptų turėklų atramą. Apsivertė, griebdamasi turėklų abiem rankom, bet dešinė jų nepasiekė. Lila trenkėsi pečiais į pakopas ir skausmingai suktelėjo ranką. Pirštai nevalingai paleido geležinį strypą ir taip pat nevalingai čiuoptelėjo orą, nors Lila kaipmat suvokė klystanti. Nuo tų judesių ji pasidavė pirmyn. Tėškėsi ant laiptų, čiuožtelėjo žemyn, bandė susilaikyti, kad nenusikamuoliuotų, abiejų rankų krumplius skaudžiai užsigavo į turėklus, vis dar garmėdama žemyn. Batai nusmuko, suknia atsiplėšė aukštyn, o glotnios nailoninės kojinės lyg rogutės dar paspartino lėkimą žemyn.

Per vidurį laiptų viskas baigėsi.

Lila drebėdama tysojo, abiem rankom įsikibusi gulsčiųjų

laiptų turėklų ramsčių, siaubingai ištampytais ir išsukiotais rankų raumenimis, susidaužiusi strėnas, pečiai – vien iš sumankytų raumenų ir užgautų kaulų, keliai ir blauzdos – gyvas skaudulys nuo trankymosi į pakopų kraštus, jautri šlaunų oda subraižyta.

Taip pagulėjo kokią valandėlę. Jai pasirodė, kad tiek. Paskui pamatė, kad kažkas žiūri į ją aukštyn.

– Ponia Bochkamp! – sukliko Marta. Ji laikė rankose Patricijos lietpaltį, o ta kaip tik buvo besirengianti.

– O Viešpatie, Lila! – Lietpaltis nudribo ant grindų, ir abi moterys puolė laiptais aukštyn.

•

Per paskui kilusį sambrūzdį Lila vis dėlto pareikalavo kavos ir jos gavo. Ją paguldė ant sofos. Marta lakstė nuo Lilos į virtuvę ir atgal, dėjo ledo ant sumuštų kūno vietų ir žiūrėjo, kad neištuštėtų jos kavos puodukas. Patricija bėginėjo pas Lilą, į vonią ir prie drabužių spintos laiptais aukštyn ir žemyn, keisdama seseriai suplyšusias nailonines kojines ir batus, iš kurių vienam nulūžo kulniukas. Ir palaidinukę, prairusiomis pažastyse siūlėmis.

Kai atėjo gydytojas, Lilai ant kūno jau pasirodė pirmosios mėlynės. Tačiau jos veidas ir kaklas nenukentėjo, rankos irgi. Tiktai krumpliai pamėlo. Apskritai ji lengvai išsisuko. Sumušimai atrodė klaikiai, bet raumenys nepažeisti, taigi žala menka. Lilai tikrai labai pasisekė.

Tačiau jai akivaizdžiai buvo sunku laikyti save laiminga. Jos nuotaika buvo pasibaisėtina, ir Patricija paskubėjo kuo greičiau atsisveikinti. Juo labiau kad vis tiek niekuo negalėjo padėti, be to, juk su Lila liko Marta.

Praėjo trumputė neplanuota atvanga. Patricija turėjo pranešti motinai, kad jos žentas tapo nuodytojo auka. Šiai užduočiai jai prireiks visų sugebėjimų. Vargu ar Patricijai yra buvę sunkiau kaip dabar, kai grįžo namo.

Patricija vangiai šyptelėjo, prisiminusi, kad jai jau ne pirmąkart kilo tokia mintis. Irgi buvo be galo sunku eiti ta vienos krypties eismo gatve, kai parvažiavo po tėvo mirties su apgailėtinu lagaminėliu, kuriame buvo visa jos manta. Tėvas miręs, motina serga, ji pati netekėjusi. Be to, neturi nei darbo, nei pinigų. Aiškiai matyti, kokia ateitis jos laukia.

Ji išsisegė plunksninį auskarą ir įgrūdo į patį apatinį naktinės spintelės stalčių šalia senos jos mergaitiško kambario lovos ir nuo tada nė karto jo nebeišsiėmė. Taip baigėsi jos gyvenimo atkarpa, kad niekada nebesugrįžtų. Durys užsitrenkė ir tikriausiai nebeatsidarys.

Patricija įėjo į svetainę. Ir tada pasielgė taip, kaip niekuomet nebuvo elgusis: pasiėmė kėdę ir atsisėdo prie stalo, šalia kurio stovėjo motinos krėslas.

Žinoma, tai buvo pastebėta. Ir nuleista nemačiomis. Tik po valandėlės Ema Barnsen suprato, kad Patricija šiandien pasiryžusi būti ne vien kliuvinys, į kurį panorėjus galima numoti ranka. Tada sulankstė laikraštį ir nuleido.

– Kas yra?

– Nė nežinau, kaip tau pasakyti, – atvirai prisipažino Patricija. – Aš labai susirūpinusi ir nežinau, ar tu galėsi ištverti, bet galų gale turi teisę sužinoti. – Melaginga, bet puikiai apgalvota įžanga.

– Tai kas gi yra? – nepatikliai paklausė motina.

– Mama, šiuo momentu labai panašu, kad su Valterio mirtim ne viskas gerai. Įsivaizduok, Lila pranešė policijai.

Per visus tuos daugybę metų, kai jiedvi pažinojo viena kitą, nutiko retas įvykis: Ema Barnsen neteko žado.

– Taigi, – kalbėjo toliau Patricija. – Patikėk, aš taip pat pasibaisėjau. Juk gydytojai iš pradžių manė, kad Valteris mirė nuo širdies smūgio. O dabar paaiškėjo, kad jis nunuodytas. Ir dar: Lila sako, kad Valteris yra gavęs grasinančių laiškų.

– Ak tu Vešpatie.

Daugiau tikriausiai nėra ką pasakyti.

– Manau, – tarė Patricija ir atsistojo, – užplikysiu mums arbatos. Apskritai nežinau, kaip žiūrėti į visą tą istoriją. Aš nerandu vietos. Nė nenorėjau tau pasakoti. Tačiau nutylėti nebuvo galima.

Ir ji išėjo. Blogiausia jau praeity. Pakankamai gudriai apsimetė priblokšta, kad motina nepareikalautų iš jos ko nors kita, o ne kaip visuomet atnešti arbatos į svetainę ir išeiti.

Nebūtų pajėgusi ilgiau sėdėti priešais motiną. Juo labiau kol ištuštės arbatinis.

Įžengusi pro virtuvės duris Patricija sustojo ir šyptelėjo. Ten sėdėjo brolis, atsilošęs kėdėje, ilgas kojas užsikėlęs ant stalo, ir skaitė knygą. Išgirdęs jos žingsnius pažvelgė ir nusišiepė.

– Na, sesut, kas gero?

– Net negirdėjau, kaip tu įėjai. – Patricija paėmė virdulį ir užkaitė vandenį arbatai. – Tik jau nesakyk, kad nori tekilos. Šiandien negausi nė lašo. Negalima čia kasdien prisilakti. Bet arbata pavaišinsiu. Gal norėtum keksiukų?

– Aišku! – Jis vėl įsikniaubė į storą tomą, kiek Patricija galėjo matyti – sudėtingą fizikos vadovėlį.

– Dovanok man, kad tavo sesuo gyvena pagal kitoniškus įstatymus. – Ji išsiėmė iš spintos kokteilinę, kad susimaišytų *Sunrise*. – Šiandien persitempiau, ir arbatos man negana.

– O kas nutiko? – Jis išsigandęs užvertė knygą ir padėjo šalin. Nukėlė kojas nuo stalo, pasirėmė alkūnėmis ir įsistebeilijo į seserį. Atsismaukus marškinių rankovėms išlindo strazdanomis nusėti riešai, o tankūs rudi plaukeliai sublizgo nuo šviesos.

– Kadangi Valteriui buvo grasinama mirtimi, Lila paprašė skrodimo.

– Ak, – keistai pasakė Bodo. Lyg būtų nelabai nustebęs. Veikiau itin patenkintas, kad pasitvirtino jo spėjimas.

Patricija mąsliai jį nužvelgė.

– Paaiškėjo, kad jis nunuodytas.

– Nunuodytas, – pakartojo Bodo. – Kaip žiauru.

Patricija pasvarstė, ar mirti nuo nuodų žiauriau ir kodėl. Ir ar Bodo tikrai tą turėjo galvoje. Jo jaunas išblyškęs veidas atrodė rimtas ir susikaupęs.

Paėmusi tekilos Patricija įpylė į maišiklį daugiau, nei derėjo pagal receptą. Turėjo susimaišyti stipresnio gėrimo.

Bodo buvo nugrimzdęs į savo mintis, kol ji plikino arbatą, nešė puodelį motinai į svetainę ir pylė jam. Bodo išgėrė arbatą lėtai, gurkšnelis po gurkšnelio, tuo tarpu Patricija skubiai susivertė dvi taures kokteilio. Išsiritęs iš krepšio atkėblino Meilutis, atsistojo šalia stalo, lyg stengdamasis kuo labiau išsipūsti visu riebiu kūneliu, ir įbedė į Patriciją reiklias apskritas akutes. Patricija padavė jam iš vazelės keksą. Meilutis atsargiai pauostė ir tik tada apžiojo. Matyt, nebuvo taip skanu, kaip tikėjosi, nes nusigręžė ir vėl nutipeno prie krepšio.

Kai Patricija įpylė motinai antrąjį puodelį arbatos, Bodo atsistojo.

– Man metas, – pasakė jis. – Bet šįvakar gal dar užbėgsiu.

Ji padėjo arbatinį, ir Bodo ją apglėbė. Tvirtai, gal kiek tvirčiau negu paprastai. Patricija užsimerkė.

– Kol kas, sesut. – Suėmęs abiem delnais galvą, pabučiavo ją į lūpas. – Nesirūpink.

Ir išėjo.

Tą valandėlę nuaidėjo durų skambutis. Patricija balsu nusikeikė. Kaip ne laiku. Ji jautėsi anaiptol ne puikiai, nepadėjo nė dvi taurės kokteilio. Reikėjo stipresnio gėrimo, tučtuojau. Kad pagaliau pamirštų skalpelį, šaltą plieninę geležtę, skrodžiantį ipsilon formos pjūvį. Nei Lilos pasakojimas apie

skrodimo rezultatus, nei dramatiškas jos nusiritimas laiptais neužgožė šio vaizdo ir net nesusilpnino jo ryškumo.

Pirmąkart po labai labai ilgo laiko Patricijai buvo visiškai nė motais, ar kas nors užuos, kad ji išgėrusi, ar ne. Ji atplėšė virtuvinės spintos stiklines dureles, pasiėmė tekilos butelį, atsuko dangtelį ir gerokai patraukė. Liovėsi gėrusi tik tada, kai pristigo kvapo. Paskui vėl priglaudė butelį prie lūpų ir nugėrė dar gurkšnį, šįkart atsargiau, todėl jai į gerklę pateko kur kas daugiau stipraus skysčio negu pirmąsyk.

Patricija sušnopavo, skubiai užsuko dangtelį, aplaižė lūpas, jausdama, kaip nuo tekilos nudiegė ir šiluma užliejo skrandį, ir sų palengvėjimu atsikvėpė. Tada nuėjo atidaryti durų. Nepraslinko tiek daug laiko, kad atėjūnas gautų progą skambinti dar kartą.

Tai buvo vyresnis už Patriciją, gal perkopęs per keturiasdešimtmetį, išvaizdus vyriškis išpuoselėta žila kapitoniška barzda, puikiai tinkančia prie jo švytinčių melsvų akių. Džinsuotas ir stora mėlyna liemene su daugybe kišenių. Pakaklėje kabaldžiavo kamera, jis visas spinduliavo geismingu jaunatvišku gyvenimo džiaugsmu.

Patricija tetroško vieno dalyko: juo atsikratyti.

Negalėjai nepastebėti, kad tai reporteris. Patyręs, sprendžiant pagal amžių, jau nekalbant apie nuo jo sklindančią profesionalumo ir nepasotinamo smalsumo aurą. Nebus taip paprasta atsikratyti šitokiu įsibrovėliu. Be to, buvo dar viena problema: jeigu Patricija savo jėgomis pabandys jį išvaryti, motina įsikiš ir tikrai pasielgs priešingai. Be jokios abejonės. Iš koridoriaus pro kaip visuomet praviras svetainės duris Patricija girdėjo, kad motina jau lanksto laikraštį ir juda krėsle, norėdama pasižiūrėti, kas atėjo.

Gal ją įkvėpė tekila. Šiaip ar taip, Patricija pasielgė labai sumaniai, bet apskritai jai nebūdingai: dramatiškai. Ji žengtelėjo atgal į koridorių, lyg prie padoraus miesčioniško na-

mo durų išvydusi stovintį šėtoną, paskui bėgčiom pasileido į svetainę.

– Motin! – sušuko ji. – Ten, už durų, reporteris! Ką man daryti?

Vyriškis stipria ranka atrėmė duris, kurias Patricija buvo beužtrenkianti jam prieš nosį, ir, aišku, pasinaudojo proga. Smuko vidun, nors tik į koridorių, ir žengė kelis žingsnius pirmyn. Tačiau daugiau Patricijai ir nereikėjo, kad drama būtų kaip tik tokia, kokios jai ir reikėjo.

– Jis paprasčiausai įsibrovė, – tarė ji garsiu, nevilties sklidinu balsu motinai, ir tai buvo tiesa.

Ema Barnsen išsirioglino iš krėslo.

Ji ir šiaip nebuvo maloni moteris. Bet jei ką nors puldavo, tai panėšėdavo į bulių, kurio ganykloje staiga sujudėdavo kas nors, kam ten nederėjo būti.

Ema Barnsen net nepasinaudojo balsu, ketindama išvaryti reporterį, ir vis dėlto už durų jis atsidūrė kur kas greičiau, nei pro jas pateko. Ji tiesiog padėjo jam ant krūtinės mėsingą ranką, net nesumažindama greičio, kuriuo kilnojo panašias į kolonas, storomis kojinėmis apmautas kojas. Plačiapetis, išvaizdus, barzdotas vyriškis, pratęs prie audrų, nepajėgė atlaikyti Patricijos motinos svorio. Tik vargiai susilaikė neatsidrėbęs atatupstas ant užpakalio. Ant kaklo kabanti kamera smarkiai susiūbavo ir trenkdamasi įbrėžė medines namo duris, kai aukšta ir stambi moteris tiesiog išstūmė reporterį iš koridoriaus į gatvę.

O dabar, kai atėjūnas, bejėgis ir nepavojingas, stovėjo nebe jos teritorijoje, Patricijos motina galų gale pasinaudojo balsu.

– Šitaip be niekur nieko įsibrauti! – suriko. Suriko, ne apsibarė, sužviegė ar sušvokštė. – Kur tai matyta! Lįsti prie gedinčios šeimos!

Reporteris pabandė prieštarauti, bet jo valanda jau buvo praėjusi. Scena baigta. Patricijos motina nusisuko. Trinkt –

namo durys užsidarė. Dzingtelėjo stiklas, ir į svetainę nušlumpsėjo žingsniai. Garsiai sugirgždėjo krėslas, sušlamėjo laikraštis.

Patricija nusišaipė.

Magnusui Tomačekui maudė skrandį. Anaiptol ne pirmąkart, tą maudulį būtų buvę galima pavadinti normalia būsena, nes Tomačekas mėgo pavalgyti. O kadangi mėgo, tai valgė daug. Vilhelmis, sėdįs šalia komisaro policijos automobilyje, žinojo, kodėl komisaro veidas atrodo toks kenčiantis. Taip pat žinojo ir tos kančios priežastį. Jaunasis policininkas, dėl į akis nekrintančio elgesio pravardžiuojamas „Šešėliu", kartu su komisaru pietavo policijos prezidiumo kavinėje. Užsisakė veršienos vyniotinio, ir komisaras sušveitė dvigubą porciją. Kaip ir dažniausiai, jis tik numarino kirminą, bet nepasisotino. Niekuomet nepasisotindavo. Net ir tada, kai švariai išgramdė dvi lėkšteles deserto – šįkart šokoladinio pudingo su vanilės padažu.

Tomačekui verkiant reikėjo kavos, bet buvo dar ne metas. O pasidaryti papildomos pertraukos negalėjo, nes darbo buvo iki kaklo. Atvirkščiai, kai po skrodimo paaiškėjo, kad verslininkas Valteris Bochkampas nunuodytas, abu dirbo viršvalandžius. Komisaras ir jo „Šešėlis" praplušėjo visą priešpietę. Apžiūrėjo automobilį, kuriame nuo širdies smūgio mirė Valteris Bochkampas, nužudytojo vilą, vėl apklausė našlę, pasikalbėjo su ekonome ir valytoja. Jokių apčiuopiamų rezultatų.

Metas kibti į „aplinką". Lila Bochkamp parodė anoniminius laiškus, kuriuos verslininkas gavo prieš mirtį. Pirmuosius Bochkampas pats buvo nunešęs į policiją, į kitus beveik nebekreipė dėmesio. Kadangi nieko taip ir nenutiko, numojo į juos ranka. Tuo tarpu Vilhelmis jau buvo nunešęs laiškus į laboratoriją, kur jie dabar gulėjo, kol kas nors ras

laiko ištirti. O abudu kriminalistai negalėjo leisti sau tokios prabangos ir dykinėti. Laiškus galėjo rašyti verslininkai varžovai, todėl reikėjo jais pasidomėti.

Tad po taurelės karčiosios, kurią pasiėmė iš rašomojo stalo stalčiaus ir išgėrė begalinio pasibjaurėjimo iškreiptu žiurkėno veidu, komisaras nenoromis išdūlino iš kabineto. Tai buvo pasibaisėtinas kambarys, bet jam patiko. Prikimštų senų bylų spintų ir šiuolaikinių staliukų su kompiuteriais, miesto planų ir ieškomųjų asmenų nuotraukų, nuskurdusių kambarinių gėlių ir vadinamųjų meno kūrinių maišalynė buvo jam jaukesnė nei svetainė jo namuose. Žmona kone kas treji metai vis užsakydavo naujus baldus, o beveik kas pusmetį juos perstatydavo. Tomačeko kabinete dar niekas nebuvo pasikeitę, nebent gėlėms nudžiūdavo vis daugiau lapų. Kada ne kada kuri nors gailestinga kolegė išmesdavo nudžiūvusią gėlę ir padovanodavo kitą. Be jokio reikalo, bet tokios jau tos moterys.

Be to, kad kas treji metai iš pagrindų pakeisdavo buto apystatą, Tomačeko žmona turėjo vieną nemalonų įprotį: palikdavo nepalietusi aliejinį paveikslą, kurį buvo paveldėjusi iš senelių. Paveikslas buvo maždaug pustrečio kvadratinio metro dydžio, jame per tundrą švilpė šunų traukiamos rogės, vadeliojamos dviejų kailiniuotų vyrų rūsčiais veidais, o tas roges persekiojo vilkų ruja. Kadangi sunku buvo šio paveikslo nepastebėti, tai Tomačekas neapkentė jo iš visos širdies.

Kur kas nepastebimesnis aliejinis paveikslas kabojo jo kabinete. Tiesa, dydžio mažne tokio pat kaip namie, bet jame buvo pavaizduota pilka plynė su keliomis spalvotomis dėmėmis, lyg ir nieko nereiškiančiomis. Paveikslas čia kabojo nuo komisaro pirmtako laikų. Tomačekas prie jo priprato, ir jo akims tai buvo atgaivos oazė.

Maždaug taip jam nutiko ir su Vilhelmiu. Tomačekas mė-

7. 565

go dirbti su jaunuoju vyriškiu. Tuo tarpu abu buvo pradirbę kartu jau vienerius metus ir komisaras jautė jį pamilstąs.

Vilhelmio pirmtakė nesusilaukė tokio įvertinimo. Tomačekui patiko dailios jaunos moterys, jis neburbėjo, kad pamažėle policiją užplūdo moteriškos lyties atstovės. Tai jam atrodė netgi malonios permainos. Tačiau Vilhelmio pirmtakė bandė priversti komisarą badauti. Nebeleido jam vaikščioti pietų į kavinę, jis turėjo žiaumoti sutrintas morkas ir džiovintus grūdus tarytum jūrų kiaulytė, sėdėdamas prie rašomojo stalo. Už tai komisaras negalėjo atleisti.

Tomačekas susinėrė storas rankas ant storo pilvo, džiaugdamasis, kad leido vairuoti Vilhelmiui. Tiesa, jaunasis vyriškis buvo nedrąsus vairuotojas, pernelyg skubąs persirikiuoti ir nemėgstąs perjunginėti pavarų, bet komisarui tai nekliudė. Jis netgi nebambėdavo. Jo žmona vairuodavo irgi prastai, ir iš patirties komisaras žinojo, kad ši pakenčiama nedidelė blogybė gali virsti pavojinga ir didžiule.

Komisaras dažnokai pasvarstydavo, kad vyrai ir moterys nelabai suderinami. Vilhelmis atlikdavo daugelį funkcijų, kurias komisaras Tomačekas būtų labai vertinęs, jeigu jas būtų atlikusi jo žmona, – jeigu žmonos apskritai būtų sugebėjusios jas atlikti. Deja, nebūdavo nieko panašaus, nors iki vedybų kaip tik ir buvo kalama, jog šitaip bus. Pavyzdžiui, Vilhelmis bet kada ir bet kur rasdavo karštos kavos. Be to, bet kokiu dienos metu galėjai jį pasiųsti „Pommes Fortuna". Tiesa, jis nupirkdavo „Pommes Rot-Weiss", nes nenusimanė apie Diuseldorfo futbolo klubą. Tačiau patiekdavo nesvaidydamas pastabų, kad nuo kaitintų riebalų galima susirgti vėžiu, majonezas per riebus, o kečupas perpildytas konservantų.

Jis netgi tvarkė kabinetą, nepažeisdamas Tomačeko chaoso, kur viskas buvo surūšiuota pagal vien nuojautos įkvėptus ryšius. Be to, jaunasis policininkas vairuodavo nesiskųs-

damas tarnybos metu, o jeigu reikėdavo, dirbdavo ir naktį. Jau kalbėdamas telefonu, kai būdavo pažadintas naktį ir pakviečiamas, viena ranka jis prausdavosi ir rengdavosi, kita laikydamas ragelį.

Deja, jo pareigingumas gerokai pranoko orientaciją. Tomačekas pamatė, kad norėdamas patekti į Kelno gatvę ir pramoninį kvartalą, Vilhelmis apsuko didžiulį lankstą per Oberbilką. Pramoniniame kvartale buvo įsikūrusi statybinė Merkso firma, kurios savininkas – buvęs Valterio Bochkampo draugas. Anot našlės, juodu draugavę, kol Bochkampas per keletą viešų konkursų jį taip nurungęs, kad galų gale Merksui nebelikę nieko. Bochkampo darbininkai plušėję net viršvalandžius, o jo bičiulio – be darbo sėdėję namie ir jau du mėnesius veltui laukę alyginimo. Firmai grėsė bankrotas.

Tai krito į akis, vos įvažiavus į kiemą. Visko prikrauta, bet niekas nedirba. Didelių garažų vartai beveik visi uždaryti. Tik iš vieno sklinda triukšmas: plaktuko dūžiai ir dviejų vyrų balsai. Vienas šūktelėjo, o kitas garsiai nusikeikė.

Tomačekas apsidairė, paskui pasimojo Vilhelmį ir nužingsniavo prie patalpos. Pabandė atidaryti dureles šone, bet jos buvo užrakintos. Vartai irgi. Komisaras pasibeldė.

Turėjo stipriai padaužyti metalinius vartus, ir ne vieną kartą, kol jį išgirdo. Tada šoninės durelės prasivėrė per apgailėtiną plyšelį ir pasirodė vėjų nugairintas, sunerimęs vyriškio veidas.

– Kas yra? – paklausė vyriškis nepatikliai. Rankoje jis laikė plaktuką, lyg ketindamas apginti firmą nuo nepageidaujamų lankytojų. Gal laukė antstolio.

– Kontora ten, kiemo gale. – Dažais išterliotu pirštu vyriškis dūrė į nedailaus šuolaikiško pastato priešais stiklines duris.

– Ieškau savininko, – paaiškino Tomačekas.

– Kam? – paklausė vyriškis.

Tomačekas suprato, kad draugiškumu čia nieko nepeš. Jis išsiėmė policininko ženklą.

– Jūs Karlas Merksas?

– Tas pats. Ko norit? – nustebo vyriškis. – Nesąmonė! Kodėl kriminalinė policija domisi mano bankrotu?

– Ne bankrotu, – numojo ranka komisaras. – Man rūpi kas kita. Gal jūs čia niekuo nedėtas. Gal. Aš tik tiriu bylą.

– Tik jau ne čia! – pareiškė Merksas. – Valandėlę, tuoj ateisiu. – Jis nervingai pasižvalgė atgal į didelę salę. Pro durų plyšelį negalėjai įžiūrėti, kas ten vyksta ir jį taip jaudina. – Prašyčiau eiti tenai. Kaip jau sakiau, kontora tenai, kiemo gale. Žmogau, Heincai, ne, tik šito reikėjo, nieko nebus, ne... – Kažkas subildėjo. – Oi, Heincai, kas gi čia dabar? – Paleidęs duris jis nubėgo į salę.

Pasinaudojęs proga Tomačekas irgi įėjo vidun. Paskui jį įsmuko ir Vilhelmis. Suglumę abudu sustojo. Vilhelmis netikėdamas savo akimis sumirksėjo, o paputskruostį Tomačeko veidą lėtai nušvietė šypsena.

Priešais stovėjo karnavalo vežimas, didžiulis statinys, kuriame stūksojo dvi milžiniškos figūros iš papjė mašė. Antroji tarytum spyrė priešakinei į prailgintą nugarą, abi buvo labai panašios į du garsius Bonos politikus. Tačiau užpakalinei figūrai telikusi tik viena ranka. Kita gulėjo šalia vežimo ir atrodė nebetinkama.

– Po perkūnėliais! – Karlas Merksas nusiminęs palingavo galvą.

– Tai ne aš! – subliuvo Heincas. – Atsiklijavo nuo peties. Nieko nebus, jei ranka taip laisvai judės, reikia labiau pritvirtinti. Man tai atrodo kvailai. Juk kojos tai nejuda. Tad kuriam galui judinti rankas, nors ir eina.

– Prisiekit, kad niekam neprasitarsit apie tai, ką čia matėt! – grėsmingu balsu pareiškė Karlas Merksas.

Tomačekas kuo rimčiausiai linktelėjo galvą.

– Garbės žodis.

– Ką jūs čia apskritai veikiat?

– Aš atėjau dėl Valterio Bochkampo.

– Valterio? – Karlas Merksas pakraipė galvą. – Tik jau nesakykit, kad jis ką nors iškrėtė.

– Jis tai ne, – sutiko Tomačekas.

– Mudu nesutariam, – niūriai prisipažino Karlas Merksas.

– Ar būtina pliurpti kriminalistams, – šūktelėjo Heincas iš tolėliau. – Suprantu tave, juos irgi, bet juk karnavalas. O mes dar tebesam draugijos nariai.

– Tik nebeilgai, jeigu mane išvys! – atkirto Merksas.

– Kuo tu čia dėtas! – Heincas surinko nuo žemės varžtus, vielas, papjė mašė gabalus ir liūdnai apžiūrėjo nutrūkusią ranką. Paskui nudelbė policininkus tokiomis akimis, lyg jie būtų dėl viso to kalti, ir pasakė: – Valteris sukišo daug pinigų. Tik nemanyk, kad valdyba jį išmes, kad judu susiriejot.

– Susiriejot, – su kartėliu pratarė Karlas Merksas. – Tas velnio vaikis mane sužlugdė. O rengėjams nusispjaut, argi ne taip?

– Pats žinai, kaip yra. Nelaidyk gerklės, antraip išlėksi. Ir pats žinai. Jei ką sumanys, tai ir padarys. O tu plikas kaip tilvikas.

– Ponai, – nutraukė juos Tomačekas. – Manau, problema jau išspręsta, Valteris Bochkampas mirė.

– Nee! – nutęsė Merksas.

– Taip, – pasakė Tomačekas. – Jis tikrai mirė.

– Ką gi, – tarė Heincas. – Tuomet baigta. – Jis nulipo nuo vežimo, nusisuko ir liūdnai pasižiūrėjo į prašmatnų dirbinį iš papjė mašė. – Štai ir viskas. Nebus karnavalo.

– Ei, liaukis! – sumojavo rankomis Karlas Merksas. – Juk žinai, kad kas nors leptelės: „Žygiuosim, Valteris būtų taip norėjęs!“

– Teisybė, – sutiko Heincas. – Žinai ką? Taip ir būtų. Bet ar pirmiausia nederėtų pasitarti su Lila?

– Ponai, – rimtai nutraukė juos Tomačekas. – Suprantu, kad Užgavėnės ne už kalnų ir kad ši problema jums svarbi. Bet būčiau jums labai dėkingas, jeigu kol kas atsakytumėt man į kelis klausimus. Matot, Valteris Bochkampas mirė nenatūralia mirtimi. Mes tiriam žmogžudystę.

– O! – tarė Heincas.

Ir tik tada įsiviešpatavo tyla.

Jie susėdo jaukiame kabineto kampe lankytojams: Vilhelmis ir Tomačekas ant didžiulės minkštos kušetės, Heincas ir firmos savininkas Karlas Merksas – ant prie jos priderintų krėslų. Kaip per tą laiką jau sužinojo policininkai, Heincas irgi buvo ponas Merksas, firmos savininko brolis.

Viduryje stovėjo stiklinis staliukas, nesubjaurotas staltiesėle ir gėlių vazele, ant jo buvo padėta talpi peleninė, keturios taurelės ir „Kilepičo“ butelis. Tomačekas paaiškino Vilhelmiui, kad šis Diuseldorfo likeris ne alkoholinis gėrimas, o bendravimo priemonė ir būtini vaistai maudžiančiam skrandžiui. Tačiau Vilhelmis padėkojo ir atsisakė, jo taurelė liko švari. Užtat broliai Merksai jau buvo keliskart įsipylę.

Tomačekas rūkė cigarą, pasiimtą iš dailios medinės dėžutės šalia peleninės, ir aiškiai jautėsi kaip žuvis vandeny. Atsidrėbęs minkštoje kušetėje, plačiai praskėtęs trumpas kojas, šypsenos nušviestais žiurkėniškais skruostais, atsipalaidavęs, jis klausėsi abiejų brolių pasakojimo. O tiems kalbos nepritrūko. Žinoma, jie pradėjo pasakojimą įprastiniais žodžiais: „Ką gi, apie mirusius nedera kalbėti blogai...“ Tačiau paskui pokalbis pakrypo įdomia linkme.

– Neapsakomai turiningas pokalbis, – tarė Tomačekas, kai juodu važiavo žemyn iš stovėjimo aikštelės.

Išgąstingai žvalgydamasis į tramvajaus bėgius kairėje ir antroje eilėje stovinčius picą vežiojančius automobilius dešinėje, Vilhelmis vargingai įsiliejo į automobilių srautą, plūstantį gatve.

– Ginčai karnavalo rengėjų draugijoje, draugijos pinigų pasisavinimas, kyšiai statybų užsakovams, nurašymas objektų, kurie sugriūva naudojami, paminklosaugos objektai, staiga tvarkingai užsidegą iš visų keturių kampų ir toje gaisravietėje paskui išdygęs daugiaaukštis Bochkampo firmos pastatas... – Vilhelmis pakraipė galvą. – Pasakyčiau, jog tik prisirinkome gandų.

Tomačekas giliai atsiduso. Gal jaunasis jo bendradarbis vertino senąją „nuojautos“ teoriją. Tuomet šis pokalbis galėjo jam pasirodyti kaip laiko švaistymas. Nei Karlas Merksas, nei jo brolis neatskleidė nieko, kas būtų patraukę kriminalisto dėmesį. Tačiau surinktos žinios nušvietė Bochkampo asmenybę, pagaliau ir jo žmonos. O tai buvo ganėtinai svarbu.

Pasikliauti nuojauta, kai renki svarbią informaciją, Tomačekui, kaip jis žinojo iš patirties, dažniausiai tebuvo tik bandymas įrodyti nelabai pagrįstą teoriją, užuot nuodugniai kapsčiusis su faktais. Kaip ir kiti, ilgainiui Vilhelmis turės susitaikyti su tuo, kad didžioji jo darbo dalis – kaupti informaciją, kurios svarbumo nenustatysi iš pirmo žvilgsnio.

– Juk buvom pas žmogų, kurį Bochkampas paprasčiausiai sužlugdė, – priminė Tomačekas.

– Jeigu broliai Merksai papasakojo teisybę, – ramiai atkirto jaunasis vyriškis. – Gal Bochkampas tik geresnis verslininkas. Kaip manot, ar Karlas Merksas siuntinėjo tuos laiškus?

Komisaras gūžtelėjo pečiais.

– Sunku pasakyti. Pagrindo būtų turėjęs. Bet netikiu, kad jis nunuodijo Bochkampą.

– Nuodai – moterų ginklas, – pareiškė Vilhelmis. Sustojo prie tramvajaus stotelės, kiek per vėlai, užtat pakankamai laiku, kad vienas iš įlipančiųjų kumščiu vožtų jam į variklio kapotą.

– Tauškalai, – atrėžė Tomačekas. – Nuodai tik labai klastingas ginklas. O kadangi auka miršta ne iškart, o tik tada, kai atsitolina nuo žudiko, itin rafinuotas ginklas. Ir nemanykit, kad nėra rafinuotų vyrų.

Vilhelmis artsiduso. Tomačekas stebėdamasis pašnairavo į jį, bet jaunasis vyriškis tylėjo.

Matyt, jį kamavo asmeninės problemos.

– Kur važiuosim? – paklausė Vilhelmis, kai Tomačekas liepė jam pasukti į Karališkąją alėją, o ne į policijos prezidiumą.

– Įsimaišysim tarp turtuolių ir gražuolių, – paaiškino jam Tomačekas. – Jeigu tik jie leis mums pasistatyti automobilį tarp taurių savo ratų.

Netrukus jie susirado aikštelę. Komisarui pasirodė, kad Vilhelmis pernelyg drąsiai įvairavo padėvėtą policijos automobilį tarp jaguaro ir žvilgančio naujutėlaičio džipo, didesnio negu virtuvė Vilhelmio bute. Bet jis nieko neįbrėžė. Tik vietos išlipti beveik neliko. Jaunatviškai lieknas Vilhelmis beveik neturėjo problemų, tuo tarpu pilvotasTomačekas su didžiausiu vargu išsirangė iš automobilio.

Tačiau komisarui nesugedo nuotaika. Susidėjęs rankas už nugaros jis linksmai krypavo pro vitrinas.

– Kaip manot, ar man tiktų Armani kostiumas?

– Ne, – žaibiškai atsakė Vilhelmis, po valandėlės susigriebė, bet buvo jau per vėlu.

Tomačekas nusijuokė.

– Jums atrodo, kad mano figūra netinkama? Gal jūs ir teisus. – Jis mostelėjo į šilkinius spalvingus marškinius, išmargintus auksinėmis girliandomis ir žvelgiančiomis mąsliomis akimis medūzų galvomis. – Argi jie ne kaip tik jums?

Vilhelmis atsiduso. Nebuvo pasirengęs vaikštinėti, bet ir komisaras nepasiėmė palto nuo galinės automobilio sėdynės. Vilhelmiui atrodė, kad pernelyg šalta be viršutinių drabužių slampinėti gatvėmis. Tik Tomačekui, regis, tai buvo nė motais. Tačiau jis buvo ir riebesnis. Gyvai apžiūrinėjo kailinius, kuriems nusipirkti nebūtų užtekę jo metinio atlyginimo. Paskui susižavėjo kaklaraiščiu, kainuojančiu trupučiuką pigiau negu kostiumas, kuriuo komisaras buvo apsivilkęs.

– Ko mums čia reikia? – graudžiai paklausė Vilhelmis, trindamasis ledines rankas. Šaligatvyje buvo pilna žmonių, o abu policininkai dar yrėsi prieš srovę. Vilhelmis visą laiką vinguriavo tarp žmonių, apžiūrinėjančių vitrinas, ir galop nebeteko kantrybės.

– Aplankysim Valterio Bochkampo advokatą, – paaiškino komisaras. – Norėčiau sužinoti apie testamentą, o tik paskui atsiduoti malonumui ir įtarinėti žmogžudyste nekaltus Diuseldorfo piliečius. Gal mirusysis visas savo žemiškas gėrybes paliko sekretorei. Tuomet, taip sakant, turėčiau pagrindo įtarti.

– Marijai Enderat? – Vilhelmis atsigręžė į savo viršininką. Tomačekas stypsojo priešais džinsų vitriną ir žiūrėjo tarytum pakerėtas. Jo padėjėjui šie džinsai niekuo nesiskyrė nuo tų, kuriuos paprastai matydavo. Tad juo ypatingesnė atrodė jų kaina. Gal Tomačekas svarstė, ar čia ne nusikalstamas lupikavimas.

Vilhelmis nekantriai patraukė tolyn ir atsitrenkė į jauną vyrą, stovintį ir mąstantį kaip komisaras.

– Atsiprašau, – piktokai pasakė Vilhelmis tiesiai į žalias kaip turmalinas akis, staiga nemaloniai priartėjusias jam prie veido, ir atmetė atgal galvą, nes garbanotų rudokų plaukų sruoga sukuteno nosį. Jaunuolis nusišypsojo. Palyginti su kitais žioplinėtojais, jis atrodė apskuręs, nes dėvėjo pamuš-

tą džinsinę striukę. Vilhelmis niekaip nesuprato, ko čia reikia tokiems žmonėms. Jam pačiam ši alėja nieko nereiškė. Garsi prabangi diuseldorfiečių alėja Vilhelmiui atrodė be galo susnobėjusi.

– Enderat tikrai sugebėtų viena vadovauti firmai, – pasakė Tomačekas. – Taigi ne toks jau kvailas sprendimas. – Jis pilvu nustūmė šalin dailųjį jaunuolį, kurį jam buvo pakišęs Vilhelmis. Bet jaunuolis jam nenusišypsojo, tik itin piktai nuvėrė žaliomis akimis, nors komisaras net nepastebėjo. Jis pirštu rodė stiklines duris. Palyginti su elegantškai dekoruotomis vitrinomis karėje ir dešinėje, durys visai nekrito į akis, nors šalia ir buvo pritvirtinta nekukli didžiulė iškaba. – Štai kontora.

Jie pakilo liftu, tokiu mažu, kad Vilhelmis stovėjo neįprastai arti prie savo viršininko, užimančio daug vietos. Viršuje juos priėmė jauna dama, apsirengusi juodai, lyg dėl pinigų stygiaus bet kokį juodos spalvos drabužį būtų laikiusi elegantišku.

Vilhelmis pašaipiai vyptelėjo. Tikriausiai čia ir yra trūkumas, kai dirbi tokiose vietose: gal tik nedaug kas gauna tiek pinigų, kurių reikia, kad neatrodytum kaip ką tik rausęsis po dėvėtų drabužių krūvas.

Tomačekas prisistatė ir nustebo, kad apie juos iškart buvo pranešta advokatui. Nuostaba sumažėjo, kai juos pasitiko vyriškis, nors ir apsirengęs itin konservatyvia eilute ir su liemene, dar labai jaunas. Komisarui šmėstelėjo mintis, kaip jam pavyko atidaryti kontorą Karališkojoje alėjoje tokiam jaunam. Gal paveldėjo turtą. O gal sukčiavo. Kai kas visko griebdavosi. O kai kurie iš tiesų buvo protingi ir geri darbuotojai. Šis advokatas atrodė esąs protingas.

Komisaras išdėstė savo reikalą, ir advokatas paspaudė mygtuką, kuris, matyt, davė signalą sekretorei. Durys atsidarė, pasirodė jaunoji juodai apsirengusi dama.

– Prašom atnešti Valterio Bochkampo testamentą, – pasakė advokatas.

Po valandėlės testamentas jau gulėjo ant jo stalo paprastame voke, kuris buvo įdėtas į dokumentų aplanką.

– Tai nuorašas, – paaiškino Giunteris Reiteris. – Prašom pasižiūrėti. Čia nėra ko slėpti. Žinau, kad ponas Bochkampas nebūtų prieštaravęs. Kadangi tiriama žmogžudystė, nedera būti biurokratiškam. Aš jau pasitariau su ponia Bochkamp. Net ji neprieštaravo, kad parodyčiau jums testamentą.

Tomačekas susivaldė ir nepasakė: „Kaip malonu!“, nors kiek sutrikęs, kad advokatas taip be niekur nieko pastūmė jam per stalą testamentą. Vilhelmis pasislinko artyn, ir abu policininkai įniko į dokumentą.

– Matot, jokių netikėtumų. – pabrėžė Reiteris. – Ir prieš mirtį ponas Bochkampas nė neketino ko nors keisti. Praktiškai visą turtą paveldėjo našlė. Testamentas palyginti senas, ir jis buvo juo patenkintas.

O Tomačekas ne. Viskas buvo jam pernelyg paprasta.

– Vilhelmi, – tarė jis, kai abu skubėjo gatve prie automobilio. – Ar mes turim pėdsaką?

Jaunasis vyriškis papurtė galvą.

– Ne. Tiktai du motyvus. Vieną žmonos: godumas. Kitą – sužlugdytojo verslininko: kerštas.

– Pastarasis man neįtikimas, – pareiškė Tomačekas. – Jeigu būtų nušovęs... bet taip... Nee. Abejoju. Man nesueina galai.

– Jums nepatinka Bochkampo žmona. – Vilhelmis papūtė į delnus šildydamasis ir drebėdamas dar paspartino žingsnį. – Drąsiai prisipažinkit.

Tomačekas nusišaipė.

– O ne, toli gražu ne taip! Ji man netgi labai patiktų kaip įtariamoji.

– Tikiuosi, panašių tipų daugiau neatsibalados, – subambėjo Ema Barnsen. Ji sėdėjo savo vietoje prie virtuvinio stalo, užsikvempusi ant lentelės, kur paprastai tepdavosi vakarienei sumuštinius, ir kamavosi, kąsdama duonos su sūriu. Jos nugaros raumenys buvo įsitempę, nes ranka, laikanti sumuštinį, atremta į stalą. Patricija nusuko akis, nenorėdama matyti, kaip motinai nuo tų pastangų išvirtusios akys.

– Tavo žentas buvo įtakingas ir garsus žmogus Diuseldorfe, – tarė Patricija. – Spaudos atstovai manys, kad jo mirtis sudomins viešuomenę.

– Anokia čia priežastis visur kaišioti snapą! – atrėžė motina. Ji tebekumžlojo sumuštinį, todėl, aišku, šis tas nukrito ant grindų. Patricija pasistengė nežiūrėti. Girdėjo, kaip po kėde šnopuoja ir čepsi Meilutis. Bent vienam Emos Barnsen kiauliškos manieros duoda naudos.

Patricija nutylėjo, kad motina dažniausiai skaito bulvarinius laikraščius, pelnančius duoną daugiausia iš knaisiojimosi po asmeninį žmonių gyvenimą. Jai atrodė, kad nėra ko pūstis prieš reporterį tik todėl, kad tave šįkart ištiko nelaimė. Tačiau diskutuoti nemanė. Gal net būtų pakeitusi motinos požiūrį, tik kokia jai iš to nauda.

Ema Barnsen baigė doroti sumuštinį taip greitai, lyg bijodama, kad Patricija nepradėtų gvildenti temos toliau. Ji aiškiai skubėjo. Kad jos žentas tapo žmogžudystės auka, negalėjo per tokį trumpą laiką įsisąmoninti, tačiau kalbėti apie tai nenorėjo nei su reporteriu, nei su dukra. Motina susivertė arbatą ir dar nė nenurijusi atsistojo. Burbuliuodama iškrypavo iš virtuvės. Patricija nesuprato jos žodžių, bet tai jai ir nerūpėjo.

Ji džiaugėsi, kad galės pavakarieniauti viena, todėl, nors paprastai taip nesielgdavo, pasiėmė dar vieną sumuštinį. Dalį supjaustė gabalėliais ir sušėrė mopsui. Akies kampučiu tarėsi išvydusi šmėstelint už virtuvės lango ir pakėlė akis. Iš

lauko jai šypsojo Bodo, todėl Patricija mostu pakvietė jį vidun. Vis dėlto Bodo atsargiai atidarė laukujes duris, o žvilgsniu atidžiai apmetė virtuvę. Lyg tikėdamasis, kad motina gali bet kada iššokti iš spintos ir sušukti: „Aūū!“

– Kur ji? – paklausė nervingai.

– Ak, nežinia kodėl siunta ir greičiausai nori būti viena, – abejingai tarė Patricija. Neketino broliui pasakoti apie reporterio apsilankymą. Kam jį jaudinti. – Pavakarieniavo stačiais kąsniais. Arbatos dar liko. Ar norėtum?

Jis linktelėjo, atsisėdo šalia ir alkanomis akimis apmetė padengtą stalą.

– Sūris neblogas, – pasakė Patricija. – Paragauk.

Bodo ragavo tiek, kol neliko nė trupinio, o paskui dar prisidūrė duonos su kumpiu. Patricija džiaugėsi, kad yra žmogus, kuriam vertėjo padengti stalą. Ji atsistojo užplikinti dar arbatos, bet Bodo pasigręžė į seserį ir tarė:

– Žinai, nebenoriu arbatos. Verčiau įpilk man apelsinų sulčių ar šiaip ko nors.

Puiki proga susimaišyti kokteiliui. Abu gurkšnojo, gaubiami malonios tylos. Bodo tarytum buvo ne toks nervingas kaip paprastai. Galima sakyti, net labai ramus, tiktai kada ne kada pasitampydavo už ausies ar pasitaisydavo akinius. Kojas, žinoma, sūpavo. Antraip nebūtų buvęs Bodo. Ir vis dėlto buvo ganėtinai atsipalaidavęs. Jo nuotaika persidavė Patricijai. Jai atlėgo visos jaudulio pilnos dienos įtampa, tarytum nutolo ir išnyko.

– Ar pasiliksi? – paklausė ji galop.

Bodo nusišypsojo.

– Jei neprieštarausi, kad paskui pažiūrėtume per televizorių laidą fizikams.

– Prasėdėkim visą vakarą prie televizoriaus, – sutiko ji.

Bodo plačiai nusižiovavo ir ištiesė ilgas rankas.

– Tu, aš ir pakelis bulvių traškučių.

Jau seniai niekas nebuvo pasiūlęs Patricijai taip jaukiai praleisti vakaro.

– Tikiuosi, kad dar turiu bulvių traškučių.

Patricija nuskubėjo pasirausti po spintą. Paaiškėjo, kad jos atsargos puikios. Buvo net įvairių rūšių.

Bodo padėjo seseriai nukraustyti stalą ir suplauti indus. Paskui Patricija pasikišo mopsą po pažasčia, ir visi užlipo į viršų.

Kaip nuostabu gulėti šalia Bodo lovoje, petys prie peties, ir tik spoksoti į televizorių. Kaip ji troško rūpintis broliu, o ne motina.

Patricija atsigulė patogiau, padėjo galvą jam ant krūtinės ir kada ne kada vogčiom pažvelgdavo į veidą. Bodo atidžiai stebėjo laidą, gėrė informaciją it kempinė, ir vis dėlto sugaudavo jos žvilgsnį. Jis niekuomet nesukaupdavo dėmesio į vieną daiktą, gal jo gabumų žmogui šito nė nereikėjo. Išsiblaškęs nusišypsodavo, nubraukdavo jai nuo veido plaukų sruogą.

Patricija laiminga užsimerkė. Žinojo, kad be jo apsilankymų apskritai nebūtų ištvėrusi gyventi su motina. Kartais ji galvodavo, kad tik jis vienintelis suteikia jai jėgų.

4

Nirši Emos Barnsen gynyba nesutriuškino reporterio. Barzdotasis vyriškis užsuko pas kaimynus, ir tie noriai paleido liežuvius. Jam pakako medžiagos dideliam straipsniui, kuris turėjo sugraudinti skaitytoją. Reporteris ne tik pasimėgavo gyvybingojo verslininko nelaime būti nužudytam. Ypač daug dėmesio jis skyrė Barnsenų šeimai, kuri prieš daugelį metų po tragedijos atsikraustė į Diuseldorfą ieškoti ramybės, o dabar štai ją ištiko antroji tragedija.

Sėdėdama ant Lilos lovos Patricija rūkė cigaretę. Lila gręžė ją tokiu žvilgsniu, lyg būtų ketinusi kuo greičiau išgrūsti seserį laukan. Paprastai niekas nesėdėdavo ant jos lovos ir juo labiau nerūkydavo miegamajame, nebent ji pati. Tačiau po tokio sukrėtimo Lila turėjo tai pakęsti, nors nerimavo lyg ant adatų. Mat rengėsi važiuoti į firmą.

– Čia irgi buvo reporteris, – atsiduso Lila. – Tik paskui nuėjo pas jus. Bet aš net nemačiau. Na, tada, kai nugriuvau nuo laiptų. Girdėjau, kaip Marta juo atsikratė. Garsiai išplūdo ir prieš nosį užtrenkė duris. Man to ir reikėjo. – Lila vyptelėjo. – Neturiu laiko tokiems niekams. Turiu pasirūpinti firma.

– Mama jį išgrūdo. – Net prisiminusi tą įvykį Patricija nesišypsojo.

– Tikiuosi, jog pasistengei, kad motina neperskaitytų straipsnio.

Lila galų gale liovėsi lakstyti po miegamąjį, atsisėdo prie tualetinio staliuko ir čiupo šukas.

Patricija niekinamai susiraukė.

– Kaip? Juk nemanai, kad Ana Volšmic šiandien padėjo laikraštį kaip paprastai prie durų. Atvertė toje vietoje, kur straipsnis, ir net pati padavė.

Lila piktai sušnopavo. Patricijai tai nuskambėjo kaip papeikimas. Lyg ji būtų galėjusi sutrukdyti, kad Ana Volšmic su laikraščiu rankoje neįpultų į svetainę. Lila pakraipė galvą, nežinia dėl ko – dėl sesers, Anos Volšmic elgesio ar apskritai dėl taip susiklosčiusios padėties

– Na, ir? Ką pasakė motina?

Ką būtų turėjusi sakyti? Dabar net Patricijai pristigo nuvalkiotų posakių.

– Sėdi prie lango su iliustruotu žurnalu, bet neskaito. Tik stebeilija į tą patį puslapį, bet jo neverčia. Nuo tada, kai perskaitė straipsnį, nė žodžio neištarė.

– Matyt, jaučiasi siaubingai.

Patricija būtų galėjusi atkirsti, kad jiems visiems tai siaubinga. Net pasakyti, kad jai siaubingiausia. Bet kokia prasmė. Tai kam tos kalbos.

– O tu perskaitei? – paklausė Patricija.

– Kas per klausimas. – Energingiau nei reikėjo Lila šukavosi plaukus. – Visi skaitė. Taip, aš irgi. Džiaugiausi, kad parašė, jog mes „persikėlėme į Diuseldorfą po gaisro, per kurį žuvo vyriausiasis brolis“. Šito man pakako.

– Nebūčiau pamaniusi, kad taip lengvai išsisuksime, – su kartėliu pasakė Patricija. – Tikri hienos.

– Taip, maitinasi lavonais. – Lila išsiėmė cigaretes. Užsidegė ir išviepė dailias, raudonai dažytas lūpas. – Džiau-

kis, kad ši istorija jo nelabai sudomino. Man nebūtų buvę malonu skaityti smulkmenas. Labai nemalonu.

– Gal dar parašys, – tarė Patricija.

– Ne, jei nė viena neišplepėsim. – Lila nepatenkinta apžiūrėjo save veidrodyje. Atrodė vulgariai su cigarete burnoje, bet ne dėl to ji suraukė kaktą. Jos akys tyrinėjo šukuoseną, ir Lila vėl pasiėmė šukas. – Be mūsų, niekas daugiau nežino tos istorijos. O mes ją supaprastinkim. Tragiška istorija, ir viskas. Net jos neminėkim. Juo labiau pačios.

Patricijai nebuvo kaip pasinaudoti panašiu patarimu. Ji užgesino cigaretę ir atsistojo.

– Man metas namo.

Jai pasirodė, kad sesuo su palengvėjimu atsikvėpė, tad suraukė nosį. Dabar, regis, Lilą labiausiai domino firma. Patricija spėjo, kad sesuo iškart skubės tenai, kai tik išgarbins viešnią giminaitę.

– Sakyk, tu vėl girtauji? – staiga paklausė Lila, Patricijai jau einant iš miegamojo.

Patricija sustojo tarpdury. Net neatsisuko.

– Juk neseniai pati su manim gėrei.

Nors ir kaip keista, jos abi gėrė daugiau negu prieš savaitę, kai Valteris dar buvo gyvas. Grynai per atsitiktinumą Lila įlėkė į virtuvę, kai Patricija ketino susimaišyti kokteilį. Šiaip Lila nė kojos nekeldavo į virtuvę. Jei būdavo nusiteikusi, trumpai apsilankydavo gal vieną ar du kartus per savaitę. Triukšmingai skambindavo, kol Patricija atidarydavo duris, linktelėdavo seseriai ir nužingsniuodavo į svetainę persimesti keliais žodžiais su motina. Retai kada būdavo ilgiau negu penkias minutes, o išeidama net neatsisveikindavo su Patricija.

Tačiau tąkart ji atplėšė virtuvės duris ir nutvėrė Patrici-

ją kaip tik tada, kai ta pylė tekilos į apelsinų sultis ir granatų sirupą maišiklyje.

Lila sustingo tarpdury, kiek pralinksmėjusi, tiek ir susirūpinusi. Šiaip ar taip, jeigu sesutė vėl ims slapčiom išgėrinėti, reikės rasti kitą būdą prižiūrėti motinai. Ne taip paprasta būtų.

Gal ir dėl to Lila tą valandėlę nusprendė pažiūrėti į viską pro pirštus ir susitaikyti su Patricijos įpročiu, kol jis akivaizdžiai nekliudys Patricijos pareigoms rūpintis motina. Gydymas būtų užtrukęs maždaug pusantro mėnesio. O motina ne iš tokių žmonių, kad būtų galima tam laikui išleisti atostogų ar į sanatoriją. Ji niekur neištvers, ir jeigu atvirai, niekas jos nepakęs. Motina pati pasistengs.

– Tekila *Sunrise*? – paklausė Lila, žvilgtelėjusi į apelsinų sulčių butelį ant stalo. – Kam šiam kokteiliui maišiklis, sesut. Tačiau jeigu jau pradėjai, tai sutaisyk ir man. Mėgstu šį gėrimą.

– Užteks abiem, – sumurmėjo Patricija ir paėmė iš spintos taurę.

Ir tada jiedvi susėdo priešais prie virtuvės stalo kaip senais laikais – ne šioje virtuvėje, ne Diuseldorfe, o kaip tada, kai buvo dar vaikai – ir įsišneko. Vienos taurės nepakako. Lilai niekada neužtekdavo, buvo pratusi prie didesnių kiekių. Priešingai negu sesuo, kuri dar mergytė tapo alkoholike, Lila plempė kokteilius kaip jūreivis romą. Gėrė ne iš reikalo. Mėgo pagerti kokia nors proga.

Tą dieną Patricijos virtuvėje ji kaip reikiant įkaušo. Tiek įkaušo, kad staiga nejučiomis, pirmąkart gyvenime, prakalbo apie tą siaubingą tragediją, dėl kurios šeima paliko gimtinę ir persikėlė į Diuseldorfą.

Patricija išsiviepė ir vėl sukaupė dėmesį į dabartį, į Lilos miegamąjį. Tiksliau – į miegamojo duris, priešais kurias sustojo.

– Taip, – pasakė Lila, – mudvi išgėrėme, ir nemažai. Tačiau tai kas kita. Žinau, kad retsykiais geri. Retsykiais. Kas pora mėnesių. Žinai, kas tau gresia. Tik nežinau, kodėl taip darai. Bet žinau, kad geri, ir jau daug metų. Bet dabar yra kažkas kita. Tu rūkai.

Patricija neatsigręžė. Puikiai suprato, kur taiko Lila, bet paklausė:

– Kas čia bendra?

Išgirdo tylų garsą, gal Lila paniekinamai nusijuokė, o gal tik parodė, kad nekantrauja.

– Pažįstu tave, sesut.

– Gal ir pažįsti, – pasakė Patricija. – O gal ir ne, Lila. Gal ir ne.

5

Kaip ir dera, Diuseldorfo laikraščiai pirmuosiuose puslapiuose paskelbė apie žymaus verslininko nužudymą, Lila gavo leidimą laidotuvėms, o Patricija užsakė vainiką su gvazdikais. Aišku, kur kas brangesnį, nei įsivaizdavo Ema Barnsen. Tačiau Patricija pasiryžo tėkšti motinai vieną kitą žodelį, jei toji ims bambėti.

Ji net troško šito. Nieko geresnio nebūtų tikėjusis, kaip rasti žmogų, kuriam, anot Meilučio, būtų buvę galima aptelžti koją. Patricija taip ir nesusitaikė su Valterio mirtimi, bet niekas jos neklausė. Kuriam galui. Juk praktiškai juodu net nebendravo. Greičiausiai dėl savo išgarsintojo „jautrumo" Patricija niekaip negalėjo pamiršti, kad Valteris miręs. Pati ji nelabai tikėjo tuo jautrumu. Manė, jog tai Barnsenų šeimos vaikų gydytojo išsisukinėjimai, kad nereikėtų aiškinti, jog normalu, kada nuolat baramam ar mušamam vaikui sutrinka nervai. Jo nuomone, visi Barnsenų vaikai buvo itin jautrios sielos – tik ne Lila.

Lila vienintelė palyginti retai gaudavo į kailį nuo motinos. Ir vienintelė, kuri progai pasitaikius prisimindavo rožinę vaikystę, žvelgdama svajingomis akimis. Kai tik šitaip nutikdavo, Patricijai imdavo rodytis, gal Lila daugialypė asmenybė. O tos vaikystės dalies, kurią Lila kai kada ištrauk-

davo iš atminties užkaborių, Patricija ne tik kad neprisiminė, ji net jos nebuvo patyrusi.

Kitoms šeimoms gal būtų buvę normalu suartėti po artimo žmogaus mirties. O Patricijos šeimai – atvirkščiai. Daugiausia laiko Lila praleido, tvarkydama firmos reikalus ir iki vėlyvo vakaro tardamasi su Kraningeriu ir Reiteriu. Ema Barnsen palankiai pažiūrėjo į tai, kad po vyro mirties jos dukrai, tikrai aukštuomenės damai, susikaupė visokių pareigų, kurių nevalia nepaisyti, todėl davė Lilai visišką ramybę. Patricija viena tūnojo virtuvėje, glostė Meilutį, trokšdama kam nors išlieti širdį.

Ir šis jos troškimas išsipildė, nes, regis, brolis nerimavo dėl Valterio mirties, kaip ir Patricija. Bodo lankė seserį dažniau. Tik jie iš Barnsenų ir buvo tikra šeima. Visuomet taip buvo.

– Sakyk, ar eisi į Valterio laidotuves? – paklausė Patricija, šepečiu valydama savo kambaryje juodą suknelę. Policija atidavė svainio lavoną, ir rytoj Valteris Bochkampas, kaip skambiai sakoma, „bus palydėtas į amžiną poilsį". Tas gražus posakis būtų patikęs Patricijai, jeigu kas būtų miręs nuo senatvės. Tačiau apie Valterio žūtį šitaip kalbėti nederėjo.

Bodo giliai atsiduso. Susigrūdęs rankas į murzinokų džinsų kišenes, jis stovėjo prie lango, žvelgė į vakaro prieblandą ir neramiai sūpavosi ant kulnų.

– Dar nežinau. Manau, kad taip. Tikrai. Bet... tu juk žinai.

Aišku. Bodo nežinojo, kiek galės užtrukti. Ir jis nesėdės koplyčioje pirmojoje eilėje, kuri skirta mirusiojo giminaičiams. Žūtbūt pasistengs nesusidurti su motina.

Patricija žiūrėjo į ilgą liesą brolio nugarą, blizgančius trumpus plaukus, blyškią strazdanomis nusėtą odą. Prisiminė posakį „balta varna" ir nusijuokė. Bodo atsigręžė ir taip pat vyptelėjo. Po teisybei, jis buvo be galo rimtas, bet

jukus ir mėgo juoktis. Neturėjo nė kruopelytės niūrumo. Vienintelis iš Barnsenų visuomet giedrios nuotaikos.

Patricija vėl pakabino suknelę į spintą. Gal lis ar bent bus panašu į lietų, tada galės per laidotuves apsirengti paltą. Vien su striuke kapinėse labai sušals.

– Kaip manai, ar lietus pasilaikys?

Bodo sušniurkščiojo, paskui susiraukė ir tarytum dar labiau pajaunėjo.

– Tikiuosi, kad ne. Bijau, kad tuomet galėčiau rimtai susirgti.

Patricija paprasčiausiai nesiklausys. Galų gale ji juk įpratusi. Labiausiai ją gąsdino mintis, kad užsitęs gedulingos kalbos. Ji bjaurėjosi, kad turės daug laiko sėdėti tarp žmonių, kurių nė nepažinojo ir su kuriais neturėjo nieko bendra. Net ir tada, kai spjauni į kitų nuomonę ir žvelgi į ją iš aukšto, pakankamai nemalonu atlikti vargšės giminaitės vaidmenį.

Apskritai, galvojo ji, jai reikėtų į tai pasižiūrėti kitaip. Paskutinė kelionė, paskutinė pagarba ir taip toliau. Kuo čia dėti svetimi žmonės. Svarbu Valteris ir svarbu Lila.

Patricija atsiduso.

– Dėl Dievo, pamąstykim šiandien apie ką nors kita, ne apie Valterio laidotuves. – Ji jaudinosi labiau, nei tikėjosi ir todėl pyko. Bet pykti nenorėjo. Šįvakar išgers trupučiuką daugiau tekilos nei paprastai. Vien dėl to, kad bent kiek ramiau miegotų.

– Okei, – sutiko Bodo. – Tai sakyk, apie ką norėtum pamąstyti. Prašyčiau pasirinkti temą iš kvantinės mechanikos. Turiu šiokią tokią problemėlę. O juk tu tebeturi vieną iš tų mielų pasenusių mokyklinių vadovėlių, kur tokie dalykai taip pat puikiai išaiškinti kaip gėlės ir bitės.

– Gal ir pasiseks rasti, – tarė Patricija ir pasilenkė, norėdama iš spintos dugno išsiimti juodus batelius. – Jeigu toji

knyga dar čia ir tu jos neišsinešei. Iš tiesų reikėtų manyti, jog išgarsintojo tavo protingumo gana, kad atskirtum, kas yra „tavo“ ir kas „mano“, bet gal tavo galva pramušta rimtesnėmis problemomis.

– Žinios priklauso visiems, – rimtai atsakė Bodo. – Tačiau man regis, aš ją tau grąžinau.

Patricija susiieškojo batus, jie atrodė padoriai. Gal jai pakako proto po paskutinės iškilmingos progos, kai jais avėjo, vėl padėti juos į spintą nuvalius.

Brolis prisimerkęs apžiūrėjo jos knygų lentynėlę.

– Štai ji. – Jis skubiai paėmė sutrintą seną fizikos vadovėlį ir iškilmingai jį parodė. – Gal tau paskaityti prieš miegą pasakaitę?

Jis būtų tikrai sugebėjęs, ir neapsakomai įdomiai. Patricijos brolis negalėjo vien skaityti, turėjo pasipasakoti, kokios mintys ateina jam į galvą skaitant. Jeigu tekstas ir nebūdavo įdomus, tai jo mintys – tikrai įdomios. Bodo turėjo ypatingą talentą susieti žinias iš įvairių sričių ir taip sukurti nuostabias istorijas. Kur kas smagesnė pramoga negu televizorius.

– Gali kuo ramiausiai pradėti, – pasakė ji. – Turiu dar stipriau prisisiūti striukės sagą, antraip rytoj pamesiu. – Žinoma, motinos gedulo drabužiai buvo jau seniai sutvarkyti. Kostiumėlis išlaidytas, paltas parinktas, šalikas irgi, juodos kojinės... – Juodos kojinės! – sušuko Patricija. – Prakeikimas, ar aš iš viso turiu juodas kojines?

– Kuo čia dėtos kojinės? – paklausė Bodo ir plojosi su knyga rankoje ant lovos.

Patricija atsiduso.

– Niekuo, visiškai niekuo. – Iš susijaudinimo įsitempę jos pečiai, regis, savaime atsipalaidavo. Keistas jausmas. Gal ji jau seniai vaikšto tokia įsitempusi. Pečiai net skaudėjo. – Ačiū. Be tavęs pražūčiau.

– Žinau, – plačiai nusišypsojo Bodo. Su atversta knyga kairėje rankoje, dešine jis pasimojo Patriciją artyn, ir ji prisėdo šalia, atsargiai iškėlusi aukštyn laikomą striukę ir adatą. Paskui prisiglaudė broliui prie peties ir įjungė stalinę lemputę. Sunku juodu siūlu siūti juodą sagą prie juodos medžiagos. Gal senatvėje ji bus tokia pat trumparegė kaip brolis.

– Skaityk, – paprašė ji, vargais negalais įverdama siūlą. – Išvesk mane iš šitos akivaizdžios apčiuopiamos aplinkos į pasaulį, atvirą tik proto galiūnams. Man tiesiog būtina įkvėpti kitokio oro.

6

Kai vėliau galvodavo apie Valterio laidotuves, Patricija prisimindavo tik keistas nuotrupas. Neįsidėmėjo nė vieno veido, regėjo tik beformę žmonių masę. Ir tokią pat beformę gėlių ir niaurios žalumos masę. Danguje skaisčiai švietė saulė, žiemos diena buvo nelauktai šilta, o gyvatvorėse ir krūmuose skraidžiojo paukščiai, nepagarbiai čiepsėdami ir čirškaudami iš visos gerklės. Bjauri duobė žemėje, kur turėjo būti jos svainio kapas, sunkus ąžuolinis karstas, išdrožinėtas palmių lapais šonuose, žemių krūva šalia duobės, pagarbūs bažnyčios tarnų veidai, gėlės – visa tai įsirėžė Patricijai į atmintį ryškiomis spalvomis, visai nederančiomis tokia liūdna proga. Ji gaudė pastoriaus žvilgsnį, kai jis kalbėjo, tačiau jo akys buvo įsmeigtos į Bibliją, o kalba skirta karstui. Lyg žmogus, kurį lydėjo į paskutinę kelionę, nebeturėtų giminaičių, tik Dievą. Ir lyg nebebūtų reikėję paguosti gyvųjų. Vis dėlto Patricija stebeilijo Dievo tarną ir laukė ženklo.

Kokio ženklo, ji nežinojo. Bet argi galima štai taip užkasti Valterį – lyg būtų miręs natūraliausiai? Lyg jis gulėtų karste ramiai ir nelytėtas, o juk jo kūno dalys buvo supjaustytos ir sumaitotos kaip žmogžudystės bylos įkalčiai?

Patricija stovėjo iškart Lilai už nugaros, šalia motinos, mažne užgulusios lazdą. Savaime suprantama, būtų buvę kur

kas įspūdingiau, jeigu būtų įsikibusi į parankę jaunesniajai dukteriai, bet motina niekada to nedarydavo. Nepakęsdavo jokio prisilietimo. Netgi tokią liūdną dieną.

Pastorius užgiedojo, ir Patricija suglumusi išpūtė akis. Žodžių ji nesuprato. Gal giedojo lotyniškai. Po teisybei, būtų turėjusi suprasti, bent šį tą, bet nieko nesuprato. Ji pasilenkė į priekį ir ėmė klausytis atidžiai ir susikaupusi, užsimerkusi ir įsitempusi, lyg nebūtų svarbesnio dalyko pasaulyje, bet veltui. Nė vieno žodžio nesuvokė. Gal jie skambėjo pernelyg tyliai. O kai baigęs prabilo vokiškai ir Patricija išgirdo juos aiškiai, ji sutriko, nes tai jai pasirodė visiškas absurdas. Keista jos savijauta niekur nedingo. Patricija sumišo, kai pamatė, kad pastorius žegnoja kapo duobę. Kaip beprasmiška. Ir tarytum visai nekrikščioniška. Veikiau pagoniška.

Staiga jai toptelėjo į galvą, kad geriau būtų suvokusi sudeginimą ar kokias kitokias barbariškas laidotuvių apeigas. Tačiau bažnytininkai, apspitę kapo duobę lyg kostiumuotos lėlės, kiekvienas vis su kitokiu daiktu rankose, ir pastorius, su knyga rankoje mostaguodamas virš kapo duobės, apskritai jai niekaip nesisiejo su šiuo įvykiu.

Patricijai apsiblausė protas. Suvokė vieną kitą ryškiau sušvitusį vaizdą. Tačiau tik nereikšmingus, susijusius su oru, kapinių augalija, skalda apibarstytais takeliais bei kitomis banalybėmis. Kita dienos dalis išnyko kaip filmas, kurį žiūrėdama Patricija užmigo. Atsikvošėjo tik sėdėdama ant kėdės ir šakute badydama ir trupindama gabalą pyrago. Tačiau vėliau Patricija neprisiminė, ar jį suvalgė.

Paskui pasaulis išskydusiais pakraščiais vėl praskaidrėjo, kai ji išvydo brolį, neįprastai atrodantį su tamsiu kostiumu. Patricija prisiminė jo konfirmaciją. Tada Bodo atrodė toks pat rimtas.

Nusišypsojo jam, ir Bodo atsakė jai šypsena, stebėtinai

meilia, ne tuo gudriu vypsniu. Kaulėtai jo figūrai kostiumas buvo dukslokas, lyg kiek per didelis, bet jo žavesio nemenkino.

Patricija atsikvėpė, kai Bodo padėjo jai ant peties ranką ir atsisėdo greta.

– Kur mama? – paklausė jis ir nepatikliai apsidairė.

– Tyrinėja sanitarijos įrenginius, – atsakė Patricija ir užsirūkė. Pamąstė, iš kur gavo cigarečių, po teisybei, viešai ji nerūkydavo. Tačiau lyg per dūmus prisiminė, kad šalia lėkštės guli jos pakelis.

– Dumsiu, kol ji neatėjo. – Bodo nervingai pasitaisė akinius. – Nenoriu čia būti. Nekenčiu tokių maitvanagių puotų.

Patricija išplėtė akis:

– Bodo!

Ko iš jo norėti? Ką tau reiškia laidotuvės, jeigu turi tik dvidešimt metų? Kai tau dvidešimt metų, mirtis dar labai labai toli.

Bodo gūžtelėjo pečiais.

– Taip taip, juk tokia šermenų esmė. Žinoma, netiesiogine prasme.

Kur tau jis nežinos. Bodo – gyva enciklopedija. Jis renka žinias kaip kiti pašto ženklus ar gėrimų kamščius, jam nebuvo smulkmenų, kurių neverta talpinti į smegenų duomenų bazę ir paskui vėl lengvai jas rasti.

– Po plonu civilizacijos apvalkalu mes visi – klaikūs barbarai. Klausyk, aš užbėgsiu vėliau, gerai?

Patricija nusišypsojo. Tikriausiai bent pusę savo žinių buvo gavusi iš brolio. Nors ir puikiai suprasdamas, kad dėl išskirtinio proto priklauso elitinei žmonių grupelei, Bodo save irgi laikė barbaru. Patricija sugebėjo įvertinti tokį požiūrį, įkvėptą ne abejotino „kuklumo“, o grynojo proto galios.

– Nepasiankstink, – įspėjo ji. – Gal šiandien vakarieniausim vėliau.

– Prašau? – staiga ištarė moteris šalia Patricijos ir atsisuko. – Dovanokit, ar man ką sakėt?

Jos oda buvo tamsiai ruda, pernelyg įdegusi, dabar, žiemą, itin krintanti į akis. Pakenkta saulės. Keistas vaizdelis. Nieko nepadėjo ir elegantiškas kostiumėlis. Ir dar tauraus mėlynumo. Patricija niekaip nesuprato, kaip galima eiti į laidotuves su mėlynos spalvos kostiumėliu. Valandėlę spoksojo į moterį, apstulbusi ir nesusigaudydama. Paskui abejingai jai nusišypsojo ir papurtė galvą.

Bodo luktelėjo, kol mažumėlę sumišusi moteris nusigręžė.

– Ji neleis, – tarė. – Vakarienė bus pusę septynių, ar jos žento laidotuvės, ar pasaulio pabaiga. O, štai ir ji. Vėliau pasikalbėsim.

Bodo pakštelėjo seseriai į skruostą, ir akimirką Patriciją apsiautė Bodo tualetinio vandens dvelksmas. Gaivus, aštrokas, kur kas malonesnis nei tie pigūs kvepalai, kurie netrukus trenkė jai į nosį. Arba brangūs, tik niekam netinkami, o tai dar blogiau. Pakvipo kava ir po trupučiuką tyžtančiomis bandelėmis su sūriu.

Bodo be reikalo išsiskubino. Motina nusiyrė prie vyriausios dukters, kuri šiandien su juodu švarkeliu ir kelnėmis atrodė žavinga – ir visiškai kitaip negu paprastai, nes kelnių nemūvėdavo. Tačiau Lilai neliko nieko kita, kai šitaip susidaužė, griūdama nuo laiptų.

Lila nelabai apsidžiaugė, pamačiusi atžygiuojančią motiną. Kai Ema Barnsen, beveik nesiramsčiuodama lazda, spraudėsi pro žmones, kurie mandagiai davė jai kelią, Lilos veidas sustingo į sunkiai tvardomo socialinio etiketo kaukę. Tik jos akyse spinduliavo įniršis ir jėga, su kuria duktė bandė paliepti lemčiai, kad toji sukliudytų motinai kam nors užvožti per galvą lazda.

Tačiau motina turėjo teisę tokią dieną pasirodyti scenoje ir ja pasinaudojo. Leido būti pristatoma į kairę ir dešinę ir gėrė mandagius komplimentus kaip hercogienė. Tai užtruko valandėlę, bet paskui ji staiga atsisveikino. Pagyvenęs ponas galantiškai palydėjo ją prie Patricijos. Motina abejingai priėmė jo pagalbą, bet atėjus iškart nusipurtė nuo alkūnės jo ranką.

– Mums metas namo.

Patricija vikriai atsistojo ir nusekė paskui motiną, nesidairydama nei kairėn, nei dešinėn, neatsisveikinusi ir nieko negalvodama.

Gatvėje Patricijos motina valdingai apsižvalgė. Patricija kilstelėjo antakius.

– Taip, tikiuosi, iškvietei taksi? – paklausė Ema Barnsen.

– Iš tikrųjų? – pakraipė galvą Patricija. – Keista, kodėl tu taip pamanei?

Neapgalvotas atsakymas, netyčia išsprūdęs. Atsakymas, puikiai deręs prie motinos pastabos – iš kur Patricija galėjo žinoti, kad motina jau eis namo, be to, jos niekada nevažinėdavo taksi, nes motinai tai atrodė pinigų švaistymas. Tačiau Patricija taip neatsakinėdavo. Niekuomet.

Ji nesulaukė jokio atkirčio. Ema Barnsen tiktai staiga nusisuko ir nužingsniavo namų link. Patricija valandėlę pastovėjo, kiek apstulbusi, kad taip nieko nebesusigaudo, jog net drįsta įžūliai atsikirsti motinai. Paskui patraukė pečiais ir nuslinko iš paskos.

Viskas baigta.

Lila sėdėjo ant krėsliuko prie tualetinio stalelio ir žiūrėjo į savo atvaizdą veidrodyje.

Nebėra ką veikti. Tiktai išsisegti auskarus ir nusivilkti juodąjį kostiumėlį.

O paskui?

Staiga jai siaubingai paaiškėjo, kad negalės šįvakar, po laidotuvių, telefonu kviestis advokato ir aptarinėti firmos reikalų. Bet, po velnių, ką daugiau jai veikti? Spoksoti televizorių? Skaityti žurnalus? O gal detektyvinį romaną? Taip, geriausiai apie nunuodijimą. Lila prisivertė nusišypsoti ir pasižiūrėjo į veidrodį. Šypsena nepavyko. Prisiminė abudu policininkus kapinėse, kukliai stovinčius užpakaly.

Lila pamatė, kaip į miegamąjį įėjo Marta. Generolė atnešė Lilai padėklą su puodeliu garuojančios karštos kavos ir pilnu termosu, plytele mėgstamiausio Lilos šokolado, buteliu vandens, ·stikline ir pakeliu tablečių. Padėjo viską ant naktinės spintelės.

– Žinau, – Martos balsas skambėjo neįprastai švelniai, – kava ir migdomieji nelabai dera. Bet kavos jums reikia dabar, galėčiau lažintis, kad kiaurą dieną negavot nė puodelio doros kavos. Išgerkit visą. O paskui tabletes. Jas išrašė namų gydytojas. Sakė, gal jums prireiks. Manau, kad kaip tik dabar jums ir reikia.

Šįkart šypsena pavyko, tačiau Lila nepamatė jos veidrodyje. Žiūrėjo į Martą, ir toji atsakė jai šypsena.

– Ačiū, – padėkojo Lila. Generolė linktelėjo galvą ir išžygiavo.

Lila vėl atsisuko į savo atvaizdą veidrodyje. Gal jai nereikėjo taip elgtis. Gal nederėjo šypsotis, gal ji suklydo. Aptrupėjo fasadas. Pirmosios ašaros nusirito skruostais. Jų greitai daugėjo. Paskui blakstienų tušą ir pudrą jų srautas pasiekė šįkart nedažytas Lilos lūpas ir nutekėjo už atverstos megztuko apykaklės.

Turės atiduoti į valyklą. Lila nežinojo, kam jį apsirengė. Po teisybei, reikėjo jį grąžinti į parduotuvę su kitais juodais, jai nepatikusiais drabužiais, bet Lila pamiršo. Ką gi, tada pasiliks. Visada gali praversti juodas megztukas

stačia atverčiama apykakle. Tikrai atrodys sportiškai prie dailių kelnių.

Lila nemėgo atrodyti sportiškai. Ne ji atrodo sportiškai, o Patricija.

Tačiau veidrodyje Lila matė, kad megztukas jai tinka, nors ir nemėgo tokių drabužių. Netgi jaunina. Jaunina ir išterliotas blakstienų tušas, ji atrodo kaip paauglė po pirmo nepavykusio pasimatymo. Bent kol akis temdo ašaros taip, kad net nemato raukšlių. Lila atsiduso. Išsisegė auskarus, nusirengė kostiumėlį, susišukavo plaukus, nusivalė nuo veido dažus, gurkšnodama kavą ir atsikąsdama šokolado. Paskui išgėrė tablečių, dėl visa ko dvigubą dozę.

Po ketvirčio valandos Lila kietai miegojo.

7

Regis, dabar Patricija sutikdavo seserį tiktai miegamajame. Tai krito į akis ir Martai, kuri, atidariusi duris, pirštu parodydavo į laiptus ir tarstelėdavo: „Kaip visuomet“.

Lyg tas „kaip visuomet“ būtų seniai, o juk tepraėjo viena diena po Valterio Bochkampo laidotuvių. Patricijai buvo sunku tai suvokti.

– Ko šįkart prireikė mamai? – Apsimovusi juodomis kelnėmis Lila stovėjo priešais veidrodį ir rengėsi irgi juodą šilkinę palaidinukę. – Man reikia į firmą, svarbus posėdis. Dabar niekur negalėsiu jos vežti.

Ji pasiėmė kavos puodelį, kuris garavo ant tualetinio staliuko, pakėlė prie lūpų, krūptelėjo, nes kava buvo per karšta, ir nekantriai vėl jį pastatė. Tylutėliai dzingtelėjo lėkštelė.

Lila akivaizdžiai buvo pasiryžusi be jokių išlygų užsikrauti savo vyro pareigas ir netgi jomis mėgautis. Šiaip ar taip, neatrodė pernelyg liūdinti, bet buvo pakankamai santūri, kad visi ją laikytų „herojiškai tvirta“ našle.

– Ji liepė tave paklausti, ar negalėtume kuo nors padėti, – atsakė Patricija. – Tik tiek.

– O Viešpatie, – sumurmėjo Lila, sagstydamasi palaidinukę. Negražūs lenkti pirštai taip mankė šilkinį drabužį, kol palaidinukės priekis susimurkšlino. Tačiau niekas to nepa-

stebės, jeigu užsidės auksinių grandinėlių. Lila mėgo gausiai pasipuošti atributais turto, kurį susikrovė jos vyras.

Bet ne šiandien. Patricija nustebo, kad Lila teužsisegė perlų vėrinį. Tikriausiai nusprendė, kad vyrui mirus nedera apsikarstyti gražmenomis kaip kalėdinei eglutei.

– Ar policija ką nors rado? – paklausė Patricija.

– Tik tai, kas akivaizdu. – Lila vėl nekantriai gurkštelėjo kavos, pagaliau jai įtiko temperatūra, todėl vienu mauku išgėrė kone pusę puoduko. – Na, kad nuodų jam davė arba su valgiu, arba su gėrimu. Dabar ji bando atsekti, kur Valteris važiavo, po pietų išėjęs iš firmos. Sako, kad į banką. Banke derybos užtrukusios gana ilgai. Ir tarnautojai tiksliai neprisimena, kada jis išėjęs. Paskui, rodos, jis nevažiavo tiesiai namo. Taigi arba jį nunuodijo banko tarnautojai, ar kas nors kitas davė jam saldainį, ledinuką ar dar velniaižin ką, ir tai jis suvalgė paskui, važiuodamas.

– Tai argi... – Patricija užsikirto. Nepajėgė ištarti to žodžio.

– Žinoma, rado šokolado per... – Lila nutilo. Nurijo seilę ir ranka persibraukė kaktą, staiga išpiltą prakaito lašelių. Regis, jai pasidarė bloga. Ir Patricija valandėlę bijojo, kad Lila neapalptų. Tačiau sesuo atsitiesė, kostelėjo ir lyg niekur nieko kalbėjo toliau: – Tiesa, jis nevalgydavo daug saldumynų, bet juos mėgo, daugelis tą žinojo ir kada ne kada dovanodavo jam kokią dėžutę saldainių. Na, vietoj gėlių. O dangau, tą jis būtų galėjęs tąsytis jau daug dienų – ak, netgi savaičių! – Lila atsiduso ir nuėjo į vonią pasipurkšti šukuosenos laku. Nemėgo lako kvapo miegamajame. – Trumpai drūtai, iš tikrųjų nieko nežinoma ir neįtariama, – metė ji per petį.

– Taip, – tarė Patricija. – Panašu, kad taip. Nėra ko tikėtis, kad šioj žiaurioj tikrovėj viskas dailiai surikiuota ir suderinta.

– Tavo tiesa. – Lila sugrįžo į miegamąjį ir užsisagstė palaidinukės rankoves. – Matyt, velnioniškai sunku ištirti nunuodijimo bylą. Gal aš niekuomet ir nesužinosiu, kas nunuodijo.

Patricija gūžtelėjo pečiais.

– Suprantama, tavo pesimizmas turi pagrindo, ir vis dėlto – žinai, ar paaiškės, kas nutiko Valteriui, priklauso ne vien nuo policijos tyrimo, Lila. Gal vieną dieną viską sužinosi, tegu ir ne taip, kaip tu įsivaizduoji.

– Perduok motinai, kad artimiausiomis savaitėmis beveik neturėsiu laiko, – abejingai pasakė Lila ir pasiėmė puoduką, ketindama pabaigti kavą. Ji susiraukė, nes kava jau buvo pastovėjusi. Vis dėlto išgėrė.

Patricija nusisuko ir išėjo.

Apkepas gatavas. Dengdama virtuvėje stalą pietums, Patricija mintimis nuklydo į tą dieną, kai mirė Valteris.

Ganėtinai keista, kad kol kas niekas nesusidomėjo, jog Valteris, grįždamas namo iš banko, pavežėjo Patriciją su motina. Po teisybei, ji tikėjosi, kad anksčiau ar vėliau bus to paklausta. Tiesa, Valteris nelabai nukrypo nuo kelio, jas veždamas, bet vis dėlto: du žmonės matė jį prieš pat mirtį, tada, kai jis, galima sakyti, puikiai jautėsi.

Tačiau kol kas niekas to nežinojo. Niekas neatkreipė dėmesio. Nei Lila, nei komisaras. Mat jeigu komisaras būtų žinojęs, galvojo Patricija, jau seniai policininkai būtų paskambinę prie Emos Barnsen durų ir iškamantinėję, kaip elgęsis Valteris prieš pat mirtį.

Patricija atsiduso. Jeigu policija ateitų į namus, motina pasibaisėtų, klaikiai pasibaisėtų. Taip susijaudintų, kad Patricija negalėtų jos nuraminti daugelį savaičių. Policija jos namuose – kokia gėda, nesvarbu kodėl ir ko apsilankiusi. Patricija pasvarstė, ar sugebėtų išvengti tokios padėties. Pa-

prasčiausiai jai ir toliau nevalia užsiminti, kad Valteris jiedvi parvežė.

O pagunda buvo didelė. Mat tada motina išlietų pyktį ant jos, ir tai tęstųsi ištisas savaites. Patricija to bijojo. Gana ir to, kad turi čia gyventi. Pakankamai baisu ir be jokių ypatingų įvykių.

Žinoma, labai kvailai atrodys, jei kas nors po daugelio savaičių netyčia išsiaiškins, kad prieš pat mirtį Valteris lankėsi jų namuose. Antra vertus, juk jos tik nutyli. Ir nemeluoja. Tiesiog mano, kad visi tą jau žino. Juk net galima kalbėti taip, tarytum visi žinotų, ir neišsiduoti.

Juo lengviau Patricijai, nes vis tiek niekas jos nesiklauso. Nesiklauso ir motinos, bent jau Lila tikrai ne. Taigi prispirta Patricija galėtų tvirtinti, kad sakiusi Lilai, ir motinai užsiminusi, tačiau juk niekas jų nesiklausąs.

Gal taip galvodama vargais negalais pratrauks artimiausias savaites. O juk patyrė tokį stresą. Ir nežinia, ar dar ilgai ištvers.

– Pietūs ant stalo! – šūktelėjo Patricija svetainės pusėn, ir motina stenėdama atsikėlė nuo krėslo ir atkrypavo koridorium. Patricija atsisėdo ir padalino į lėkštes apkepą.

– Ką ji darė? – paklausė motina, numetė šalin servetėlę ir plačiai išskėtė alkūnes, kad būtų patogiau valgyti.

– Kaip tik persirenginėjo, – atsakė Patricija.

– Ji turi pareigų, – išvogravo motina pilna apkepo burna ir pirštu nusibraukė nuo smakro prilipusią sūrio skaidulą. Kad ir kaip jai buvo nepatogu, kai vyresnioji dukra „vykdė“ pareigas, užuot rūpinusis motinos poreikiais, Ema Barnsen ja didžiavosi. Dienraštį skaitydavo daugiausia tik todėl, kad pagalvotų, į kokius vietinių įvykių skiltyje paskelbtus renginius eis turtingai nutekėjusi jos dukra. Žinutes apie renginius, kur lankėsi duktė, ji išsikirpdavo. Iškarpos buvo sudėtos į batų dėžutę, saugomą svetainės indaujos bare. Jame

niekuomet nebuvo alkoholinių gėrimų. Likerio butelaitis, kuris visada būdavo namuose, stovėdavo kitur.

– Taip, Lila stipri moteris, – pašaipiai tarė Patricija. – Bet kuri kita, ja dėta, šiandien tikriausiai būtų atšaukusi posėdį. Juk vos palaidojo vyrą.

– Greičiausiai ji baisiai jaučiasi, – svariai linktelėjo galvą motina. – Tačiau nevalia apleisti pareigų.

Patricija susivaldė nenusiviepusi. Prie stalo sėdėjo tiesi, be apetito ir mechaniškai tuštino lėkštę, – reikėjo pasisotinti. O moteris, išmokiusi ją elgtis prie stalo, sėdėjo užsigulusi ant lėkštės, kaip iš puodo ėdąs galvijas. Laikė ranką virš lėkštės, kad nieko nenudribtų nuo šakutės ar kad dribtų ne iš aukštai. Galvą nunarinusi kone ant apkepo. Nepatogu taip valgyti. Gal todėl garsiai čepsėjo. Patricija nekreipė į motiną dėmesio. Nebūtų prisivertusi valgyti su motina prie vieno stalo, jeigu nebūtų sugebėjusi persikelti į savąjį pasaulį.

Meilutis, gulįs krepšyje šalia laukujų durų, pašoko ir išbėgo anksčiau, negu Patricija išgirdo tyliai trinktelint pašto angos antvožą.

– Tikriausiai laiškanešys.

Motina nekantriai nušlavė ranka nuo stalo ant grindų servetėlę.

– Tas vis pavėluoja. Anksčiau taip nebuvo. Eik pažiūrėti, ką jis atnešė.

Patricija pabrėžtinai lėtai nusišluostė servetėle burną ir tik tada nuolankiai atsistojo ir nuėjo prie durų. Beprasmiška. Beprasmiška, kad trokšta motinai įkalti, jog ir ji nemėgsta, kai trukdo valgančią. Kaip beprasmiška vis padėti motinai servetėlę. Patricija atsiduso. Nemėgo, kai ją sugrąžindavo iš vidinio pasaulio į tikrąjį.

Ant durų kilimėlio gulėjo šeši laiškai: sąskaita už telefoną ir penki reklamos skelbimai. Patricija atnešė juos į virtuvę ir padėjo šalia motinos lėkštės. Ema Barnsen net ne-

pasižiūrėjo. Kuo ramiausiai iki paskutinio kąsnio sušlamštė visą porciją, tada atsistojo ir išėjo. Laiškus paliko gulėti. Patricija juos paėmė, nunešė paskui motiną į svetainę ir padėjo ant stalo kartu su žirklėmis. Tada vėl sugrįžo į virtuvę.

Vienai valgyti buvo reta privilegija. Apkepas nelabai pavyko, šįkart nebuvo toks skanus, kaip paprastai, tačiau Patricija viską suvalgė, norėdama atšvęsti šią progą. Paskutinį kąsnelį gavo Meilutis. Mopsas gardžiai išlaižė grietinėlės padažą, o Patricija pamerkė apkepo skardą ir lėkštes plauti.

Staiga Patricija išgirdo įprastą šlepsėjimą, reiškiantį, kad artinasi motina.

– Ar nepamiršai? – sušvokštė nekantriai ir uždususi motina dar koridoriuje. O paskui susilenkusi, lyg būtų nuėjusi ilgą ir sunkų kelią, atsistojo virtuvės tarpdury. – Nupirkai pyrago?

Patricija vos susivaldė nesusiraukusi. Vadinasi, motina ketino jai paliepti, kad nupirktų pyrago, ir pamiršo.

– Pyrago neturim, bet yra keksų.

– Taip, na ir pasakei! – įniršo Ema Barnsen. – Ką manai, juk negalim pavaišinti Anos Volšmic sudžiūvusiais keksais!

– Jeigu ponia Volšmic šiandien ateis, tai gal verčiau nupirksiu keletą grietininių pyragaičių.

Patricija nusirišo prijuostę.

– Tiktai kažin kur jų dabar gausi, – piktai drėbė motina. – Po pietų kepykla prisigrūdusi žmonių, o antrą valandą Ana jau klebens duris. – Motina staiga pasitraukė, o po valandėlės užsitrenkė svetainės durys. Bet tuoj vėl triukšmingai atsilapojo: – Nepamiršk laikraščių!

Kaip ir kiekvienąkart, kai Patricija eidavo iš namų į parduotuves. Be dienraščio, kurį jai atiduodavo Ana Volšmic, Ema Barnsen skaitydavo bulvarinius ir galvosūkių laikraščius, praktiškai tik jiems ir išleisdavo pinigų.

– Šįkart tu liksi namie, Meiluti, – pasakė Patricija mopsui, kuris laukė prie drabužių kabyklės ir apvaliomis, kiek iššokusiomis akutėmis spoksojo į pavadėlį. – Aš važiuosiu dviračiu.

Patricija išėjo pro galines duris, iš virtuvės vedančias į seną skalbyklą, kur dabar stovėjo dviračiai, buvo visokių sodo įrankių, ir atsidūrė sode. Užsisagstė paltą, kad neįsipintų tarp stipinų, ir leidosi į kelią. Su dviračiu iki didelio supermarketo nereikėjo nė penkių minučių, bet Patricija nedažnai ten pirkdavosi. Motina paprastai lankydavosi privačioje parduotuvėje už kampo. Apie kitą parduotuvę negalėjo būti nė kalbos. Brangiau ar ne – Ema Barnsen niekuomet nepirks parduotuvėje, kurios savininkas nepažįsta klientų.

Tačiau tokioje mažoje parduotuvėje nė viena protinga moteris nepirks tekilos. Pasistačiusi dviratį Patricija nesidairydama nuskubėjo per supermarketą. Ji mikliai vinguriavo tarp namų šeimininkių, ramiai apžiūrinėjančių kainas. Jai puikiai sekės, kol skubėdama apsilenkti atsitrenkė į staliuką su karnavalui skirtomis prekėmis. Ji atšoko atgal, vos nepargriuvo, čiupo už raganos kaukės ir tik per plauką neparvertė stalelio su kosmetika karnavalui. Išraudusi kaip burokas pakėlė raganos kaukę nuo grindų ir vėl tvarkingai padėjo ant staliuko. Paskui gerokai sulėtino greitį, svarstydama, kiek kokteilių išgėrė šįryt.

Įsitikino, kad neprisimena. Valandėlę padelsė prie lentynos su alkoholiniais gėrimais, buvo betiesianti ranką prie tekilos butelio, bet pasiryžo ir susivaldė.

Tiesa, paskui vis tiek paėmė butelį.

Gal šįryt ji dar apskritai nieko negėrė. Normalu, kad ji siaubingai susijaudindavo, jei viešai kas nors nutikdavo – normalu jai pačiai ir todėl, kad greičiausiai ir kitoms moterims būdavo taip pat. Patricija pasikišo butelį po pažasčia,

pasirinko puikių pyragaičių ir apžiūrėjo lentyną su laikraščiais, ieškodama naujienų motinai.

Gatvėje rūpestingai susidėjo pyragaičius į pirkinių krepšį šalia suvynioto tekilos butelio. Mynė atgal nesustodama, tiesiu keliu, nors oras viliote viliojo, jeigu būtų buvę laiko. Ji parvažiavo namo.

– Tavo laikraščiai, – paskelbė Patricija krėslo atkaltei ir tėškė laikraščius ant svetainės stalo, lyg ilgiau juos laikydama rankoje būtų galėjusi susitepti. Paskui nunešė pyragaičius į virtuvę, išvyniojo butelį ir pastatė greta kito, anaiptol dar netuščio.

Tad metas pasirūpinti, kad jis ištuštėtų. Patricija prisipylė maišiklį ir pasigardžiuodama išlenkė tekilos *Sunrise*. Likutį padėjo į šaldytuvą vėlesniam laikui.

Kai paskambino, Patricija kaip tik ketino padėti į spintą apkepo skardą. Ji žvilgtelėjo į laikrodį. Lygiai dvi, kaip ir sutarta. Ji nuskubėjo atidaryti durų.

– Laba diena, ponia Volšmic, – pasisveikino ji su mechanišku draugiškumu, nurengdama kaimynei paltą.

Ana Volšmic buvo visa išraudusi ir uždususi. Nors jai neseniai sukako šešiasdešimt ir ji nebuvo iš tų išsipusčiusių senių su aptemptomis kelnėmis, aukštakulniais pusbačiais ir pašviesintais plaukais. Vilkėjo į palapinę panašų klostytą sijoną ir palaidinukę su švarkeliu iš melsvo poliesterio, ant jos putnios, gracijos nesuvaržytos krūtinės karojo dirbtinių perlų vėrinys. Ji tiesiog buvo pernelyg riebi, kad lengvai įveiktų tuos kelis žingsnius nuo savo namelio iki čia. Be žodžių paspaudė Patricijai ranką ir nuvėžlino į svetainę.

– Na, Emi, ar matei, kaip atėjau? – paklausė kandžiai, kai Patricijos motina pakilo iš savo krėslo prie lango.

Patricija grįžo į virtuvę virti kavos ir dėlioti ant lėkštės pyragaičių.

Ji jaukiai įsikūrė virtuvėje. Kai motiną aplankydavo viešnia ir Patricija nunešdavo kavos su pyragaičiais, jai duodavo ramybę. Niekas netrukdydavo visą popietę. Todėl Patricija apsiniaukė, kai kažkas paskambino prie durų. Įniršusi telžė ant stalo skaitomą knygą ir ko neišvertė arbatos puodelio. Pribėgusi piktai atlapojo duris.

– Panelė Patricija Barnsen?

– Ne.

Patricija nužvelgė atėjusįjį. Jis nepatiko jai iš pirmo žvilgsnio. Storulis. Ne pernelyg, ne liulantis, bet per storas. O gal per mažas, kaip pažiūrėsi. Subtiliam Patricijos skoniui net ir be per didelio apkūnumo jis buvo nepakankamai aukštas, kad būtų tikęs kaip vyras. Be to, jis buvo itin klaikiai apsirengęs, lyg taip būtų norėjęs laimėti lažybas.

Tuo tarpu iš stovinčio automobilio išlipo kitas ponas. Kitas ponas irgi neatrodė maloniau. Jaunas, per tamsiu švarku, pernelyg liesas ir nepakenčiamai drovus. Jam pačiam nepakenčiamai. Aiškiai matyti.

Storulis suraukė kaktą.

– Prašau atleisti. Juk čia ponios Barnsen namas?

– Taip.

– Ieškau Patricijos Barnsen.

– Aš Patricija Barnsen.

– Aha. Tai kodėl neprisipažįstat?

– Aš prisipažinau.

– Taip?

– Taip. Kas jūs toks?

– Atsiprašau, bet... – Kruopščiai pasirausęs kišenėje vyriškis išsiėmė tarnybinį ženklą, o paskui dokumentus. Patricija juos apžiūrėjo. Jeigu storulis būtų jai parodęs savo šuns mokesčių pažymėjimą (be abejonės, šiurkščiaplaukio takso) ir žmonos bibliotekos bilietą (be abejonės, žmonos su šiurkščiaplaukio takso šukuosena), Patricija būtų suži-

nojusi ne kiek daugiau. Juk niekuomet nebuvo mačiusi kriminalinės policijos ženklo.

Riebusis vyrelis, tikriausiai ūgiu vos persiritęs per minimalaus policininkams būtino ūgio ribą, su mandagios nuostabos išraiška veide suraukė aukštą plačią kaktą:

– Bet jūs ką tik pasakėt, kad nesat Patricija Barnsen.

– Jūs teiravotės panelės, – sumurmėjo Patricija.

– O, atsiprašau, – pakartojo jis. – Nežinojau, kad jūs ištekėjusi, – bet jei esat ištekėjusi...

– Į moterį dera kreiptis „ponia“, – pamokė jį Patricija. – Mažybinės ir malonybinės formos vartojamos tik artimiau pažįstant. Antraip tai laikoma nemandagumu. Ar nežinojot? O gal norėtumėt, kad vadinčiau jus „Storuliuku“?

– Šitaip galėtų prasidėti nuostabi draugystė, – atsakė vyriškis ir maloniai nusišypsojo.

– O gal priešingai, – pasakė Patricija. – Pageidaučiau, kad į mane kreiptumėtės „ponia Barnsen“.

– Tačiau jūsų motina pavarde Barnsen irgi čia gyvena, – atkirto jis. – Tai kaip man kalbant jus abi atskirti? Ir... gal neprieštarautumėt, jei kitus protokolinius klausimus pasiaiškintume viduje? – Jis apsidairė ir apvedė aplinkui storoku smilium. – Kaimynai... Juk žinot, kaip būna.

– Ne, – atrėžė Patricija. – Nežinau. Kol kas policija pas mus nesilankė. Ko jums reikia?

– Atėjau dėl jūsų svainio. Valterio Bochkampo.

– Jis miręs.

Storulis atsiduso.

– Tap, ponia Barnsen, aš tai žinau.

Regis, jam pamažėle išseko kantrybė. Patricija labiau pravėrė duris ir įsileido abudu ponus vidun. Verčiau nepersūdyti.

Storuliukas smalsiai apžvelgė tamsų koridorėlį, kuriame, po teisybei, nebuvo į ką žiūrėti. Be mopso, kurį vyriškis

permetė maloniu žvilgsniu, tarytum grožėdamasis bet kuo, kas apvalu. Kai baikštusis jaunuolis, išvydęs šunį, tarytum dar labiau susigūžė, storulis nepatingėjo susiriesti ir paplekšnoti gyvulėliui per nugarą. Paskui sunkiai atsitiesė ir šyptelėjo Patricijai, truputį graudžiai, lyg nuo aiškiai neįprasto fizinio pratimo būtų suskaudę nugarą.

– Aš norėčiau pasišnekėti su jumis ir jūsų motina.

Aš. Tad jaunasis vyriškis antraeilis veikėjas. Taip ir atrodo. Patricijai mažne jo pagailo.

– Mano motina svetainėje, – pasakė ji. – Prašom pirma pakalbėti su ja. Turiu dar šiokio tokio darbo. Paskui užeikit pas mane. Svetainė štai tenai. O kai baigsit – rasit mane virtuvėje. Čia. – Praeidama ji dūrė pirštu į duris. Paskui pastūmė privertas svetainės duris ir pranešė: – Motin, čia ponas...

– Tomačekas, – prisistatė storulis.

– Ponas Tomačekas. Iš kriminalinės policijos. Jis norėtų su tavim pasikalbėti.

Patricija nusisuko, nuėjo, niekam neištarus nė žodžio, ir energingai užsitrenkė virtuvės duris. Ji vyptelėjo. Motina ir Ana Volšmic – ir du ponai iš kriminalinės policijos. Toks derinys, be abejonės, sukels neišvengiamą sumaištį.

Beveik gailėjosi nepasilikusi.

O Tomačekas jau po valandėlės visai pagrįstai troško, kad niekuomet nebūtų įžengęs į šį kambarį.

Tačiau pradžia buvo nebloga. Jo akys pirmiausia užkliudė meilingai padengtą stalą kavai su dideliu kavinuku ir dar didesne lėkšte, pilna gardžių pyragaičių. Neįmanoma, kad dvi moterys vienu prisėdimu sušveistų šitokią krūvą pyragaičių – nors, sprendžiant iš jų figūrų, išsitreniravusios nuolat ir gausiai valgyti. Tomačekas nė neabejojo, kad abidvi damos maloniai kaip tikros motinos pasiūlys šio to atsigerti ir užkąsti dviem nusidirbusiems, viršvalandžių nukamuotiems policininkams.

Jis suklydo. Visiškai nesvarbu, kad ir kaip nesivaržydamas ir godžiai žvairakiavo į pyragaičius ar įtaigiai hipnotizavo kavinuką – neišgirdo jokio kvietimo pasivaišinti.

Tačiau, kad ir kaip buvo nesmagu ir keista, vos po valandžiukės, kai įėjo į svetainę, Tomačekas nutvėrė save besiteisinantį. Taip jam dar nebuvo nutikę, juk elgėsi kaip mėgėjas. Bet šeimininkės veide spindėjo tokia aiški panieka, kad komisaras pradėjo atsiprašinėti ne tik dėl to, kad įsibrovė nekviestas, bet ir dėl to, kad neatėjo anksčiau. O kai paniekos raukšlės Emos Barnsen veide dar pagilėjo, Tomačekas dėl visa ko atsiprašė, kad pernelyg pasiankstino – galų gale ji juk dar neatsigavusi po žento laidotuvių. Paskui dar paprašė dovanoti, kad negali nieko daug pasakyti apie bylos tyrimo eigą, o baigė žodžiais, jog dar nesugavęs žudiko.

Vilhelmis ėmė šnairuoti į viršininką nuostabos sklidinais žvilgsniais. Tomačekas juos pastebėjo, bet paprasčiausiai nepajėgė suvaldyti atsiprašinėjimų srauto. Ema Barnsen tebežiūrėjo į jį kaip į daiktą, kurį mopsas parsitempė namo iš gatvės, o Ana Volšmic žvaliai mankė rankoje nėriniuotą nosinaitę. Buvo taip išraudonijusi, kad atrodė, tuoj tuoj sprogs. Tomačekas nežinojo, kad jos veidas toks visuomet. Sulig kiekviena akimirka jam darėsi vis nesmagiau. Apėmė klaikus silpnumas. Tikriausiai dėl gurgiančio pilvo.

Ema Barnsen nuleido negirdom gurgimą, kuriuo komisaro pilvas reikalavo peno. Su tokiu pat abejingumu, su kokiu iškentė tiesiai virš jos namo kylančių iš oro uosto lėktuvų kauksmą. Ana Volšmic elgėsi taip pat ramiai. Akivaizdu, kad jau seniai čia gyvena. Tačiau Tomačekui ir Vilhelmiui lėktuvų motorai griaudėjo tiesiog nepakeliamai. Vilhelmis kaskart vis krūptelėdavo, susigūždavo ir įtraukdavo į pečius galvą.

Kad moterys iš viso girdėjo kas kelios minutės virš Lohauzo praūžiančius lėktuvus, buvo galima spręsti tik iš to, jog abidvi nutildavo, kai tik kauksmas užgoždavo žodžius.

Tada, kai lėktuvas pakankamai nutoldavo ir būdavo galima suprasti savo žodžius, jos lyg niekur nieko tęsdavo toliau sakinį.

Tik, deja, tie sakiniai anaptol nebuvo turiningi.

– Jis buvo labai gerbiamas žmogus, – kaip tik gyrė Ana Volšmic draugės žentą.

– Garsus visame mieste, – linktelėjo galvą Ema Barnsen.

Tomačekas abejojo, bet nebūtų drįsęs išreikšti savo abejonių balsu.

– Jis net pažinojo merą, – pagarbiai pranešė Ana Volšmic.

– Tikrai nesuprantama, kodėl dar nieko nepadarėt, – išdidžiai prikišo Ema Barnsen. Tomačekas nežinojo, ką konkrečiai ji turi galvoje. Juk jis ką tik iškalbingai atsiprašė, kad jam dar nepavyko patupdyti už grotų Emos Barnsen žento žudiko. Žinoma, toks komisaro elgesys visiškai nepateisinamas, jis tiktai apsijuokė pats prieš save, o ką jau kalbėti apie Vilhelmį. Tačiau kur kas baisiau jam atrodė tai, kad abidvi moterys nė nebandė būti su juo nei mandagios, nei draugiškos.

Ana Volšmic tebebuvo tokia pat pasipiktinusi, kaip ir jam atėjus. Bet energingai prisidėjo prie pokalbio. Tomačekas labai apgailestavo, kad jos indėlį sudarė daugiausia prisiminimai, apskritai nė kiek nesusiję su Valteriu Bochkampu. Ji tik lygino šį įvykį su daugybe kitų, apie kuriuos buvo skaičiusi ar mačiusi per televizorių.

Ema Barnsen irgi be paliovos jai pritarė, gręždama policininkus primerktomis akutėmis ir susiraukusi, lyg užuosdama jai itin bjaurų dvoką.

– Iš tikrųjų negirdėtas daiktas, – sakė ji. Regis, ji buvo sukaupusi tokių nieko nereiškiančių posakių atsargą, ir komisaras labai nuvargo. Taip Ema Barnsen atsakydavo į daugumą jo klausimų. O juk komisaras tiksliai žinojo, kad jo klausimai nei itin sudėtingi, nei sunkiai atsakomi. Kitokių jis neduodavo.

Jeigu Tomačekas teisingai suprato – buvo labai sunku čia ką nors teisingai suprasti, – tai Emai Barnsen apskritai nerūpėjo, kad žudikas būtų sugautas. Čia buvo kalbama apie vieną vienintelį dalyką – apie be galo įžeistas Bochkampų ir Barnsenų šeimas. Ema Barnsen tarytum slapčiomis tikėjosi, kad policija taip pakreips bylos tyrimą ir elgsis, lyg Valteris Bochkampas būtų miręs garbinga ir natūralia mirtimi, derama jo luomo žmogui. Kriminalinės policijos įsikišimas, nesugebėjimas ištirti šio siaubingo nusikaltimo per dvidešimt keturias valandas ir tolesni veiksmai, regis, kenkė mirusiojo garbei, ir to Ema Barnsen negalėjo pakęsti, o Tomačekas visiškai nesuvokė kodėl.

Nieko daugiau per šį pokalbį ir nepaaiškėjo. O pyragaičiai tebekūpsojo lėkštėje. Bent dauguma. Komisaras beviltiškai žvilgčiojo į Vilhelmį, tačiau jaunasis vyriškis suraukęs kaktą akylai stebėjo abi ponias ir nesuprato, kokias pragaro kančias patiria jo viršininkas. Kad ir kaip puikiai rūpindamasis Tomačeku, Vilhelmis buvo linkęs nekreipti dėmesio į pyragaičių lėkštę. Jis valgydavo nedaug, juo labiau nesusiviliodavo saldumynais. Todėl ir buvo toks liesas. Jis nepadės. Greičiau atvirkščiai. Panašu, kad jis linkęs profesionaliai baigti šį nenaudingą ir nemalonų pokalbį. Tomačekas bijojo, kad tada ponios Barnsen ir Volšmic įsižeidusios užsičiaups visam laikui.

Graudžiai atsidusęs komisaras sukaupė dėmesį į apklausą, tuo tarpu jau beveik išslydusią jam iš rankų, ir pamėgino susitvardyti. Abiejų ponių paistalai jam atrodė beprasmiški. Daugiausia dėl to, kad jiedvi šnekėjosi tarpusavy, užuot atsakinėjusios į komisaro klausimus.

Ponios nesutarė, ar į policininkų apsilankymą žiūrėti kaip į įžeidimą, ar garbė, kad policija kišasi į Bochkampų šeimos reikalus. Tomačekas keikė save, kad čia atėjo – būtų galėjęs liepti Vilhelmiui ir kokiam nors kitam policininkui. Tokio ran-

go policininko kaip komisaras čia nereikėjo. Ir niekas negerbė rango. Jis rodėsi sau kaip prašytojas. Tai ir nepasiekiami pyragaičiai visiškai sugadino komisarui nuotaiką.

Tačiau Vilhelmiui buvo nepalyginti blogiau. Komisaras pajėgė klausytis tauškalų. Su gabalėliu torto ir puodeliu kavos būtų net įsigilinęs į kvailiausius postringavimus. Tomačekas sugebėdavo iš gryniausių nesąmonių išpešti žinių. Užtat Vilhelmiui kaipmat pasišiaušdavo plaukai, jeigu turėdavo klausytis nesąmonių. Jis imdavo nekantrauti, ir tai iškart krisdavo į akis. Blogai, kad tai pakenkdavo nuotaikai.

Be to, tikras laiko švaistymas čia kiūtoti dviese. Tomačekas jau įsitikino, kad nedaug peš iš šių moeriškių ir nepaspartins bylos tyrimo. Jo klausimai joms rodėsi spėlionės, o kitokių jos arba nesuprato, arba suprasdavo klaidingai.

Paklausus, ar Ema Barnsen artimai bendravo su žentu, iš pradžių įsikišo Ana Volšmic. Abidvi moterys ėmė duetu teisinti Valterį Bochkampą, kuris neturėjo laiko uošvei. Abidvi aiškino komisarui sąlygas viena per kitą balsais, kokiais paprastai kalbama su mažvaikiu. Komisaras neapsidžiaugė suvokęs, kad Ema Barnsen nevaidino pagrindinio vaidmens santuokiniame Bochkampų gyvenime. Greičiausiai ji savaičių savaites nematydavo žento.

Tomačekas spėjo, kad būdamas tokios aukštos visuomeninės padėties, Valteris Bochkampas neskatino Emos Barnsen elgtis kaip giminaitės. O kadangi jis pažinojo Lilą Bochkamp, pilną nepakantaus pasipūtimo ir įžūlaus išdidumo, tai spėjo, kad ji labai gėdisi savo žemos kilmės.

Tačiau netrukus, kai Ema Barnsen nepavargdama ėmė girti žento nuopelnus, Tomačeko susidomėjimas išblėso. Komisaras nusprendė pasiųsti Vilhelmį pas dukterį. Gal šitaip bent vienas išgirs žinių, kurias būtų galima panaudoti bylai. Pats dar valandžiukę pasėdės čia. Pirmiausia dar neprarado vilties pasivaišinti pyragaičiu, o antra – juk atėjo čia ne pa-

klausinėti Emos Barnsen apie žentą. Nemanė, kad jinai žudikė. Komisarui reikėjo smulkesnių žinių apie našlę, išdidžią ir gražią Emos Barnsen dukterį. Toji laisva valia niekaip nebūtų jam atskleidusi, iš kokios vargingos šeimos kilusi. O kaip tik apie tai komisaras Tomačekas ir norėjo daugiau išgirsti.

Kai pasibeldė į duris, Patricija neatsiliepė. Durys atsidarė – labai lėtai ir atsargiai. Patricija nepasakė „prašom" – jie vis tiek įeis.

Keista, pasirodė tik antraeilis veikėjas.

– Ar galima? – buvo pirmieji jo žodžiai, bet Patricijos tai nenustebino. Ji stumtelėjo prie jo virtuvinę kėdę. Vyriškis prisitraukė kėdę ir atsisėdo, lyg nedrįsdamas atsisakyti.

Atsirėmusi pečiais į seną spintą, Patricija ėmė apžiūrinėti jaunąjį vyriškį.

Po teisybei, ne toks jis prastas. Nekrintąs į akis, bet neprastas. Kelios mielos savybės. Pavyzdžiui, nuleisti akis ir parodyti ilgas tankias blakstienas. Dailios lūpos. Gražios plaštakos. O šiaip – vidutinio ūgio ir lieknas. Tarytum nesiryžtąs į darbą eiti su džinsais, bet nekaip besijaučiąs ir su gelumbės kelnėmis bei pigiu švarku. Be kaklaraiščio, viršutinė marškinių saga atsegta – nekoks vaizdas. Patricija pasvarstė, ar pasiūlyti jam kaklaskarę, ar vilkėti trikotažinius marškinėlius, o gal megztukus su stačia apykakle.

Suprantama, jis čia atėjo ne pasitarti, kaip rengtis.

– Jeigu nemėgstat kaklaraiščių, po švarku dėvėkit ne marškinius, o juodus marškinėlius. Arba, jeigu šalta, ploną megztuką su stačia apykakle, – pasakė Patricija.

Jaunuolis nebūtų labiau sumišęs, jeigu ji būtų jam pasiūlusi savo pagalbą persirengiant. Patricija nutvėrė save begalvojančią, ar tikrai nepasiūlyti jam pagalbos. Gal ji pernelyg daug išgėrė. Dėl visa ko pirmiausia atsisėdo.

Abudu sėdėjo ir stebeilijo vienas į kitą. Kol jis, žinoma, be galo žavingai nuleido akis. Gelbėdamasis išsiėmė bloknotą. Paskui tarė:

– Ponia Barnsen...

– Vadinkit mane Patricija, – pasiūlė ji. – Kad atskirtumėt nuo motinos, į kurią irgi turit kreiptis „ponia Barnsen".

– Taip, – pasakė jis, – labai ačiū.

Žvilgt, o paskui vėl tankių blakstienų užuolaida. Patricija atsiduso. Jeigu tai nuostabios draugystės pradžia, tai, be abejo, jos laukia didžiulis darbas.

– Kuo jūs vardu? – paklausė ji kantriai, kaip kalbama su visai mažu vaiku.

Jis kostelėjo.

– Mano pavardė Vilhelmis. Frankas Vilhelmis. Atsiprašau.

Patricija luktelėjo. Bet jis nei pasiūlė vadinti Franku, nei pasakė, ko reikia. Tik vėl nudūręs akis ėmė vartyti bloknotą. Patricija įniko atidžiai tyrinėti įdomias jo lūpų apybraižas.

Bet vis dėlto jis prakalbo:

– Jūsų svainiui buvo grasinta nužudymu. Todėl ir pranešė mums.

– Ak, – tarė Patricija. – O aš maniau, kad jūs įsikišot todėl, kad jis buvo nunuodytas.

– Ak, – pakartojo jis, tą pat akimirką susigriebė pakartojęs ir aiškiai susidrovėjo. Prabilo tylesniu balsu: – Jūs žinot?

– Sesuo man pranešė apie skrodimo rezultatus. – Patricija pasilenkė į priekį. – Sakykit, ar jūs esat tikras? Na, žinot – aš ten buvau. – Ji energingai papurtė galvą, nepatenkinta pati savim, ir pasitaisė: – Aišku, skrodimo nemačiau. Juk suprantat, apie ką kalbu. Lila man paskambino, ir aš atėjau anksčiau, nei atvažiavo greitoji. Paskui nuvežiau Lilą į ligoninę. Man tai pasirodė įprastinis širdies smūgis. Gydytojams irgi.

Vilhelmis kostelėjo ir nervingai prisidengė ranka.

– Na, jeigu tiksliai, tai taip ir buvo. Pagrindinė širdies smūgio komplikacija yra širdies ritmo sutrikimas, nuo to jūsų svainis ir mirė. Tačiau jis buvo išgėręs kažko, kas sukėlė smūgį.

– Aha. – Susimąsčiusi Patricija žiūrėjo į jį ir nevalingai svarstė, ar jam tiek rūpi darbas, kad gilintųsi į medicinines smulkmenas. – Taip. Taip, aišku. Dabar suprantu. – Ji pagalvojo. – Maniau, kad jeigu išgeri nuodų, tai greičiau sutrinka kvėpavimo sistema, kaip nuo kalio cianido – sutraukia mėšlungis. Juk žinoma, kad išgėrus nuodų, ištinka mėšlungio priepuolis.

Bent Patricija tai žinojo.

Vilhelmis neparodė, kad ir jis žino.

– Jeigu tiksliai... – Veikiausiai šie žodžiai buvo jo mėgstamiausi. – ...jeigu tiksliai, tai nebuvo nuodai, o vaistai.

– Tai juk tas pats! – atsiduso Patricija. – Pasižiūrėkit į mano motinos vaistinėlę. Nepasakytum, kad ji geria vaistus. Gydytojas išrašo, aš parnešu iš vaistinės, o tada ji padeda į vaistinėlę. Po kelerių metų, kai pasibaigia galiojimo laikas, aš juos išmetu. Bet jeigu nepatingi persiskaityti instrukcijos – tai pasakysiu, jog tai nuodai. Tikri nuodai. Jei ketinat jų gerti, geriausia, kad šalia būtų gydytojas.

– Gal leistumėt apžiūrėti vaistinėlę?

Valandėlę abu įsistebeilijo vienas į kitą, ir tik po kiek laiko Patricijai toptelėjo, kad drovuolis Frankas jau senokai nebepanarinęs žvilgsnio. Ji sutrikusi sumirkčiojo. Paskui tarė:

– Taip. Taip, žinoma. Jei pageidaujat...

Vaistinėlė kabojo vonioje, o ten buvo ankšta. Patricija nepatenkinta užuodė, kad Frankas Vilhelmis naudoja pigų tualetinį vandenį. Bet jau buvo pakankamai išsiblaiviusi, kad šito jam nepasakytų.

Ji atidarė spintelę ir pamojo jam pasižiūrėti. Vilhelmis linktelėjo galvą ir išpuoselėtomis rankomis dailiais pirštais

10. 565

ėmė imti pakelį po pakelio ir atidžiai tyrinėti. Jis dirbo stebėtinai susikaupęs.

Patricija tylėjo.

– Taip, kaip tik tokie, – staiga tarė jis. – Matot. – Atkišo jai pakelį, kuriame buvo buteliukas su vaistais kraujo apytakai. – Pavyzdžiui, galėjo išgerti ir tokių.

– Panašu, – tarė Patricija, – lyg jūs manytumėt, kad jis pats išgėrė tokių vaistų.

Frankas Vilhelmis nuleido akis. Pagaliau. Jis jau senokai atrodė kaip tikras specialistas.

– Ne, taip aš nemanau. Mes tiriam žmogžudystę.

– Bet kodėl? – paklausė Patricija ir atsišliejo į durų staktą. Vonios kambarys buvo pernelyg ankštas dviem. – Na, žinoma, aš suprantu, kodėl tiriat žmogžudystę. Aš klausiu – kodėl jį norėjo nužudyti?

– Jis turėjo priešų. – Jaunasis vyriškis žvelgė pro ją, lyg svarstydamas, ar bus pakankamai vietos pabėgti dabar, kai Patricija stovėjo tarpdury.

Ji atsiduso.

– Frankai Vilhelmi, jūs pažeidžiat senovinę logiško atsakymo sampratą. Esu tiek gudri, kad suvokčiau pati, jog mano svainis turėjo priešų. Bent jau vieną, antraip nebūtų dabar miręs. Ar jūs nenorit, ar negalit atsakyti?

Vilhelmis nuleido akis.

– Mes dar nedaug žinom.

– Na, ir? – nekantriai paklausė ji. – Juk nesiteisinsit, kad trūksta įkalčių? Tai būtų keista policininkui. Pasakyčiau, kad tai didžiausia jūsų darbo dalis.

Vilhelmis nieko neatsakė, tik vėl perskaičiavo buteliukus. O paskui taip susigėdęs, lyg jo spėjimas būtų buvęs palaikytas nederamu įtarimu, paklausė:

– Kaip manot, ar šių vaistų trūksta?

Patricija pasižiūrėjo į jį.

– Nežinau, negaliu pasakyti. Matot, mano pareiga tik tokia: parnešti vaistų iš vaistinės ir kada nors, kai vaistinėlė prisikaupia, juos patikrinti ir pasenusius išmesti. Jau seniai ją peržiūrinėjau. Negi manot, kad jis paėmė iš čia? – Staiga Patricija užsikirto. O paskui pratarė: – O! – Nudelbė jį priekaištingu žvilgsniu. – Frankai! Jūs įtariat mano seserį.

Jeigu jis būtų buvęs nors kiek gudresnis, tai nebūtų nuleidęs akių. Tačiau toks jis nebuvo. Patricija pasigrožėjo ilgomis tankiomis blakstienomis.

– Na taip. Visuomet taip būna. Pirmiausia žmona. Paklausykit, juk Lila paprašė skrodimo!

– Dar nežinia, ar mes ir šiaip nebūtume jo pareikalavę, – atsakė Frankas Vilhelmis. – Juk jis gavo grasinamų laiškų.

Vilhelmis atsakė labai nemandagiai ir pats tai suprato, tad visiškai nepakėlė akių.

– Kas rašė tuos laiškus? – paklausė ji.

– Patricija... – Regis, jam buvo nepaprastai sunku ištarti jos vardą. – Ar negalėjo nutikti taip, aišku, vien teoriškai, kad jūsų svainis ar sesuo rausėsi po šią vaistinėlę?

Taigi kad ir koks drovus, vis dėlto jis pasiryžo prašnekti apie reikalą. Patricija atsiduso.

– Taip, žinoma. Aš juk nesu pamišėlė, kad tai neigčiau. Mes neturim atskiro tualeto svečiams. Anksčiau jis čia buvo, bet po perstatymo įrengta mano motinos vonia. O vaistinėlė nerakinama. Ir nebūčiau pastebėjusi, jei ko nors joje trūktų. – Patricija skvarbiai nuvėrė jį akimis. – Bet tai ne ji. Ji negalėjo. Mat kad ir kas būtų atsitikę, Frankai Vilhelmi, mano sesuo mylėjo savo vyrą. Neklauskit manęs kodėl. Man jis nelabai patiko. Tačiau Lila jį mylėjo.

– Ar galėčiau pasiimti buteliuką? – abejingai paklausė Frankas Vilhelmis.

Rodos, meilė jo nedomino.

Kai juodu sugrįžo į virtuvę, ten stovėjo storulis ir smagiai žvalgėsi. Taip, toks jis atrodė: kaip žmogus, kuriam smagu virtuvėje. Gal jis net mokėjo virti. Skanius, gausius gurmanų pietus, kuriems reikia daugybės lentelių, peiliukų ir tigliukų, varinių puodų ir žmonos, kuri paskui viską išvalytų.

– Na, – pasakė jis.

Nelabai iškalbinga. Patricija klausiamai pasižiūrėjo į jį. Tuo tarpu Vilhelmis nepastebimai paieškojo žvilgsniu mopso ir aptiko jį gulintį krepšyje. Jaunasis vyriškis regimai atsikvėpė. Kukliai džiaugdamasis pakėlė pakelį su vaistų buteliuku ir atidavė Tomačekui. Storulis pasukiojo buteliuką tarp dešreliškų pirštų ir perskaitė užrašą.

– Aha. – Tada pasižiūrėjo į Patriciją: – Skrodimas parodė, kad Valteris Bochkampas buvo nunuodytas su seniai žinomais, į adrenaliną panašiais vaistais. Štai šitie vieni iš tokių. Jie gali būti mirtini žmogui, kurio širdis nesveika.

– Na, ir? – piktai paklausė Patricija. – Tai suimsit mano motiną, o gal ne?

Storulis šyptelėjo.

– Ne, žinoma, ne. Čia mes atėjom ne ieškoti vaistų, ponia Barnsen. Antra vertus, nenustebom jų čia radę. Tai labai populiarūs, niekuo neypatingi vaistai. Ir ne tik jie turi tos medžiagos, apie kurią dabar kalbame.

Patricija linktelėjo galvą.

– Bet jie padėtų jums įsitikinti, kad mano sesuo galėjo nunuodyti savo vyrą.

– Taip, – sutiko storulis. – Tiesa. Tačiau tai irgi nieko nuostabaus. Juk žmonos visada gali, argi ne?

– Tada pateikit motyvą, – pareikalavo Patricija. – Motyvo nėra.

– O, ji paveldi didžiulį turtą, – linksmai pareiškė jis.

– Ji paveldi tai, kas jai anksčiau priklausė, – atskirto Patricija. – Tai ne motyvas.

– Ar esat paskutiniu metu vaikščiojusi po Karališkąją alėją? – paklausė storulis. – Vėl labai madingi jauni meilužiai.

– Tuomet susiraskit tokį, – piktai drėbė Patricija. – Linkiu laimės. Mano sesuo mylėjo savo vyrą. Pasiklausinėkit aplinkui. Visi jums pasakys.

– Ar tikrai pažįstat savo seserį?

– Gal norėtumėt kavos? – atsiduso Patricija.

– Jūs atsikraustėt čia tik prieš dvejus metus, – pareiškė Tomačekas. – Negyvenot Diuseldorfe trylika metų. Taigi ištisus trylika metų retai matėt seserį. Ar labai artimai su ja bendravot?

– Beveik nebendravom, – sutiko Patricija. – Čia mažne nesilankydavau. Tai... – „ne mano pasaulis“, – norėjo pasakyti ji.

Tačiau kokia prasmė taip kalbėti.

– Ar tebevartojat narkotikus?

Apstulbusi Patricija pasižiūrėjo į komisarą.

– Yra jūsų byla, – linksmai nusijuokė tas. – Argi nežinojot?

Aišku, žinojo. Bet nesitikėjo, kad vėl su tuo susidurs.

– Nemaniau, kad ji tebėra.

Komisaras nieko nepasakė. Patricija ir nelaukė jo žodžių.

– Jeigu norit, galėčiau išvardinti jums tada mane gydžiusių daktarų pavardes, – pasiūlė ji. – Visi jums patvirtins, kad nevartojau narkotikų. Taip, aš pažinojau daug narkomanų. Net ir tie, su kuriais gyvenau, vartojo narkotikus.

– O jūs ne? – Tokiam riebiam veidui buvo beveik neįmanoma suteikti klausiamos išraiškos. Tačiau komisaro veidas, nors ir su juokingais žiurkėno žandais, pasidarė nepatiklus.

Patricija nusišypsojo.

– Aš esu alkoholikė. Kitokios rūšies kvaišalai man niekuomet nepatiko.

– Na, ir? – paklausė komisaras. – Jūs vis dar geriat?

Jis tarytum nė nenustebo.

Patricija gūžtelėjo pečiais.

– Pasitaiko. Retai. Gydytojai keliskart nustatė, kad esu alkoholikė. Taigi nė negalėčiau negerti, jeigu kada nors norėčiau mesti. Bet, regis, tai netiesa. Kai kada aš geriu. Paskui metu. Ir net nesunkiai.

– O, nieko čia ypatinga, – pasakė Tomačekas. – Tą sugeba kiekvienas geras alkoholikas. Tiek laiko, kol palūžta. Ir jūs juk žinot. Tai kodėl geriat? Kol palūšit?

Ji nusišypsojo.

– Ar aš laukiu „cvankt“ galvoje? – Tas jaunystės laikų prisiminimas, kurio negalėjo nei pamiršti, nei kam nors pasipasakoti: Polas Njumenas – alkoholikas filme „Katė ant įkaitusio skardinio stogo“. Niekada daugiau nebepasijuto nė vienam žmogui tokia artima, giminingos sielos, suprasta. – Gal. Man nepatinka čia gyventi, jeigu tą norėjot pasakyti.

– Tai išsikraustykit, – drėbė komisaras.

– Kas jums darbo, – atrėžė jam Patricija.

– Tikrai, – sutiko komisaras. – Nors tai man nekliudo pareikšti savo nuomonę. Čia jums ne vieta. O kad vis dėlto gyvenat čia ir taip graudžiai vaidinat mums Pelenę, nėra kvailumas. Mat jūs nesat kvaila, ponia Barnsen. Tik kad Pelenės vaidmuo jums labai parankus. Todėl nesigailėkit pati savęs.

– Niekuomet nesugebėjau puikiai vaidinti. – Patricija liūdnai papurtė galvą. – Aišku, jūs nieku gyvu manim nepatikėsit. Aš elgiuosi ne kaip visi. Alkoholikai paprastai būna žmonės, kurie labiausiai gailisi savęs. Nesirūpinkit, man savęs negaila. Man čia gera. Geriau, negu tikėjausi. Manau, kad pasielgiau teisingai atvažiavusi.

– Parvažiavusi, – pataisė komisaras, greičiausiai nevalingai.

– Ne, – paprieštaravo Patricija, – atvažiavusi. Parvažiuoti

galima tiktai namo. O mano namai šiaurėje. Į Diuseldorfą aš atvažiavau.

– Nemėgstat šio miesto? – Storulis tarytum nepatikėjo. Juo labiau per karnavalo sezoną. Gal už tai net reikėtų bausti. Tačiau Vilhelmis, nuleidęs akis, irgi atrodė nemėgstąs Diuseldorfo, net ir per karnavalą. Nors vargu ar jis apskritai ką nors mėgo.

– Aš myliu šį miestą, – nusišypsojo Patricija. Ji pagalvojo apie vasarą. Vasara Diuseldorfe prasidėdavo tą dieną, kai virš miesto imdavo sukti ratus Reklamos agentūros cepelinas. Kai vakaro saulė nuauksindavo Reiną ir visą miestą, o santūrius pastatus paversdavo stebuklingais kūriniais. Patricija pagalvojo apie lietingus vasaros vakarus ir vėsią jų šviesą, kai ant švariai nuplautų stogų kaip slėpiningi religiniai ženklai, nulieti iš gryno sidabro, sužibėdavo antenos. Apie lėktuvus, su kurtinančiu kauksmu skrendančius virš Lohauzo į oro uostą taip žemai, kad, regėjos, tik ištiestum ranką ir pakutentum juos už uodegos, ir apie oro srautą, sekantį jiems iš paskos ir nuošiantį medžių lapija it nedidelė audra. Ir apie žąsis, girgsinčias už kelių namų palei valstiečių sodybas, ir apie juodą, blizgantį lyg lakas fryzišką eržilą, stovintį ganykloje už namų. Juk kaip tik ten, kai baigėsi miestas, prasidėjo kaimo idilė.

Staiga suvokusi, kad Frankas Vilhelmis ją gręžte gręžia akimis, Patricija atsikvošėjo. Buvo davęs jai klausimą, ir Patricija jį išgirdo.

– Kada paskutinį kartą matėt svainį?

– Gal dar norėtumėt puodelio kavos? – paklausė Patricija ir atsistojo. – Žinot, su svainiu matydavausi labai retai. Kaip sakoma, jis buvo pasinėręs į darbą, be to... – Ji kandžiai šyptelėjo. – Valteris vedė mano seserį, ne Barnsenų šeimą. Juk mes ne to paties luomo. Jis netrukdė mums bendrauti su Lila, bet... – Patricija gūžtelėjo pečiais ir perkėlė

stiklinį kavinuką nuo šaldytuvo ant stalo. – Pavyzdžiui, prieš tris savaites aš pamačiau jį po ilgoko laiko, nes netyčiom vakare užsukau pas seserį kažko paklausti. Tada jis pakvietė mane išgerti. Kai susitikdavom, visuomet būdavo toks malonus, bet – o! Vajetau. Atsiprašau. – Užuot įpylusi kavos Tomačekui į puodelį, Patricija šliūkštelėjo pro šalį. – Gerai, kad ant stalo klijuotė – saugokitės, teka ant grindų!

Komisaras su kėde pasislinko nuo stalo.

– Atsiprašau, – pakartojo Patricija. – Vajetau, dabar viskas paplūs ant grindų. Valandžiukę, ponai, pirma turiu sutvarkyti. Antraip dar šuo išlaižys ir nuo kofeino gaus infarktą. Pone Vilhelmi, gal malonėtumėt paduoti man skvetą? Jis jums už nugaros, po kriaukle.

– Ką? – jaunasis vyriškis sutrikęs sumirksėjo ir bejėgiškai apsidairė.

– Skvetą, – pakartojo Patricija, sugriebdama Meilutį, kuris, viena letena jau įlapenęs į balą, muistėsi, stengdamasis įkišti į grobį savo pernelyg trumpą nosį. – Grindų skudurą. Na, mazgotę!

– Pašluostę, – įsikišo Tomačekas.

Patricija atsiduso.

– Nė nežinojau, kad ne visi supranta šį žodį. Pasitaiko keistų dalykų. Kai studijavau Oldenburge, paprašiusi kepykloje bandelės su razinomis, visuomet gaudavau septynias be jokių razinų. Bandelė su razinomis tenai vadinama „hedviga“. Susikalbėjimo problemos...

Pagaliau abu policininkai atsisveikino. Be jokios abejonės, šį namą dabar jie įtraukė į savo tyrimų sferą ir šiandien lankėsi jame ne paskutinį sykį.

Patricijos motina ir Ana Volšmic pyragaičiais ir šviežios kavos virduliu bandė numalšinti jaudulį, kurį joms sukėlė atėję policininkai. Patricijai tai buvo į naudą. Juo daugiau motina apie tai kalbės su kitais, juo mažiau su ja.

Patricija pavargo. Užlipo į viršų ir prigulė trupučiuką numigti. Nusistatė žadintuvą valandai ir, vos prisilietusi pagalvės, kietai įmigo.

– Ar prisimeni, kad man paskirtas laikas pas gydytoją, – pasakė Ema Barnsen, kai išgirdo laiptais nulipančią dukterį. Ji vėl sėdėjo krėsle su laikraščiu, Ana Volšmic tikriausiai jau buvo išėjusi.

Patricija sutvarkė mūšio lauką, paliktą abiejų ponių po kavos gėrimo. Jiedvi greičiausiai nepasiūlė policininkams nei kavos, nei pyragaičių. O gal tie atsisakė. Neįmanoma įsivaizduoti, kad storulis būtų atsisakęs.

– Nė nebuvai pas Lilą paklausti, ar ji mane nuveš. Galų gale turiu kaip nors nusigauti į miestą, – pasakė Patricijos motina. – Ketvirtadienį, lygiai 16.00 val.

Tarytum Diuseldorfe gydytojas paisytų termino, o juo labiau diuseldorfiečiai. Tai Patriciją neapsakomai trikdė: Diuseldorfo gyventojai laiką, regis, matavo besikeičiančia mada, o ne pagal laikrodžius. Laikytis terminų jiems buvo labai sunku, o „akademinis ketvirtis valandos“, kai būdavo vėluojama, nė iš tolo neprilygo nekaltam vėlavimui.

Ema Barnsen vis dar atkakliai paisė prūsiškų tradicijų. Ji ateidavo nustatytu laiku. Ir juo nepakenčiamesnė darydavosi, juo daugiau laiko praslinkdavo po paskirtos valandos. Tikra kankynė Patricijai.

Tačiau pirmiausia Patricija laukė kitos kankynės, dabar ir čia. Bet jai pasisekė. Matyt, policijos tema motinai buvo be galo skaudi, todėl ji elgėsi, kaip ir visuomet, net galvojo apie vizitą pas gydytoją. Nors tas vizitas buvo toks pat beprasmiškas, kaip ir kiti apsilankymai pas gydytojus jos gyvenime. Vis tie patys tyrimai, tie patys rezultatai, tie patys pamokymai ir jokių pasekmių. Namo motina neparsinešdavo nieko, tik buteliuką, kurį Patricija pastatydavo greta kitų, jau esančių vaistinėlėje.

O gal dabar atiduoti tą buteliuką Vilhelmiui?

Ar norėjo jį vėl pamatyti?

Patricija nekantriai papurtė galvą. Kur kas svarbiau pasinaudoti proga. Ji užlipo laiptais ir spintoje susirado striukę. Iš kišenės išėmė Valterio nitrobalionėlį. Ypatingas Vilhelmio susidomėjimas vaistinėle paskatino ją atsikratyti balionėlio, ir kuo greičiau.

Aišku, galėjo jį paprasčiausiai išmesti. Tačiau visas tas nutikimas ją trupučiuką įbaugino. Patricija žinojo, kad tai tikra nesąmonė. Ir vis dėlto niekaip nepajėgė nusikratyti minties, kad tada, kai mes balionėlį, staiga jai už nugaros išdygs Frankas Vilhelmis. O ką tada jam pasakytų – tiesą? Kad Valteris pametė balionėlį, o ji tenorėjo jį išsaugoti? Tokia čia ir tiesa, pilna kabliukų, už kurių tučtuojau užkibtų policininkai. Ar bent bandytų prikibti tiek laiko, kol rastų kitą daug žadantį įtariamąjį.

Ji verčiau pabandys atsikratyti vaistų ten, kur greičiausiai ir galima spėti juos dingus: Valterio namuose. Arba: Lilos namuose. Patricija apsirengė paltą ir išėjo.

Nežinojo, ar pavyks tai, ką buvo sumaniusi. Ne taip ir svarbu, ji tiktai pabandys. Gal pasiseks, o gal ir ne. Tik nevalia, kad ją už rankos nutvertų Lila arba Marta.

Patricija taip suspaudė balionėlį palto kišenėje, kad net suskaudo pirštai. Skubiai jį paleido, švelniai pajudino pertemptus raumenis, palankstė riešą ir prisivertė nurimti. Lyg balionėlis, galėjęs išgelbėti Valteriui gyvybę, būtų buvęs ne tik vaistai, o centnerinė kaltės našta, užgulusi Patricijai sielą, ji ėjo lėtais, sunkiais žingsniais. Kelias iki vilos tarytum neįprastai pailgėjo, Patricija tiesiog troško kas žingsnis žvilgčioti atgal per petį, lyg staiga jai už nugaros ir būtų galėjęs išnirti Vilhelmis.

Nesikraustyk iš proto, pamanė Patricija ir nejučiom atsitiesė. Nėra jokios priežasties nervintis. Žinoma, balionėlis

ne tokia jau menka neištirtos žmogžudystės bylos galvosūkio dalis. Be jokios abejonės, nedera dabar nunešti jį Vilhelmiui ar Tomačekui ir papasakoti, kad atsitiktinai, tik norėdama gero įsikišo jį į kišenę, o paskui visiškai pamiršo atiduoti Valteriui. Tokia išpažintis, ir dar pavėluota, tikrai sukels galybę problemų. Tačiau elgtis taip, lyg nitrobalionėlis būtų demonas, kuris galėtų bet kada iššokti ir paskelbti visam pasauliui jos kaltę, nelabai išmintinga. Reikia valdytis.

Kaip džiaugsiuos, jo atsikračiusi, galvojo Patricija, eidama apsamanojusiomis akmeninėmis plokštėmis vilos link. O kai tiesė ranką prie skambučio mygtuko, Patriciją visą išpylė karštis nuo minties, kad Marta iškart nurengs jai paltą su balionėliu kišenėje. Drebančiais pirštais išėmė balionėlį ir įsigrūdo į kelnių kišenę. „Nurimk!“ – tyliai paliepė sau Patricija ir giliai atsikvėpė. Patempė savo pilką megztinį žemiau ant šlaunų, dar valandėlę pastovėjo prie durų ir pagaliau susitvardė. Paskambino ir ėmė laukti, kol ekonomė ateis atidaryti durų.

Patricijai reikėjo vietos, kuri nekristų į akis, vietos, kur paskui atradus balionėlį, niekam nekiltų įtarimo. Pavyzdžiui, miegamajame, o juk jame Patricija dažniausiai ir lankydavosi.

Išėjus seseriai, Lila nebevažiavo į firmą prieš pietus, kaip buvo planavusi. Pranešė, kad nedalyvaus posėdyje, užsitraukė užuolaidas miegamajame ir atsigulė ant lovos. Pati žinojo, kad elgiasi keistai. Ir stebėjosi. Kad yra nuvargusi. Kad akys bijo šviesos. Retai kada gyvenime jautėsi tokia sugniuždyta.

Apskritai Kraningeris išspręs visas problemas, jos nebuvo labai svarbios. Ji būtų tik pasirodžiusi. Juk privalu kam nors tą padaryti. Firmai reikia vadovo. Antraip viskas anksčiau ar vėliau išslys iš rankų, iš rankų jai ir pereis į kitas.

Spektaklis turi tęstis, antraip bus surastas kitas vedėjas. O Lila neketino užleisti vietos. Niekam.

Tačiau šiandien ji neturėjo jėgų. Tiesa, buvo pasiryžusi perimti ir visuomenines Valterio pareigas, tačiau dabar jautėsi tarytum sudaužyta. Nusprendė šįvakar atsisakyti ir susitikimo pastorijoje. Tikriausiai jame bus kalbama apie vaikų darželį, dėl kurio dabar iškilo sunkumų, dėl finansų, personalo ar vietos – Lila nebeprisiminė. Vaikų darželiai Lilai nerūpėjo. Jos požiūriu, vaikų vieta šalia motinų, o ne darželiuose. Jai buvo gaila visų vaikų, kuriais bandoma atsikratyti. Nemylimų. Neprižiūrimų. Jei būtų Lilos valia, lieptų panaikinti visus darželius. Arba priversti visas motinas, kurios būtinai nori auginti savo vaikus darželiuose, tiksliai kas mėnesį mokėti tikrąją sumą, be jokios paramos.

Lila būtų norėjusi vaikų, bet jų neturėjo.

Pakėlusi telefono ragelį, ji surinko virtuvės numerį:

– Marta? Malonėkit atnešti man dar puodelį kavos. Aš taip pavargiau, kad priguliau. Gal nuo kavos pasijusiu žvalesnė. Ne, nevirkit, bus gera ir ta pati, juk tepraėjo koks pusvalandis. Ne, tikrai ne, per ilgai užtruks.

Ir vis dėlto, rodos, praslinko galybė laiko, kol Lila sulaukė kavos. Ir atnešė ne Marta, o jos duktė. Ją išvydus, Lilos nuotaika dar pabjaurėjo. „Ačiū", – padėkojo jai, kai jaunoji moteris padėjo puoduką ant naktinės spintelės. Puodelis skambtelėjo į lėkštelę, kur kas garsiau nei apyrankės ir galybė tikro ir netikro aukso bei sidabro grandinėlių, dengiančių Vilmos iškirptę. Kava pasiliejo per kraštus. Lila nusivaipė Vilmai už nugaros, kai toji paėmusi nuo tualetinio staliuko pirmąjį puodelį išsinešė plauti.

Lila nusivaipė ne vien todėl, kad buvo nepatenkinta tokia aptarnavimo skuba. Ar kad atgrubnagė Martos duktė išliejo kavos į lėkštelę. Lila buvo nepatenkinta, nes jai maudė skrandį. Pagalvojusi, gal skauda skrandį nuo menkų pusryčių, žvilgtelėjo į laikrodį. Tačiau pietauti dar per anksti.

Ji gana sunkiai pasikėlė, užsikišo už nugaros abi pagalves ir veltui pamėgino atsisėsti patogiau. Skrandį vis tiek skaudėjo. Gal apskritai neverta gerti antrojo puodelio kavos.

Lila nusišypsojo. Jeigu jau mano, kad neverta gerti kavos, vadinasi, serga.

Ji pasiėmė puodelį nuo naktinės spintelės. Puodelis sudzingsėjo į lėkštelę. Nustebusi Lila išvydo, kad dreba jos ranka, ir, nenorėdama išpilti kavos, paėmė abiem rankom. „Oi“, – sumurmėjo ir pabandė giliai atsikvėpti. Tačiau tai nebuvo lengva. Atsargiai pakėlė puodelį prie lūpų ir užuodė, kad kava tikrai nešviežia. Gal jai verčiau reikėjo palaukti, kol Marta išvirs naujos. Bet galų gale jai svarbiausia ne skonis, o kad kava padėtų atgauti jėgas. Lila nemėgo ištižti.

Tarytum Patricija būtų apkrėtusi ją liūdesiu. Kartais Lilai rodydavosi, tarsi iš visų porų Patricijai sunkiasi nuobodulys ir bedžiaugsmio jos gyvenimo niūrumas, kur kas labiau negu motinai. Toji bent buvo savaip patenkinta tokiu gyvenimu, nežinia kodėl – gal dėl pastovumo, kuris vis dėlto reiškė ir saugumą.

Tačiau Patricija išėjo prieš pusvalandį, o Lilai nė kiek nepagerėjo. Taigi sesuo čia niekuo nedėta. Lila nurijo didelį gurkšnį kavos. „Tai man padės“, – pamanė.

Ir tuoj kavos puodelis, kurį Lila norėjo skubiai padėti ant spintelės, nukrito ant grindų. Juodas skystis apliejo lovą ir baltą kaip sniegas kilimėlį prie lovos. Lila nuleido kojas ant žemės, užsidengusi ranka burną ir tikėdamasi, kad spės nubėgti į vonią.

Ir tikrai būtų nubėgusi, jeigu jai būtų buvę vien bloga. Tačiau baisėdamasi Lila suvokė, kad negali net pastovėti, o juo labiau bėgti. Jai skausmingai nudiegė skrandį, ir Lila sudejavo. Ji pamanė, kad tuoj tuoj pargrius, tačiau sverdinėdama nuslinko į vonią ir šiaip taip spėjo laiku.

Ašaros paplūdo jai iš akių, kai vargšas skrandis bandė atsikratyti visko, ką šiandien buvo suvalgiusi. Po vėmimo visą Lilos kūną išpylė prakaitas.

Lila vargais negalais atsistojo ir vaistinėlėje paieškojo vaistų. Gal tai tik susijaudinimas, gal pagaliau atsiliepė įtampa – ji pernelyg tvardėsi. Lyg jos pareiga būtų oriai elgtis, mirus vyrui. Žinoma, ji verkė, bet gal reikėjo verkti kiaurą parą, kad atsipalaiduotum. Nežiūrėdama į veidrodį, tarp buteliukų dėžučių ir tablečių pabandė paieškoti kuo nors nuo skrandžio ar žarnyno. Nieko nerado. Turės skambinti gydytojui.

O gal dabar iškart paklausyti jo patarimo tokiais atvejais: suvalgyti trupučiuką skystos sriubos, išgerti kuo daugiau mineralinio vandens ir atsigulti.

Lila šyptelėjo. Labai tinkama jai programa.

Tačiau būtų neblogai išgėrus nuskausminamųjų. Tų vaistų turėjo. Pačiame vaistinėlės gale stovėjo vaistai, kurių dažnai gerdavo Valteris. Nuo skrandžio skausmų, nesvarbu kokių. Lila su palengvėjimu atsikvėpė.

Sveikindamasi Patricija linktelėjo Martai, atidariusiai duris, ir ta parodė pirštu aukštyn.

Bet šįkart įprastinio gesto neužteko.

– Ji atsigulė, – pasakė Marta, aiškiai susirūpinusi. – Po to, kai išėjot, ji siaubingai sublogavo, nuo pat ryto. Turėjau pakviesti gydytoją.

– O, – nustebo Patricija. – Ką gi, vyro mirtis ir visi tie nemalonumai...

– Nee, ji pasigavo virusą. Taip sako. Nežino, kas yra, tai vis virusas kaltas. – Kai Patricija šyptelėjo iš šios drąsios autoritetų baltais chalatais kritikos, Marta susigriebė, kad yra tarnyboje ir turi kalbėti mandagiau: – Gal net ko nors užvalgė. Visada kartoju, kad nevalia valgyti mieste, namie

tai žinai, ką dedi burnon. Iš pradžių nenorėjo kviesti gydytojo, bet tas jos kraujospūdis. O paskui nusprendė, tegu vyrukas užsidirba pinigų ir ateina, nepakenks. Ir labai pravertė. Dabar jai kur kas geriau.

Patricija užlipo laiptais ir įėjo į miegamąjį. Sesuo kaip tik rengėsi.

– Norėjau paprašyti, kad šią savaitę nuvežtum motiną pas gydytoją.

Patricija abejingai stebėjo, kaip Lila velkasi sunkaus šilko apatinuku. Audinys šiugždėdamas apgulė jai strėnas, ir Lila nusisuko atsidaryti sieninės drabužių spintos durų ir nusikabinti juodo kostiumėlio. Sijonas buvo siauras, labai prakirptas užpakalyje – Lila su juo atrodys gundančiai. Gal Lila tik todėl dėvi juodais drabužiais, kad su jais atrodo gundanti, pamanė Patricija.

– Pasižiūrėsiu, kaip bus su laiku, – pasakė Lila ir šepečiu persibraukė dažytas garbanas. Miegamajame stipriai trenkė kvepalais. – Šiandien neturiu nė valandėlės. Pirmiausia – nekaip jaučiuosi, o antra – man reikia į firmą, Pat. Skambino Kraningeris. – Ji padėjo šepetį, atsistojo ir nuėjo į vonią, greičiausiai pasipurkšti laku šukuosenos.

– Aš tik dėl to, – abejingai paaiškino Patricija, – kad motinai paskirtas laikas ketvirtadienį, 16.00 val. – Ji metė žvilgsnį į spintą ir gale pastebėjo kostiumėlį, kurį Lila labai mėgo prieš kelerius metus ir kuris jau seniai buvo jai per ankštas. Švarkelis buvo su dviem kišenėmis.

Ne, pamanė Patricija. Nekokia mintis įkišti ten balionėlį. Kvailystė

Lila atžingsniavo iš vonios. Susiraukė, pamačiusi Patriciją, – visuomet šitaip elgdavosi. Atsisėdo ant krėsliuko priešais veidrodį, užsimetė koją ant kojos ir tarp buteliukų, tigliukų, puodelyčių ir kremo tūbelių susirado žiebtuvėlį.

Patricija laukė. Su cigarete lūpų kamputyje, segdamasi

didelius perlamutrinius klipsus, sesuo sviedė jai niršų žvilgsnį iš veidrodžio:

– Kodėl, velniai rautų, ji nevažiuoja su taksi?

– Todėl, – pareiškė Patricija, – kad mano, jog nedera švaistyti pinigų, nes tu gyveni už kampo ir turi automobilį. Netgi du. O gal vieną jau pardavei?

– O Viešpatie, – bjaurėdamasi sumurmėjo Lila ir dar labiau pajuodino antakius. – Perduok jai, kad neturėsiu kada ar panašiai.

Patricija nusigręžė.

– Perduosiu, – atsakė ramiai. – Iki pasimatymo, Lila.

Sesuo atsistojo apsiauti batelių ir mostelėjo jai, neatitraukdama kritiško žvilgsnio nuo savo atvaizdo veidrodyje.

– Lik sveika, senut! – subambėjo neaiškiai, ieškodama lūpų dažų, atitinkančių jos nuotaiką. Dažniausiai Lila pasirinkdavo ryškiai raudonus.

Patricija uždarė miegamojo duris, džiaugdamasi, kad jos žingsnių negirdėti ant storo laiptų kilimo. Ji šmurkštelėjo į svetainę, kur tarp kitų baldų stovėjo ir sekreteras. Valteris turėjo kabinetą, taigi sekreteras tebuvo tik puošmena. Atidariusi dureles, Patricija įsitikino, jog jis, kaip ji ir manė, naudojamas vietoj spintos, kur galima laikyti viską. Be kita ko, ir popierių laiškams, po teisybei, popierius buvo artimiausias šio baldo paskirčiai. O visa kita – siaubinga įvairiausių niekniekių maišalienė. Patricija nugrūdo balionėlį į kampą, kur jis visiškai pradingo tarp visokio šlamšto.

Tačiau netrukus vėl jį išėmė. Šeimininkui mirus, veikiausiai sekreteras bus naršomas pirmiausia, ieškant svarbių popierių. Tai viena. O antra: ar sekreteras derama vieta tokiems vaistams? Patricija prikando lūpą ir neryžtingai apsidairė.

Gal šiandien netinkama diena. Staiga jai pasirodė, kad jeigu paslėps balionėlį netinkamoj vietoj, grės didesnis pa-

vojus, negu kad jį pasiliks ar paprasčiausiai išmes. Patricija papurtė galvą ir ranka persibraukė per kaktą. Atsiduso. Šitas prakeiktas daikčiukas – tarytum jos kaltės simbolis. Lyg būtų užkeiktas. Gal jai neverta skubėti. Jeigu gąsdina mintis, kad reikia jį palikti čia, jeigu nėra tikra dėl vietos, tai gal bus geriau balionėlį kol kas pasilaikyti.

Ant pirštų galų per parketą ji nutipeno į vestibiulį ir ko neišbėgo laukan, kai prisiminė paltą.

– Marta! – šūktelėjo reikliai ir krūptelėjo, kai atsidarė durys jai ne iš dešinės, o iš kairės.

– Valandžiukę! – Marta atsitolino kareivišku žingsniu. Nuvargusi Patricija prisispaudė nugara prie durų ir atsitokėjo tik tada, kai ekonomė atsistojo prieš ją su paltu rankose.

– Jūs išbalusi, vaikeliuk, – permetė ją kritišku žvilgsniu Marta. – Ir jums nelengva, taip...

– Mums visiems nelengva. Marta, – tarė Patricija, narsiai bandydama nusišypsoti, bet nepajėgė. Ekonomė supratingai linktelėjo, padėjo Patricijai apsirengti ir drąsindama patapšnojo per nugarą, o tada uždarė paskui ją duris.

Patricija nulipo laipteliais į kiemą, ir vėjas iškart sutaršė jai plaukus. Patricija pasistatė apykaklę ir susigrūdo rankas į kišenes. Jautėsi bjauriai, buvo šalta. Kelnių kišenėje spaudė tas prakeiktas balionėlis, visas šis žygis beprasmiškas, elgetavimas kaip daugybė kitų, toks pat nereikalingas ir bergždžias. Dalis jos kasdieninių pareigų, daugiau nieko. Motina galėjo pati paskambinti Lilai ir paklausti, ar vyresnioji gražuolė duktė turės kada ketvirtadienį nuvežti ją pas gydytoją. Tačiau Ema Barnsen neketino išmesti dešimties, o juo labiau dvidešimties pfenigų tam, ką Patricija galėjo sutvarkyti veltui.

Palinkusi prieš žvarbų vėją Patricija patraukė namo, džiaugdamasi, kad nors netoli.

11. 565

Už durų laukė motinos mopsas. Nustūmęs šalin užuolaidėlę, buku snukiu išterliojęs stiklą, kraipė pasturgalį, nes uodega buvo pernelyg trumpa vizginti. Patricija įsmuko į tamsų vėsų koridorių ir mechaniškai nusišypsojo motinai, laukiančiai svetainės tarpdury. Nusirengė paltą ir paėmė glėbin mopsą.

– Lila nuoširdžiausiai atsiprašo, – pasakė ji, ir motina nusisukusi nuvėžlino į svetainę. – Ketvirtadienį popiet jai svarbus posėdis firmoje, jau seniai planuotas, pakviesta nevietinių žmonių, taigi vargu ar dera jį atšaukti, juk žinai... – Ir man nepatinka, kai atsukama nugara, jeigu kalbu, pamanė Patricija.

Už plačios prie lango pristumto krėslo atkaltės sušnarėjo popieriai. Ant grindų nukrito laikraštis, buvo pakeltas aimanuojant ir pūkščiant. Tarp senų žurnalų Ema Barnsen ieškojo savo telefonų knygelės. Patricija skubiai pabėgo, kol motinai netoptelėjo pavesti dukteriai, kad paskambintų gydytojui ir atidėtų vizitą. Jai gana ir to, kad greičiausiai kitą savaitę vėl turės paklausti Lilą, ar gali nuvežti motiną pas gydytoją. Tada tikriausiai irgi veltui gaiš laiką, kaip ir šiandien.

Patricija pasvarstė, ar pasakyti motinai, kad dabar, kai Lila prieš keletą dienų tapo našle, gal verčiau artimiausiu laiku nesitikėti iš jos taksistės paslaugų. Paaiškinimą, kad Lilai privalu rūpintis firma, Ema Barnsen gal išklausytų net su savotišku pasididžiavimu.

Tačiau Patricija nebenorėjo apskritai gilintis į šią temą – šiandien nebe. Ji pasižiūrėjo į laikrodį. Dar anksti virti vakarienę, taigi jai pravers trupučiukas laiko sau. Patricija užlipo į savo kambarį viršuje. Mopsas irgi ėmė rėplinti jai iš paskos. Patricija paėmė šunelį glėbin ir nusinešė.

Antrajame aukšte, be vonios kambario, kuris dabar priklausė Patricijai, anksčiau buvo trys kambarėliai. Lilos vy-

ro firma, dykai remontuodama namą, išgriovė pertvaras. Taigi liko vienas palyginti nemažas kambarys su langais į abi frontono puses. Būtų gražus kambarys, jeigu nebūtų prikimštas baldų, kurių motinai pirmajame aukšte nebereikėjo. Tada, kai svetainė buvo padalinta perpus ir įrengtas miegamasis motinai, aišku, nebeliko vietos visiems baldams. Išgabenti baldų iš namų Patricijos motina nesutiko, o kam pirkti naujus baldus Patricijai, jeigu pakankamai senų.

Tada, po remonto, Ema Barnsen tik sykį užlipo į viršų. Apsižvalgė, o paskui vėl nulingavo laiptais į apačią. Ir daugiau niekuomet nebeužlipo. Galėjai galvą guldyti, kad laisva valia ji niekuomet daugiau nebelips šiais laiptais.

Patricija atsisėdo ant lovos. Išsiėmė Valterio nitrobalionėlį iš striukės kišenės ir susimąsčiusi pakilnojo rankose. Paskui, išgirdusi ant laiptų žingsnius, skubiai atitraukė stalčių ir įkišo vaistus. Atėjo brolis.

Ant šviesios odos, džinsų, žalio megztinio ir rudų trumpų plaukų jis atsinešė gaivaus oro. Bodo apkabino seserį.

– Labas, sesut. Nemačiau tavęs jau bent dvidešimt valandų, labai pasigedau.

Valandėlę Patricija užsimiršo jo glėbyje ir priglaudė skruostą prie švelnių kaip šilkas barzdos plaukelių, it auksas spindinčių ant strazdanotos jo odos. Patricija niekur nebuvo mačiusi gražesnės trijų dienų senumo barzdos.

– Man irgi tavęs trūko, – sumurmėjo ji neaiškiai, įsikniaubusi į jo marškinių apykaklę. – Ką veikei visą tą laiką?

Jis atsiduso.

– Geriau neklausk. Daug darbo, ir niekas nesiseka. Kalu užsidaręs, bet nežinia kodėl nemėgstu temos. Kai kada ją panagrinėsim. – Jis griuvo ant lovos, pasirėmė alkūnėmis ir užsimetė vieną ant kitos ilgas kojas, apmautas nuskalbtais džinsais. – Na?

– Ką reiškia tavo „na“?

Jis gūžtelėjo pečiais:

– Vadinasi, viskas po senovei?

– Kas čia pasikeis, – pasakė Patricija. – Dabar, kai pinigai jos, o ne vyro, Lila labiau šykštaus negu jis. Lažinuosi, kad nebebus perlaidų mamai. Juk Lila puikiai žino, kad mieloji mamytė deda tuos pinigus į banką. Visiškai nesistebėčiau, jeigu Lilai staiga šautų mintis, kad per tiek metų mamytė gavo gana pinigų iš Valterio ir menkus kišenpinigius man dabar gali mokėti iš savo kišenės.

Bodo paniekinamai suraukė savo ilgą strazdanotą nosį.

– Eik jau, eik. Lila pernelyg bijos, jog tu pabėgsi, jei čia kas pasikeis. Ji pasirūpins, kad gautum tas katino ašaras.

– Man kartais knieti jai pasakyti, kad susikištų tuos skatikus žinai kur, – sumurmėjo Patricija. – Baigiu kantrybę.

– Taip, tikrai, – nusijuokė jis. – O jeigu nepridės daugiau pati, tai nukniauk. – Bodo priklausė tai vis menkėjančiai studentų mažumai, kuri, nepaisydama jokios mados, atvirai laikėsi kraštutinių kairuoliškų pažiūrų.

Patricija atsiduso.

– Nebloga mintis, bet antra vertus, – ar tu iš tiesų manai, kad pinigai – svarbiausia mano problema?

– Ne. – Smilium jis pasitaisė smunkančius akinius ir delnu nervingai persibraukė nosį. – Ne, tikrai ne. Bet pinigai – dalis tavo problemos. Jie dažniausiai problemos dalis. Juk gauni tik kišenpinigius, nes maistas ir nakvynė tau nieko nekainuoja. Būtų galima pasakyti, jog tai teisinga. Žinau, kad Lila taip mano. Jai reikėtų mėnesį už kišenpinigius padirbti taip kaip tu ir tada nuspręsti, ar tai teisinga.

– Aš juk galiu išvažiuoti, – tarė Patricija.

Bodo paniekinamai prunkštelėjo. Nerimstančios jo rankos žaidė su lovos gale numestos senos nertos Patricijos skaros kutais. Vakarais Patricija dažnai ja apsisiausdavo, nes dėl pernelyg didelio taupumo namas buvo itin prastai šildomas.

– Taip, tikrai. O kur? Tu be jokio išsilavinimo, daug metų nieko nedirbai, neturi nei ryšių, nei pažinčių. Ką veiktum – gal tvarkytum mano namus?

Patricija šyptelėjo.

– Verčiau nepasiūlyk man šito dar kartą, Bodo. Aš galėčiau sutikti.

Bodo linksmai vyptelėjo ir pasūpavo koją.

– Žinau. Kas tau yra, atrodai trupučiuką pavargusi.

– Čia buvo kriminalinė policija, – atsiduso ji.

– Juk to reikėjo tikėtis. – Bodo atsisėdo. – Žinai, aš labiausiai nerimauju dėl tų grasinamų laiškų. Ar Lila tau pasakojo ką nors daugiau?

Patricija papurtė galvą.

– Ji net nenori kalbėti.

– Tap ir maniau. – Valandėlę jis susimąstęs žvelgė tiesiai prieš save, o pirštai be paliovos čiupinėjo apklotą. Galų gale pasakė: – Nepanašu į nunuodijimą.

Patricija išsiviepė.

– Aš irgi panašiai manau, taip. Jeigu jį būtų nušovę arba nudobę kokiu buku daiktu – okei. Bet pirmiausia siuntinėti grasinamus laiškus, o paskui nunuodyti...

– Peršasi mintis, kad Lila pasinaudojo tais laiškais savaip. Juk sakoma: nuodai – moterų ginklas.

– Bodo, nepokštauk šitaip, – suraukė kaktą Patricija.

– Aš nepokštauju, sesut. Nepokštauju. Kalbu visiškai rimtai.

Ji atsiduso.

– Žinoma, ši mintis kilo ir policijai. Juk pirmiausia visuomet įtariami sutuoktiniai.

– Ir pagrįstai, – išmintingai pareiškė Bodo ir vėl atsilošė ant lovos, sukryžiavo kojas ir ėmė nervingai vieną siūbuoti. Motina nekentė šio įpročio. Nekentė, kad Bodo visą laiką kaip spirginamas. Kur kas anksčiau prieš: „Tu juk viską ge-

riau žinai", per savo trumpą gyvenimą Bodo dažniausiai girdėjo žodžius: „Liaukis makaluotis". – Kaip rodo patirtis, dažniausia nužudo artimieji. Na, ir? Ar ponai policininkai ką nors rado? Ar, vaizdingai tariant, klaidžioja patamsiais?

– Nebūčiau tokia tikra, kad jie klaidžioja patamsiais, – lėtai ištarė Patricija. – O jeigu ir taip, tai nepasakyčiau, kad visiškai paklydę.

– Kodėl. – Bodo pašaipiai kilstelėjo aukštyn siaurus rudokus antakius. – Esmė ta pati, kad ir kur jie klaidžiotų. Tokie jau tie valdininkai.

– Jie atrodo sumanūs, – savo nuostabai, pagyrė policininkus Patricija. – Nors iš pirmo žvilgsnio trupučiuką juokingi. Ypač Frankas. Jis dar labai jaunas.

– Aha, Frankas. – Pašaipiai pakėlęs aukštyn antakius Bodo nužvelgė seserį. – Vadinatės vardais. Kaip miela. Ar jis tau patinka?

– Jis daug jaunesnis už mane, Bodo, – pyktelėjo Patricija.

– O kas? – gūžtelėjo jis liesais pečiais. – Ir aš jaunesnis.

Patricija su šypsena pasižiūrėjo į brolį.

– Vilhelmis tikra vidutinybė, Bodo, o ne vyriškos giminės viliokle sirena kaip tu.

Skambiai kvatodamasis Bodo griuvo aukštielninkas ant lovos. Paskui ištiesė į ją rankas.

8

Patricija nesitikėjo taip greitai pamatyti policininkų, bet jau kitą rytą, didžiausiai jos nuostabai, prie durų vėl stovėjo storulis.

Patricija nudelbė jį klausiamu žvilgsniu.

– Ar galėčiau įeiti?

– Žinoma, – atsakė ji sutrikusi ir įleido jį į koridorėlį. – Atėjot pas mano motiną?

– Ne ne, – išpoškino jis, lyg trokšdamas, kad jam būtų sukliudyta vėl susidurti su vyresniąja ponia Barnsen. Patricija jį suprato.

Ji nusivedė storulį į virtuvę.

– Yra naujienų? O gal vakar mes pamiršom ką nors išsiaiškinti?

– Ak, – pasakė Tomačekas, – po teisybei, aš čia atsitiktinai. Iš dalies dėl to, kad vis kapstomės toje pačioje vietoje. – Jis prisitraukė kėdę ir atsargiai patupdė ant jos riebų užpakalį. – Galvoji, svarstai, lakstai šen bei ten, kalbiesi su aplinkiniais...

Patricija jį stebėjo.

– Norėtumėt kavos?

– Jeigu atvirai, – atsiduso Tomačekas, – norėčiau ko nors kito.

– Jeigu pageidaujat, – pasakė Patricija, – galit paragauti garsiojo mano kokteilio. Neklausiu, ar jūs tarnyboje.

– Gerai.

Patricija nesitikėjo tokio atsakymo. Tenorėjo pareikšti, kad dabar ji išgers, patinka jam tai ar ne. Tačiau storulis susidėjo rankas ant pilvo, negražiai apdribusio diržą, ir atrodė labai patenkintas. Patricija pastatė priešais jį taurę, pasiėmė maišiklį ir įniko taisyti gėrimą. Policininkas sekė ją akimis.

– Ponia Patricija Barnsen, – staiga pratarė jis. – Kas iš tiesų jūs esat?

– O! – Patricija kruopščiai atmatavo tekilos. – Aš? Aš tik duktė.

– Bet juk ne visada gyvenot Diuseldorfe.

– Nė viena negyvenom. Mes iš šiaurės Vokietijos. – Ji pakratė maišiklį ir išpilstė gėrimą į taures.

Tomačekas pauostė savąją ir kilstelėjo aukštyn:

– Į sveikatą!

Patricija tik mostelėjo, padėkodama už palinkėjimą, tada išgėrė savo taurę ir vėl įsipylė.

– Kodėl čia atsikraustėt?

– Per atsitiktinumą, – paaiškino Patricija. – Geras senas tėvo draugas vedė diuseldorfietę ir apsigyveno čia. Dirbo mūrininku pas senąjį Bochkampą. O kai vieną dieną mano tėvai nusprendė išvažiuoti iš Jeverio, jis padėjo. Tėvas buvo buhalteris, ir draugas rekomendavo jį Bochkampui, kai jo kontoroje atsilaisvino vieta. Tada firma nebuvo tokia didėlė. Lila ten mokėsi raštvedybos. Ten ir susipažino su Valteriu. – Patricija šyptelėjo. – Mano sesuo tada buvo nepaprastai graži. Tik per stebuklą Valteris nebūtų atkreipęs į ją dėmesio.

Nemažai Patricijos nuostabai, komisaras nepasakė, kad Lila ir šiandien dar graži. Šiaip ar taip, bent šiuo metu jis,

regis, nesidomėjo išvaizdžiąja Valterio našle. Žiurkėniškas veidas liko abejingas, o dėmesys sutelktas į Patriciją.

– Bet jūs juk grįžot į šiaurės Vokietiją. – Tomačekas gardžiuodamasis, bet santūriau negu Patricija, gurkštelėjo iš taurės. – Jūs studijavot. Turėjot savo gyvenimą. Ar buvot ištekėjusi?

– Šito manęs čia paklausė pirmąkart. – Patricija nulaižė granatų sirupo lašą nuo butelio kaklelio ir pernelyg vėlai susigriebė, kad kai turi svečių, taip elgtis negražu.

– Kaip sakot? – apstulbo komisaras.

– Duktė, – paaiškino Patricija, rūpestingai užsukdama lipnų butelį, – neturi nei Kaip, nei Kur. Duktė išdygsta it grybas iš po žemės, jeigu jos prisireikia. Staiga atsiranda stotyje, taigi vėl sugrįžta. O kadangi ją pirmąkart pamato stotyje, tai, suprantama, nėra jokio Iš kur. Stotis tik atsitiktinai ta vieta, kur dygsta panašios rūšies grybai. Ir viskas. Taigi duktė atsiranda ir eina į tramvajaus stotelę. Mat niekas jos nepasitinka, o taksi jai per brangu. Ji paskambina prie motinos durų. O kaimynai pasižiūri pro langus ir sako: „Duktė atvažiavo“. – Patricija išsiviepė. – Kaimynai iškart supranta, kad kažkas negerai, jeigu duktė čia. Mat jeigu duktė čia, tai jos reikia. Jeigu nebūtų prisireikę, motina nebūtų jos prisiminusi. O jeigu duktė jau čia, vadinasi, kažkas atsitiko. Ir visi su palengvėjimu sako: „Juk duktė jau čia“. – Ji vėl sumaišė kokteilio ir įsipylė. Ponui komisarui gėrimo liko maišiklyje. Jis dar nebuvo išlenkęs savo taurės.

– Jūsų motina vieniša, – abejodamas pasakė komisaras. – Būtų sugebėjusi įvertinti, jei būtumėt atvažiavusi ir pasipasakojusi jai apie savąjį pasaulį.

Patricija nusikvatojo šaižiu balsu.

Ką čia pasakysi. Tomačekas patylėjo, gurkštelėjo iš taurės ir tik tada paklausė:

– Tai kodėl atvažiavot į Diuseldorfą.

– Tėvas mirė, – atsakė Patricija, lyg to būtų gana.

– Tai nieko nepaaiškina, – nusišypsojo komisaras.

– Na, žinoma, taip susiklosčius padėčiai, motina negalėjo likti viena. – Patricija patylėjo ir palaukė, ar toks atsakymas patenkins komisarą. Patenkino. Kodėl? Kodėl visi pasitenkindavo tokiu atsakymu? Juk suaugusi ji ilgai gyveno viena ir niekam tai nerūpėjo. – Tad turėjau atvažiuoti, kad visi žinotų: „Duktė jau čia“.

– Yra dvi dukterys, – nesuklydo pasakydamas Tomačekas.

– Duktė, – pamokė jį Patricija, – niekuomet nebūna ištekėjusi.

Tomačekas rimtai linktelėjo galvą. Pamąstė ir galop paklausė:

– Bet kodėl jūs pasilikot?

– Aš nepasilikau. Bet ji susirgo, ir aš turėjau sugrįžti. Žinot, ji tikras kiauramaišis, – abejingai patraukė pečiais Patricija. – Valgo tik riebiai. Ji mano, kad sulauks ilgo amžiaus sveika, nuo svetainės krėslo prie lango eidama tik prie virtuvės stalo ir kuo daugiau ir riebiau šlamšdama bei mažne visai atsisakydama daržovių ir vaisių. Ir nieko negerdama, be kelių puodelių arbatos per dieną. Tačiau šitaip gyvenant neįmanoma ilgai būti sveikai. Anksčiau ar vėliau apninka ligos. Visų šitų ligų būtų buvę galima išvengti. Ar net jas išgydyti. Tik ne tada, kai ji šitaip gyvena. O ji nori gyventi šitaip. Ir būti sveika. Ji klaikiai siunta, kad serga.

– Ji daug kentėjo, – rimtai pasakė komisaras.

– O? – šūktelėjo Patricija.

– Netekti vaiko... – Taigi skaitė straipsnį, kuriame buvo parašyta, kad per gaisrą žuvo vyriausias brolis.

– Ne vien ji išgyveno netektį, – bejausmiu balsu tėškė Patricija.

Tomačekas ketino paprieštarauti, bet pasižiūrėjęs jai į akis, nusprendė nutylėti. Todėl paklausė:

– Kaip mirė jūsų tėvas?

– Jam plyšo širdis, – kaip šūvis nuaidėjo atsakymas. Patricija tebežiūrėjo komisarui į akis. – Visi taip tvirtina. Po gaisro jis buvo kaip nesavas. Nuo tada ir ėmė skųstis širdimi. Vieną dieną... – Patricija nunarino akis. – Nuo to ir mirė.

Tomačekas užjausdamas linktelėjo galvą.

– Jūsų motinai tikriausiai buvo baisu čia, svetimam krašte, likti praktiškai visai vienai.

– Jai nebūtų reikėję likti vienai, – numojo ranka Patricija. – Pareinės gyventojai juk negarsėja atšiaurumu. Tačiau motina net neprisivertė maloniai elgtis su senu tėvo moksladraugiu. Tiesa, jis jau seniai iš čia išsikraustęs, – pridūrė ji.

– Gal jūsų motinai buvo kur kas sunkiau, nei manot, – atsargiai pasakė Tomačekas. – Turiu galvoje tą persikraustymą į Diuseldorfą. Namų praradimą.

Patricija pašaipiai nusijuokė.

– Namų Jeveryje? Neapkentė jų. Nei namų, nei kaimynų. Be to, draudimas sumokėjo. Daugiau, nei buvo verta.

– Jūs nekenčiat motinos, – nustebęs pareiškė komisaras.

– Taip.

Aiškus klausimas – trumpas atsakymas. O ką čia pridursi. Motina nedaug jai davė. Tik jausmą, kad yra atstumiama dėl jai nesuprantamų priežasčių. Paskui Patricija išmoko nekreipti dėmesio į motiną, kaip motina nekreipdavo dėmesio į ją. Ir gyvenimas pasidarė pakenčiamesnis.

– Ką gi, – mąsliai palingavo galvą komisaras. – Taip pasitaiko. Artimųjų nepasirinksi.

– Taip, – tyliai sutiko Patricija. – Artimieji tave arba sužlugdo, arba... apdovanoja.

Komisaras suprato, kad ji kalba ne apie motiną.

– Niekaip nesuprantu, kodėl paaukojot savo gyvenimą moteriai, kurios net nemylit.

Patricija vangiai užsikišo už ausies blukių pelenininių plaukų sruogą.

– Neturėjau ko aukoti. Juk jau sakiau jums. Aš esu tik duktė.

Tomačekas staiga atsilošė ant kėdės, ir sena medinė atrama lyg priekaištaudama sucypė. Jis susiėmė rankas ant pilvo.

– Liaukitės. Pasakykit man kodėl.

– Neturėjau ko prarasti, – pakartojo Patricija. Nei atkakliai, nei abejingai, o labai rimtai.

Tomačekas nudelbė priešais sėdinčią moterį ilgu mąsliu žvilgsniu.

– Kodėl?

– Juk pats sakėt, – tarė Patricija. – Mes daug iškentėjom.

Jos balsas nuskambėjo pasityčiojamai, ir komisaras šyptelėjo.

– Motinai irgi neprisipažinot, – spėjo jis.

– Ak, – nusišypsojo jam Patricija. – Mano motina ir anksčiau buvo tokia pat.

Komisaras varstė ją pavargusiomis senomis akimis. Kiek daug buvo matęs tokių moterų kaip Patricija Barnsen. Kiek daug.

– Gerai, kad atėjai, – pavargusi ištarė Patricija.

Valandėlę Bodo stovėjo tarpdury ir susirūpinęs žvelgė į seserį.

– Atrodai nusivariusi nuo koto, sesut. – Priėjo prie jos ir apkabino. Patricija apsivijo jį abiem rankom ir padėjo galvą ant peties. Pasaulis aplinkui tarytum išnyko, ir Patricija užsimerkė. – Tu visa drebi, – sušnibždėjo Bodo.

Ji ne tik drebėjo, bet ir svirduliavo. Netrukus Patricija gulėjo ant lovos, o Bodo – šalia. Įsikniaubė veidu jam į kaklą, o Bodo glostė jai galvą.

– Tai kas atsitiko, sesut? Negali būti taip baisu. Negali būti nieko, ko nesugebėčiau sutvarkyti.

– Tu čia, – sumurmėjo Patricija. – Man kaip tik šito ir reikėjo.

Bodo nusiėmė akinius ir padėjo ant naktinės spintelės. Paskui vėl apglėbė seserį.

– Papasakok, kas atsitiko.

– Kas atsitiko? Iš tikrųjų nieko. Žinoma, jeigu nekalbėsim apie Valterio mirtį. Dėl jos iškilo į dienos šviesą kai kas, ką mes mieliau pamirštume.

– Taip, – rimtai sutiko jis, – suprantu.

– Visa tai mane vargina. Tik tiek.

– Na, prieš tavo nuovargį aš bejėgis, – pasakė Bodo. – Bet kol miegosi, apkabinsiu tave. Ar norėtum?

– Taip. – Patricija užsimerkė. – Taip, norėčiau. Apkabink mane, Bodo. Apkabink.

9

Pabudusi Patricija pirmiausia pajuto, kad ŋuo lango nemaloniai traukia skersvėjis. Ji pabudo ketvirčiu valandos anksčiau, negu sučirškė žadintuvas. Gal ją pažadino neįprastas triukšmas lauke. Ji retai kada miegodavo atlapojusi langą, kuris buvo toks sandarus, kad į vidų neprasiskverbdavo joks triukšmas, žinoma, be lėktuvų kauksmo. Mat to nesulaikydavo ne tik langai, bet ir sienos bei stogas.

Gal langą atidarė Bodo. Jis nemėgo miegoti prie uždaro.

Bodo nebebuvo. Patricija atsisėdo lovoje ir atsiduso. Vakar brolis praleido su ja daug laiko, ne tik tada, kai ji miegojo po pokalbio su Tomačeku, bet ir likusią dienos dalį. Padėjo jai ruoštis virtuvėje ir savo pietus bei kavos puodelį nusinešė į Patricijos kambarį, kai abi ponios valgė virtuvėje. Kai tik Ema Barnsen užsidarė svetainėje, Bodo tylutėliai nusėlino laiptais ir padėjo seseriai suplauti indus.

Popiet abudu vaikščiojo po parduotuves, o vakare, kai Patricija baigė savo darbus, dar ilgai sėdėjo jos kambaryje. Juodu išgėrė vyno butelį, jau daug metų rūsyje laikomą tokiai progai, ir kalbėjosi apie senus laikus. Ir apie Bodo studijas. Apie rašinį, kuris jam nesisekė, kad gal reikėtų jame panagrinėti ir šalutinę temą, kurios Bodo kol kas nesigriebė.

Patricija žinojo, kad kai užmigo, Bodo buvo šalia. Bet jis išėjo. Kai kada jis taip elgėsi. Mat Bodo galėjo miegoti bet kur ir bet kada. Jis dažnai mokydavosi iki paryčių, todėl nebūtinai miegodavo kas naktį. Tačiau kaip katė galėdavo bet kada užsimerkti ir iškart užmigti. O miegodavo budriai kaip medžiotojas, visuomet jaučiąs aplinką ir galįs kaipmat išsiblaivyti.

Patricija nusimaudė po dušu. Per remontą Valteris nepagailėjo išlaidų ir senajame vonios kambaryje įrengė stiklinę dušo kabiną ir vamzdžius su reguliuojama vandens temperatūra. Kai kada Patricija tuo labai mėgavosi. Tos dešimt minučių, kurias praleisdavo po dušu, neretai būdavo pačios maloniausios per visą dieną, nes nusimaudyti vonioje paprastai nespėdavo.

Ji susišukavo šlapius menkus plaukus. Išdžius, kol pataisys pusryčius. Patricija apsimovė džinsais, išsiėmė iš spintos pilką megztinį. Jie atstojo uniformą – darbinius drabužius. Buvo jais patenkinta, kaip ir dušu. Jeigu būtų turėjusi daug drabužių, kasryt būtų svarsčiusi, ką apsirengti. Šios problemos Patricijos gyvenime nebebuvo. Atvažiavusi čia, Patricija visam laikui pasirinko drabužius, su kuriais galėjo jaustis vienodai, ir daugiau jų nekeitė. Rengiantis jai nereikėjo nei galvoti, nei žiūrėti į veidrodį. Tad ji sugaišdavo apie pusę minutės. Pilkas megztinis vėsiu, pilki trikotažiniai marškinėliai šiltu oru. Ir retai – kita uniforma pasikeisti.

Jei darbe jai prireikdavo pasirodyti oficialiai, kur džinsai netikdavo, Patricija turėjo spintoje juodą suknelę, kurią vasarą dėvėdavo vieną, o žiemą – su striuke. Šventinę uniformą. Nedažnai ja apsivilkdavo, bet anksčiau ar vėliau būtų sulaukusi nemalonumų, jeigu nebūtų jos turėjusi.

Tad ir šventiniam apsirengimui ji sugaišdavo ne daugiau kaip pusę minutės – na, gal keturiasdešimt sekundžių. Dešimt papildomų sekundžių išeidavo apsimauti kojinėms.

Per dvejus metus, jau pragyventus čia, jai nė sykio nekilo pagundos įsigyti kokio nors kitokio drabužio. Ji nebegalvojo apie savo išvaizdą. Į veidrodį pažvelgdavo tik pasitikrinti, ar tiesus sklastymas.

Šiandien Patricija staiga tą suvokė ir nusišypsojo. Tačiau nuo suvokimo niekas nepasikeitė. Ji turėjo atlikti savo pareigą, darbą. Ir su uniforma. Be kita ko, uniforma primindavo Patricijai, kad jai privalu atlikti šį darbą, ir nieko daugiau.

Vieną dieną viskas bus baigta. Tada ji nusirengs uniformą. Tačiau toji diena dar buvo už kalnų.

Pusryčiai Patricijai buvo kone pati nemaloniausia dienos dalis. Vakarais ir naktimis ji likdavo viena, turėdavo laiko broliui, užsidaryti savo pasaulyje, svajonėms. O kad rytą jaustųsi geriau, ji paprastai įsisvajodavo: įsivaizduodavo, kad dengia pusryčių stalą sau ir broliui.

Tačiau lygiai pusę aštuonių jos motina vonioje baigdavo trumpą švarinimosi procedūrą, nes visą savaitę mazgodavosi tik rankas ir veidą, ir miegamajame apsivilkdavo duksliu plonu megztuku. O paskui ištroškusi arbatos atplumpsėdavo į virtuvę – negailestinga tikrovė, kur turėdavo sugrįžti Patricija.

Ir, žinoma, motina būdavo paniurusi. Vakarais Ema Barnsen sunkiai užmigdavo. Tikriausiai būtų buvę kur kas prasmingiau, jeigu ji vakarais būtų ilgiau sėdėjusi, o rytais – miegojusi. Nebuvo priežasties taip anksti keltis, ir tai neišeidavo motinai į sveikatą. Tačiau motinai atrodė, kad nesikelti anksti – apsileidimas. Juo labiau kad ji visuomet taip anksti keldavosi – motina buvo iš žmonių, ne tik kad sunkiai keičiančių įpročius, o apskritai nieko nekeičiančių.

Tamsiaisiais metų mėnesiais Patricija su malonumu būtų ilgiau pamiegojusi, ji ypač nemėgo vasario rytų. Džiaugėsi tik tuo, kad motina pusryčiaudama beveik nekalbėdavo, tad ji persikeldavo į savo svajų pasaulį. Tačiau tą pada-

ryti rytais jai kaip tik ir būdavo sunkiausia. Kaskart, kai abi susėsdavo virtuvėje viena priešais kitą prie pusryčių stalo ir Ema Barnsen atkišdavo puodelį, nekantraudama išgerti pirmąjį arbatos gurkšnį, Patriciją imdavo pykinti.

Žinoma, psichiškai, tačiau Patricija fiziškai pajusdavo šleikštulį, kuris, regis, prasidėdavo skrandyje ir užgniauždavo kvapą. Jai būdavo taip bloga, kad kasryt, įžengusi į virtuvę, Patricija su baime laukdavo to momento.

Kiek laiko ji vaizdavosi, kad kaip tik dėl tos baimės jai ir bloga, todėl bandė žūtbūt atsikratyti baimės. Patricija buvo įgudusi įveikti visas baimes, tad tikėjosi ir šįkart, tik jai nieko neišėjo. Bijojo ji ar ne – blogavimo neišvengė. Kasryt per prievartą išgerdavo puodelį arbatos ir sukrimsdavo vieną skrebutį – ne pusryčiai, o tik alibi. Motina nebūtų pakentusi pusryčiauti viena, todėl Patricija tik nurydavo vieną kitą kąsnį. Emai Barnsen nerūpėjo, daug ar mažai valgo ar geria jos duktė, svarbiausia, kad ji šio to įsideda į burną. Nieko nevalgyti rytais motinai būtų buvęs irgi apsileidimas, kaip ir vėlai keltis.

Kai motina išsirioglindavo į svetainę praleisti priešpietės krėsle, kur ji skaitydavo laikraščius ir spręsdavo kryžiažodžius, Patricija ilgam išeidavo vedžioti Meilučio. Mopsui būtų užtekę rytais trumpo išbėgimo į lauką, bet Patricijai ne. Po pusryčių jai visuomet reikėdavo atgauti sugebėjimą kvėpuoti ir blaiviai mąstyti.

Dažniausiai ji leisdavosi oro uosto link ir eidavo gatvelėmis Oro uosto gatvės kairėje ir dešinėje, nors lėktuvai kildami pragariškai kaukdavo. Tačiau Patricija buvo įpratusi prie šio triukšmo.

Ir vis dėlto Patricija niekaip negalėjo pamiršti to karto, kai išgirdo siaubingą besileidžiančio keleivinio lėktuvo motorų staugimą. Ji išsyk suvokė, kad kažkas negerai, ir iš baimės jai ko nesustojo širdis. Didžiuliam lėktuvui pamaišė asmeninis lėktuvėlis. Patricija to nepamatė, tik vėliau perskai-

tė laikraštyje. Ji išgirdo, kad pilotas nutraukė leidimąsi, ir paprasčiausiai sustingo, nekvėpuodama, pasibaisėjusi ir laukdama. Sprogimo, ugnies kamuolio, nelaimės, kurios, po teisybei, laukė nuo pat to laiko, kai čia apsigyveno. Tačiau nieko neatsitiko.

Patricija nuo pat mažens buvo pripratusi prie karinio oro uosto triukšmo, prie smogiamosios aviacijos ir ultragarsinių lėktuvų skrydžių. Tačiau nebuvo pasiruošusi tokiai aplinkai. Iš pradžių ji krūptelėdavo ir susigūždavo, kai tik virš Lohauzo praskrisdavo lėktuvas, stebėdavo jį ir klausydavosi motorų gausmo, neabejodama, kad netrukus kas nors atsitiks. Tik po ilgo laiko ji ėmė priprasti prie oro uosto gyvenimo. Tačiau ji vis dar bijojo, nors ir bandė domėtis lėktuvais. Šioks toks prasiblaškymas pagal motorų gausmą nustatyti lėktuvo tipą ir kokiai kompanijai jis priklauso. Tas prasiblaškymas labai padėjo įveikti baimę.

Šįryt Patricija tepriėjo tik sankryžą. Pamatė, kaip iš pašto skyriaus išlėkė Marta. Lilos ekonomė, kaip visuomet užsiėmusi ir nesidairydama į šalis, sėdo į savo automobiliuką ir nurūko Bochkampų vilos pusėn.

Staiga Patricijai smilktelėjo mintis, kad Marta ne tik neša į paštą laiškus ir perka ženklus, o kasdien išima iš dėžutės paštą. Labai galimas daiktas, kad ji žino apie tuos anoniminius grasinamus laiškus, kuriuos Valteris gavo prieš mirtį.

Patricija sustojo ir pasižiūrėjo žemyn į mopsą, kuris atsitūpė jai prie pat kojų ant savo plokščio užpakalio. Nepatikliais žvilgsniais mopsas varstė didžiulį senbernarą, pririštą priešais paštą ir linksmai jį stebintį. Meilučiui tarytum palengvėjo, kai Patricija patraukė priešinga kryptimi, jis net pralenkė ją ir nuskubėjo pirmas.

Patricija dabar panoro grįžti namo ir pasižiūrėti, ar spintoje ras ko nors pietums. O paskui aplankys Martą Bochkampų viloje. Susigalvos kokį nors reikalą.

– Atėjau to valiklio viryklėms, na, kurį jūs visą laiką naudojat, Marta. Niekur jo negaunu.

– Taip, – pasakė ekonomė. – Suprantama. Prašau vidun, pasižiūrėsiu, ar dar turiu. Jeigu ne, tai kitą kartą nunešiu jums tūbelę.

– Kaip siaubinga. – Patricija nusirengė paltą, atidavė jį Martai ir pirma nuėjo į virtuvę. – Pas mus ištisai būna policija. Ar ir čia tas pats?

– Beveik kasdien mano virtuvėje stypso Vilhelmis, – sumurmėjo Marta. – Jei norit žinoti mano nuomonę, jis pederastas. Man tai kas. Tik taip sakau. Dabar tokių gyvas galas.

Pederastas? Ir pigus tualetinis vanduo? Patricija net pasipurtė. Koks nusižengimas stiliui, koks taisyklių nepaisymas! Juk vyras turi žinoti, kad jo gentainiai itin kruopščiai renkasi tam kartui ar ateičiai partnerį pagal išvaizdą. Odekolonas už pustryliktos markės ir prastai pasiūtos kelnės žmogišką būtybę, kuri žavisi vyrais, gali pasmerkti amžinam pasninkui, juo labiau jeigu jis patelės tipo. Vilhelmis ne iš tokių. Patricijai atrodė, kad greičiau priešingai – jis iš tokių vyrų, kuriems reikia patelės.

Ji nemanė, kad Vilhelmis pederastas. Manė, kad jis mamytės sūnelis. Gal jis kada nors ves moterį, kurios skonis bus dar prastesnis negu jo. Ir kuri jam pirks lygiai tokį pat tualetinį vandenį, kokiu jis šlakstosi dabar.

– Ak, Marta, aš netikiu, – paprieštaravo ji manieringai ir iš atminties užkaborių ištraukė frazes, laikomas bendravimui. – Jis tik labai neskoningai apsirengęs. Ir nepaiso išvaizdos. O homoseksualai itin tvarkingi.

– Taaip, pasakykit tai mano brolvaikio meilužiui. – Įsikarščiavusi Marta imdavo tarškėti Diuseldorfo tarme. – Tai bent nustebtumėt. Garbės žodis, jau tie vyrai, tokio net man nereikėtų. O mano brolvaikis – oho! – Marta giliai atsiduso ir susitvardė. – Galėtų turėt kiekvieną. Nesakau, kad man

patinka toks gyvenimo būdas. Labiau norėčiau, kad jis vestų. – Marta atsiklaupė prie valiklių spintelės po kriaukle ir nepatenkinta ėmė raustis. – Nieko nepaveiksi, kaip jau yra, taip yra, – subambėjo ji.

– Širdžiai neįsakysi, – pralinksmėjusi sumurmėjo Patricija.

Martos balsas skambėjo duslokai, nes ji buvo įkišusi galvą į spintelę.

– Nesyk kartojau, kad tas, kas laisva valia susideda su bernu, tikras ištiža. Tokį vaikį į nagą turėtų prigriebti moteris. Moterys ištvermingesnės. – Ji atsargiai ištraukė galvą, kritiškai apžiūrėjo iš paties kampo išimtą apdulkėjusį buteliuką, švariai jį nušluostė ir vėl pastatė atgal. – Pagal mane visi turėtų gyventi tik su moterimis. Garbės žodis. Pasaulis būtų geresnis. – Ji nuoširdžiai atsiduso, uždarė spintelės duris ir sunkiai atsistojo. – Tačiau viskas toli gražu ne taip paprasta. Kažko trūktų. Ar norit kavos?

– Žinot, kas man būtų labai įdomu? – Lyg parodydama, kad norėtų kavos, Patricija atsisėdo prie virtuvės stalo. Marta pastūmė jai puodelį ir įpylė. – Apie tuos grasinamus laiškus, – kalbėjo toliau Patricija. Ekonomė linktelėjo galvą. Vadinasi, žino. Patricija irgi linktelėjo. – Niekaip nesuprantu, – tarė atsargiai.

– Ir policija nesupranta, – taip pat atsargiai pasakė Marta. – Bet jeigu klausiat manęs – viskas kaip ant delno. Kaip, jūsų galva, praturtėjo toks žmogus, tas Valteris Bochkampas. Turiu galvoje, aš žaviuosi tokiais, kuriems piršto burnon nedėsi. Antraip kas būtų. Sakau, reikia nežiopsoti. Ne vienas atsidūrė gatvėje. O tas, Valteris, buvo akmenširdis.

– Ar daug kas jam grasino?

– Pasitaikydavo, – linktelėjo galvą Marta. – Per šitiek metų. Aišku, ne tie patys. Na, aš juk matydavau tik vokus. Ale išmoksti nujausti. Kai žinai, ko laukti, tai iš vokų supranti, kad viduje nepaprastas laiškas.

– Ak, tai laiškų jums neparodydavo? – paklausė Patricija.

Marta atsiduso.

– Nee. Jų nebėr. Niekaip neatsistebiu, kad po to, kai jis mirė, policija čia dar rado tokių laiškų. – Ji pakraipė galvą ir susimąsčiusi pasakė: – Maniau, jie seniai šiukšlyne.

Tik ši žinia Patriciją ir sudomino. Kodėl Lila laikė tuos laiškus, kodėl Valteris neatidavė jų policijai kaip kitų? Patricija atsiduso. Nuo kavos skrandyje buvo pernelyg rūgštu, o pokalbis nieko nedavė. Jai be galo rūpėjo, kokie tai laiškai, bet neišmanė, kaip paklausti.

– O ir mano duktė, – staiga nei į tvorą, nei į mietą pareiškė Marta. – Na, prisipažinsiu, jis visada mokėjo. Bet kad išgrūdo ją iš buto, kai įsigijo visą namą – niekada nedovanosiu! Su bambliu kraustytis į tokią skylę, tai jau nei vienas, nei du! – Marta įjungė kavinuką, padėjo ant stalo puodelius, ryžtingai nusišnypštė į didelę nosinę ir pabandė nusiraminti. – Tik kas jam galvoj, jam į viską nusispjaut. Svarbiausia – pinigai. Pinigai, pinigai, pinigai. Turėjo pasitenkinti tuo, ką gavo, mano dukra. Tačiau ar lengva – jauna motina, o priversta ieškotis pastogės. O ir kiek jau čia ji gavo.

– Jūsų duktė? – nustebusi paklausė Patricija.

– Taip, ji juk Valterio duktė! – Marta irgi nustebusi pasižiūrėjo į Patriciją. – Argi nežinojot? Vajetau, tai sena istorija, eikit jau!

– Ką čia veiki?

Patricija išsigandusi atsigręžė. Tarpdury stovėjo Lila. O Marta anaiptol nesutriko. Mėgaudamasi laikė karštą kavos puodelį tarp delnų.

– Gardžiuojamės kavute. Kaip ir dera tokiu metu, ponia Bochkamp. Gal norit puodelio?

Lila papurtė galvą.

– Ne, man metas į firmą. Ir taip jau galva plyšta.

– Einat į parduotuves? – tiesiai paklausė Marta. Pakankamai gerai pažino Lilą. – Klausykit, tik nežiopsokit, dabar krautuvėse pilna praėjusių metų šlamšto.

Lila vyptelėjo. Ir vis dėlto, Patricijos nuostabai, tarė:
– Prisiminsiu.

Lila numetė ant sėdynės didelę rankinę, kur buvo sukrauta kone visa jos manta, ir įjungė variklį. Padarė tai nieko negalvodama ir staiga pasigailėjo. Abiem rankom suspaudė oda aptrauktą vairą, bandydama atsikratyti jai prieš akis iškilusio vaizdo, kaip Valteris sukniubęs prie vairo, o ji pati karštligiškai naršo po jo kišenes, ieškodama nitrobalionėlio. Prisivertė pamiršti. Nesileis persekiojama vaiduoklių, netgi jos pačios sutuoktinio.

Tačiau vieną dalyką Lila suprato puikiai: jeigu dabar išlips ir sės į kitą automobilį, tai niekuomet nebepasiryš važiuoti mersedesu. Lila visuomet didžiuodavosi, kad yra iš tų, kurie iškart pašoka patys, jeigu pargriūva. Net dabar neketino elgtis kitaip. Be to, Valteris mėgo šį automobilį. Parduodama jį Lila išduotų Valterį. O laikyti jį pastatytą grynai kaip prisiminimą pernelyg keblu, nes automobilis didelis.

Gal būtų verčiau pasirinkusi sportinį automobilį važinėjimui po Diuseldorfą. Abu automobiliai turėjo savų privalumų. Bet Marta buvo užtvėrusi jam kelią. Paprastai ji visuomet rūpestingai pastatydavo savo kiek nutriušusį automobiliuką nuošaliau, kad jis niekam netrukdytų ir nekristų į akis. Bet gal jai pasirodė savaime suprantamas daiktas, kad dabar Lila važinės mersedesu.

Ir tikrai. Lilai trūko šio patogaus automobilio, todėl ji apsidžiaugė atsiėmusi jį iš dirbtuvių. Jis buvo suremontuotas greitai, tačiau kriminalinė policija dėl visa ko patikrino automobilį. Taigi praėjo kelios dienos, kol policija jį grąžino, taip nieko ir neradusi.

Bandydama atsikratyti dvejopų jausmų, Lila išvairavo iš kiemo ir stipriau nei derėjo spustelėjo akceleratorių. Ir su didžiausiu malonumu įsitikino, kad Valterio mylimiausias pastovumo simbolis turi kur kas daugiau arklio jėgų nei būti-

na šeimos automobiliui. Automobilis šovė siauru akligatviu pirmyn, Lila vėl spustelėjo akceleratorių, o paskui džiūgaudama kaip vaikas stipriai primynė koja stabdį, kad laiku sustabdytų automobilį prie Lohauzo sankryžos. Žviegiančiomis padangomis, kaip jai norėjosi.

Tačiau padangos nesužviegė.

Automobilis nesustojo. Jis netgi nesulėtino greičio. Didžiulis žalias mersedesas iš siauro akligatvio išskriejo kaip kulka iš šautuvo vamzdžio.

– Ak tu Dievulėliau, – nepatenkinta sunarnėjo Marta, imdama nuo stalo abu puodelius. – Kas čia darosi paskutiniu metu!

Policijos partrulinių automobilių ir greitosios pagalbos sirenos, trumpam permuštos lėktuvo motorų kauksmo, perskrodė net akligatvio tylą.

– Kas čia darysis, – atsiduso Patricija, – kai šitaip kaukia lėktuvai? Atvirai prisipažinsiu, visas kitas triukšmas man jau nė motais. Kad ir kaip stengiuosi, niekaip nesuvokiu, kodėl šis miesto kvartalas tariamai yra pats geriausias ir tikrai brangiausias. Tokioj aplinkoj aš nestatyčiau netgi valdiškų butų.

– Jums ir nereikėtų, – rimtai pareiškė Marta. – Be jokios abejonės, yra įstatymas, pagal kurį neįmanoma priversti, kad kas nors gyventų tokioj triukšmingoj vietovėj. Tačiau turtuoliams tai tikriausiai netrukdo. Jie visada čia gyveno, gyvens greičiausiai ir tada, kai oro uosto neliks nė padujų, nes mums jo nebereikės.

Patricija nusijuokė. Ji netikėjo, jog kada nors bus aparatų, kurie išskaidys jos kūną Diuseldorfe į molekules, o paskui tas molekules, pasiekusias kelionės tikslą, vėl sulipdys į visumą. Veikiau mąstė apie tai, kaip lengvai pradingsta lėktuve bagažas ir atsiduria Gvatemaloj, o ne Bankoke. O kas būtų tada, jeigu jos molekules kas nors išbarstytų nuo

Bankoko iki Gvatemalos? Čia tau ne nusipirkti naują dantų šepetuką arba miegoti be pižamos.

Žinia, kad Valterio ekonomė buvusi šeimininko meilužė, o jos duktė – jo pavainikė, nusėdo Patricijos skrandyje kaip koks akmuo, be galo sunkus ir nesuvirškinamas. Bet Marta vėl susikaupusi ir pakiliai pasinėrė į namų ruošą. Patricija tikrai būtų daugiau sužinojusi apie šią istoriją, jei būtų norėjusi, – o ji norėjo, – bet ne dabar. Turės palūkėti kitos galimybės, kito kavogėrio. Patricija neabejojo, kad tereikia menkutės užuominos, kuri paakintų Martą iškloti visą istoriją iš pašaknų. Ekonomė ne iš tokių, kurios laiko liežuvį už dantų. Ji mėgsta pliurpti. Tačiau dabar jai reikėjo triūsti vrtuvėje, o darbas Martai – svarbiausia.

Patricija atsiduso ir prisiminė savo pareigas. Išėjo iš vilos ir patraukė žemyn šonine gatvele.

Avarija, regis, buvo įvykusi prieš pat sankryžą. Patricija sulėtino žingsnius, svarstydama, ar apskritai nori viską pamatyti. Nors niekas to nepastebėdavo, ji buvo tin jautrios prigimties.

Ji sustingo vietoje, kai išvydo tamsiai žalią mersedesą. Sparnas vėl įlenktas. Tačiau šįkart nebe truputį. Kapotas atšokęs. Ant sėdynių bolavo subliūškusios oro pagalvės. Automobilis stovėjo ant priešingo šaligatvio, atsitrenkęs į sodo tvorą, aukštumo sulig keliais. Ant žemės šalia mersedeso kažkas gulėjo, prie jo buvo pasilenkę greitosios pagalbos gydytojas ir sanitarai.

Patricija pajuto, kad dreba. Rankomis apsikabino pečius. Ne kiek padėjo. Ją ėmė pykinti. Ji nurijo seiles, bet blogumas nepraėjo.

Lėtai, atsargiai, dvejodama ji artinosi prie sanitarų. Kai staiga kažkas padėjo ranką jai ant peties, Patricija išsigandusi pašoko ir apsisuko.

– Ką čia veiki? – tyliai paklausė Lila, pavargusiu ir virpančiu balsu lyg galudienė senė. Jos akys buvo didelės, tam-

sios, giliai įdubusios. Rankos, karštligiškai grabinėjančios švarkelį, kretėjo.

– Lila, – bejausmiu balsu pratarė Patricija. – Lila, kas čia atsitiko?

– Sugedo stabdžiai, – sušnibždėjo sesuo. – Sugedo stabdžiai. – Ji užsidengė rankomis veidą. Jos pečiai tirtėjo.

Patricija apsidairė. Už kelių metrų kūpsojo tarytum kokia metalo laužo krūva. Dar galėjai įžiūrėti, kad tai buvęs automobiliukas. Geltonas.

Su įjungta sirena atburzgė kitas greitosios pagalbos automobilis. Trinktelėjo pirmojo automobilio durelės, sustaugė sirena, ir jis nuvažiavo.

Uniformuotas policininkas padėjo ranką Lilai ant peties.

– Moteris pasveiks, – paguodė jis. – Ne taip blogai, kaip pasirodė iš pirmo žvilgsnio. Baisiausia buvo šokas. Jai pasisekė, labai pasisekė. Tik pasižiūrėkit į jos automobilį. Neįmanoma patikėti, kad liko kas nors gyvas. Bet taip būna dažnai. Praeivė, kurią kliudėt, tik susilaužė koją, žinoma, visas kūnas vienų mėlynių. Ji širdininkė, todėl gydytojas iškvietė kitą automobilį. Bet nebijokit, viskas bus gerai. Sakėt, kad mersedesas ką tik iš dirbtuvių, ponia Bochkamp?

– Tik šiandien jį sugrąžino! – sukūkčiojo Lila. – Jie man patys parvažiavo. Bet stabdžiai veikė. Antraip juk būtų pastebėję.

– Ką gi, – pasakė policininkas. – Gal stabdžių skystis ištekėjo vėliau. Štai kaip. O kai jo nebeliko – taaip.

– Taaip. – Patricija niekaip nepajėgė atplėšti akių nuo sumankytos geltonos metalo laužo krūvos.

Stebuklas, kad jame kažkas liko gyvas.

Lila griebė kavą, kurios jai atnešė Marta, lyg tas skęstantysis už garsiojo šiaudo. Kava išsiliejo per kraštus, ir ant juodų Lilos kelnių – ji tebemūvėjo kelnėmis, nes mėlynių, kurios nusėjo visą kūną, kai nugriuvo nuo laiptų, kojinės

negalėjo paslėpti – išplito dėmė. Nekreipdama į tai jokio dėmesio, Lila taip godžiai patraukė gurkšnį, kad paspringo. Tomačekas tėviškai padaužė jai per nugarą. Lila pasižiūrėjo į jį tokiu žvilgsniu, kad žiurkėniškus komisaro skruostus nutvieskė raudonis. Jis paskubėjo nuleisti ranką ir sutrikęs kostelėjo.

Lila ne iš tokių, kurie ieško kitų žmonių paguodos. Pirmiausia ji pavarė seserį namo, o Martą nuginė į virtuvę virti kavos. Būtų troškusi atsikratyti ir Tomačeko su Vilhelmiu, bet tai buvo gerokai sunkiau.

Tiesa, Tomačekas jai pasakė, kad jam buvo pranešta apie avariją, bet Lila nesiklausė. Gal kad buvo dar labai priblokšta, o gal, kad nenorėjo nieko girdėti. Ir vis dėlto policija nedavė jai ramybės.

Tomačekas nesileido išmušamas iš vėžių.

– Tai jūsų vyro automobilis, ponia Bochkamp. Žinoma, privalu į tai atsižvelgti. Tačiau antra vertus, labai galimas daiktas, kad stabdžių žarnelė nutrūko ką tik. Mūsų problema, kad neįmanoma tiksliai nustatyti dienos.

– Kodėl problema? – paklausė Lila. Ji sėdėjo ant kušetės nuleidusi galvą, pasirėmusi alkūnėmis į šlaunis, ir be paliovos grąžė rankas.

– Apžiūrėsime mersedesą pro lupą, jeigu nesakysim, pro mikroskopą. Kažkas ten prikišo nagus. Ir aš noriu sužinoti viską. Kiek galėsiu... O kiek, na taip...

– Tai jau problema, – padėjo jam Lila.

Komisaras neramiai pasirangė krėsle, puikiai tinkančiame stambiam jo kūnui, bet ne trumputėms kojoms.

– Ponia Bochkamp, nenoriu jūsų gąsdinti. Tačiau juk ir jūs jau suprantat, kad metas pagalvoti apie tai, jog ir į jūsų gyvybę kėsinamasi. Mums netgi verta pasvarstyti, gal anksčiau buvo taikytasi nužudyti jus, o ne vyrą. – Komisaras pasižiūrėjo į ją. – Ponia Bochkamp, ar paskutiniu laiku neatsi-

tiko nieko... na, kas būtų buvę neįprasta? Pavyzdžiui, kas jus išgąsdino?

– Aš nugriuvau nuo laiptų, – nekantriai pareiškė Lila, – ir labai išsigandau. Daugiau nieko.

– Nuo laiptų? – sukluso komisaras. Jis linktelėjo Vilhelmiui, ir jaunasis vyriškis atsistojo. – Čia, namie?

Lila linktelėjo galvą.

– Paslydau ant viršutinio laiptelio.

Vilhelmis išėjo.

– Paslydot? – toliau kamantinėjo Tomačekas. – Tikrai paslydot, o gal pargriuvot dėl ko nors kito?

– Ne, paslydau, aš puikiai žinau. – Prisiminusi Lila net nusipurtė. Lyg jos kūnas savarankiškai prisimintų tą nelaimę, Lilai pasirodė, kad jai vėl slysta iš po kojų žemė. – Koks siaubas.

– Ar laiptelis buvo slidus?

Lila pagalvojo.

– Nežinau. Tik prisimenu, kad paslydau. Ir kad negalėjau susilaikyti. – Ji pakėlė akis. – Ar iš tikrųjų taip manot?

– Jog kas nors kėsinasi į jūsų gyvybę? – Komisaras palingavo galvą. – Nežinau. Negaliu žinoti. Aš...

– Neklausiau, ką jūs žinot, klausiau, ką manot, – šiurkščiai nutraukė jį Lila.

– Kad ir kaip jus gerbiu, ne mano pareiga atskleisti jums savo mintis, – atrėmė komisaras. – Paprasčiausiai prašau, kad jūs, kaip ir aš, apsvarstytumėt šią galimybę ir atkreiptumėt dėmesį. Prašau jus pasisaugoti.

– Jeigu kas nors kėsinasi į mano gyvybę, – tarė Lila, – tai man reikia ne pasisaugoti, o asmens sargybinio.

– Deja, tokio aš neturiu, – apgailestavo Tomačekas. – Deja, neturiu. Tačiau tikriausiai tai jūs ir pati žinot.

– Taip, – pratarė Lila su kartėliu. – Jūsų veikla apsiriboja lavonų rinkimu. Ne jūsų darbas apsaugoti žmones.

Tomačekas nieko neatsakė, tik atsiduso.

– Ar daugiau nieko neatsitiko?

Lila pagalvojo.

– Ne. Daugiau nieko, visiškai nieko.

– Gal buvot per tą laiką susirgusi?

– Susirgusi? – Lila papurtė galvą – ir staiga sustingo: – Taip. Taip. Tiesa. Man buvo bloga. Labai bloga. Pakviečiau gydytoją. Jis pasakė, kad gal koks virusas.

– Virusas, šit kaip, – pasakė Tomačekas. – Buvo bloga ir vėmėt?

– Taip. Labai smarkiai. Ir klaikiai skaudėjo skrandį.

– Mm, – nutęsė komisaras. – Ką valgėt?

– Valgiau nedaug. Vieną ar du skrebučius, bet gerokai anksčiau. Gal net be nieko. Na, be sviesto. Daugiausia gėriau kavos.

– Puodelis tikriausiai seniai išplautas, tualetas iššveistas ir taip toliau, ir taip toliau?

Lila linktelėjo galvą. Tarpdury pasirodė Vilhelmis. Tomačekas klausiamai pasižiūrėjo į jį, ir jaunasis vyriškis papurtė galvą.

– Iškvieskit ekspertus, – paliepė Tomačekas. – Tegu patikrina laiptus. Tačiau pirmiausia tegu pasidarbuoja virtuvėje. Ypač atidžiai apžiūri kavą. Ponia Bochkamp buvo pasigavusi vadinamąjį „virusą“. Jūs, Vilhelmi, pasikalbėkit su ekspertais, aš pašnekinsiu gydytoją.

– Ką sakė gydytojas? – pirmiausia paklausė Vilhelmis, nė neįsėdęs į automobilį.

– O ką sakė ekspertai? – savo ruožtu paklausė Tomačekas, kuris užvažiavo į Bochkampų vilą Vilhelmio, kai kolegos ekspertai vėl susikrovė lagaminėlius. – Leiskit, atspėsiu: ant viršutinio laiptelio aptikta muilo pėdsakų.

– Ant kiekvieno laiptelio aptikta muilo pėdsakų, – atsi-

duso jaunasis vyriškis. – Ir nieko tai nestebina. O šiaip daugiau nieko neradom. Net aršeniko maltoj kavoj.

– Ir nieko tai nenustebino, – sumurmėjo Tomačekas. – Galų gale mes juk specialistai. Praktiškai mūsų niekuo nenustebinsi.

– Juk tiek laiko praėjo nuo griuvimo, – pasakė Vilhelmis. – Ir net jei būtų praėjusios vos kelios minutės: kiek čia reikėtų to muilo. Išmuilinsi laiptus per minutę, o paskui nesunkiai nuvalysi.

– Jeigu ten buvo muilas, – sumurmėjo Tomačekas.

Vilhelmis gūžtelėjo pečiais:

– Iš jos pasakojimo labai panašu į muilą. Tas pranašumas, kad palyginti lengva nuvalyti – paskui, taip sakant, likučiai nebepanaudotini kaip įkalčiai. Aptikti muilo likučiai tokiam išlaižytam name – tikrai ne pasikėsinimo nužudyti įkaltis. Ką čia įtarsi.

– Be Lilos Bochkamp, buvo dar dvi moterys, – rimtai pasakė komisaras. – Tiek Patricija Barnsen, tiek ekonomė būtų galėjusios išmuiluoti laiptelį, o paskui nuvalyti. Bet mums tai nieko neduoda. Net nežinom, ar laiptelis buvo išmuiluotas. Ar apskritai bandyta nužudyti. Juk mums aiškus tik tas pasikėsinimas, kuris pavyksta.

– Kaip Valterio Bochkampo.

Tomačekas linktelėjo galvą ir nutilo. Storais pirštais būgnijo vairą. Jis nekantriai laukė, kol baigs posūkį krovininis automobilis iš Nyderlandų, įstrigęs sankryžoje priešais pėsčiųjų saugumo salelę.

– Kaip ji tą padarė? – paklausė Vilhelmis.

– Ei, – pasakė Tomačekas. – Kiek sykių jums kartojau, kad neprotinga ką nors tvirtinti pačioje bylos tyrimo pradžioje?

– Tyrimas jau įsibėgėjęs, – paprieštaravo Vilhelmis. Jis žvelgė tiesiai į priekį, kai komisaras didžiuliu greičiu įlindo

tarp tramvajaus ir amerikietiško krovininio automobilio, vežančio alų, nes šis manevras jį gąsdino. – Atvirkščiai, mes netgi vėluojam. Ir turim velnioniškai...

– Kuo ramiausiai sakykit „prakeiktai“, – įsiterpė komisaras.

– ... mažai vadinamųjų įkalčių ar tyrimo rezultatų, ar kaip kitaip juos pavadintume...

–... mes nieko neturim. Tiesa. Nesijaudinkit, Vilhelmi. Patikėkit manim, tai normalu, tiriant tokias bylas. Jeigu žudikas giminaitis, taip sakant, tai policijai yra dvi galimybės: arba žudikas stovi šalia aukos su nužudymo įrankiu rankoje ir rauda, arba policija neturi nieko. Ir nieko neranda. Tiktai tylutėliai laukia, kol žudikui neišlaiko nervai. Tačiau kartais nervai neišlaiko mums. O šito nevalia leisti, Vilhelmi. Ėmę pernelyg anksti įtarti, skubėdami suimti, kai per maža įrodymų – pralaimėsim. Mus išmuš iš vėžių, supančios, sutriuškins – viskas bus baigta. Kol nėra įrodymų, Vilhelmi, balsu neištarsiu net pirmosios pavardės raidės to žmogaus, kurį galėčiau laikyti žudiku, verčiau įtarsiu visus. Taip aš ir elgiuosi. Taip ir elgiuosi, Vilhelmi. Įtariu visus. Vieną po kito. Arba: visus vienodai.

– Tai galutinai atmetat galimybę, kad žudikas ne šeimos narys?

– Labai jau neįtikėtina, – pasakė Tomačekas. – Vienokie ar kitokie grasinimai nužudyti... o toks nunuodijimas visiškai nesiderina su anoniminiais laiškais. O kol mane įtikinsit, kad vienas iš didžiausio Diuseldorfo banko vadovų po pasitarimo filiale su mokiu verslininku išleisdamas namo įkišo jam užnuodytą saldainį...

– Taip, – sutiko Vilhelmis. – Taip. Prisiminiau, ko jau seniai norėjau jūsų paklausti. Iš kur mes žinom, kad Valteris Bochkampas nužudytas ne per klaidą? Na, sprendžiant iš jūsų pasakojimo apie saldainius. Jūsų žodžiai anaiptol ne kvaili.

– Na, jūs ir geras, – sumurmėjo Tomačekas. – Lyg kadą

nors savo gyvenime būčiau nusipaistęs. Gana. Antraip vėl išklosiu jums nužudytojo skrandžio skrodimo rezultatus, ir jums apšleikš širdį. Įsidėmėkit vieną dalyką, berneli: tai, kad kas nors nužudomas tada, kai ketinama nužudyti kitą, galop išaiškėja kaip nusikaltėlio bandymas nuslėpti žmogžudystės motyvą. Nesileiskit vedžiojamas už nosies.

– Aš tik bandau blaiviai mąstyti, – subambėjo Vilhelmis pro užgultą nosį. – Galėčiau išvardinti jums daugybę žmogžudysčių iš praeities, kada aukomis tapo kiti žmonės, ne tie, kurie turėjo mirti.

– Taip, jeigu imsim skaičiuoti nuo bombardavimų, – pasakė Tomačekas. – Žinau. Bet nuodai ir moterys, Vilhelmi, nuodai ir moterys... patikėkit manim: galų gale vis tiek grįšit prie to, ką pirmiausia ir įtarėt. Arba apskritai nieko neišsiaiškinsit. Mirusysis bus palaidotas, policija gaus ilgą nosį, o šeima viską paveldės. Taip pasitaiko neretai.

– Šiuo atveju taip ir atsitiko, – sumurmėjo Vilhelmis.

– Na, gyvulėlių globos draugijai savo šlamančiųjų jis nepaliko. Visą Valterio Bochkampo turtą paveldės žmona. Daugiau ir nėra kam.

– O ką sakė gydytojas? – vėl paklausė Vilhelmis.

Tomačekas sunkiai atsiduso.

– Ką jis sakys. Lila Bochkamp nevalgė jokio maisto, nuo kurio būtų galėjusi apsinuodyti – jis klausė. Visi simptomai lyg virusinio susirgimo. Be to, jis man išaiškino, kad tokie simptomai retai kada būna vienareikšmiai. Žinoma, jis negali tvirtinti, kad ji neapsinuodijo. Tačiau tik tiek. Gydytojas nepastebėjo jokių konkrečių apsinuodijimo simptomų.

– Na, to ir tikėjausi, – liūdnai pasakė Vilhelmis.

– Kad ir kaip gaila, Bochkamp leido jam sulaužyti tylėjimo įžadus tik apie paskutinį vizitą, – pareiškė Tomačekas. – Aišku, aš pabandžiau išpešti ką nors daugiau, bet atsimušiau kaip dalgis į plieną.

10

Kai pasibeldė į laukujes duris, Patriciją sutrikusi pagalvojo, kodėl Bodo paprasčiausiai neina į vidų. Bet kai ji atsargiai pravėrė duris, pasirodė geltonplaukė trumpai kirpta galva, ir saulėje įdegęs Martos veidas išniro iš už kampo.

– Prašom vidun, – nusišypsojo Patricija, bet Marta jau buvo įsmukusi.

– Atnešiau šveitiklio viryklei, – sušnibždėjo ji kaip suokalbininkė blizgančiomis akimis, lyg jai būtų nepaprastai pavykęs parduotuvių antpuolis.

– Tad nusipelnėt kavos. – Patricija irgi pasistengė atsakyti jai kuo džiaugsmingesniu balsu. Jai nė kiek nerūpėjo namų ruoša, kad ir kas būtų – blogai ar gerai. Tačiau atlikdama savo vaidmenį bent kai kada turėjo apsimesti, jog domisi kasdieninėmis pareigomis.

Marta patogiai įsitaisė prie virtuvės stalo ir ėmė raustis didžiuliame pirkinių krepšyje, kol rado valymo priemonę. Padėjo ant stalo ir meiliai apžiūrėjo.

– Maniškė Vilma dabar irgi jį naudoja. Na, Meiluti, eikš pas mane, štai taip... – Ji pasitupdė mopsą ant kelių ir ėmė glostyti.

– Jūsų duktė miela mergina. – Patricija įjungė kavinuką. Ji beveik nepažinojo Vilmos, nes, po teisybei, nekreipė į ją

dėmesio. Jaunoji moteris jai nepatiko. – Tada jums tikriausiai nebuvo lengva, – pridūrė Patricija, vildamasi, kad Marta supras, jog Patricija taiko į jos prisipažinimą, kad Vilma – Valterio duktė.

– Taip, – ramiai sutiko Marta. – Toli gražu. Tuo metu, kai visa jūsų šeima atsikraustė iš – iš kur sakėt?

– Iš Jeverio, – tarė Patricija.

– Na, taigi iš šiaurės Vokietijos, – linktelėjo galvą Marta. – Žinau, kad Valteris susipažino su žmona ką tik gimus Vilmai. Tai buvo kaip perkūnas iš giedro dangaus, sakau jums, klausykit, aš kalbu apie tą pažintį su jūsų seserim. O kaip visi plakė liežuviais. Juk ji buvo tokia geltonsnapė. Valteris gerokai vyresnis, o jai juk nebuvo nė aštuoniolikos. Juodu net turėjo palūkėti su vedybomis.

– Tai jums buvo tikras smūgis, ar ne? – pasmalsavo Patricija ir sutrikusi pridūrė: – Bent aš taip galvoju, juk žmogus viliesi, net ir tada...

– Ne ne, tik jau ne aš, ką jūs! – Marta energingai papurtė galvą. Jos balsas pagarsėjo, ir Meilutis suspurdėjo jai ant kelių, bandydamas nusiropšti žemėn. – Valteris, visiškai kitas pasaulis... – Marta meiliai kepštelėjo Meilučiui per užpakalį, pastūmėdama krepšio pusėn. – Jau tada firma klestėjo, kaip sakoma. Tėvas buvo pasitraukęs, tai Valteris kibo kaip pašėlęs ir netrukus daug pasiekė. Reikia pasakyti, kad jis mylėjo savo darbą. – Marta gūžtelėjo pečiais: – Kad mudu ne pora, jis ir aš, niekas neabejojo. Ir aš pati, Dieve gink, nesitikėjau. Ne tokia esu kvailė.

Užviręs kavinukas sušnypštė. Patricija atsistojo, paėmė iš spintos du puodelius ir įpylė Martai kavos. Lilos ekonomė delnais apglėbė puodelį ir romiai įsistebeilijo į jį.

– Kad mudu apskritai susipažinom, jis ir aš, tai tik dėl karnavalo, o tada į viską žiūri pro pirštus. Aš dirbau valytoja, taigi. O firma šventė Užgavėnes, ėjom galvom. Na, ką padarysi, buvau jauna. Juk žinot, kaip atsitinka.

Patricija nudūrė akis. Ar jai pasakyti, kad nežino? Nei kaip būna, kai įmonėse švenčiamos Užgavėnės, nei kaip nutinka jauniems? Ne. Juk čia pasakojama ne jos gyvenimo istorija.

– Žinot, anksčiau dailiai atrodžiau, – liūdnai pamaksėjo galvą Marta. – Ne kaip dabar...

Patricija sumišusi pakėlė akis. Kodėl Marta mano, kad prastai atrodo? Ne Patricijos tipas, bet anaiptol nepeiktina moteris. Jeigu patinka smarkios moterys, Gal anais laikais ji nebuvo tokia rūsti. O gal Marta turi galvoje pasikeitimą.

– Ką gi, pasakysiu tik vieną dalyką, – tarė Marta, – jis padoriai sumokėjo. Jokių išsisukinėjimų: „Negali būti", ar: „Kas žino, su kuo dar trankeisi". Nei kraujo tyrimo, nei ko nors daugiau. Valteris Bochkampas nebuvo iš tokių. Sumokėjo, ir baigtas kriukis. – Marta atsigėrė kavos. – Ir labai gerai išėjo. Antraip būčiau įmerkusi uodegą. Pinigai, taip. O visa kita... nee. Viešai pripažinti ar įdukrinti – kur tau. Suprantama, pinigai tik grynais. Visuomet turėjo nešvarių pinigų iki soties, kai galėdavo, jais ir atsiskaitydavo. Be to, kaip sakoma, „iš pareigos, nors ir nepripažino". Turėjau kaskart pasirašyti kvitą, dėl visa ko, gal juos saugojo seife. Nenorėjo, kad kas nors pamatytų, jog išlaiko nesantuokinę dukterį.

– Minėjot, kad tai senos paskalos, – prisiminė Patricija. – Vadinasi, aš taip spėju, kad Lila...

– Aišku, jūsų sesuo žino! – pašoko Marta, sumišusi pažvelgė į Patriciją ir pridūrė: – Jis papasakojo jai. Iš pat pradžių. Jis tuo nesididžiavo. Tačiau savo vaikų nesusilaukė, tad turiu pasakyti, elgėsi padoriai. Ir net su savo anūku. Aš vis sakau – anūku, nors Lila Bochkamp nemėgsta, kad vadinu jį Valterio anūku. Ale, kas teisybė, tai ne melas, Valterio anūkas – tai anūkas! – Marta linktelėjo ir išdidžiai nusišypsojo Patricijai virš puodelio krašto. – Niekaip nepaneigsi, nes panašūs kaip du vandens lašai, Valteris ir mažylis, žinot. Iš veido. O iš savo tėvo nieko negavo, tas mūsų Dec-

kė – ir ačiū Dievui, žinokit, tas tai vėjo pamušalas buvo, kad jums papasakočiau. Ar suprantat, kai kalbu tarmiškai? – staiga, gerokai per vėlai, paklausė Marta. – Paprastai taip nedarau, nes Lila Bochkamp nemėgsta, bet kartais... Taip, tėvas... gerai, kad nevedė Vilmos. Žinot, jis buvo lošėjas. – Marta liūdnai pakraipė galvą. – Kaip šauksi, taip ir atsilieps, taip sakant, dar tą patį vakarą. Vis kartojau Vilmai, vis kartojau – na taip, tai jau kita istorija. Jo ir pėdos ataušusios. – Ji nusiviepė. – Šiaip ar taip, mūsiškis Deckė nė trupulio nepavėdus, kalbu apie išorę, ko kito dar nesuprasi – ale senelis tai kaip iš akies luptas. Iškart pamatytumėt. Net Valteris yra prasitaręs. Bet viešai pripažinti, žinot, Lila Bochkamp ir Valteris – abu labu tokiu. Ji nelaiko Vilmos saviške. Kaip ir Valteris, tas irgi nelaikė.

– Ar jūsų duktė irgi paveldės? – smalsiai paklausė Patricija.

– Taaip, – nutęsė Marta gryna vokiečių aukštaičių tarme. Atsitiesė ir rūpestingai pasitaisė mažų mažiausiai du petukų sluoksnius. Buvo išgėrusi kavą, tad ruošėsi eiti. – Paskui pamatysim, argi ne? Juk testamentas dar neperskaitytas.

Patricija staiga tarytum nujautė, kokie nemalonumai gresia. Tik įdomu, ar Lila tai žino.

– Turit nemalonumų? – paklausė Giunteris Reiteris, kai Lila kelintąkart persibraukė delnu kaktą ir papurtė galvą, bandydama suvokti sutarčių projektus, kuriuos jai atnešė advokatas.

Lila atsiduso, padėjo popierius ant rašomojo stalo ir spustelėjo mygtuką:

– Ponia Enderat? Prašau du puodelius kavos. – Paskui ji atsistojo ir priėjo prie lango. Pažvelgė pro jį į gelsvokus debesis, virstančius iš Flingerio jėgainės bokštų. – „Nemalonumai“ skamba pernelyg švelniai. Bent jau kriminalinei policijai. Ji mano, jog kažkas kėsinasi į mano gyvybę.

– Kas nutiko? – sunerimo advokatas.

– Pasigavau keistą „virusą“, nuo kurio labai skaudėjo skrandį. Paslydau nuo viršutinės laiptų pakopos – todėl mūviu kelnes, žinai, ko nenusisukau sprando griūdama, visas kūnas sudaužytas ir nubrozdintas. Ak taip, o automobilis... Neveikė stabdžiai. Brokuota žarnelė, nors automobilis ką tik iš dirbtuvių. Padariau siaubingą avariją. Bet pati mažiausiai nukentėjau.

– Oho! – apstulbo Reiteris. – Tau nevalia žiūrėti į visa tai lengvabūdiškai.

Lila atsisuko.

– O kaip žiūrėti? – paklausė kandžiai. – Jeigu ne lengvabūdiškai? Ką man daryti? Automobilį apžiūrėjo kriminalistai. Paaiškėjo, kad kažkas prikišo nagus prie stabdžių žarnelės. Žinoma, jie nenustatė kas. Dirbtuvių savininkas tvirtina, jog grąžino automobilį techniškai tvarkingą. Tik vargu ar jis prisipažintų, jei būtų iškrėtęs tokią šunybę. O jeigu jis sakė tiesą... tad dėl visa ko kriminalinės policijos komisaras paliepė, jog pro mano namą kada ne kada pravažiuotų patrulinis automobilis. Juk tai labai ramina, argi ne? – Lila susijaudinusi ėmė vaikščioti palei langus. Juoda palaidinė vis brūkščiojo didžiulius filodendrų lapus, atrodančius taip, lyg Marija Enderat kasryt būtų juos valiusi. Nervingas rankos tiestelėjimas, ir monsteros lapas plyšo perpus. Nuplėštąją pusę Lila sugniaužė delne.

– Ne, – pasakė advokatas. – Ne, nemanau, kad tai labai ramina. Paklausyk, duosiu tau adresą firmos, su kuria kai kada bendradarbiauju. Aukščiausios klasės apsaugos firma. Dar šiandien tenai nueisi. Paskambinsiu, kad tave priimtų.

Kad Lila nepaliepė jam rūpintis savais reikalais, reiškė sutikimą ir rodė, kokia ji sunerimusi. Advokatui palengvėjo, kad ji neatsisakė pagalbos. Tiesa, jų santykiai buvo tik darbiniai, nors ir pakankamai artimi, kad galėtų pereiti į

draugystę. Tačiau net ir darbiniai santykiai buvo pakankama priežastis pasirūpinti Lilos saugumu. Ir Lila tą tikriausiai žinojo. Ji buvo protinga moteris, ir advokatas manė, kad Lila supranta, jog jam bus naudinga, jei Bochkampo firmai vadovaus ji. Advokatas gerai pelnėsi iš šio verslo, o padedant Lilai ateityje pelnas veikiau padidės, negu sumažės. Užtat su Manfredu Kraningeriu juodu apskritai nesutarė, tas priešiškumas buvo abipusis.

– Po velnių, Lila, – pasakė Reiteris, – atvirai prisipažinsiu, aš visą laiką mąsčiau...

– Apie ką? – griežtai paklausė ji balsu, iš kurio buvo aišku, kad to ji tikrai nenori žinoti.

Tačiau šito jis irgi visai nenorėjo klausti, todėl supyko pats ant savęs, kad neprikando liežuvio. Kol kas jis rūpestingai vengė šnekinti Lilą apie jos vyro mirtį ir ketino taip elgtis ir toliau.

– Aš tik pamaniau... – pradėjo aiškinti advokatas ir nutilo, nes duris pravėrė Marija Enderat.

– Ponia Bochkamp, vėl atėjo ponai iš kriminalinės policijos.

– Na, tai įleiskit juos, – piktai paliepė Lila. Ji negalėjo pakęsti, kad kalbėdama su ja toji moteris visuomet žiūri į grindis.

Marija Enderat pakėlė žvilgsnį ir apmetė juo tuščią Valterio Bochkampo krėslą. Džiaugėsi, kad neįėjo į kabinetą tada, kai jame sėdėjo našlė. Nekentė to vaizdo. Negalėjo ir nenorėjo priprasti.

– Ar atnešti keturis puodelius kavos?

– Taip, žinoma! – Nedraugiškai, kaip visada.

Lila Bochkamp sugrįžo prie rašomojo stalo ir nusviedė suplėšytąjį gėlės lapą į popierių krepšį. Marija Enderat skubiai apsisuko ir išėjo. Abiem lankytojams ranka parodė atviras duris, nusišypsodama Tomačekui.

Tik šią šypseną Tomačekas ir pamatė. Lila Bochkamp buvo itin blogai nusiteikusi. O jaunasis advokatas, apsirengęs

elegantiška eilute su liemene ir užėmęs svečių krėslą priešais rašomąjį stalą, lyg tai būtų jo paveldėta nuosavybė, žinojo, kaip užsidirba pinigų. Jo klientė buvo prastai nusiteikusi, taigi jam irgi nedera pataikauti policijai.

Tiek to, nes komisarui jis vis tiek nepatiko. Jis priešiškai žiūrėjo į jaunus vyrukus, kurie plaukė pasroviui ir vaikščiojo pasidabinę elegantiškais kostiumais, būdami tokio amžiaus, kai Tomačekas vos sukrapštydavo pinigų, kad nusipirktų prie palaido švarko bent trupučiuką priderintas kelnes.

– Spėju, kad turit naujienų, – tarė Lila Bochkamp balsu, iš kurio buvo aišku, kad tuo ji abejoja ir kad neketina taikstytis su tuo, jog policija vis dar nerado jos vyro žudiko.

– Deja, ne, – ramiai atsakė Tomačekas. – Matot, ištirti nunuodijimo bylą ypatingai sunku. Ta vieta, kur mirė auka, tai ne ta vieta, kur ji gavo nuodų, o kol kas mes net nežinom, ar jūsų vyras kiek laiko nesinešiojo nuodų, apie juos nenutuokdamas. Juk jis nunuodytas labai populiariais vaistais, kurių gali nusipirkti bet kas. Kad jis buvo širdininkas – juk dėl·to ir buvo nunuodytas, – toli gražu nebuvo paslaptis, atvirkščiai, galima sakyti, tai žinojo visi. Ponia Bochkamp, mes galim tik badyti aplinkui, kol, vaizdingai kalbant, pataikysime į širšių lizdą.

– Tad ko čia atėjot?

Tomačekas atsisėdo, Vilhelmis irgi. Abu žinojo, kad niekas jiems nepasiūlė sėstis. Kaip ir Lila Bochkamp, tai buvo matyti iš rūškano jos veido. Tai pastebėjo ir advokatas. Jis pakėlė aukštyn antakius kaip karališkos šeimos narys, kai liokajus per klaidą ant padėklo su arbata padeda neišlygintą rytinį laikraštį.

Komisaras maloniai nusišypsojo.

– Norėčiau iš jūsų sužinoti šį tą apie Mariją Enderat.

– Apie mano vyro sekretorę? – pakėlė Lila balsą. Ji atrodė apstulbusi.

Tomačekas linktelėjo galvą.

– Jūs įtariat sekretorę?

– Ponia Bochkamp. – Su dideliu, bet slaptu pasimėgavimu komisaras pasinaudojo proga sumenkinti pasipūtusią savo pašnekovę ir nutaisė be galo rimtą veidą: – Liaukitės.

Toliau nespėjo nieko pasakyti.

– Žinoma, žinoma, – išpylė Lila. – Be abejonės, papasakosiu viską, ką žinau. Tik kai pažįsti tą moterį, tokia mintis absurdiška. Juk pats suprantat.

– Taip, manau, kad taip atsilieptumėt apie daugelį žudikių. – Tomačekas mėgo vaidinti geraširdį pasakininką.

– Ką gi, – tarė Lila. – Jau daugiau kaip dvidešimt metų firmoje...

– Tik ne tai, ką galima pasiskaityti asmens byloje, – paprieštaravo Tomačekas. – Tai jau seniai patikrinta.

– O? – Iš šio šūktelėjimo pasigirdo nuostaba ir aiškus nepasitenkinimas, kad firmoje atsitiko kažkas, kam nebuvo paprašyta jos leidimo.

– Einu dar į lauką su Meilučiu, – pasakė Patricija krėslo atlošui. Regis, laikraštis sušnarėjo pritariamai, todėl Patricija užsegė mopsui diržėlį ir išskubėjo iš namų. Ji patraukė Lohauzo kaimo gatve, nudūlino per anglišką gyvenvietę – tai buvo tikrai ramus pasivaikščiojimas. Na, iki to laiko, kol Meilutis susiriejo su šnauceriu, kuris, kaip visada, pabėgom tempė savo šeimininkę už pavadėlio ir darė tai, kas jam tik šaudavo į galvą. Jis ypač nemėgo laiškanešių ir mažų šunelių. Pirmiesiems kai kada įkąsdavo, o antruosius pagaudavo sunkiau, nes juos būdavo galima paimti į glėbį. Kaip tik taip Patricija ir pasielgė su Meilučiu ir paspartino žingsnį, kol šnauceris dingo iš akių ir savo pyktį nukreipė kitur.

Paprastai šnaucerį vedžiodavo ne čia, o parke. Dėl šios priežasties Patricija nemėgo parko ir niekuomet po jį nevaikštinėdavo. Todėl pasinaudojusi proga ir nusprendusi, kad pasivaikščiojimas sugadintas, Patricija pagaliau pasiryžo pa-

daryti tai, ką ir ketino iš pat pradžių: aplankyti Lilą. Pasikalbėti su ja apie Vilmą ir Valterio anūką.

Ji paskambino, ir atidariusi duris Marta kaipmat pasilenkė prie šunelio:

– Ak, Meiluti, ir tau leido bent karčiuką ateiti, na, kaip puiku, kad jį atsivedėt – o, mano Meiluti...

Patricija atsiduso ir ramiai laukė, kol Marta tapšnojo mopsą. O paskui ekonomė paėmė jį į glėbį, ištraukė Patricijai iš rankų pavadėlį ir nusinešė šuniuką į virtuvę. Patricija tebestovėjo apsirengusi paltu, staiga ėmusi svarstyti, kur jį dėti – po teisybei, jai nė sykio nereikėjo pasikabinti palto pačiai. Ji net nenutuokė, kur Marta jį nusinešdavo, kai jai atiduodavo.

Rengdamasi Patricija pajuto, jog kažkas ją stebi. Ji sustingo, nebaigusi ištraukt rankos iš rankovės, ir sumišusi įsispoksojo į prie laiptų stovintį vyriškį.

Pati nežinojo, kodėl palygino jį su Vilhelmiu. Gal todėl, kad paskutiniu metu iš jaunų vyriškių artimiau tepažinojo tik Vilhelmį. O prie laiptų stovėjo neabejotinai jaunas vyriškis. Aukštesnio negu Vilhelmis ūgio. Na, policininkas jam tebūtų siekęs iki pečių. O tie pečiai platumu kone dvigubai pranoko Vilhelmio. Be to, jaunasis vyriškis buvo šviesiaplaukis – kiek buvo galima matyti, nes jo plaukai buvo trumpai nukirpti kaip kareivio. Apsirengęs šviesiai pilku kostiumu, gana elegantišku ir aiškiai siūtu pagal užsakymą. Vargu ar jis būtų tilpęs į gatavą kostiumą. O juo labiau po tokiu švarku nebūtų pasikišęs pistoleto, kabančio dėkle ant peties. Pistoletas patraukė akį, nes vyrukas buvo kiek praskleidęs švarko skvernus.

Patricija nežinojo, ar ten pistoletas, ar revolveris. Šiaip ar taip, pakankamai didelis ginklas, atrodąs kur kas pavojingiau negu viskas, ką ji iki šiol gyvenime buvo mačiusi.

Tą patį galėjai pasakyti ir apie jaunąjį vyriškį. Veidą greičiausiai būtum apibūdinęs kaip neutralų. Jo skvarbios, mels-

vos akys, regis, tik abejingai vertino. Patricijai dingtelėjo, jog jeigu išdrįstų pasižiūrėti, tai ant įspūdingų jo nuogo žasto raumenų išvystų tatuiruotą Vokietijos simbolį.

Tik ji niekuomet neišdrįs. Ji net nedrįso sukrutėti.

– Eikit į vidų. – Jo balsas buvo toks pat bejausmis, kaip ir kampuotas veidas. – Jūs ponios Bochkamp sesuo. – Tai nuskambėjo ne kaip klausimas.

Patricija linktelėjo galvą, nes pabijojo neatsakyti teigiamai, o jai dingo balsas. Ji suvokė, kad atrodo be galo kvailai, juo labiau tokia išsižiojusi. Tad skubiai užsičiaupė, kostelėjo ir ryžtingai, nors anaiptol taip nesijautė, žengė prie laiptų. Vyriškis nei pasitraukė, nei jos sulaikė, kai Patricija ėjo pro šalį – pakankamai arti, kad užuostų jo odekoloną. Tauraus, brangaus su citrinos kvapo priemaišom aromato. Neapsakomai viliojantį. Regis, Patricijos kojos nevalingai liovėsi kilnotis, bet ji prisivertė eiti toliau.

Užlipo laiptais ir įsmuko į miegamąjį. Ten sustojo, įsispoksojo į tuščią patalpą ir staiga suvokė, kad jaunasis vyriškis sustingęs jai už nugaros. Ji atsisuko.

– Maniau, kad sesuo čia, viršuje, – tarė Patricija, pasijutusi kaip tikra kvailė.

Jis be žodžių pasitraukė nuo durų. Lyg sapnuodama Patricija vėl nulipo žemyn laiptais, pabeldė į svetainės duris ir įėjo. Paskui energingai uždarė duris.

Lila sėdėjo, susikėlusi kojas ant kušetės, ir nuobodžiaudama vartė iliustruotą žurnalą.

– Ką tu čia veiki? Ne miegamajame, o svetainėje, kaip tik šiandien ir dabar, kai namie šitoks vyras? – paklausė Patricija.

Sesuo pakėlė akis.

– Kaip? – paklausė, suraukusi kaktą, ir nuleido žemyn laikraštį.

Iš Lilos veido išraiškos Patricija suvokė, kad Lila tikrai nesuprato, ko klausiama, ir sumišusi tylėjo.

– Ak. – Lila vėl abejingai atsivertė žurnalą. – Miūleris. Taip. Visai jį pamiršau, gal turėjau tau pasakyti, tikiuosi, neišsigandai.

– Miūleris, – pakartojo Patricija. Kaip banalu.

– Aš jį pasisamdžiau, – paaiškino Lila ir atvertė žurnalo puslapį. – Dėl tų keistų nelaimių, kurios mane ištinka paskutiniu metu. Jis iš agentūros. Asmens sargybinių.

– Visai parai? – paklausė Patricija, bet jai toptelėjo mintis, kad Lila nesupras užuominos. Po teisybei, keista. O juk Lila atrodo kaip gyva nuodėmė.

– Ne, jie dirba pamainomis, – kaip ir reikėjo tikėtis, atsakė Lila.

Patricija kaipmat pasiryžo ateiti kasdien vis kitu metu. Kad susipažintų su visais ponais. Be to, kasdien po du kartus tada, kai budės Miūleris.

Juk tokiu sunkiu metu šeimai reikia laikytis draugėje. Kas gali būti natūraliau, negu dažnai lankyti našle tapusią seserį ir savo akimis įsitikinti, kad viskas gerai?

Ar iš tiesų gerai?

– Sakyk, ar Tomačekas mano, jog tie atsitikimai visiškai ne atsitikimai, – kaip tai suprasti, Lila?

– Taip jau yra, – trumpai atrėžė jai sesuo. – Ar užsukai su reikalu?

– Tikriausiai, – pasakė Patricija. – Bet viską pamiršau, kai pamačiau Miūlerio patranką. Man rodos, ginklas tikras.

– Nežinau, ir man nusispjaut. – Lila užvertė žurnalą ir numetė ant stalo. – Tai ne mano problema. Pat, ko tau reikia? Aš neturiu laiko, netrukus eisiu pietauti su Reiteriu.

Patricijai būtų labiau patikę, jeigu būtų galėjusi išdėstyti savo reikalą per ramų pašnekesį, tačiau tai buvo neįmanoma.

– Klausyk, kaip manai, ar Marta su Vilma irgi ką nors paveldės? – paklausė ji.

Lila atsistojo ir žengė prie durų. Tik po valandėlės Patricija suvokė, kad tai paraginimas jai skubėti.

– Testamentas dar neperskaitytas, Pat. Jeigu tau reikės dalyvauti, advokatas praneš. Perduok sveikinimus motinai.

Ir vėl Patricija atsidūrė vestibiulyje. Miūleris tarytum jos laukė. Patricija akimirką pasižiūrėjo į jį, galvodama, kaip jaustųsi, jeigu jos lauktų toks vyras kaip Miūleris. Paskui nusprendė, kad pakilęs kraujospūdis jos amžiaus moteriai galėtų pavojingai pakenkti, ir nusuko akis. Lydima skvarbaus Miūlerio žvilgsnio ji nuėjo virtuvėn, kur Marta vaišino Meilutį, regis, jam nepaprastai gardžiais skanumynais.

– Tai bent bernas, ar ne? – paklausė Marta, nė nežvilgtelėjusi.

– Nei pridėt, nei atimt, – pritarė Patricija su palengvėjimu, nes pagaliau galėjo pasikalbėti su moterim, sugebančia blaiviai vertinti padėtį. Vietoj Martos galėjo būti bet kokia humaniška būtybė. Svarbiausia, kad Patricijai nereikėtų pasilikti vienai, kai hormonai šitaip įsiaudrino.

– Išgersim po lašeliuką kavos, – pasakė Marta. – Nors dabar taip nejauku. – Ji prisikišo prie pat Patricijos: – Žinot, regis, sekamas kiekvienas tavo žingsnis...

– Beprotybė. – Lila sėdėjo su Miūleriu restorane ir gėrė kavą. Po pietų ir trumpo pasitarimo Giunteris Reiteris atsiprašęs nuskubėjo į kontorą. Lila nervingai mąstė, kodėl žmonės taip keistai į ją spokso. Tačiau ji kalbėjo ne apie tai. – Jeigu kas nors iš tiesų bandė mane nunuodyti, tai ką aš laimėsiu, valgydama restorane. Reikėtų patikrinti valgį, kuris man patiekiamas namie.

– Man ir liepta jums tai pasiūlyti, – tarė Miūleris. – Mes turim ryšių su laboratorija. Sakėt, kad apsinuodijot kava.

– Jeigu apsinuodijau, – užsispyrusi atkirto Lila. – Gal, kaip sakė gydytojas, tai buvo virusas.

Lila niekaip nenorėjo patikėti, kad buvo apsinuodijusi. Kaip nepatikėjo ir tuo, jog kas nors tyčia sugadino mersedeso stabdžius.

Ji susiraukė, kai mintyse logiškai priėjo prie klausimo, kodėl su ja Miūleris. Ir kodėl ji pati neabejotinai jaučiasi saugiau, kai jis šalia.

– Jeigu buvo nuodų, tai tik kavoje, – pakartojo Miūleris. – Siūlau tikrinti jums verdamą kavą.

– O ką aš tuomet gersiu? – piktai paklausė Lila, žinodama, kad elgiasi kvailai. Tačiau Miūleris ją trikdė. Ji vertino jo profesionalumą. Vertino ir tai, kad šalia jo jaučiasi beveik saugi. Bet Lilai nepatiko, kad jis viršesnis. Juo labiau kad jai grėsė pavojus. Su malonumu būtų jam nurodinėjusi, įsakinėjusi. Ir ją klaikiai siutino, kad taip elgtis nevalia.

– Jeigu pageidaujat, atnešiu jums kelis termosus kavos, – visiškai ramiai pasiūlė Miūleris. Lizos nervingumas jo nejaudino, paprastai tik su tokiais žmonėmis jis ir dirbdavo. Pagaliau tas, kas samdydavo jį ir kolegas, turėdavo priežastį. Jie buvo patys geriausi ir brangiausiai apmokami. Joks žmogus be tikrai rimto pagrindo neišmes šitiekos pinigų.

Jis nė trupučio nepaisė, kad žmonės varsto jį ir Lilą keistais žvilgsniais. Žinojo kodėl. Viena vertus, jis kada ne kada pasižiūrėdavo į veidrodį, o antra vertus, gana dažnai jam būdavo pasiūloma atlikti savo tarnybines pareigas gulomis. Tokius pasiūlymus jis visuomet maloniai, bet ryžtingai atmesdavo. Miūleris turėjo smulkutę geltonplaukę žmoną bei du mažus geltonplaukius vaikus ir savo šeimą dievino.

Aišku, žmonės restorane manė, kad jis jaunas Lilos Bochkamp meilužis. Miūleris suvokė, kad tokia mintis Lilai net neatėjo į galvą ir kad ji iš tų moterų, kurioms patinka ne vyrai, o pinigai. Tiesa, ji neatrodė tokia, tačiau dažniausiai taip ir būdavo. Miūleris nuslopino atodūsį. Tokį darbą dirbdamas pernelyg greitai įgauni išminties.

Ir tos išminties pakanka, kad nežiopsotum ir restorane. Jis turėjo rūpintis apsauga, o Miūleris net neabejojo, kad Bochkampo nužudymo byla toli gražu neištirta. Galima sakyti, kad žudikas bet kada galėjo išnirti iš už kampo. Ir Miū-

leris neapsiribojo spėliojimais, verčiau buvo linkęs akylai stebėti tuos visus kampus.

Po pietų jis nulydėjo Lilą Karališkąja alėja, kur maloniai susilinkčiojo galvomis su keliais kolegomis. O paskui parvažiavo automobiliu į Lohauzą. Iš pradžių Lila Bochkamp paprieštaravo, kai jis pasisiūlė vairuoti. Tačiau Miūleris gana lengvai ją įtikino, kad tai jo pareiga. Davė jai aiškiai suprasti, kad neketinąs rizikuoti. Juk jos automobilis sykį jau buvęs sugadintas. O jeigu taip nutiks dar kartą, nors garažas visą laiką stebimas, Miūleris linkęs sėdėti prie vairo, o ne gretimoje sėdynėje. Buvo specialiai išsitreniravęs tokiems atvejams.

– Kas čia? – paklausė Lila, kai juodu išlipo prie senosios vilos ir Miūleris, atidžiai apsižvalgęs, pasisiekė nuo užpakalinės sėdynės termosą.

– Juk kava restorane jums buvo gardi, – atsakė jis ramiai. – Paprašiau viso termoso. Tos, kuri bus jums verdama čia, paimsim mėginių laboratorijai, o likutį išpilsim.

Lila nutylėjo. Jis buvo teisus. Tiesa, jai nepatiko, kad jis nurodinėja, kaip elgtis, nors, būdama jo darbdavė, ji kol kas nesutiko su jo pasiūlymais, – tačiau jis buvo teisus.

– O ar jūs ką nors įtariat? – staiga paklausė Lila.

Nė nemirktelėjęs Miūleris išdrožė:

– Valytoją.

Lila išsprogino akis.

– Tai pokštas. – Miūlerio veidas vis dar nieko nereiškė. Jo veidas niekada nieko nereikšdavo. – Ne mano pareiga įtarinėti. Mano pareiga saugoti, kad jums nieko nenutiktų. Nekaltų man nėra. Būtų pernelyg didelė prabanga spėlioti. – Jis nurijo sakinį: „Už negyvus klientus man būtų sumažintas atlyginimas“. Paminėdamas tai, kas galėtų atsitikti, jeigu jis prastai atliktų darbą, tik be reikalo gąsdintų klientus.

11

Skaitant testamentą, buvo patiekta kavos .ir sausainių. Nors buvo paisoma šito senamadiško papročio, dideliam Patricijos nusivylimui, advokato kontora nepasirodė esanti antikvarinė ponų buveinė, prigrūsta angliškų baldų, kaip ji tikėjosi. Visi jie sėdėjo šviesiam kambary, apstatytam itin kukliai. Gal dėl erdvės, gal dėl to, kad griežtai funkcionalūs baldai, pagaminti pagal užsakymą, regėjos esą atskiri meno dirbiniai. Pats Giunteris Reiteris tarp šios apystatos krito į akis kaip koks svetimkūnis, nes šiandien atrodė tikras britas, nors tokia išvaizda britams paprastai nebūdinga. Be to, kadangi jis buvo palyginti jaunas ir dirbdamas mėgo kūrybinę netvarką, tai jo kontora turėjo studentiškos kamaraitės žavesio. Be jokios abejonės, iš pradžių jis nesiekė tokio įspūdžio, bet nuo to kontora tapo jaukesnė, tarsi brangaus dizainerio sumanymas būtų išnykęs. Lyg tarp griežtų baldų ir jo nesugebėjimo prisiderinti prie tokios tvarkos būtų atsivėrusi svajonių ir tikrovės praraja. Ir visa tai griežtai darbo atmosferai suteikė patrauklaus asmeninio atspalvio.

Kad čia nestinga pinigų, be kita ko, buvo aišku ir iš vyno, įpilto Lilai. Pažvelgusi į etiketę Patricija pamąstė, kad gal verta iš pagarbos išlenkti taurę, tačiau nusprendė atsisakyti. Vyno ji, po teisybei, nemėgo, tai būtų buvęs grynas išlaidavimas.

Patricija nustebo, kad buvo pakviesta ji, o ne motina. Netrukus sužinojo kodėl, nes Reiteris kalbėjo trumpai. Daugiausia dėl to, kad ir Valterio testamentas buvo trumpas. Viską paveldėjo Lila, ir dabar jau būtų buvę galima skirstytis.

– Tačiau ponas Bochkampas labai vertino jūsų pasiryžimą, – pasakė advokatas ir atidžiai pasižiūrėjo į Patriciją, – padėti šeimai tada, kai pasisiūlėte rūpintis motina. Kad ir ateityje neiškiltų jokių sunkumų jo žmonai, testamente jis nurodė laikytis tos pačios finansavimo tvarkos, tačiau tris šimtus markių, ligi šiol kas mėnesį išmokamus jūsų motinai, dabar mokėti jums. Ar jūsų motina ir toliau gaus kas mėnesį pervedinėjamą sumą, priklauso nuo jūsų... ponia Bochkamp.

Lila patempė lūpas. Ne dėl formalaus kreipinio, įprastinio girdint kitiems. Tikriausiai nedaug žmonių žinojo, kokie artimi sutuoktinių Bochkampų ir advokato ryšiai. Tačiau Lila nustebo, jog Valteris žinojo, kad uošvė niekur nepanaudojo jo duodamų pinigų. Ir niekuomet nebūtų pamaniusi, kad abu su vyru taip skirtingai žiūrėjo į Patriciją. Tiesa, iš pat pradžių Valteris sakė, kad, po teisybei, tie pinigai priklausą Patricijai, bet nė nebandė nuginčyti Lilos. Ir štai dabar jis viską sutvarkė, nė neatsižvelgdamas į Lilos nuomonę. Lila sukando dantis ir pasistengė nutaisyti abejingą veidą.

O Patricija pagalvojo, ar dabar dėl šios juokingos trijų šimtų markių sumos kas mėnesį Tomačekui ir Vilhelmiui ji atrodys iš tų, kurie turėjo nužudymo motyvą. Nežinojo, supykti ar susigraudinti. Jeigu Valteris iš tiesų būtų ketinęs padoriai atsilyginti jai už „didelę paslaugą“, kurią ji padarė šeimai, tai būtų galėjęs duoti daugiau. Papildomos menkos kišenpinigių sumos reikėjo ne tik atsisakyti, Patricija net pasijuto pažeminta. Bet Valteris greičiausiai manė, kad jis labai dosnus. Ką gi, Patricija prižiūrėjo ne jo motiną.

Užsigalvojusi Patricija net krūptelėjo, kai jai už nugaros atsidarė durys ir įėjo sekretorė, daili jauna moteris, apsirengusi švarkeliu ir kelnėmis, – drabužiais, tarytum dėvimais po laidotuvių.

Sekretorė sušnibždėjo, ir advokatas suraukė kaktą. Kažkas čia buvo negerai, vyko ne pagal nustatytą tvarką. Vos privertos durys dabar plačiai atsilapojo, ir tarp jų išdygo Marta. Išsigandusi sekretorė, bandydama ranka užtverti ekonomei kelią, pasileido prie jos, tačiau suskubo nubėgti tik pusę kelio. Ji tikriausiai suprato, kad nei jėga, nei sklidini pasipiktinimo žodžiai: „Atsiprašau, juk negalit štai šitaip..." tokios moters nesulaikys. Praplatinti Martos pečiai užėmė kone visą durų angą, ir nekilo nė abejonės, kad ji nepasitrauks atgal nė per žingsnį.

– Mes turbūt nė nepaminėtos testamente, argi ne? – paklausė generolė. – Ką gi. Tada turėsim apskųsti Valterio testamentą.

Jai už nugaros stovėjo duktė. Šiaip ji gal būtų atrodžiusi klaikiai sumišusi, tačiau kad nereikėtų gėdytis, ji turėjo pasiteisinimą: glėbyje laikė sūnelį, vadinamąjį Valterio anūką. Nešė jį atkišusi kaip teroristė įkaitą.

Patricija dažnai manydavo, kad motinos yra tikros teroristės.

Lila išgėrė kavos puodelį, paėmė keksą ir atsistojo.

– Prašom, – pasakė ji. – Jeigu jūs, Marta, taip manot... Tiktai aš nežinau kodėl.

Marta stovėjo priešais Lilą išsitiesusi – įspūdinga figūra su juodos ir sidabro spalvos blizgančiais drabužiais – siauromis kelnėmis ir stačiais pečiais.

– Mat čia yra nuosava Valterio duktė.

„Nuosava duktė" uoliai palinksėjo galvą.

Žvelgdama rimtomis akimis, Lila nusišypsojo.

– Mums dar nė neatėjo Užgavėnės, Marta, bet jums jau

baigėsi karnavalas. Būčiau ir toliau vaidinusi, nes, kaip jau sakiau, myliu vaikus, o pati neturiu... – Kai ji nutilo, kontoroje būtų buvę galima išgirsti, kaip praskrenda musė, tik kad čia nė vienos nebuvo. Užtat lauke sudzingsėjo lango stiklas ir kažkas sukliko. – Tačiau po viso to, kas nutiko mirus Valteriui ir... štai čia... – Žemai gatvėje kažkas suspiegė, kviesdamas policiją. Tačiau kukliai apstatytoje kontoroje panašus į anglą advokatas, panaši į laidotuvininkę sekretorė, Patricija, Marta, Vilma ir anūkas lyg pakerėti spoksojo į raudonai dažytas Lilos lūpas. – ...deja, esu priversta jus abi atleisti iš darbo. Būsit atleistos kaip dera, tačiau aš reikalauju, kad nuo šios akimirkos nebeperžengtumėt mano namų slenksčio. Jūs, Marta, ir jūs, Vilma. Kad nesuprastumėt klaidingai. Savaime aišku, atlyginimas bus skaičiuojamas iki įstatymu numatyto termino. Taigi gausit lyg kokias pelnytas atostogas. Daiktus, jeigu dar jų yra mano namuose, jums atsiųsiu. Sudie.

Lila nusigręžė ir išėjo iš kontoros. Nelaukė lifto, o nulipo laiptais žemyn, valgydama keksą.

Apačioje, prie durų, tuo tarpu neįtikėtinai greitai policininko su motociklu pavidalu buvo atskubėjęs įstatymas ir tvarka. Lila, nė kiek nelėtindama žingsnių, praėjo pro policininką per stiklo šukes.

– Lila! – Patricija atsargiai, kad nesusipjaustytų kojų, perlipo per šukes, ji turėjo pasistengti, jog pasivytų seserį. – Lila, taip negalima! – Išsigandusi apsidairė, nes pastebėjo, kad kažkas dar eina su jomis. Iš pradžių ji nusiramino, nes pamatė, kad tai Lilos asmens sargybinis Miūleris, bet paskui jai ėmė smarkiau plakti širdis. Patricija net pamiršo, ką norėjo pasakyti.

Tik sėdėdama automobilyje prisiminė. Vairavo Miūleris, ir Patricija su seserim sėdėjo gale.

– Lila, Marta tikrai gali ginčyti testamentą. Valterio duktė turi teisę gauti palikimą, bent jau jai priklausančią dalį!

Lila užsidegė cigaretę ir abejingai įsižiūrėjo pro langą.

— Patricija, kad aš neturiu vaikų, kaltė ne mano. Valteris buvo nevaisingas.

Patricija išsižiojo ir vėl susičiaupė tik po gerokos valandėlės. O dar po kiek laiko paklausė:

–Tai kodėl jis vaidino tą farsą su Marta?

Lila vyptelėjo.

– Viskas labai paprasta. Tada, kai Marta nėščia atėjo pas jį, Valteris patikėjo. Ir... tu juk žinai, kokie tie vyrai.

Iš kur Patricija galėjo žinoti. Tačiau šiuo atveju kai ką įsivaizdavo.

Lila plačiai nusižiovavo, lyg našlės gyvenime nebūtų nuobodesnių įvykių, kaip štai toks popietinis testamento skaitymas.

– Valteris daug metų nesutiko pasitikrinti, nors, be jokios abejonės, kaip ir aš, labai norėjo vaikų. Bet galų gale aš jį prispyriau. Norėjau žinoti, kas yra, ir buvau tikra, kad kalta ne aš. Taigi. O kai viskas paaiškėjo, aišku, kad jis nenorėjo, jog kas nors sužinotų tyrimų rezultatus.

Patricija kur kas labiau būtų mėgavusis šiomis naujienomis, jeigu nebūtų nuolat galvojusi, ar Miūleris klausosi. Jai buvo siaubingai nesmagu kalbėtis šia tema jam girdint. Tad pamėgino pridengti savo sumišimą įžūlumu:

– Nieko sau likimo smūgis – per vieną dieną netekti dukters, anūko, ekonomės ir valytojos. Lila, o kodėl tu jas išvarei? Ar tikrai to reikėjo? Po teisybei, juk Marta protinga moteris. Kodėl net nepabandei su ja pasikalbėti? Ar nebūtumėt galėjusios susitarti?

– Ak, žinai... – Lila ir toliau žvelgė pro langą. – Paskutiniu metu nekaip jaučiuosi su žmonėmis, kuriais visąlaik pasitikėjau... Jeigu tu dar nepastebėjai: man gana keistai suskaudo skrandį, lygiai taip pat keistai nusiritau nuo laiptų, na, o pats keisčiausias dalykas: ką tik grąžinto iš dirbtuvių

automobilio stabdžiai neveikė. Tad norom nenorom pagalvoji, ar neturi priešų, žinai... ir kur jie. – Patricija tylėjo. Iš rankinės Lila išsiėmė veidrodėlį, lūpų dažus ir nedrebančia ranka pasidažė lūpas. – Man dabar yra era prieš Valterio mirtį ir era po Valterio mirties. Einu pavalgyti. Kur išlipsi – prie autobuso stotelės ar ten, kur važiuoja tramvajus?

Patricijai regėjosi, kad kelionė tramvajum niekada nesibaigs. Ji sėdėjo prie lango ir stebeilijo tiesiai prieš save, kada ne kada krūpčiodama, nes staiga jai parūpdavo, kur atvažiavo. Ji nedažnai važiuodavo tramvajum, todėl nebuvo pripratusi. Dvokė šlapimu ir išmatom, nes už jos sėdėjo valkata, kuriam lauke buvo per šalta. Niekas nesibarė. Tačiau dauguma keleivių, iš pradžių atsisėdę už Patricijos, po valandėlės atsistodavo ir pasiieškodavo kitos vietos priekyje.

Valkata žvelgė pro langą, nusisukęs nuo žmonių vagone. Kartkartėmis jis įkišdavo ranką į plastmasinį maišelį ir išsiėmęs raudono vyno litrinį butelį patraukdavo gurkšnį. Lyg iš užsispyrimo. Patricija neabejojo, kad valkata mato, jog žmonės jo šalinasi. Ji niekaip neįsivaizdavo, kad galima tą matyti ir likti ramiam.

Patricija troško kaip nors jam padėti, tačiau nesugalvojo nieko geriau, tik nusukti akis. Galėjo duoti valkatai penkias markes, bet nedrįso. Paskutinįkart buvo davusi valkatai pinigų Paryžiuje. Tas vyras vijosi ją kokias keturias gatves ir net bandė pakišti ranką po sijonu, kol galų gale jį sulaikė policininkas.

Paryžius. Kiek praėjo laiko? Ji jau seniai nebeprisiminė Paryžiaus. Net nebeprisiminė, kad ir ji kitados buvo žmogus, išvažiuojąs per atostogas į kelionę, kaip ir kiti jauni žmonės.

Patricija pašoko ir išlipo iš tramvajaus. Pernelyg anksti, bet nesvarbu, ji turėjo išlipti.

Pradėjo lyti, bet Patricijai toks oras tiko, tada ji atrodydavo normaliau su gumuotu paltu. Šiaip ji retai kada jausdavosi ne savo vietoje, tačiau šiandien buvo taip. Ir Patricija žinojo kodėl nė nepagalvojusi. Paltas nė kiek nebuvo su tuo susijęs. Miūleris, tas valkata ir testamentas, dosniai palikti trys šimtai markių, kurias dabar gaus kas mėnesį – Patricijos galvoje sukosi nesuvokiamų minčių spiečius.

Tokiais momentais jai tegalėjo pagelbėti tik alkoholis, žinoma, tik pakankamas jo kiekis. Kol įniršio, kaltės, atgailos ir pasibjaurėjimo maišalienė dar neišmušė jos iš vėžių. O tai būtų buvusi didžiulė klaida. Jai nevalia nukrypti nuo vaidmens.

Patricija apsidairė. Pamatė kioską, tačiau neketino nusipirkti buteliò ir išmaukti kur nors už kampo, visada stebimai kieno nors akių. Diuseldorfe nėra ramių užuoglaudų. Tik ne jai.

Smuklių gausybė, tačiau į jas Patricija neis. Nors galėjo. Jeigu bent trupučiuką pasiseks, tai prie baro gal stovės moteris, su kuria persimes vienu kitu žodžiu. Ir niekas neatkreips į ją dėmesio. Diuseldorfe visiškai natūralu užeiti į smuklę.

Ir vis dėlto Patricija pasiryžo užsukti į kavinę. Ji šiek tiek tolėliau, bet tiek to. Kavinėje brangiau, tačiau kai neturi palydovo ir nenori kristi į akis, elgtis reikia kaip tik taip. Patricija užsisakė kavos ir dvigubą airiško viskio. Padavėjas nė nemirktelėjęs iškart atnešė viskio, o po valandėlės – karštos kavos. Patricija dar užsisakė viskio, nes pirmoji taurelė buvo beveik tuščia. Kad nereikėtų bukai spoksoti į vieną tašką, Patricija pasiėmė laikraštį, kurių gulėjo prie drabužinės, ir pradėjo ramiai maldyt savo sutrikusią sielą.

–Tu girta, sesut, – griežtai pareiškė Bodo.

Patricija sukikeno. Juodu susitiko Lohauzo kaimo gatvėje. Kai ėjo į motinos namą, Bodo apkabino seserį per liemenį, o ji stipriai jo laikėsi.

– Ką tu čia apskritai veiki, manau, turi mokytis, – bandė papriekaištauti Patricija, šiaip taip apversdama liežuvį. Tačiau net jai pačiai nepatiko, kad vos švebeldžiuojami skiemenys atrodė beprasmiški.

– Juk negaliu mokytis kasdien be pertraukos, – atsakė brolis. – Pritrūksiu vieno šulo. Tačiau panašu, kad tu jau pritrūkai. Kodėl man nepaskambinai. Būtume galėję nusikaušti dviese.

– Eikš ir padėk man išvirti vakarienę, – tarė Patricija. – Kažin ar susidorosiu viena. O paskui kiek prablaivėsiu. Tada gal abudu pasigersim. – Tai buvo ilga kalba, ir Patricija didžiavosi, kad išrėžė ją, lyg būtų vos trupučiuką išgėrusi. Ji žingsniavo nekreivuliuodama ir tiesi. O paskui jai toptelėjo, kad būtų kur kas maloniau atsiremti į brolį, tad vėl įsikibo jam į parankę. – Ar šįkart eisi per priekines duris, ar mudu išsiskirsim? – paklausė ji linksmai.

Bodo nusivaipė.

– Jei neklystu, tai greičiausiai turėsiu atrakinti duris. Duokšen raktą. Juk nerasi skylutės.

Ir jis neklydo.

Laimė, Patricijos motina liko sėdėti krėsle, įkišusi nosį į laikraštį, ir tik kažką subambėjo, gal sveikindamasi, o gal ir ne. Gal ji tik pasiteiravo, kada duktė teiksis paduoti vakarienę.

– Maždaug po pusvalandžio, – dėl visa ko šūktelėjo Patricija svetainės pusėn ir skubiai užtrenkė virtuvės duris, kai įėjo brolis. – O Viešpatie. Aš iš tiesų kaip dūmas. Gal dar yra šaldytuve pieno. Jis dažniausiai pagelbsti.

– O ką virsi vakarienei?– paklausė Bodo.

– Arbatos su sumuštiniais – po teisybei, mielai suvalgyčiau sriubos. Atidarysiu skardinę.

Kaip senais laikais abudu triūsė petys į petį. Buvo smagu kartu padengti stalą. Tiktai Bodo nesėdės kartu prie stalo kaip senais laikais.

– Apsitepk sumuštinį su dešra ir nusinešk į mano kambarį, – tarė Partricija. – Vėliau tau nunešiu lėkštę sriubos. O ko išgersi? Gal man pasižiūrėti ko nors rūsyje, ar užteks tiesiog tekilos butelio?

– Turi druskos ir citrinos? – paklausė Bodo.

Patricija šyptelėjo.

–Taip, lyg tyčia turiu ir citrinos. Paprastai esu tokia pat neišranki, kaip ir jūs, studentai, geriu tekilą gryną. Bet gerai, šiandien elgsimės kaip dera. Atsinešiu į viršų druskos ir citrinos.

Per tą laiką Patricija jau buvo išgėrusi kone litrą pieno ir sukramsnojusi du bananus, tai ją tikrai mažumėlę prablaivino. Bodo išsmuko iš virtuvės, kai Patricija pašaukė motiną, ir pamojo Patricijai nuo laiptų, rankoje laikydamas sumuštinį su dešra. Patricija jam pamerkė.

– Kaip ten buvo su testamentu? – paklausė Ema Barnsen, sunkiai atsidrėbdama ant kėdės ir nušluodama nuo stalo servetėlę.

– O, labai linksma, – atsakė Patricija. – Gaila, kad tavęs nebuvo, kilo tikra sumaištis. Vilma su Marta norėjo ginčyti testamentą, nes jame nebuvo paminėta Vilma, o Marta manė, kad Vilma yra Valterio duktė. Bet Lila paprieštaravo, kad tai netiesa, nes Valteris apskritai negalėjo turėti vaikų. Lila išvijo Martą. Ir Vilmą taip pat. – Ji storai apsitepė duoną margarinu, užsidėjo griežinėlį kumpio ir šaukštu pasisėmė karštos tirštos šparagų sriubos. Patricija mėgo šią sriubą, netgi iš skardinės. Po kiek laiko ji suvokė, kad staiga pasidarė labai tylu, ir pakėlė akis.

Ema Barnsen spoksojo į dukterį.

– Ak, – toptelėjo Patricijai, – tie trys šimtai markių, kuriuos tau pervesdavo Valteris, dabar juos gausiu aš kaip papildymą prie savo kišenpinigių. Ar tu gausi pinigų, nežinau, Valteris paliko spręsti Lilai, judvi turėsit susitarti. – Ji nusišypsojo motinai ir ėmė gardžiai valgyti, atsikąsdama duonos ir pasisemdama sriubos.

Patricija anaiptol nebuvo tokia girta, kad nežinotų, ką kalba. Ji žinojo.

Ema Barnsen sunkiai pasilenkė po stalu ir pakėlė nuo grindų servetėlę. Paskui paėmė šaukštą ir pradėjo valgyti.

Ji nebečepsėjo. Ir nepasakė nė žodžio.

– Kaip ten buvo su testamentu? – pasmalsavo Bodo. – Argi šiandien jo neskaitė ar kaip ten panašiai?

Patricija linktelėjo galvą. Ji nusiavė batus, parietusi kojas atsisėdo ant lovos ir prisiglaudė prie Bodo. Atnešė jam puodelį karštos sriubos ir duonos su sūriu ir kartkartėmis pati atsikąsdavo sumuštinio, o Bodo nešykštėdamas valgydino ją šparagų sriuba.

– Gaila, nematei. Marta manė, kad išmušė jos valanda. Vilma net atsitempė Deckę. Vadinamąjį anūką.

– Aha, – pasakė Bodo. – Atsiradusių įpėdinių pasirodymas, taip?

– Teisybė. Bet išėjo šnipštas. Lila nė nemirktelėjo. Išvarė Martą, išvarė Vilmą, ir taip reikalas buvo sutvarkytas.

– Lažinuosi, kad žinau kodėl, – tarė Bodo.

Patricija smalsiai pažvelgė į brolį. Jis nusišypsojo.

– Lila ir Valteris neturi vaikų. Ir neatsitiktinai. Lila tikrai būtų norėjusi vaiko. Ir galėjusi turėti. O jeigu ne, tai būtų buvę galima apvaisinti ją dirbtinai. Vitrofertilizacija.

– Vitrofertilizacija, – pakartojo Patricija. Kad išgirstų, jog pajėgia ištarti šį žodį po nežinia kiek taurių gero airiško viskio, išgerto kavinėje.

– Teisingai, – palankiai pagyrė Bodo kaip mokytojas, besididžiuojąs gabia mokine. Nors buvo toks jaunas, šis vaidmuo jam puikiai tiko. – Tačiau toks būdas neįmanomas tada, jeigu vyras negali. Arba sperma gyva, arba ne.

– Jeigu jau taip sakai. – Pakreipusi galvą Patricija žiūrėjo į brolį, anaiptol ne kaip sesuo. Paskui susitvardė ir giliai

atsiduso. Gal kol kas lukteléti ir tik paskui gurkšteléti tekilos. Ko gero, dar neišgaravęs viskis. – Vitrofertilizacija, – dėl visa ko pabandė ištarti, ir jai puikiai pavyko. Tačiau neseseriški jausmai neišsisklaidė.

– Ką gi, nedaug kas pasikeis po jo mirties, – tarė Bodo. – Nėra didžiųjų staigmenų, tiesa?

Patricija atsiduso.

– Taip. Viskas teka sena vaga. Nė nežinau, kodėl laukiau ko kito.

Bodo atidžiai nužvelgė seserį.

– Laukei?

– Tikriausiai. Antraip juk nebūčiau taip nusivylusi, argi ne? Ak, aš nežinau. Nežinau, Bodo. – Patricija padėjo galvą jam ant peties. – Malonėk paduoti man tekilos butelį.

Bodo padavė butelį:

– O druskos ir citrinos?

– Negaišink manęs su tais niekais. – Patricija atsuko dangtelį, prisidėjo butelį prie lūpų ir gerokai patraukė.

– Ką tu šiandien iš tikrųjų stengiesi prigirdyti? – nusijuokė Bodo.

– Motiną, – abejingai atsakė Patricija.

Bodo susiraukė:

– Duokšen butelį. Aš tau padėsiu.

– Aš įsiutusi ant jos, – prisipažino Patricija. – Nors vargšelė man nėra nieko padariusi. – Ji nusijuokė: – O gal kaip tik dėl to. Juk žinai, kokia ji.

– Taip, – atsakė Bodo, – žinau. – Jis prisidėjo butelį prie lūpų, ir, kol gėrė, liesam jo kakle slankiojo Adomo obuolys.

Patricija atėmė iš brolio butelį.

– Ji kiūto savo krėsle kaip kokia antimedžiaga. Aš netikiu, kad apskritai egzistuoja antimedžiaga, bet kai matau savo motiną...

– Esu tau ne sykį sakęs, – sumurmėjo Bodo, plaštakos viršum šluostydamasis lūpas. – Galima logiškai įrodyti, kad

antimedžiaga egzistuoja. Ar nutiko kas nors ypatinga, kad šiandien ant jos įniršai?

– Aš įniršau ne *šiandien*, – atkirto Patricija. – Aš įniršusi. Ak, po velnių, kodėl aš čia būnu? – Ji vėl prisidėjo butelį ir ėmė gerti.

– Visada apie tai mąsčiau, – tarė Bodo.

Patricija įsižiūrėjo į strazdanotas jo rankas ir plonus rudus plaukelius ant pirštų sąnarių.

– Man niekada nebuvo gerai, niekada nesisekė, – prisiminė Patricija. – Dievas žino, ko tik nesigriebiau, kad iš čia ištrūkčiau. Bet vis kas nors nutikdavo, mano sumanymai apvirsdavo aukštyn kojom. Galop mirė tėvas. Na, aš... – Patricija gerokai trūktelėjo iš butelio, o paskui kalbėjo toliau: – Aš nuoširdžiai stengiausi, Bodo. Gydžiausi. Bandžiau išsikapstyti pati. Bet vis tiek apsigyvenau čia. Aš nenorėjau. Niekada nenorėjau. Ir vis dėlto... staiga atsiradau čia. – Ji palingavo galvą: – Beprasmiška. Beprasmiška kaip viskas. Apskritai niekur nėra jokios prasmės. Jeigu jau ištarei „a“, tai nusispjaut, ar paskui ištarsi „b“, ar „agurkų salotos“... Vienas plius vienas lygu du, tačiau nė vieno niekur nenuveda. Nusprendi ir susitaikai su sprendimu? Šnipštas. Jeigu nori kur nors pataikyti, tai juk reikia sviesti akmenį.

Bodo nusijuokė ir atėmė iš jos butelį.

– Išgersiu už tavo žodžius. – Jis stipriai patraukė, paskui apkabino seserį ir grąžino jai butelį. Patricija prisiglaudė prie jo peties, tačiau negalėjo ištverti nuo jo kūno sklindančios šilumos.

– Bodo, – pratarė lėtai. – Esu girtesnė, nei maniau. Įspėju tave, kad pasisaugotum. – Pati nelabai suprato, ką kalba, tačiau griežtai uždraudė sau galvoti.

– Aš juk visuomet tave saugau, sesut, – atsakė Bodo ir apsikabino ją dar ir kita ranka.

12

Patriciją pažadino Meilučio inkštimas. Ji pašoko ir iškart suprato, jog kažkas negerai. Pro langą plūdo pernelyg ryški šviesa. Galva buvo pernelyg sunki, liežuvis sustiręs burnoje, o kambaryje, be kita ko, dvokė cigaretėmis – be kita ko.

Mopsas tupėjo šalia naktinės spintelės ir priekaištingai žvelgė išverstomis akutėmis. Jo snukelis atrodė visas surukęs, nepatenkintas ir sklidinas kančios. Patriciją užliejo kaltės banga. Ji pramiegojo. Ji gėrė, rūkė, prikrėtė dar nežinia ko ir užsimiegojo. O taip niekada nebuvo nutikę.

Patricija šoko iš lovos ir iškart to skaudžiai pasigailėjo. Nežinojo, kad gali taip klaikiai skaudėti galvą. Buvo kur kas blogau negu pykinimas. Užkliuvusi už tekilos butelio, neaišku kodėl visiškai tuščio, išsigandusi ji nusverdinėjo į vonią.

Veidrodis tėškė jai tiesiai į veidą klaikią žinią. Patricija nusisuko, atsiklaupė, abiem rankom narsiai apsikabino tualeto kriauklę ir atliko tai, kas būtina. Tada pasijuto geriau. Ir nusprendė palįsti po dušu – juk vis tiek jau pavėlavo. Padėties nepagerins, jei pasirodys darbe nesipraususi, dvokdama alkoholiu, apsirengusi marškinėliais, kuriuos kažkas apliejo šparagų sriuba.

– Nebesitvardai, Patricija, – pabarė save balsu, stovėdama po dušu. Ji pasvarstė, ką daryti toliau. Nebevalia gerti.

Kokteilių maišiklį reikia nukišti į spintą, tuščio tekilos butelio nepakeisti į pilną. Antraip jos lauks vizitas pas psichiatrą. Arba Anoniminių alkoholikų draugija.

Ji nusiplovė visą smarvę, dar sykį išsimuilino, mėgindama vandeniu nuskalauti ir visa kita. Paskui nusišluostė ir įsitikino, kad jaučiasi geriau. Nebebuvo girta ir žinojo, kad daugiau taip greitai nepasigers. Tas kelias ne jai. Žinojo, kad tas kelias ne jos. Pasielgė pernelyg lengvabūdiškai, tačiau vieno tokio ryto gana išvaikyti bet kokiam lengvabūdiškumui.

Patricija vėl priėjo prie veidrodžio. „Nė lašelio alkoholio, – pasakė. – Ištisus pusę metų“. Pažvelgė sau į akis ir išskaitė šiek tiek jaudinančią žinią: gal ir po pusmečio ji nebenorės nė lašo alkoholio. Nuo vakar ji pradėjo keistis.

Tiktai nežinia, kokios tai bus permainos.

Patricija apsirengė. Džinsai, pilkas megztukas. Šiandien po pietų ji eis į miestą nusipirkti juodo megztuko. Arba balto. Arba raudono. Taip, gal raudono. Norėjo raudono megztuko.

Paėmusi šunį į glėbį Patricija nulipo laiptais žemyn išsivirti arbatos ir pasižiūrėti, ar dar gyva jos motina.

Tikriausiai gyva. Ant virtuvės stalo gulėjo raštelis. „Aš pas Aną Volšmic“, – pakraigaliota jame raidėmis, kokios paprastai rašomos kryžiažodžiuose. Ema Barnsen niekaip nepajėgė pati išsivirti pusryčiams arbatos.

Meilutis, pilkas ir raukšlėtas, vėl graudžiai suinkštė. Atrodė be galo apgailėtinai. Patricija pradarė laukujes duris, ir šunelis skubiai šmurkštelėjo į kiemą.

– O Viešpatie, uždarykit pagaliau tą langą, – įsiuto komisaras. Jis ką tik grįžo po itin nemalonaus pokalbio su viršininku, kuris prikišo Tomačekui kur kas nemalonesnį viešą vieno Tomačeko valdinio elgesį. Tomačekui klaikiai subjuro nuotaika. Kad Vilhelmis įsileido žvarbaus vasario oro vien todėl, jog komisaras prieš pusvalandį surūkė cigariuką, To-

mačekui nepatiko. Jam skubiai reikėjo žmogaus, ant kurio būtų galėjęs išlieti pyktį.

Tačiau Vilhelmis tik vėl uždarė langą ir iš po tankių ilgų blakstienų pasižiūrėjo į savo viršininką paklusnaus takso žvilgsniu. Buvo išviręs kavos ir šalia Tomačeko puodelio dar padėjęs lėkštutę, kaupiną šokoladinių keksiukų. Komisaras kostelėjo ir pamiršo, ką daugiau ketino pasakyti. Jis prisiminė Franko Vilhelmio pirmtakę, kuri jam tik įpildavo apelsinų sulčių, nes nuo kavos tariamai padidėjąs cholesterolio kiekis. Ji aiškino Tomačekui, kokie baisūs to kavos gėrimo padariniai, bet, ačiū Dievui, tuo tarpu komisaras viską jau pamiršo. Jis prisiminė ir žmoną, kuri tikriausiai sėdi namie, o gal iš nuobodulio vėl perdažo virtuvę ar vonios kambarį ir kuri net sekmadieniais neduoda jam nė sausainėlio su popietine kava. Kai paklausdavo, kodėl ne, išgirsdavo vis tą patį atsakymą: „Bet, Magnusai, – tavo širdis!“ Tomačekas niekaip nesuvokė, kas čia bendra. Gal tą suvokti gebėjo tik moterys.

Laimė, Vilhelmis ne moteris. Tomačekas pasiuntė trumputę padėkos maldą kadrų skyriui, Dievui ir policijos prezidentui ir atsisėdo prie rašomojo stalo. Kažkas pasibeldė, jam dar patogiai neįsitaisius. Vilhelmis paklausė komisaro žvilgsniu, ir Tomačekas linktelėjo galvą. Taigi Vilhelmis šūktelėjo:

– Prašom!

Durys atsivėrė labai atsargiai, taigi iškart paaiškėjo, kad ateina ne bendradarbis, o klientas. Komisaras, puikiai atsimenąs žmones, nė nepamatęs vyriškio tarpdury, žinojo, kas apsilankė.

– Aha, ponas Heincas Merksas, – tarė jis linksmai. – Laba dienelė.

Statybos firmos, subankrutavusios dėl Valterio Bochkampo grobuoniškumo, savininko brolis. Įdomu. Tomačekas plačiai nusišypsojo ir mostelėjo Vilhelmiui:

– Pasižiūrėkim, ar nerastume trečio puodelio kavos?

– O taip, būtų puiku, pone komisare, – nuoširdžiai apsidžiaugė vyriškis. – Šįryt nė lašelyčio burnoj neturėjau. Pasakysiu jums, pas mus tokia velniava užvirė – na taip. Bet aš ne dėl to atėjau.

Vilhelmis kaipmat pašoko, įpylė kavos ir iš didelio maišelio pridėjo lėkštelę sausainių, kaip su palankumu pamatė komisaras. Tad Merksas gaus atskirą porciją, kad komisarui nieko nereikėtų duoti. Komisaras beveik susigėdo dėl tokio Vilhelmio rūpinimosi.

– Taip, ką gi... – Merksas paėmė puodelį. Ponai susilinkčiojo galvomis ir pradėjo gerti kavą. Paskui stojo tyla. Abu policininkai laukė. Heincas Merksas sukramtė kąsnį kekso, vėl gurkštelėjo kavos, nudūręs akis į žemę. Jeigu jo rankos nebūtų drebėjusios, būtų buvę galima pamanyti, kad čia jis užsukęs tik atsigerti kavos. – Taip, ką gi... – vėl pakartojo jis, o paskui regimai susitvardė. Pakėlė galvą ir pažvelgė komisarui tiesiai į akis. – Ką gi dėl tų laiškų – tai aš.

Tomačekas linktelėjo galvą, lyg tai jam būtų buvę iš pat pradžių aišku – nors buvo anaiptol ne taip.

– Jūs siuntinėjot Valteriui Bochkampui grasinamus laiškus. Ar brolis jums liepė?

Heincas Merksas energingai papurtė galvą:

– Nee. Brolis čia niekuo nedėtas. – Jis kostelėjo. – Labai jau jis minkštas. Pernelyg minkštas. Nė nebūtų galėjęs... – Jis užsikirto. Tomačekas numanė, kad jis staiga prisiminė, kas nutiko Valteriui Bochkampui. Ir neklydo. – Tačiau aš nenorėjau, kad Valteriui kas nors nutiktų, – skubiai pridūrė Heincas Merksas. – Matot, grasinau jam tik norėdamas pagąsdinti. Pamaniau, gal padės, o jeigu ne – na, tai ir nepakenks.

– Tačiau nepadėjo, – spėjo Tomačekas.

– Nee, – sutiko Heincas Merksas. – Tačiau dar ilgai juos siuntinėjau. Žinot, kad jį apimtų baimė. Iš keršto. Aš taip siu-

tau... – Staiga jis užsidengė akis rankomis. – Žinot, firmą sukūrė mano senelis. O dabar nieko nebėr. – Valandėlę jis tylėjo, tačiau paskui atsidengė akis ir pasižiūrėjo. – Būtų galima pamanyti, kas man darbo, juk firma priklauso broliui. Juk ją paveldėjo Karlas, anksčiau aš mokiausi ko kito. Tačiau paskui aš netekau darbo, o mano amžiaus... Taigi Karlas mane priėmė. Ir aš turėjau šiokio tokio supratimo apie verslą, juk šalia jo užaugau. Netrunki vėl įgusti. Taip. O dabar nieko nebėr. Paprasčiausiai nebėr. Dabar mes abu bedarbiai.

Staiga stojusią tylą sutrikdė tik kažkieno bėgimas koridorium. Gretimam kambary sučirškė telefonas, ir seno laikrodžio virš Tomačeko kabineto durų minutinė rodyklė, tyliai klaktelėjusi, pasistūmėjo pirmyn. Vilhelmiui nepatikdavo, kad rodyklė vis sustodavo per kelis milimetrus nuo brūkšnio.

– Patikėkit manim, pone komisare, – tarė Heincas Merksas. – Mudu su broliu, mes tikrai ne žmogžudžiai. Bochkampas buvo paršas. Jam rūpėjo tik pinigai ir jų galia. Bet aš nelinkėjau jam mirties. Brolis irgi. O Karlas niekaip neįstengtų to padaryt.

Jis suėmė puodelį abiem rankom. Jos nebe taip drebėjo, taigi Merksas kur kas lengviau pakėlė puodelį prie lūpų ir atsigėrė. O tada net nusišypsojo:

– Dabar man jau geriau. Žinot, turėjau kam nors išsipasakoti. Be to, jūs vis tiek būtumėt išsiaiškinę.

Tomačeką sujaudino toks patiklumas. Laboratoriniai šių laiškų tyrimai nieko nedavė. Jie dar būtų ištisus metus kamavęsi, kad nustatytų juos siuntinėjusį asmenį.

Tačiau komisaras iš pat pradžių nemanė, kad tie laiškai tokie svarbūs. Nė pats nežinojo kodėl. Tomačekas nusišypsojo ir pasiėmė keksiuką. Nuojauta. Pagaliau jis tapo komisaru ne dėl to, kad skaitydavo laboratorinių tyrimų rezultatus.

– Ar juo patikėsim? – paklausė Tomačekas.

– Kad rašė Valteriui Bochkampui grasinamus laiškus? – paklausė Vilhelmis. – Ar kad nenužudė?

Heincas Merksas išėjo, išgėręs du puodelius kavos ir palengvėjusia širdžia. Tomačekas suvalgė keksiukus, ir Vilhelmis vėl pridėjo jam lėkštelę.

– Kad nenužudė, – atsakė komisaras. – Visai nesvarbu, ar jis, ar pats Karlas Merksas rašė tuos laiškus. Kur kas svarbiau, ar tie laiškai susiję su žmogžudyste. Jeigu taip, tai Valteris Bochkampas nužudytas iš keršto. O ar jo mirtis panaši į tokią? – Komisaras čiupo vaflinį vamzdelį su įdaru ir net nemėgino atsikąsti. Gardumynas tik būtų sutrupėjęs. Tad visą susikišo į burną ir ėmė skonėdamasis kramtyti.

– Ne, – sutiko Vilhelmis. – Nors gal ir neatsisakyčiau keršto motyvo. Su grasinamais laiškais ar be jų – *vienintelis* galimas įtariamasis yra sužlugdytas verslo varžovas. Juk gali būti, kad kokiam nors asmeniui nepatiko Bochkampo pasipelnymo būdas griauti senus pastatus ir vietoj jų statyti naujus. Tačiau nė viena iš šių teorijų nesiderina su nunuodijimu.

– Taigi, – pasakė Tomačekas. – Kaip tik todėl man iš pat pradžių ir nepatiko tie prakeikti laiškai. Kas čia per kerštas, jei nužudytasis net nesužino, kam turi būti dėkingas už priešlaikinį atsisveikinimą su gyvenimu.

– O gal jis sužinojo, – atsiduso Vilhelmis. – Tiktai mes nežinom.

Abudu sėdėjo tylomis, kiekvienas mintydamas savas mintis. O paskui Tomačekas tarė:

– Manau, turėtume dar kartą aplankyti našlę Bochkamp.

Vilhelmis užsirijo kava, suprunkštė ir ėmė kvatotis. Tomačekas pakreipė galvą ir susižavėjęs išsiviepė. Vilhelmis buvo rimtuolis, net šypsodavosi retai. Komisaras nebuvo girdėjęs savo „šešėlio“ juokiantis ir susigėdęs pamanė, kad veikiau būtų tikėjęsis kikenimo.

– Našlė Bochkamp, – pakartojo Vilhelmis. – Lyg iš Vilhelmo Bušo karikatūrų.

– Visiškai nenorėjau pašmaikštauti, – atsakė Tomačekas. – kaip būtų nenorėjusi ir našlė. Beje, jeigu rimtai – turėtume užsukti pas minėtąją našlę mandagumo vizito ir pranešti jai gerą žinią.

– Gerą žinią? – pakartojo Vilhelmis.

– Kad mums pavyko, – pareiškė Tomačekas ir atstatė krūtinę, bet nepasiekė jokio pastebimo efekto, nes pilvas gerokai pranoko pečių ir krūtinės raumenų apimtį. Komisaras atsisakė šios pozos, atsikvėpė ir tik tada prašneko: – ...pavyko pateisinti žmonių pasitikėjimą ir nenuilstamu, alinamu ir pasiaukojamu tiriamuoju darbu nustatyti grasinamų laiškų, siuntinėjamų jos vyrui dar tebesant gyvam, autorių. – Jis įsidėjo į burną paskutinį šokoladinį keksiuką ir atsistojo: – Įdomu, ką ji pagiedos.

Lila atsargiai nusišluostė nosinaite ašaras, kaip ir daugelis moterų, be reikalo išplėsdama akis ir išviepdama lūpas. Nuo šito jos veidas itin pabjaurėdavo. Kad ir kokia atsargi buvo Lila, nuo blakstienų tušo ant baltutėlaitės medžiagos liko juodų ruožų. Tomačekas spoksojo į ją lyg apžavėtas. Negalėjo atsistebėti, kiek daug negražumo gali turėti tokia daili moteris kaip Valterio Bochkampo našlė.

– Jūs manot, kad nužudė ne jis? – pagaliau paklausė Lila. Ji įsidėjo nosinaitę ir kone tuščiam pakelyje pagraibė cigaretės. Valandėlę sėdėjo, tarytum lūkuriuodama, kad kas nors pridegtų. Tačiau Vilhelmis nerūkė ir net priešingu atveju nebūtų pasirinkęs šio momento, kad patrauktų dėmesį. Komisaras, kai kada pasigardžiuodavęs cigaru, tyčia nevaidino galantiško kavalieriaus ir neišsiėmė degtukų.

Lila Bochkamp atsistojo ir ėmė raustis sekretere žiebtuvėlio. Nerado. „Prakeikimas“, – staiga nusikeikė nebesi-

valdydama ir treptelėjo koja. Vešli kaštoninių plaukų sruoga užkrito jai ant akių, ir Lila nekantriai nusibraukė ją nuo veido ranka.

Nebėra kaukių, pamanė Tomačekas. Bet tik tiek ir atsitiko. Lila paprasčiausiai vėl atsisėdo.

– Gal čia jūsų žiebtuvėlis? – paklausė Vilhelmis ir pirštu bedė į sofą. – Po pagalvėliu.

– Ačiū. – Ji griebė žiebtuvėlį, užsidegė cigaretę ir padėjo į peleninę, kur ji lyg pamiršta rūko toliau, o Lila sėdėjo pasilenkusi į priekį ir nervingai grąžydama rankas.

– O jūs manot, kad vyrą nužudė jis? – paklausė Tomačekas.

– Liaukitės kartoję mano klausimus! – Lila pasirėmė rankomis į stalą, pasidavė pirmyn ir piktai sužaibavo akimis. – Kalbat kaip koks prakeiktas psichiatras. Tie irgi turi nepakenčiamą įprotį grąžinti žmogui jo paties klausimus. Paklausiau, ar jūs manot, kad mano vyrą nužudė Heincas Merksas, ir noriu, velniai griebtų, išgirsti atsakymą! Gal jūs nesugebat rasti žudiko, bet kad nesugebėtumėt atsakyti į paprasčiausią klausimą, aš netikiu!

– Atėjau čia ne atsakinėti į jūsų klausimus, ponia Bochkamp, – ramiai atkirto Tomačekas. – Ar turit pagrindo įtarti, jog Heincas Merksas nužudė jūsų vyrą?

– Jeigu noriu išgirsti atsakymą, tikriausiai turiu kreiptis į jūsų viršininką, – sušvokštė Lila.

– Jūsų valia pabandyti, – tarė komisaras. – Tačiau tai nesuteikia jums galimybės neteisingai atsakinėti į mano klausimus.

Lila pasiėmė iš peleninės cigaretę, atsilošė ant pagalvėlių ir susikryžiavo kojas.

– Apie Heincą Merksą aš tikriausiai žinau ne daugiau už jus. Jo brolis sugebėjo sužlugdyti firmą ir, kiek girdėjau, visą kaltę dabar suverčia mano vyrui. Gryna nesąmo-

nė. Paprasčiausiai Karlas Merksas nebuvo pakankamai apsukrus. O Heinco Merkso beveik nepažįstu. Gal jo apskritai nepažinočiau, jeigu mano vyras ir abu broliai Merksai nebūtų karnavalo rengėjų draugijos nariai... nebūtų buvę. Tai ir viskas.

– Argi jums ne keista, kad tai jis siuntinėjo grasinamus laiškus?

– Man tai atrodo visiškas absurdas! – atsakė Lila ir apsipylė ašaromis.

– Absurdas, – pakartojo Tomačekas, kai jie sėdo į automobilį. – Našlė Bochkamp teisi. Tikrai absurdas. Merksas nežudė jos vyro.

– Ir vis dėlto turėtume pasikalbėti su jo broliu, – pasiūlė Vilhelmis. – Vieni.

Komisaras linktelėjo galvą.

– Nesvarbu, ko iš to pokalbio tikitės. Pasikalbėkim, juo labiau kad dabar nieko geresnio neateina į galvą. Man reikia pertraukos pamąstyti.

Tokią pertrauką komisaras ir gavo. Pokalbis su Karlu Merksu nedavė nieko daugiau, tik gerą cigarą ir informaciją, kad Heincas Merksas jau buvo viską išsipasakojęs broliui.

– Nepasakyčiau, kad labai gailiuosi, – prisipažino Karlas Merksas. – Po teisybei, turėčiau, juk ir jums prisidėjo darbo, suklaidino bylos tyrimą ir panašiai... Tačiau nesigailiu. Tiktai gaila, kad Valteris Bochkampas nebegyvas. Šito nė vienas nenorėjome. Ir labai gaila jo žmonos. Tiesa, ji man nepatinka, labai jau kandaus liežuvėlio, žinot... tačiau Lila neįmanoma nesižavėti. Nėra jokios abejonės, kad ji ir viena susitvarkys su firma. Retų gabumų moteris. Na, o tie laiškai, kuriuos rašė Heincas... – Jis užgniaužė vypsnį. – Turėjau pastebėti. Iš tikrųjų tai ir pastebėjau, bet nieko neda-

riau. – Jis susirūpinęs suraukė kaktą. – Bet juk jūs nemanot, kad mano brolis...

– Ne. – Tomačekas smagiai papsėjo cigarą. – Nebent žinotumėt apie brolį tai, ko aš dar nežinau.

– Mielai jums papasakočiau daugiau, – pasakė Karlas Merksas. – Tačiau didžiausia man žinoma jo blogybė yra ta, kad jis karšė man kailį, kai buvome maži. Ir tik dėl to, kad vogiau jo saldainius.

Tomačekas nusijuokė ir nusprendė išeiti nė nesurūkęs cigaro. Tegu Vilhelmis pasėdi prirūkytam automobily, nenusigaluos. Mat komisaras nebuvo nusiteikęs klausytis istorijų apie brolių Merksų vaikystę. Anaiptol ne tokių įdomių kaip seserų Barnsen.

13

– Labas rytas! – skambiai pasisveikino puikiai nusiteikęs komisaras. Jis energingai pakabino savo sunkų žieminį paltą ant kabyklės, kurią prieš daugelį metų rado kažkur erdviuose policijos prezidiumo rūsiuose ir pasisavino.

– Jūs tebesat su kaklaraiščiu! – nepatikliai nusistebėjo Vilhelmis.

Tomačekas šyptelėjo ir linksmai nužvelgė graudžiai atsikišusį jaunojo vyriškio Adomo obuolį, kaip visuomet, be kaklaraiščio. Tikriausiai nėra ko tikėtis, kad atvykėlis iš Eseno bent kartą per metus pasiriš kaklaraištį tik tam, kad šaunios diuseldorfietės džiūgaudamos jį nukirptų.

– Ir taip, ir ne. Tai jau antras. – Įkišęs ranką į palto kišenę jis ištraukė saują kaklaraiščių. – Visada išvalau spintą per karnavalo pabaigą.

– Tiek jų turit, kad kasmet galit paaukoti keletą? – suglumęs paklausė Vilhelmis.

Tomačekas liūdnai palingavo galvą.

– Aš turiu šeimą, Vilhelmi... ir mano žmona turi... ir visi visi dovanoja kaklaraiščius. Jūs nežinot, kaip būna, argi ne? Tikiuosi, kad ir toliau nežinosit.

– Ir aš tikiuosi, – rimtai pareiškė Vilhelmis.

Pabeldė į duris. Abu susižvalgė, komisaras su pašaipa, o

Vilhelmis – su baime akyse. Koridoriuje pasigirdo šnibždesys ir kikenimas, o paskui durys trupučiuką prasivėrė. Du išmoningai išdažyti moterų veidai įlindo pro duris, akys atsargiai apžiūrėjo kabinetą. Įsitikinusios, kad kabinete nėra nieko daugiau, tik teisėti įnamiai, damos spigiai kvatodamos įvirto vidun. Regis, Vilhelmis buvo pasirengęs šokti pro langą.

Iškėlusios žirkles abi apibėgo aplink rašomąjį stalą, viena iš kairės, kita – iš dešinės, ir pripuolė prie komisaro, kuris išskėtė rankas ir su regimu malonumu nusilenkė likimui. Vienos moters šukuosena buvo papurusi, tikras rūpestingai laku supurkštas meno kūrinys, ant kurio pūpsojo didžiulis žalias šleifas su juodais taškais. Visas tas darinys toks aukštas, kad iš pradžių galėjai pamanyti, kad toji dama tik apsisiautusi šleifu. Mat nebuvo net verta minėti kitų drabužėlių, be nailoninių kojinių, jų buvo tiek mažai, jog vargu ar galėjai palaikyti karnavalo kostiumu. Na, tai buvo dar vienas šleifas, įtaisytas ant užpakalio.

Žviegdamos iš džiaugsmo moterys prišoko prie komisaro ir iškastravo jo kaklaraištį. Paskui nusivylusios apžiūrėjo pliką Vilhelmio, baimingai kiūtančio prie savo rašomojo stalo, kaklą. Tada klykaudamos išlėkė iš kabineto, ir netrukus gretimam kambary pasigirdo staugimas.

– Atsipalaiduokit, – pasakė Tomačekas. – Blogiausia jau praėjo.

Vilhelmis atsisegė apykaklės sagą, kurią paskubėjo užsisegti užgriuvus damoms, lyg prasegta apykaklė per karnavalą būtų kėlusi pavojų gyvybei.

– Ar atspėjot, ką vaizdavo žalias taškuotas kostiumas?

– Pusnuogę moterį vasario mėnesį, – pasakė komisaras. Išsiėmęs iš vidinės švarko kišenės pakelį cigariukų įdėjo į stalčių. – Būtų galima jį pavadinti ir „Vien iš būtinybės“. Daugiau tikrai niekaip.

– Na taip, – pratarė Vilhelmis. Jis suraukė kaktą, kaip visada, kai matydavo komisarą, besikrapštantį su cigarais. – Nesakykit šitaip. Juk to šleifo plaukuose nebūtinai reikėjo.

– Būtinai. – Tomačekas pasilenkęs persiskaitė pastabas kalendoriuje. – Matau, jaunuoli, kad daug ko nežinote apie karnavalą. Žinoma, šleifas plaukuose buvo būtinas nukreipti dėmesiui nuo to fakto, kad ši dama apskritai vaikšto nuogutėlė.

– Šit kaip, – sukrėstas nusistebėjo Vilhelmis.

– Tai Liliental, – pareiškė komisaras, tarp popiergalių ant rašomojo stalo ieškodamas svarbių žinių. – Miela mergina ir puiki darbuotoja. Tikiuosi, nesusilauks nemalonumų dėl kostiumo. Kai anksčiau ją sutikau, dar mūvėjo kelnes. Tiesa, pernelyg siauras, kad būtų buvę galima laikyti drabužiu, bet, šiaip ar taip, matei, kad jai netrūksta geros valios.

– Pažįstu ją, – pasakė Vilhelmis. Susinėręs rankas jis sėdėjo prie rašomojo stalo, visą laiką tokio švaraus, lyg nebūtų turėjęs ko veikti. Tik aplankas priešais gulėjo kiek skersas, kaip tuščios pastangos pakenkti tvarkai. Lyg jaunasis vyriškis būtų rūpestingai jį padėjęs, bandydamas pavaizduoti, kad nedykinėja. – Sunku ją sumaišyti su kitomis. Nors Diuseldorfo oro sąlygos nelabai palankios, ji dažniausiai palyginti lengvai apsirengusi.

– Karnavalas iš kiekvieno pareikalauja aukos, – šyptelėjo Tomačekas.

– Na, tokia ji ne tik per karnavalą. Stebiuosi, kaip ji žiemą nenušąla tam tikrų anatomijos sričių. Ne dėl to, kad čia nepakankamai apšildomos patalpos, nors taaaip gerai apšildomos jos nėra. Ar ją šildo kolegos?

Tomačekas santūriai šyptelėjo.

– Ne. Tos, kurias šildo kolegos, visiškai kitokios. Niekuomet neatspėtumėt. Dabar pasvarstykim, kaip geriausiai

praleisim priešpietį. Po pietų nieko nebebus, žinot, visi švęs. Pamaniau, gal dar sykį nueikim į tą taupomojo banko filialą.

– Man būtų įdomu, kas šiandien darosi Bochkampo firmoje, – pasakė Vilhelmis. – Ar ten irgi švenčia karnavalą?

Prie taupomojo banko kasos langelio su abiem policininkais, pasiteiravusiais viršininko, pasisveikino ne moteris. Netikėdamas savo akimis Vilhelmis spoksojo į pasišiaušusį peruką, ant kurio buvo užmaukšlinta pasibaisėtinai marga skarelė, nuraudonintus žandus, dažytas akis, lūpas ir gėlėtą chalatą. Matyt, tai buvo valytojos kostiumas. Jį dar papildė kibiras ir šepetys, pastatyti šalia langelio.

Tas jaunuolis maloniai nusišypsojo.

– Sena tradicija, – paaiškino jis. – Vienas iš mūsiškių turi persirengti valytoja. Tą lemia burtai. Šįmet aš ištraukiau tą sušiktą lapelį, prašau atleisti už šiurkštumą. – Bet, regis, jis jautėsi visai neblogai. – Gal pageidautumėt gurkšnelio šampano? – pamostagavo jis buteliu.

– Ačiū, ne, – atsisakė Tomačekas. – Manyčiau, jog lengvai išsisukot.

– Niekaip neišdrįsau ateiti į darbą su tinklinėmis kojinėmis ir kojaraiščiais, – nusivaipė jaunuolis. – Nors kolegos tikrai būtų labiau džiaugęsi.

– Jūs nė nenutuokiat, kokia kančia kiaurą dieną prastovėti su aukštakulniais bateliais. – Tomačekas iš draugiškumo užsigulė ant stalo. – Reikia priprasti, antraip nieko nebus.

Jaunuolis apstulbęs sumirkčiojo. Dabar jis šypsojosi kiek dirbtinai.

Komisaras nusikvatojo.

– Tai sakot, kad dabar pas viršininką nepateksim?

– Tikrai žinau, kad ką tik prasidėjo posėdis, o per valandą jis nesibaigs. Aišku, aš pats...

– Ne, – nutraukė jį Tomačekas, – tiek to. Ateisim rytoj. Mums neskubu. – Jis linktelėjo Vilhelmiui. – Važiuojam į Bochkampo firmą. Pasižiūrėsim, kas ten darosi.

Ten nesidarė nieko. Diuseldorfo karnavalo renginių siautuly Bochkampo firma buvo lyg rami pilka sala. Priešais duris vėjas plaikstė vienišą aitvarą, greičiausiai atklydusį nuo netolimos kepyklos. Iš ten sklido karnavalo muzika. Net Flingerno kvartale vargu ar būtum gatvėje pamatęs bent moterį, neužsidėjusią būtinos tą dieną skrybėlaitės. Prie šios dienos papročių dar priklausė ir tas, kad šventės proga daugelyje parduotuvių buvo vaišinama alkoholiu, tad net santūresnės prigimtys kuo toliau, tuo lengviau susitaikydavo su neišvengiamybe.

Tomačekui ir Vilhelmiui įžengus pro stiklines duris, durininkas pasiskubino paslėpti po stalu didelį žalsvą butelį ir nutaisyti rimtą veidą. Atrodė be galo graudžiai, gal dėl to, kad buvo apsivilkęs tamsia eilute, kuri būtų puikiai tikusi laidotuvėms. Tomačekui toptelėjo, kad prie durininko aprangos būtų nuostabiai derėję raudoni lakiniai bateliai, tačiau jis paskubėjo kuo greičiau nuvyti šią mintį. Kaip ir kasmet, karnavalas, matyt, paveikdavo jo smegenis lyg koks virusas. Kai kuriais metais popietinę komisariato šventę komisaras baigdavo smuklės sandėliuke, užsidarydamas su kokia nors sekretore. Žinoma, kad pralinksmintų kolegas. Kam kitam, kaip turėdavo prisipažinti atsidusęs, jis po trupučiuką ėmė jaustis per senas.

Tačiau komisaras nutuokė, kad šioje planetoje nugyventų jo metų skaičius niekuo nedėtas, netikęs buvo jo požiūris į gyvenimą. Ar gyvenimo į jį. Veikiau gyvenimo į jį. Tomačekas net neabejojo, kad per tinginystę pateko štai į tokią padėtį.

Tiktai kad ta padėtis nebuvo jau tokia prasta. Tiesa, ji labai skyrėsi nuo tos, apie kokią svajojo, būdamas septyniolikmetis.

– Prašau pranešti apie mane viršininkei. – Tomačekas žinojo, kad Vilhelmis jam už nugaros kaip vanagas seka durininko elgesį.

– Viršininkei, taip, pone, – čiupo durininkas telefono ragelį.

Tomačekas pamąstė, koks Vilhelmiui pasirodys durininko elgesys. Jis pats nė trupučio neabejojo, kad Lila Bochkamp perims vyro firmos vadovavimą, lyg visą savo gyvenimą būtų rengusis šiai dienai.

Bet durininkas staiga vėl padėjo ragelį.

– Viršininkės nėra, – paskelbė jis, nutaisęs kvailą veidą, lyg stebėdamasis, kaip anksčiau to nežinojo. Taigi per tą laiką naujosios viršininkės buvimas firmoje jau tapo savaime suprantamu.

– Galėčiau pranešti apie jus ponui Kraningeriui, – pasiūlė durininkas, akivaizdžiai stengdamasis ištaisyti klaidą. Jis pašoko ir trupučiuką susvyravo. – Vadybininkui, – paaiškino švebeldžiuodamas.

– Puiki mintis, – tėviškai pagyrė jį Tomačekas. – Taip ir padarykit, gerasis žmogau.

Durininkas išsišiepė ir griebė ragelį.

– Ponas Kraningeris laukia jūsų, – išdrožė neužsikirsdamas, kai vėl padėjo ragelį, ir ranka svetingai mostelėjo koridoriaus link.

Tomačekas linktelėjo galvą ir buvo bežengiąs nurodyta kryptim. Vlhelmis ko neatsitrenkė jam į nugarą, kai komisaras staiga apsisuko, ir dėl visa ko pasitraukė į šalį. Komisaras pasilenkė per stalą ir dūrė pirštu į butelį, stovintį ant grindų:

– Ar nepaduotumėt man jo?

Durininkas priblokštas įsispoksojo į komisarą. Paskui pakėlė butelį ir atkišo komisarui, lyg tikėdamasis, kad tas jį sudaužys ir ras kokį kilogramą kokaino. Tomačekas apžiūrėjo etiketę.

– „Pomeriu“! – pasakė maloniai. – Jūs neblogai aprūpinamas.

Durininkui nušvito veidas.

– Turiu dar daugiau, – prisipažino jis.

Tomačekas prisidėjo butelį prie lūpų. Tarytum apžavėtas Vilhelmis stebėjo, kaip jo viršininkas taikosi vienu mauku ištuštinti pusę butelio šampano. Tarnybos metu.

Bet to neatsitiko. Tomačekas nugėrė geroką gurkšnį, atitraukė butelį nuo lūpų ir apsilaižė.

– Gardu! – pagyrė jis ir grąžino butelį. Durininkas plačiai išsiviepė. Komisaras patapšnojo Vilhelmiui per nugarą. – Na, mums metas.

Tomačekas mėgo karnavalą.

– Raštu paprašiau darbuotojų nesirengti kostiumais, – pasakė Manfredas Kraningeris. – Todėl po pietų jie laisvi.

Ir jis buvo apsirengęs juoda eilute, tačiau anaiptol neatrodė, kad jam būtų tikę raudoni bateliai. Jis tarytum buvo gimęs su kostiumu ir liemene. Elegantiškos išvaizdos vyras, nors dėl sotaus gyvenimo gerokai sustambėjęs. Komisarui, irgi apkūniam, nors ir mažesnio ūgio, sukilo pavydas, mat jis žinojo, kad yra apsirengęs toli gražu ne elegantiškai. Reti komisaro plaukai jau buvo įgavę šarmos atspalvį, tuo tarpu Manfredą Kraningerį gamta apdovanojo vešliomis garbanomis, itin vaizdingai žilstančiomis ties smilkiniais.

Kad Diuseldorfe buvo pats karnavalo pabaigos įkarštis, regis, nė trupučio nepalietė šio prašmatnaus pono. Tomačekas spėjo, kad priešais jį žmogus, kuris neapsakomai džiaugiasi, jog šįmet firma nerengia įprastinių iškilmių šios ketvirtadienio popietės proga. Džiaugiasi, nors šventė nerengiama dėl firmos vadovo mirties. Džiaugiasi, nes antraip jis būtų priverstas dalyvauti, išgerti alaus ir degtinės bei pašokti bent su trimis moterimis. Tik tada galėtų išeiti, pasi-

teisinęs, kad turi skubių reikalų. Lyg kas nors Diuseldorfe, baigiantis karnavalui, galėtų turėti reikalų.

– Man ne atostogos galvoje, ponai, – pasakė Kraningeris.

Apstulbęs Tomačekas stebėjo, kaip šis vyriškis atsisėdo, iš švarko kišenės išsitraukė baltą lyg sniegas nosinaitę ir nusišluostė akis. Kraningeris buvo pusiau nusisukęs. Jis sukūkčiojo, vėl nusišluostė akis, nusišnypštė ir įsidėjo nosinę į kišenę. Tada vėl užsidėjo akinius.

– Žinot, ši diena buvo jo, – ištarė kimiu balsu. – Galima sakyti, kad kaip tik šiandien Diuseldorfe karnavalas įsisiūbuoja. Visos firmos švenčia. Ši diena buvo Valterio. Firmos šventė apačioje, mūsų kavinukėje, kurią jis labai mėgo, maždaug kaip ir karnavalo eiseną, kai stovėdavo vežime ir mėtydavo ant žmonių gėles... Gal jūs to nė nesuprasit. Aš tai niekuomet nesupratau. Mat esu kitoniškas žmogus. Nekaltinčiau jūsų, jei ir nesuprastumėt. Aš irgi niekuomet negalėjau suprasti. Jis buvo karalius.

Regis, Manfredas Kraningeris pats suglumo, ištaręs tuos žodžius, ir giliai atsiduso.

– Karalius savo karalystėje. Žinot, visada toks buvo. Tačiau paprastai niekas to nepastebi... – Jis nusišypsojo. Tomačekas irgi. – O per karnavalą, – toliau kalbėjo Kraningeris, – galima kuo ramiausiai elgtis kaip karaliui. Valteris taip elgėsi ir mėgavosi. Mėgavosi nuo pirmosios iki paskutinės minutės.

Tomačekas linktelėjo galvą.

– Kuo puikiausiai suprantu.

Ir jis tikrai suprato. Pagaliau tam juk ir karnavalas.

– Jis buvo mano draugas. – Kraningeris nuleido galvą: – Mudu kartu mokėmės mokykloje. Visuomet juo žavėjausi.

Jeigu būtų ištaręs: „Aš jį mylėjau“, nebūtų buvę aiškiau. Ne dėl žodžių, veikiau dėl laikysenos ir veido išraiškos. Auros žmogaus, patyrusio neatitaisomą nelaimę. Tomačekas

suvokė, kad Manfredas Kraningeris nežino, kaip jam gyventi toliau be savo draugo.

– Tik netekęs žmogaus supranti, kaip jį mylėjai, – tarė Kraningeris. Tomačekas linktelėjo galvą. – Jis čia viską sukūrė iš tėvo palikimo. Taip, jis buvo privilegijuotas, tačiau imperiją sukūrė iš paveldėtų trupinių. Buvo labai talentingas. Aš su juo draugavau, juo žavėjausi, jį palaikiau. O dabar galiu tik tęsti jo darbą. Tai didžiulis uždavinys, nes darbas jam rūpėjo labiau už viską gyvenime. Tačiau man klaikiai jo trūks. Jis nuspręsdavo taip, kaip aš niekuomet nesugebėsiu. Mes galim tiktai jį mėgdžioti ir mėgdžiosim. Tikėkimės, kad sugebėsim. Dieve, pradėjau kalbėti frazėmis.

Jis graudžiai nusišypsojo ir vėl griebėsi nosinės.

– Jūs atviras, ir tai man patinka, – tarė Tomačekas. Paprastai jis smerkdavo tokį pompastiškumą, tačiau juk kiekvieno žmogaus valia gedėti savaip, o Kraningerio gedulas sujaudino komisarą.

– Stengsiuos būti jo našlei toks pat geras bičiulis tiek asmeniškai, tiek darbe, koks buvau jam. – Kraningeris atsistojo ir pasižiūrėjo pro langą. – Tai ne tas pats, bet aš esu skolingas Valteriui. Labai skolingas. Tik dėl jo štai taip gyvenu. – Jis staiga atsisuko ir išsiblaškęs ir sutrikęs nusišypsojo policininkams. – Dovanokit, kad taip gražbyliauju. Viskas dėl to prakeikto karnavalo. Jis nenorom atsiliepia. Kasmet bandau nesileisti paveikiamas, bet man nesiseka. Jei nori pabėgti, turi laiku išvažiuoti. Bet jei nespėji, įkliūni. Vienaip ar kitaip.

– Taip, – iš rimtųjų pritarė jam Tomačekas. – Tiesa. Norėčiau, – pridūrė jis atvirai, – paklausti jus ko nors ypatingo, ko nors, kad atsakydamas nevalingai nušviestumėt šią bylą ir mes bent per žingsnį pajudėtume pirmyn.

Kraningeris atsiduso.

– O aš gailiuosi, kad tada su juo nevažiavau. Žinot, paprastai mudu važiuodavom kartu... – Jis nusišypsojo. – Val-

teriui patikdavo, kai jį vežiodavau. Tada sėdėdavo automobilio gale ir vartydavo dokumentus. Jausdavausi kaip jo vairuotojas. – Jo lūpų kampučiai sutrūkčiojo lyg nuo šypsenos, kurią jis bandė užgniaužti, nes ji gal ir nebūtų buvusi tokia maloni kaip visi anksčiau ištarti žodžiai. – Bet tąkart mudu nevažiavom. Po pasitarimo Valteris neketino grįžti į firmą, taigi sėdo į savo automobilį, o kadangi aš... – Jis gūžtelėjo pečiais. – Ak, po teisybei, tai ne priežastis. Būtume galėję važiuoti abu. Bet nevažiavom. Aš sėdau į savo automobilį. O po pasitarimo atsilikau, nes mane užkalbino vienas iš banko valdybos narių. – Jam vėl sutrūkčiojo lūpų kampučiai, tik šįkart stipriau ir ne dėl šypsenos. – Paskutinį kartą savo gyvenime kalbėjausi su geriausiu draugu ir net nenutuokiau. Ir kodėl nepuoliau jam iš paskos. Kodėl nesulaikiau. Kodėl nepakviečiau vakarienės. Bet jis jau buvo pakviestas – na, jau turėjo planų ir iš anksto džiaugėsi. – Kraningeris liūdnai nusišypsojo. – Jis greičiausiai nebuvo patenkintas, kad sutiko žmonos giminaites. Lažinuosi, kad klaikiai įpyko.

– Svainę? – paklausė Vilhelmis. Tomačekas krūptelėjo, nes buvo visiškai pamiršęs Vilhelmį.

– Taip, spėjau pamatyti per duris, – pasakė Kraningeris. – Kitapus gatvės tramvajaus stotelėje stovėjo jo svainė ir, dar baisiau – uošvė. Lažinuosi, Valteris būtų mielai parodęs kulnis. Bet taip elgtis nedera. Taigi pamojavo ir nuėjo prie jų.

– Mes apsižioplinom, – pasakė Tomačekas. Nuo tada, kai juodu išėjo iš Kraningerio kabineto, komisaras apsiniaukė ir pro durininką pražingsniavo taip, tarytum tas vyras su šampano buteliu tebūtų buvęs baldas.

Vilhelmis iš įsiūčio prisimerkė:

– Kodėl senė mums nieko nepasakė?

– Vilhelmi, kaip galit vadinti sene damą, kuriai dar nėra nė šešiasdešimties? – paklausė Tomačekas, trumpomis ko-

jukėmis energingai mindamas prie automobilio, stovinčio aikštelėje šalia pilko kaip sidabras Kraningerio mersedeso.

– Taip ją pavadinau ne dėl amžiaus, – atsakė Vlhelmis ir susigrūdo rankas į švarko kišenes, nes oras buvo žvarbus. – Tai tokios pat rūšies žodis kaip, tarkim, „bandelė“ arba „tortas“. O Emos Barnsen taip juk nepavadinsi. Kodėl ji net neužsiminė mums susitikusi su žentu?

– Ji tikrai užsiminė, – pareiškė Tomačekas ir sustojo prie automobilio ne iš vairuotojo pusės. – Gal per tą laiką vien apie tai ir kalbėjo. Mūsų problema, Vilhelmi, kad nieko neišgirdom. Dėl to, kad tai pagrindinė problema Emos Barnsen gyvenime: niekas nesupranta jos žodžių. Juk ji šneka ne mūsų kalba. Greičiausiai ji taip susigyvenusi su tokia kalba, kad nė nepastebi, jog per tą laiką atsidūrė kitoj aplinkoj, kur vargu ar bent vienas supranta, ko ji nori.

– Ak Viešpatie! – Vilhelmis susirado raktelius kelnių kišenėje ir atrakino automobilį. – Aš užaugau tokioj aplinkoj, kur bet kas, pareikalavęs pusei gaidelio su keptomis bulvėmis šakučių ir peilio, nors taip pasitaikytų sekmadienį, laikomas keistuoliu.

– Ne visai suvokiu, ką norėjot pasakyti. – tarė Tomačekas, sunkiai dribo ant priekinės sėdynės ir rūpestingai prisisegė diržu.

Vilhelmis atsiduso.

– Tikėjausi, kad žymu, kiek aš nuo to laiko pažengiau pirmyn. – Jis paleido variklį ir išvažiavo iš aikštelės.

Tomačekas nusijuokė.

– Nebūtinai. Taip. Tačiau neimkit į galvą. Juk kiti visuomet pastebi paskutiniai. Pats gerokai pralenki savo laiką. – Pavyzdžiui, aš jau daug metų laikau save išsiskyrusiu, pridūrė komisaras mintyse ir išsigando, ar neištarė šio sakinio balsu. Pažvairavo į Vilhelmį. Tačiau jaunasis vyriškis žiūrėjo tiesiai pirmyn, niršiai suspaudęs lūpas.

– Nesiuskit, – pasakė Tomačekas. – Juk mudu vis dėlto sužinojom. Ir esu beveik tikras, kad Valteris parvežė namo uošvę ir svainę. Ir tik tada mirė. Bet ar jis mirė nuo to?

– Turėjom žinoti anksčiau.

– Tikrai, – atsiduso Tomačekas. – Bet juk ir jūs, Vilhelmi, buvot. Ar galėjot ką nors išpešti iš to mėšlo, kurio mums papylė Ema Barnsen? Dovanokit už „mėšlą“.

– Žinojau, kad ji mums neatsakė nė į vieną klausimą, – nekantriai sutiko Vilhelmis. – Ir vos nepakvaišau. – Stengdamasis apžvelgti statybos aikštelę, kur, regis, niekas nevažinėjo automobiliais, Vilhelmis trinktelėjo galvą į šoninį stiklą. Jis be paliovos spaudė sankabos pedalą, junginėdamas pavaras.

– Todėl jus ir išvariau, – prisipažino Tomačekas. – Damos Barnsen ir Volšmic pastebėjo, koks jūs nepatenkintas ir nemandagus. Bijojau, kad netrukus jos nutils kaip vandens į burną pasiėmusios, ir nieko nebeišpešiu. Tačiau aš suklydau. Neišgirdau jokių atsakymų. Tebuvo tušti pliurpalai, pliurpalai ir pliurpalai. Reikėjo duoti valią jums, Vilhelmi. Anksčiau ar vėliau būtumėt išgirdęs atsakymus. Aš tik nusikamavau ir pagalvojau: „Ak, nieko čia svarbaus“. Įsidėmėkit, jaunuoli: niekada negalvokit: „Ak, nieko čia svarbaus“. Niekada nenuleiskit rankų. Nors ir verčia vemti, pabaikit viską iki galo. Tokia šimtmečių patirtis.

– Išsukioti sąnarius. – Sugriežęs dantimis Vilhelmis neatsargiai aplenkė automobilį, vairuojamą aiškiai dar prastesnio Diuseldorfo eismo žinovo negu susinervinęs Vilhelmis.

– Kaip...prašau?

– Tokioms... moterims... norėčiau atgaivinti senovinius liudytojų tardymo būdus.

Tomačekas atsiduso. Tokios tylios kiaulės kaip jo jaunasis kolega iš tiesų galėjo giliai knisti.

– Dabar svarbu, ko turim griebtis. Žinoma, galim nueiti

pas jas ir trenkti kumščiu per stalą. Abiem paspirginti padus. Tik žinot, nemanau...

– Jog kas nors pasikeis, o senoji Barnsen, išsigandusi ar ne, vis tiek taukš neišpainiojamas nesąmones, – neįprastai piktu balsu pasakė Vilhelmis. – Tiesiog ji tokia yra. Išbraukim tą senę. Labiau negu neįtikima, kad ji nunuodijo savo žentą. Tačiau juk jūs prisimenat, kas atsitiko, kai paklausiau Patricijos Barnsen, kada ji paskutinį kartą matė sesers vyrą?

Tomačekas linktelėjo galvą.

– Ji pradėjo pasakoti, kad sutiko Valterį Bochkampą prieš keletą savaičių, bet paskui per patį pasakojimo vidurį išpylė kavą ir pagaliau...

– Bendravimo problemos... – sumurmėjo Vilhelmis. – Pabandykim paspėlioti, kas galėjo būti, ir numatykim strategiją. Ir jeigu mums pavyks, laimėsim. Jeigu ne – irgi nepralošim. Tada pabandysim kitą planą.

– Tiktai kas galėjo atsitikti? – Tomačekas pasisuko į savo kolegą ir atidžiai pasižiūrėjo į paniurusį jo veidą. – Ar Patricija Barnsen nunuodijo savo svainį?

– Taip, – tarė Vilhelmis.

– O kas tada lieka iš mano mėgstamiausios teorijos ir pagrindinio jos ramsčio našlės Bochkamp? – pasipiktino Tomačekas. – Man patinka jaunoji Barnsen.

– Ar ji jauna? – Vilhelmis paniekinamai patempė lūpą.

Tomačekas priekaištingai pakraipė galvą.

– Vilhelmi, jūs mane stebinat. Ir vis dėlto Patricija man patinka. O žinot kodėl, Vilhelmi? Be kita ko, ji protinga. Jaučiu silpnybę protingoms moterims.

– Keista, – pasakė Vilhelmis. Jis ką tik įsitikino paklydęs ir dabar karštligiškai žvalgėsi. Dažniausiai jis orientuodavosi pagal grakštų televizijos bokšto siluetą, norėdamas surasti policijos prezidiumą, bet dabar jo nebebuvo matyti už tankių namų eilių.

Tomačekas vyptelėjo.

– Be jokios abejonės, Patricija Barnsen yra sugebanti logiškai galvoti moteris. Matot, jos padėtis tokia, kad... – Komisaras palingavo galvą. Iš tikrųjų jo mintys sukosi ne apie Patricijos padėtį, o apie ką kita. Apie tai, ką ji padarė sau ar leido padaryti kitiems su ja, tai buvo neatsakingumas – ir jos pačios atsakomybė. Juk ji turės susitaikyti su tuo, kad Lohauzo kaimo gatve ant žirgo neatjos riteris blizgančiais šarvais išvaduoti mergelės Barnsen. – Matot, Vilhelmi, mums nepatinka, kad Patricija Barnsen gyvena taip, kaip negalėtų normaliai gyventi joks kitas žmogus. Mus trikdo tai, kad ji *nieko* nesigriebia. O jūs tvirtinat, kad ji šio to ėmėsi. Man tai neįtikėtina. Ir dar, Vilhelmi: kodėl Patricija Barnsen būtų tai padariusi, juk jos padėtis niekaip nebūtų pasikeitusi? Vilhelmi, čia kažko trūksta.

Jaunasis vyriškis atsiduso.

– Šiaip ar taip, lieka neatsakytas klausimas, ar Valteris Bochkampas savo mirties dieną norėjo tik pasišnekėti su nemielomis giminaitėmis, ar parvežė jas namo. Ir tą galbūt išsiaiškinsim patyliukais, be Patricijos Barnsen pagalbos. Jos negąsdindami ir nesiplūkdami su sene. Gal koks taupomojo banko tarnautojas matė, kaip jiedvi sėdo į automobilį, ar gal kaimynas matė, kaip jos išlipo prie namo Lohauzo kaimo gatvėje.

Dabar jis jau galėjo pasiūlyti toliau tęsti tyrimą Lohauze. Mat ką tik pravažiavo pro Bilko bažnyčią, nors ir iš niekada nematytos pusės. Jau žinojo kelią.

– Ką gi, – sutiko Tomačekas, – sviestu košės nepagadinsi. Dumkit į Lohauzą ir pastatykit automobilį šoninėje gatvelėje. Vis tiek ketinom pasikalbėti su našle Bochkamp. O kadangi neradom jos firmoje, tai spėju, kad bus namie.

Nieko neišėjo iš Patricijos planuoto pasivaikščiojimo po parduotuves. Tik motina, kaip įprasta, vėl pasirodė virtuvė-

je per pietus. Ir vis dėlto, kad su šia diena kažkas ne taip, Patricija suprato iš to, jog Ema Barnsen, sėdėdama prie stalo, staiga pareiškė:

– Visai neprastas skonis.

Patricija pakėlė akis. Motina, žemai pasilenkusi prie lėkštės su bulvių koše, raugintais kopūstais ir keptomis dešrelėmis, godžiai kimšosi valgį. Per smakrą iš kairės ir dešinės jai kabojo kopūstų.

Po teisybei, su apetitu Ema Barnsen valgydavo tik per didžiąsias šventes, kai turėdavo įvertinti valgį, kuris tokiomis progomis kainuodavo brangiau nei kasdien. Ir kai išgerdavo alkoholio, irgi tik ypatingomis progomis. Patricija pašnairavo į reklaminį kalendoriuką, kabantį virš šaldytuvo, ir pamąstė, kokia šiandien data. Šiaip ji būdavo atidi, tačiau kartais taip nuklysdavo į savo svajų pasaulį, kad pamiršdavo apsižiūrėti tikrajame. Tada pirmiausia turėdavo savo kambaryje įsijungti radiją ar televizorių, kad sužinotų, kokia dabar savaitė. Apskritai jai pakakdavo žinoti, kada yra šeštadienis, jog nepamirštų, kad tada anksčiau uždaromos parduotuvės ir ryt reikės patiekti sekmadieninius pietus.

Patricija pašnairavo į motiną maždaug taip pat kaip ir į kalendoriuką virš šaldytuvo ir spėjo, jog atėjusi karnavalo pabaiga. Tikriausiai todėl motina iš pat labo ryto išsidangino iš namų, o ne todėl, kad Patricija užsimiegojo ir neišvirė pusryčių. Ta proga prieš pietus Ana Volšmic rengdavo kaimynėms pobūvį su kalnais spurgų ir sausainių gerajame kambaryje, apkarstytame pripučiamomis girliandomis, ir pačiu pigiausiu, koks tik būna, šampanu. Tiesa, ta kaina visiškai netrukdė jį gerti, ir dauguma viešnių, pasistiprindamos riebiais kepiniais, išmaukdavo gana daug.

Patricija nemėgo karnavalo. Nors manė, kad gal būtų buvę visai neblogai, jeigu kaip Lila būtų galėjusi vaikščioti į renginius su kaukėmis. Būtų norėjusi turėti dailią kaukę ir elegantišką šokių partnerį. Bet tai neatitiko nei jos finansi-

nių išteklių, nei buvo vyriškis, galėjęs nusivesti į tokį pobūvį. O viena eiti Patricija nenorėjo.

Žinoma, tai tik išsisukinėjimai, daugiau ar mažiau. Iš tikrųjų tai Patricija nežinojo, ar leidusi sau atitrūkti nuo pilkos kasdienybės, vėl sugebėtų į ją grįžti. Todėl verčiau laikėsi atstu nuo visko, kas būtų galėjęs sutrikdyti jai įprastinę ramybę.

Ir vis dėlto kasmet atūžiančias karnavalo dienas Patricija slapčiomis pasveikindavo bent vienu šampano buteliu. Ne pigiausio, o brangiausio. Tik šįkart nebevalia paisyti tradicijos. Pakankamai buvo prisimėgavusi alkoholiu. Nenorėdama galutinai nusiristi į bedugnę, Patricija nebegalėjo rizikuoti.

– Buvo tikrai gardu. – Ema Barnsen nusišluostė plaštakos viršum smakrą, stodamasi sunkiai pasirėmė į stalą ir užkliudžiusi nusvarino per stalo kraštą servetėlę. Meilutis ją įsikando ir išvilko iš virtuvės įkandin Patricijos motinai. Atsidususi Patricija atstūmė savo artipilnę lėkštę. Nuo Kalėdų pirmasis pagyrimas už valgį, o ji pernelyg pavargusi džiaugtis. Valandėlę ji susimąsčiusi spoksojo į languotą klijuotę. Galva atrodė tarsi pripilta smėlio. Šiaip Patricijai visai patiko būti apdujusiai, tačiau šįkart ji pernelyg nutolo nuo tikrovės, ir tai ją erzino.

Patricija atsistojo ir nuėjo į koridorių atimti iš mopso servetėlės. Meilutis buvo ją nusitempęs už skėčių stovo, ir gailėdama šunelio Patricija trupučiuką pažaidė su juo gaudynių, kol margas popieriaus lakštas išsileido į šlapias skiautes, kurias Patricija paskui sunkiai iškrapštė iš plaušinio tako. To tako Patricija klaikiai nemėgo, tačiau po remonto niekaip nesugebėjo įtikinti motinos išmesti, nes toji manė, kad jis „dar geras“. Lyg apskritai kada nors toks būtų buvęs.

Kai vėl atsitiesė, Patricijai apsisuko ir ėmė tvinksėti galva. Valandėlę Patricija ramiai pastovėjo, užsimerkusi ir laukdama, kol praeis. Buvo pratusi prie tokios savijautos ir ne-

sijaudino. Jos akys kliudė veidrodį. Patricijos veidas jame buvo iškreiptas nuo galvos skausmo.

Gal, pamanė ji, man išeis į naudą pasivaikščiojimas. Mopsui tai tikrai pravers.

– Štai ji, – ištarė Vilhelmis taip tyliai, lyg Patricija būtų galėjusi jį išgirsti, jeigu nebūtų šnibždėjęs. O juk jis su Tomačeku sėdėjo automobilyje. Abu kaip tik važiavo nuo Lilos Bochkamp vilos. – Kodėl nesustojat, pone komisare?

– Patricija Barnsen užsiimsim rytoj, – pasakė Tomačekas. – Pasižiūrėkit į laikrodį, jaunuoli. Dabar bet koks save gerbiąs diuseldorfietis karnavale. Ir mes prisidėsim prie tokių.

– Pone komisare, aš...

– Taip, žinau, Vilhelmi. Manėt, kad mudu darbuosimės toliau. Tačiau mudu nesidarbuosim. Mat aš esu diuseldorfietis. Ir padorus. O kadangi šiandien mudu nebedirbsim, tai jūs, žinoma, pamanėt užsiimti kuo kitu. Nieko panašaus, šito aš nepakęsiu. Dabar ir jūs diuseldorfietis. Taip sakant, likimo draugas. Eisit su manim švęsti į skyrių, jaunuoli. O jeigu mums nusibos, užsuksim į finansų valdybą greta. Ten pažįstu vieną kitą malonų žmogų, be to, ten galima pašokti su mergytėmis, kurias matai ne kiekvieną mielą dienelę. Ne... – Jis kilstelėjo ranką. – Žinau, Vilhelmi, žinau, jūs nenorit, jums bjauru. Net plaukai šiaušiasi. Aš tai jaučiu, Vilhelmi, nė nepasižiūrėjęs, nuo jūsų taip ir sklinda didžiulės nepasitenkinimo bangos. Tačiau šiuo atžvilgiu aš negailestingas. Mano darbuotojai vaikšto į komisariato šventes. Visi. Ir nusitašo iki žemės graibymo. – Komisaras išsišiepė. – Vilhelmi, tai įsakymas. Per paskutines dienas ir savaites mudu dirbom daugiau viršvalandžių, nei įmanoma pakelti normaliam žmogui. Atsipalaiduokit. Jūs nusipelnėt.

– Taip, pone komisare, – pasakė Vilhelmis. Labai tyliu balsu, o ilgos gražios blakstienos taip ir liko nuleistos.

14

Atsibudusi Patricija pajuto, kad kažkas pasikeitę. Atsisėdo lovoje ir prisiminė, jog vakar pramiegojo pusryčius, nes naktį buvo siaubingai pasigėrusi.

Ji giliai atsiduso. Vakar jos dar nekamavo alkoholio stygius, nes tiesiog pjaute pjovė klaikios pagirios. Tačiau šįryt ji buvo išsimiegojusi, blaivi ir nerami.

Patricija išlipo iš lovos ir ko neužmynė mopso, laukiančio čia pat.

– Meiluti, – pasakė Patricija, – gal tu nė nenumanai, ką reiškia mesti gėrus. Bjauriausia tai, kad negali paprasčiausiai mesti ir įsivaizduoti, jog viskas baigta. Žodžiai „aš nebegeriu" neužpildo tavo vakarų, mažyli. Po „aš nebegeriu" lieka didžiulė šlykšti skylė. Ir ją reikia kaip nors užkamšyti. O čia ir yra pats didžiausias pavojus.

Mopsas sutrikęs nusuko šalin akis, prisimerkė ir iškišo liežuvį.

– Dažniausiai daug kas pasikeičia, kai meti gerti, – pasakė Patricija. – Iš tikrųjų daugiau, negu norėtum. Staiga nebegali padaryti to, ką galėjai. Nebenori to, ko visada norėjai. Ir... Patricija, – paragino ji energingai, – liaukis malusi liežuviu. Eik gaminti pusryčių.

– O jeigu, – atkirto ji pati sau, – jeigu aš nenoriu?

– Ir vis dėlto eik, – paliepė pati sau ir nusliūkino į vonią.

Grįžusi Patricija pasiėmė džinsus ir ėmė kniaustis po spintą, tačiau nerado mielesnio drabužio, tik kasdienį pilką megztinį. Prisiminė, jog ketino nusipirkti ką nors nauja, bet taip ir nesusiruošė.

– Dar spėsiu, – sumurmėjo ji ir pasilenkė susirišti batų raištelių. – Gal šiandien priešpiet važiuosiu į miestą.

Kai pagamino pusryčius, suplovė indus, pavedžiojo Meilutį ir sulakstė pirkinių į supermarketą, Patricija įsitikino, jog jau pietūs. Dėliodama namie pirkinius, nepatenkinta pakraipė galvą.

– Ko gero, jau metas virti pietus.

Trupučiuką per anksti, tačiau važiuoti į miestą jau per vėlu. Nebent norėtų sukelti revoliuciją ir palikti motinai pačiai pasirūpinti pietumis.

Kokia patraukli mintis, tačiau Patricija dar nežinojo, ar jai jau taip svarbu važiuoti į miestą. Ji buvo kiek nerami, tiek ir pavargusi, išsekusi ir susinervinusi. Kažko jai trūko, bet pati nežinojo ko. Lyg jos viduje kažkas būtų tąsęs kalėjimo kameros duris.

– Prakeikimas, – sumurmėjo Patricija, paimdama svogūnų iš molinio dubens, stovinčio ant šaldytuvo. Neišmanė kur dėti laiką, tad nusprendė iš tiesų virti pietus. Jai labiau reikėjo sutvarkyti namus. Vakar taip skaudėjo galvą, kad neišsiurbė dulkių. Šiandien nenorėjo. Patricija atsiduso.

– Jeigu patekai į akligatvį, tau atviras tik vienas kelias: grįžti atgal. Tiktai labai kvaila, jeigu niekaip neprisimeni, kokiu keliu atėjai. Sumautos metaforos. Visuomet nevykusios. Aš nežinau, kaip čia atsidūriau.

– Ak, tu nežinai? – paklausė balselis jos viduje. Patricija nusprendė nuleisti negirdom klausimą.

Ema Barnsen kaip tik nulingavo po pietų numigti, kai tarpdury išdygo Tomačekas. Patricijai truputį nušvito veidas, kai ji už storulio išvydo akis nuleidusį Vilhelmį.

– Malonu vėl jus matyti. – Svetingai atlapojusi duris, Patricija įsižiūrėjo į ilgas blakstienas.

– Kavos? – paklausė ji, kai abu ponai įsitaisė virtuvėje prie stalo, ir policininkai linktelėjo galvas. – Jūs įstrigot, – spėjo Patricija, įbėrusi maltos kavos į filtrą, įpylusi vandens ir atsisėdusi pati.

– Įstrigom, – sutiko Tomačekas ir pasilenkė prie šuns. Pamankė Meilučiui lašinius, ir mopsas, užmerkęs apvalias akutes, lėnai prisiglaudė prie myluojančios rankos.

– Ar nė nenumanot, kas rašė tuos laiškus? – paklausė Patricija. – Taip paprastai nebūna. Juk jie neatsirado iš oro.

– Na, su tais laiškais yra tokia viena kebeknė, – pasakė Tomačekas. – Kad jie apskritai susiję su žmogžudyste, atvirai prisipažinsiu, mums atrodo nebeįmanoma.

– Ar sužinojot, kas juos siuntinėjo?

Tomačerkas patraukė riebiais pečiais.

– Verslininkas Valteris Bochkampas dažnokai sužadindavo žmonėms pyktį, ponia Barnsen. Buvo pagarsėjęs įžūliu elgesiu, jeigu jam prireikdavo sužlugdyti varžovą. Bent jau vienos nedidelės firmos savininkas neatsispyrė nešvarioms Bochkampo gudrybėms.

– Tai šito tikriausiai pakanka žmogžudystės motyvui, – pasakė Patricija.

– Gal ir taip. Tačiau Valteris Bochkampas nužudytas labai jau neįprastu verslininkui būdu.

– O kam toks būdas būtų įprastas?

– Pavyzdžiui, moterims, – nusišypsojo Tomačekas. – Jam artimoms moterims.

– Manot, kad jis turėjo meilužę? – apstulbo Patricija.

– Ne, taip mes nemanom.

– Ką gi, tada, be žmonos, jis neturėjo artimesnės moters, argi ne? – Patricija ėmė nekantriai barbenti pirštais stalą, bet susigriebusi liovėsi. Ji nervinga kaip Bodo. Greičiausiai dėl alkoholio stygiaus.

– Taip, – sutiko Tomačekas. – Taip. Pirmiausia visada įtariama žmona, juk ir jūs tai žinot, tiesa? Tačiau aš nemanau, kad nunuodijo ji.

– Tai kas tada, kaip jūs manot? – suraukusi kaktą paklausė Patricija. Kol neišbėgo kava, Patricija atsistojo ir atnešė iš spintos du puodelius.

– Kaip manau aš? – maloniai pakartojo Tomačekas. – Aš manau, kad nunuodijot jūs.

Sudzingsėjo puodeliai. Patricija atsargiai apėmė juos delnais ir padėjo ant stalo.

– O jergutėliau. Kodėl – na taip. Nebeklauskim apie motyvą. Pirmiausia išsiaiškinkim kitą, paprastesnį, klausimą. Kaip būčiau tai padariusi?

– Labai paprastai, – paaiškino komisaras. – Pasiūlėt jam išgerti. Vieną iš savo mėgstamų kokteilių. Jis norėjo paragauti, nes nebuvo gėręs. Galėjot vos ne jo akyse įlašinti vaistų, ir jam nebūtų kilę nė menkiausio įtarimo.

– Nesąmonė. – Patricija įpylė kavos. – Jeigu jis nebūtų ragavęs koktelio, jam būtų pasidarę smalsu. O jeigu smalsu, tai tuomet žiūri, kokie gėrimai maišomi. Jūsų pernelyg laki vaizduotė.

– Jis buvo išėjęs iš virtuvės į vonią, – įsiterpė Vilhelmis.

– Gerai jau gerai, – sutiko Patricija. – Taip būna. Pašaukė gamtos reikalai ir taip toliau. Tačiau labiausiai mane trikdo klausimas: ar jis čia apskritai buvo?

– Galėjo būti, – linktelėjo galvą Tomačekas. – Visiškai galėjo. O kodėl ne? Ar jis čia buvo?

Niekaip neatsakysi „ne“. Jie galėjo paklausti motiną. Ir beprasmiškas bandymas įtikinti motiną, kad jiedvi pirkusios skėtį kitą, o ne jos žento mirties dieną. Motina išsaugojo kvitą – Patricija buvo tikra. Ir ji nežinojo, kur dabar tas kvitas padėtas.

– Jis atsitiktinai pamatė mane ir motiną po pietų mieste ir parvežė namo, – neišsisukinėdama išdrožė Patricija.

Tomačeko veidas liko ramut ramutėlis.

– Vadinasi, jis čia buvo, – nemandagiai kaip koks kietakaktis pareiškė Vilhelmis. – Ir ėjo į vonią. Beje, dėl to jis ir užsuko: užsimanė į tualetą. Antraip jus parvežęs nė nebūtų ėjęs vidun, būtų skubinęsis namo. Juk žinojo, kad jo jau laukia žmona. Vakare juodu ketino eiti į karnavalo rengėjų posėdį ir buvo sutarę pirma dar pavalgyti.

– Tačiau, anot gražios jūsų frazės, jį pašaukė gamtos reikalai, – įsikišo Tomačekas. – Bochkampas buvo išgėręs: keletą taurelių degtinės statybos aikštelėje, o paskui kavos ir mineralinio vandens per pasitarimą banke. Tiesa, jis neketino užsisėdėti, tačiau skubiai nusirengė paltą, nes tualete jis kliudo.

– Ir tada iš palto, – toliau kalbėjo Vilhelmis, – jūs paėmėt nitrobalionėlį, Valterio Bochkampo vaistus nuo širdies smūgio. Paskui sumaišėt jam kokteilį. Žinojot, kad jis neatsisakys. Juk buvo jau išgėręs, taigi nesvarbu, taurele daugiau ar mažiau.

Gal jis šis tas daugiau negu parankinis. Ir nebenuleidęs akių. O kai jos pakeltos, tai atrodo palyginti neįspūdingai, nei labai bjaurios, nei gražios. Tik itin gudrios. Patricija pažvelgė į jas, trokšdama pamatyti apgailestavimą. Tikėjosi pamatyti, bet nepamatė.

Patricija papurtė galvą. Nors mąstė logiškai, Vilhelmis neišvengė klaidų.

– O jergutėliau, galit mane viskuo apkaltinti. Ir nesunkiai. Tiktai man įdomu, kaip tikitės įrodyti visus šiuos tauškalus... jūs manot... – Ji pametė mintį.

– Ak, mes negalim įrodyti, – nusišypsojo Tomačekas. – Bet žinom, kad turėjot progos jį nunuodyti, taip pat ir reikalingų vaistų.

Patricija staiga pastebėjo, kad nė vienas policininkas negeria kavos. Ji papurtė galvą.

– O visa kita?

– Na, – tarė Tomačekas. – Visa kita gal paaiškės per kratą, o gal ir ne. Žinot, visam kitam reikia trupučiuko sėkmės, argi ne?

Patricija nusijuokė.

– Tik jau nepūskit man arabų, kad vien dėl šių svaičiojimų, kuriais čia muilinot man akis, kas nors davė jums kratos orderį.

– O, ponia Barnsen, – pasipiktino Tomačekas. – Savaime suprantama, ne. Žinoma, šiam namui ne. Taip, teisinėje mūsų valstybėje viskas ne taip paprasta. Tiesa, šiandien paprašysiu kratos orderio, tačiau jūsų sesers namui. Ji dingo.

– Ką pasakėt? – paklausė apstulbusi Patricija.

– Jūsų sesuo pradingo. Niekas nežino, kur ji yra. Atleido savo asmens sargybinį ir dingo. Nors buvo sutarusi šįryt susitikti su advokatu firmoje. Jam ir firmos darbuotojams tai pasirodė keista. Mums irgi. Taigi todėl ir reikia orderio, suprantat?

Patricija virpėdama sėdėjo ant lovos.

– O Dieve, sesut, kas tau? – Bodo atsiklaupė priešais ir suspaudė abi jos rankas. Jos buvo šaltos kaip ledas, ir Bodo ėmė jas trinti šiltais sausais pirštais. – Juk yra kažkas, ko nenori man pasakyti.

– Bodo, – ištarė Patricija vangiai. – Rašyk savo kursinius. Studijuok. Turi tapti garsiu fiziku.

– Tiktai jau nemanyk, kad tai taip svarbu. – šyptelėjo Bodo. – Argi nežinai, kad garsūs fizikai ne visuomet duoda naudos šiam pasauliui. Kai kurie išranda tokių dalykų, kurie gali su siaubingu bumbt pasiųsti mus į visatą, jeigu kas nors paspaustų ne tą mygtuką. Dera ir tai prisiminti. Gal žmonijai anaiptol nereikia dar vieno garsaus fiziko. Tačiau tau reikia didžiojo brolio. O aš už tave didesnis. Tikrai. Bent puse galvos. Na, tai sakyk man, kas nutiko.

– Nenoriu apsunkinti tavo gyvenimo, Bodo.

Šviesiai mėlynose jo akyse už apskritų akinių stiklų žybčiojo Patricijos naktinio šviestuvėlio atspindys, ir ji regėjo vyzdžiuose pačią save, smulkučiukę Patriciją.

– Tu jau senokai sunkini man gyvenimą, sesut. Man kelia nerimą tavo išvaizda. Kelia nerimą prasta tavo savijauta. O didžiausią nerimą kelia tai, kad tu nenori, jog padėčiau. Pasakyk pagaliau, kas tau yra. – Bodo nusišypsojo. – Antraip iš grynos nevilties aš išrasiu kokius nors pavojingus sprogalus ir mes visi išlėksim į orą, tik dėl per didelio nepasitenkinimo savimi, o kalta būsi tu.

– Aš negaliu! – sukūkčiojo Patricija. Ant skruosto ji pajuto šiltą Bodo alsavimą, o burnos kamputyje – minkštas sausas jo lūpas ir beviltiškai apsikabino brolį.

– Visai nesvarbu, ką tu padarei, sesut, – rimtai tarė Bodo. – Man gali pasisakyti.

– Ne, – sukuždėjo ji. – Yra dalykų, kurių negaliu pasisakyti. Net ir tau, Bodo.

– Nusipaistei, mažut. Juk tu žinai, kad turiu tik vieną dorybę: aš esu tavo brolis, tu – mano sesuo, ir aš tave myliu. Visa kita niekai. Pasipasakok man. Nebijok. Nieko nedarysiu, jeigu nenorėsi. Man svarbu, kad tu atvertum širdį. Nieko tau neatsitiks.

– Aš jį nužudžiau. – Šie žodžiai išsprūdo jai nevalingai. Patricija taip prikando apatinę lūpą, kad burnoje pasidarė sūru nuo kraujo. Išsigandusi prisidengė lūpas plaštakos viršum.

Bodo atsistojo. Priėjo prie lango ir įsižiūrėjo į vakarą, kur gatvės žibintų šviesa gožė žvaigždes.

– Oho, – pratarė jis tyliai. – Tai bent.

– Ir tai viskas? – Netikėdama Patricija įsistebeilijo į siaurą brolio nugarą.

Įsiviešpatavo tyla, regėjos, amžiams. Pagaliau Bodo gūžtelėjo pečiais, vis dar nusisukęs.

– Na taip, o ko tu laukei. Juk man tik dvidešimt, taigi į kai ką žiūriu ramiau. Tavo bendraamžiai labai jau viską imasi į širdį.

– Tikriausiai tau jis nelabai patiko.

Bodo papurtė galvą. Paskui atsiduso ir susijaudinęs pradėjo vaikščioti po kambarį.

– Taip. Ir, be abejonės, ne man vienam jis nepatiko. Niekada nesididžiavau turtingu savo svainiu, sesut. Jis buvo blogiausios rūšies kapitalistas. Be sąžinės. Juk žinai, kaip buvo nuslepiamos skandalingos istorijos, susijusios su jo verslu. Tas pernykštis gaisras, per kurį žuvo jaunas vyras. Jis būtų likęs gyvas, jeigu Valteris nebūtų velniškai šykštavęs – ir kuriam galui? Kad kuo greičiau namas būtų parengtas nugriauti. Be jokios apsaugos. Kibirkštėlė – ir užsiplieskė visa grandinė, sukėlusi tikrą katastrofą. Godumas ir beatodairiškas sukčiavimas – mums būtų nusispjaut, jei tai būtų tiktai pramogos. Tačiau tai visai nepanašu į pramogas ir pavojinga. Pavojinga gyvybei. Valteris žaidė su kitų žmonių gyvybe ir pralaimėjo. Ir to net pats nematė. Pasirūpino, kad skandalas būtų užgniaužtas. – Bodo vėl sustojo prie lango. Neramiai pasičiupinėjo lūpas ir pasitrynė nosį. – Velniškai puikiai užgniaužtas. Taip puikiai, kad net dabar, kai tiriama žmogžudystės byla, niekas nė mur mur. Matyt, tada sumokėjo krūvą pinigų!

– Tu negailestingas.

Bodo rimtai linktelėjo galvą.

– Taip. Taip, aš negailestingas. Ir esu tikras, jog anas žuvęs jaunuolis irgi negailestingas. Toks kaip aš, o gal dar negailestingesnis.

– Tačiau mudu kalbam ne apie tai, – tyliai pasakė Patricija.

Dukart žengtelėjęs ilgomis plonomis kojomis Bodo atsidūrė prie jos, pritūpė ir padėjo rankas Patricijai ant kelių.

– Taip. Taip, daugiau nebekalbėsim. Nežinau, kas svarbu tau, mažut, bet man svarbu, kad tu neįkliūtum. Ar tave gali sučiupti? – Budriose protingose jo akyse nebuvo nė kruopelės baimės. Tik susirūpinimas.

Patricija lėtai papurtė galvą.

– Manau, ne. Neišmanau, kaip jie tai įrodytų, Bodo. Jie gali mane įtarinėti, jei nori, kiek nori, kada nori – veltui. Jiems reikia įrodyti. O šito negali.

– Tuomet gerai, – pasigirdo labai santūrus atsakymas.

Kartais Patricija pagalvodavo, ar tik Bodo neperskaito jos minčių.

– Turiu vieną rūpestį.

– Vis dėlto, – atsiduso jis.

– Tebeturiu tą nitrobalionėlį. Žinoma, ir buteliuką vaistų, kurie sukėlė širdies smūgį. Jis jau beveik tuščias.

– Ak tu Viešpatie. – Bodo nusiėmė akinius, ranka persibraukė per akis, paskui vėl juos užsidėjo. – Tai mamos vaistai? Su jais nužudei?

Patricija linktelėjo.

– Žmogui, kurio širdis nesveika, šie seni vaistai gali būti mirtinai pavojingi.

Bodo susimąstęs palingavo galvą.

– Taip, žinoma. Jie panašūs į adrenaliną, argi ne? Niekad nesu apie tai galvojęs. Visa mūsų šeima gėrė šiuos vaistus. Ir aš. Mano kraujospūdis visuomet buvo žemas. Tačiau pastebėjau, jog nuo tų prakeiktų lašų aš pasidarau dar nervingesnis. Be to, man toptelėjo, kad būna malonesnių būdų pakelti adrenalinui. – Jo veidą trumpam nušvietė šypsena. – Kaip tu jam įlašinai tų vaistų?

– Jis parvežė mane ir mamą namo. Matyt, buvo maloniai praleidęs dieną, na, jis įvedė motiną vidun, žinai...

– O Dieve, koks kavalierius, – pasišaipė Bodo. – Ir jai patiko, argi ne?

– Dar ir kaip. Jis iš tiesų buvo kuo puikiausiai nusiteikęs. Net pasiteiravo, ar motina patenkinta namo perstatymu, ar jau pripratusi. Na taip, kaip paprastai būna, paskui abu perėjo per visus kambarius ir dar sykį viską apžiūrėjo. Ačiū Dievui, mama nekenčia laiptų kaip velnias kryžiaus, antraip dar būtų įrioglinę ir į mano kambarį. – Patricijai tai būtų buvęs peilis. Niekas pas ją nesilankydavo, be brolio. Tai buvo Patricijos valdos. Vienintelė vieta, kur ji jausdavosi palyginti saugi, palyginti gerai ir pati savimi. – Aš pasilikau virtuvėje. Juk žinai, kaip mane siutina tas nuolatinis kartojimas, kaip gražu, kaip gera, kaip puikiai viskas pavykę. Lyg jau tada, po remonto, nebūtume šios temos nuvalkioję iki apsivėmimo.

Bodo atsiduso.

– Aš pamaniau, jog jis tikriausiai neatsisakys, jeigu sumaišysiu jam kokteilio.

Jis suprunkštė.

– Ir, žinoma, tu neklydai. Kiek vaistų įpylei?

– Kone visus penkiasdešimt mililitrų, kurie buvo buteliuke.

– Iš kur žinojai, ar bus gana?

– Aš nežinojau, Bodo. Tačiau žinojau, kad jis nebeturi nitrobalionėlio. Važiuojant balionėlis iškrito jam iš palto kišenės ir aš jį pasiėmiau – tik dėl to, kad nepasimestų. Ketinau grąžinti.

– O kodėl apsigalvojai?

– Negalėjau nepasinaudoti proga, – atsakė Patricija tokiu nustebusiu veidu, lyg vis dar netikėdama, kad tikrai ji nunuodijo svainį. – Šitoks patogumas. Pasiėmiau balionėlį, ir niekas to nežinojo, – o gyventi be nitrobalionėlio jam buvo tarytum ant bedugnės krašto. Būtų ir šįkart išsigelbėjęs.

– Taip, galimas daiktas.

– O lašai nuo kraujospūdžio stovėjo virtuvės spintelėje,

nes paskutiniu metu aš pati kartkartėmis jų išgeriu. – Ji gūžtelėjo pečiais: – Matyt, pernelyg mažai judu.

– Arba pernelyg mažai jaudiniesi, – tarė susiraukdamas Bodo.

Patricija atsiduso.

– Gal ir taip. Šiaip ar taip, buteliukas buvo artipilnis, taigi supyliau jį kone visą į maišiklį, užtat mažiau šliūkštelėjau apelsinų sulčių ir kiek daugiau granatų sirupo. Greičiausiai nebuvo labai skanu, tačiau tekilos tiek, kad Valteris ištuštino viską aliai paskutinio lašo. Be to, jis visuomet elgėsi su manim mandagiai, juo labiau kai kalba sukdavosi apie smulkmenas. Pasakiau jam, kad tai ypatingas mano receptas, taigi jis išgėrė vien iš mandagumo ir net pagyrė, jog buvę labai gardu.

– Mažut, paaiškink man, kaip jie skrosdami aptiko tuos vaistus. Niekaip neįsivaizduoju, kad kam nors gali užtekti proto ir tiriant skrandžio turinį ieškoti nepavojingų lašų nuo kraujospūdžio.

Patricija linktelėjo galvą.

– Ir aš šito nesitikėjau. Ir nė nesitikėjau skrodimo, Bodo. Juk pagaliau kam reikia skrodimo, jeigu žmogus miršta nuo širdies smūgio, argi ne taip? Pamaniau, kad bus puiki žmogžudystė – tokia, apie kurią niekas niekada nesužinos. Juk net nenutuokiau, kad Valteris gaudavo grasinamų laiškų. Todėl Lila ir pareikalavo skrodimo. Ir tada, galimas daiktas, kaip įprasta, patikrino, ar toks ligonis kaip Valteris per klaidą nenusinuodijęs vaistais. Juk taip gali nutikti. Ir iš tikrųjų pakankamai dažnai nutinka.

– O tada, aišku, – pritarė Bodo, – ieškoma vaistų nuo kraujospūdžio – arba digitalio.

– Digitalis man pernelyg klasikiniai vaistai, – nusišypsojo Patricija.

– Ir būtų nieko neišėję.

– Šit kaip? – kilstelėjo antakius Patricija. – Ką tu sakai. – Ji išsišiepė. – Ir aš tą žinau. Be to, vaistinėlėje mes net jo neturim. Tie vaistai žmonėms, kurių širdis silpna. O juk gydytojas tvirtina, kad mama dūsta tik todėl, jog pernelyg stora, o ne dėl širdies, kaip mano ji pati.

– Jeigu jai būtų širdies nepakankamumas, tai velniškai pakenktų lašai nuo kraujospūdžio, – pasakė Bodo.

– Na, mes to nežinom, – tarė Patricija. – Ji negeria šių vaistų. Štai ir problema – mama jų negeria, o buteliukas atkimštas. Policija žino, kad namie turim šių vaistų, tačiau aš pasakiau, kad mama jų negeria ir kad visus juos pasenusius išmetu.

– O dabar tau reikia atsikratyti buteliuko, kuriuo pasinaudojai ir kur dar liko truputis vaistų.

– Taip, tačiau dabar svarbiausia išmesti nitrobalionėlį, Bodo. Aš jau per vėlai susigriebiau. Seniai turėjau jį kur nors nudanginti. Būtinai. Kokia kvailystė, kad šitaip apsižioplinau.

– Ką gi, būtų galima tvirtinti, kad apsižioplinai per visą pilvą. – Bodo vėl nusiėmė akinius, pasitrynė viršunosį ir juos užsidėjo, nė nepasižiūrėjęs, ar stiklai švarūs. Dažniausiai būdavo nešvarūs.

Jis atsistojo ir susikryžiavo ant krūtinės rankas.

– O dangau, kodėl nė sykio *jai* neįlašinai tų vaistų į sriubą ir nepasižiūrėjai, kaip veikia? Niekas nebūtų nustebęs, jei staiga ji būtų nusprogusi. Gydytojas greičiausiai būtų pasakęs, kad buvusi pernelyg stora.

Patricija nutylėjo. Nieko nebūtų padariusi, kad atgautų laisvę. Jau seniai buvo atsisakiusi tokių mėginimų. Jai tai neberūpėjo.

Jautriais plonais abiejų rankų pirštais Bodo energingai barbeno į savo žastus, bet garsą sugėrė storas megztinis.

– Okei. Atiduosi balionėlį man, ir aš išnešiu jį iš namų – o Viešpatie, tu tik paklausyk, mudu kalbam lyg ištikti ūmaus

paranojos priepuolio. – Jis nuleido rankas žemyn ir pakraipė galvą: – Tikros nesąmonės. Žinoma, ir pati gali jį paprasčiausiai išmesti. Nors manau, kad aš geriau sugebėčiau. – Bodo vėl pritūpė priešais seserį. – Būk atsargi. Aš tau padėsiu. Mudu...

– Palauk, Bodo, – tarė Patricija. – Palauk. Leisk man pirmiau pačiai pabandyti.

– Ką pabandyti?

Patricija padėjo rankas jam ant pečių ir užsimerkė.

– Dar tebėra sena kaltė. Dvidešimties metų senumo kaltė. Ir ji neišpirkta, Bodo. Pradžia jau padaryta. Tačiau kaltė dar neišpirkta. Aš pabandysiu tuo pasirūpinti.

– Mažut, – įsakmiu balsu tarė Bodo. – Ar mes negalim kuo ramiausiai gyventi toliau ir pamiršti visą tą seną šlamštą?

– Mudu ir vėliau galėsim tai padaryti, – atsakė Patricija.

Pasiėmusi raktą iš naktinės spintelės stalčiaus Patricija išėjo į vilą. Gal Lila nė nežinojo, kad sesuo vis dar tebeturi raktą. Kai Bochkampai išvažiuodavo atostogų, tada vilą prižiūrėdavo Marta, iš bėdos ir Vilma. Tačiau sykį ekonomė paprašė Patriciją, kad keletą dienų palaistytų gėles, nes atostogų užsimanė ne tik ji pati, bet ir jos duktė. Ir Patricija, savaime suprantama, mielai sutiko. Žinoma, tada ji pasidirbdino viso raktų ryšulio kopijas. Mat buvo apdairios prigimties.

Dėl visa ko Patricija paskambino prie durų, ne atsargiai, o kuo smarkiau. Jokio atsako. Patricija pabandė pritaikyti įvairius raktus,vildamasi, kad per tą laiką Lilai nebuvo šovę minties pakeisti spyną. Dabar, kai ji išvijo Martą su Vilma, tokia mintis būtų buvusi visai suprantama.

Trečias raktas tiko, ir Patricija su palengvėjimu atsikvėpė. Ji perėjo per tamsų vestibiulį ir užlipo laiptais. Šviesos, kad susigaudytų, jai nereikėjo, nes puikiai pažinojo vilą iš savo apsilankymų.

17. 565

Dabar nebesvarbu, kur paliks Valterio vaistus. Apieškodami namą policininkai ras juos. O kadangi Lilos nėra, tai vaistai nepaklius jai į rankas. Lašų, sukėlusių širdies smūgį, vieta Lilos komodoje. Arba naktinėje spintelėje. Kad būtų paprasčiau, šalia jų Patricija padės ir Valterio nitrobalionėlį.

Patricija energingai perėjo per koridorių ir įjungė šviesą tik tada, kai jau stovėjo tuščiame miegamajame. Vaistų buteliuką ji išsiėmė iš palto kišenės ir tarp nosinės, bespalvio pieštuko lūpoms ir piniginės paieškojo nitrobalionėlio. Paskui pasilenkė prie stalčiaus.

– Ponia Barnsen? – staiga pašaukė kažkas. Tomačekas.

Patricija net nekrūptelėjo. Atsisuko į vonios kambario duris ir pamatė komisarą, kairėje rankoje laikydama buteliuką su vaistais nuo kraujospūdžio, kurie sukėlė Valteriui širdies smūgį, dešinėje – balionėlį, kuris gal būtų jį išgelbėjęs.

– Na, ir? – paklausė ji.

– Mes jus sučiupom, – atsakė komisaras. Iš tamsaus koridoriaus Patricijai įkandin į apšviestą miegamąjį atsekė Vilhelmis.

– Ne, – ramiai atkirto Patricija.

Tiek to. Menkniekis. Nepasisekė, bet dabar tai nebesvarbu.

– Aš tik norėjau, kad suimtumėt seserį. Manau, kad nunuodijo ji. O kadangi bijojau, jog niekaip jos nesuseksit, tai pasirūpinau šiais vaistais ir atnešiau čia prieš kratą.

Komisaras taip ryžtingai papurtė galvą, kad net suliulėjo žiurkėniški žandai.

– Įrodykit, kad jūsų sesuo nunuodijo savo vyrą. Kol kas tik kartojot, kad jį mylėjo, o kadangi pinigai vis tiek atiteko jai, tai nėra žmogžudystės motyvo. Mums tai atrodė geras argumentas.

– Ji dingo, – priminė Patricija komisarui. – Gal net pabėgo.

– Ne, nepabėgo, – atkirto komisaras. – Mes žinom, kur ji. Paskambinsim telefonu, ir ji atvažiuos. Kaip tik tai dabar ir daroma, taigi jūsų sesuo jau atskuba. Ponia Barnsen, mes paspendėm jums spąstus. Ir jūs įkliuvot.

– Nekask duobės kitam, pats įkrisi, – nusišypsojo Patricija. – Galit mane suimti ir gal net teisti. O paskui pasižiūrėti, kaip būsiu išteisinta.

– Išveskit ją, – metė per petį Tomačekas, tada pasirodė du uniformuoti policininkai ir sustojo Patricijai iš abiejų šalių.

Tomačekas ir Vilhelmis nužingsniavo paskui policininkus, vedančius Patriciją. Tuo tarpu vila jau buvo ryškiai apšviesta. Žemai, vestibiulyje, Tomačekas staiga atkišo jaunajam savo kolegai delną, ir atsidusęs Vilhelmis išsiėmė piniginę.

– Nesuprantu, kaip jūs sužinojot. – Jis padėjo Tomačekui ant delno penkiasdešimties markių banknotą.

– Aš nežinojau. – Komisaras įsikišo banknotą į švarko kišenę. – Tiesiog pataikiau kaip pirštu į akį. Pamaniau, kad vargu ar ji atsispirs pagundai pakišti seserį. Gal ji visą laiką tik ir troško sudoroti seserį. Gal tai jai net buvo svarbiau už pačią žmogžudystę. Nežinau, kaip Valteris Bochkampas įskaudino šią moterį. Gal niekaip, Vilhelmi. O tai mums didžiausia problema: žinom, kad nužudė ji, bet nežinom kodėl.

Jie išėjo į kiemą. Gatvės žibintai apšvietė patrulinį automobilį, kelis policininkus ir kaimynus.

– Ar gana įkalčių, kad ją apkaltintume? – tyliai paklausė Vilhelmis.

– Įkalčių tai gana. – Tomačekas pasikasė nosį ir giliai atsiduso: – Esam beveik tikri, kad ant vaistų tik jos pirštų atspaudai, o ne sesers. Tačiau ar to bus gana jai nuteisti...

– Jums reikėjo prisipažinimo, – užjautė komisarą Vilhelmis.

– Taip, – linktelėjo Tomačekas. – Ir man nepasisekė.

– Gal jį dar išgirsit, – paguodė Vilhelmis.

– Ačiū, kolega, – pasakė Tomačekas, – tačiau ir jūs žinot, kad nieko nebus. Ji neprisipažins. Aš apsirikau. Juk sakiau jums, kad kartais mes suklystam ir viską sugadinam. Gal kaip tik taip dabar atsitiko ir man. Maniau, kad ši moteris sveika psichiškai. Ir greičiausiai klydau. Ji sudirgusi, labai sudirgusi. Tačiau anaiptol ne silpna.

– Tikra psichopatė, – pareiškė Vilhelmis.

Tomačekas linktelėjo galvą.

– Gal ji prabils kalėjime. Suprantat, Vilhelmi, ji alkoholikė. Gal ims kalbėti, kai negaus alkoholio.

– Ar tai leistinas būdas? – paabejojo Vilhelmis.

Tomačekas šyptelėjo.

– Gana kalbų. – Jis gūžtelėjo apvaliais pečiais. – Padarėm viską, ką galėjom. Visa kita dabar jau laimės dalykas.

– Nebent rastume motyvą, – tarė Vilhelmis.

Tomačekas atsiduso.

– Taip, teisybė. Jeigu rastume motyvą, tai vargu ar ji išsisuktų. Bet ji neturi motyvo, Vilhelmi. *Ji neturi jokio motyvo.* Bent jau tokio, kurį būtų galima suprasti. Gal tik pavydėjo seseriai turtingo vyro. Gal meilinosi jam, o jis atstūmė – nežinau. Ir mes niekada nesužinosim.

Žiūrėdamas, kaip abu policininkai sodina Patriciją į patrulinį automobilį, jis atrodė senas ir pavargęs. Tuo tarpu atvažiavusi Lila išlipo iš automobilio. Nekreipdama dėmesio į Patriciją, nekreipdama dėmesio į Tomačeką su Vilhelmiu, praėjo pro juos į vilą, žvelgdama tokiomis akimis, lyg būtų skubėjusi į visiškai kitą, tik jai rūpimų reikalų pilną pasaulį.

– Nesijaudink, Patricija, – tarė Bodo. – Aš su tavim.

– Žinau, Bodo, – nusišypsojo ji. – Žinau. Ir nesijaudinu. Mudu susitvarkysim.

– Su kuo ji kalba? – tyliai paklausė Tomačekas. – Kas tas Bodo?

Lila staiga sustojo. Paskui iš lėto atsigręžė.

– Bodo? – paklausė apstulbusi.

– Ji paminėjo Bodo, – paaiškino Tomačekas.

Lila nudūrė akis į žemę.

– Bodo buvo mūsų brolis, – pasakė tyliai. – Bodo... Jis seniai miręs.

Tomačekas atsigręžė ir įsispoksojo į ją, iš nuostabos nejučia prasižiojęs. Lila Bochkamp stovėjo prie savo poniškos vilos laiptelių, elegantiška dama su juodu švarku ir kelnėmis, dėl aukštakulnių batelių įspūdingo ūgio. O jos veidas atrodė taip, lyg būtų mintimis nuklydusi toli toli.

– Nelaimingas atsitikimas? – paklausė Tomačekas, nes Lila tylėjo.

Ji pažvelgė į komisarą, tačiau jos žvilgsnis tik labai lėtai grįžo atgal iš tolių, kur buvo nukeliavusios mintys. Pagaliau ji pasižiūrėjo į komisarą, lyg ką tik pabudusi.

– Prašau? – paklausė tyliai, o jos paprastai kimus įsakmus balsas nuskambėjo stebėtinai švelniai.

– Kaip mirė jūsų brolis? – vėl paklausė Tomačekas.

Lilos veidą tarytum šešėlis aptemdė pasibjaurėjimas ir siaubas. Ryškiai dažytos lūpos skausmingai persikreipė. Ji giliai įkvėpė ir galop paaiškino:

– Per gaisrą. Tada, kai dar gyvenom Jeveryje. Žinot, šiaurės Vokietijoje. Mes išvažiavom iš ten po gaisro. Kai tai nutiko, Bodo buvo devyniolika. Prieš pat baigiamuosius egzaminus. Motina padėjo ant viryklės keptuvę ir išlėkė iš namo, nes pro langą pamatė, kad aš...

Akimirką Tomačekui regėjosi, kad Lila pravirks. Keista išraiška iškreipė jai veidą, išraiška, kokią Tomačekas matydavo dažnai. Ne Lilos veide, bet daugybės kitų žmonių. Kaltė. Sąžinės graužimas. Staiga jis atspėjo, kokia šitos istorijos pabaiga.

– Berniukas iš paralelinės klasės parlydėjo mane iš mokyklos. Mudu stovėjom prie vartelių, ir... na taip. – Ji nepatenkinta papurtė galvą. – Jis apkabino mane. Tai pamačiusi motina pametė galvą. Išlėkė į gatvę lyg furija. Kai pamačiau ją tokią įniršusią, ko nepabėgau. Juk žinojau, kad ji nepakenčia tokio elgesio, dėl kaimynų. Ji visada bijojo, kad kaimynai ims apie mane liežuvauti. – Nežinia kodėl Lila pridūrė: – Žinot, ji labai anksti ištekėjo.

Ji giliai atsiduso.

– Ką gi... vargšą berniuką ji išplūdo dievaižin kokiais keiksmais. Rėkė ir niekaip negalėjo liautis. Man trenkė per ausį. O aš baisiausiai susigėdau. Pasijutau kaip... – Kai norėjo pasakoti toliau, užsikirto. Įkvėpusi oro Lila pasakė tai, ką ir tikėjosi išgirsti komisaras: – Tuo tarpu ant viryklės keptuvėje užsidegė riebalai.

Tomačekas nejučia nurijo seilę, kaip ir Lila. Jis pagalvojo, ar Lila buvo įsimylėjusi. Gal vėliau ji nė akies krašteliu nebepasižiūrėjo į tą berniuką.

Lila Bochkamp suraukė kaktą ir liūdnai palingavo galvą.

– Patricija pamėgino riebalus užgesinti vandeniu. Žinoma, tai neįmanoma, bet iš kur ji galėjo žinoti. Tada irgi nebūčiau galėjusi žinoti, būčiau padariusi tą patį. Kai dega, ant liepsnos pili vandenį, tai refleksas, instinktas, normalus elgesys.

Jos žodžiai nuskambėjo kaip gynimas. Tik nelabai įtikinamas. Lila pati tai pajuto. Prikando lūpą ir toliau jau kalbėjo piktai, bet kur kas atviriau:

– Kad ir kaip ten būtų buvę, nieko blogiau ji nebūtų galėjusi sugalvoti. Degantys riebalai ištiško į visas puses. Užsiliepsnojo užuolaidos, senas plaušų takelis, staltiesė ir dar dievaižin kas. O kur dar skersvėjis, įsisukęs pro atlapotas duris... – Ji vėl užsikirto, lyg prisiminusi nepakeliamą vaizdą. Valandėlę užsimerkė, o paskui pasakojo toliau: – Patri-

cija tik stovėjo, susiėmusi galvą rankomis, ir šaukė. Iš lauko buvo matyti, bet nieko nesigirdėjo. Juk žinot, kaip per gaisrą ūžia liepsnos? Aš negirdėjau nieko, tik liepsnų siautulį. – Ji gūžtelėjo pečiais. – Na, bent tiek prisimenu. Gal mane buvo ištikęs šokas.

Komisaras linktelėjo galvą.

– O jūsų brolis, – priminė jis tyliai.

Kaltė. Tomačekas mieliausiai būtų nusigręžęs, kad nematytų Lilos veido išraiškos. Kokia skaudaus intymumo valandėlė, kai kietaširdė aukštuomenės dama visiškai nusiima kaukę ir pasirodo veidas, tikriausiai labai retai atidengiamas kitiems žmonėms.

– Jis norėjo ją išgelbėti, – tyliai tarė Lila ir staiga visa susigūžė, lyg našta, slegianti ją jau daug metų, būtų pasidariusi pernelyg sunki. Ji nuleido galvą, balsas pasidarė toks tylus, kad vos galėjai suprasti žodžius. Tomačekas žengtelėjo arčiau, ir lyg pakerėtas, be žado Vilhelmis pasekė komisaro pavyzdžiu.

Lila vėl giliai įkvėpė oro, tarytum sukūkčiojo.

– Jis buvo vyriausias. Jautėsi atsakingas už mus, o Patriciją ypač mylėjo. Praktiškai ją užaugino. Jis ką tik grįžo iš gimnazijos, vienintelis iš mūsų galėjo ją lankyti. Pažvelgė į degantį namą, į mus ir paklausė: „Kur Patricija?“, ir... – Staiga ji ėmė drebėti. Pajutusi drebulį abi rankas suglaudė delnais priešais krūtinę ir pabandė susivaldyti. Ir vis dėlto pasakojo toliau, lyg jai būtų privalu atlikti šią pareigą: – Ir aš parodžiau pirštu į namą.

Akies krašteliu Tomačekas pamatė, kaip linktelėjo Vilhelmis, lyg regėdamas tą vaizdą ir tik dabar supratęs, kodėl Lila Bochkamp grumiasi su kalte, kurios niekas negali jai atleisti. Skausmas klaikiai iškreipė jai veidą, atrodė, kad ji kraupiai šypsosi.

– Ir tada jis paprasčiausiai šoko į namą.

Valandėlę slūgsojo tyla. Lila abiem rankom užsidengė veidą. Kai jas atitraukė, atrodė apsiraminusi. Ji gūžtelėjo pečiais.

– Ir staiga sprogimas... – Jos balsą užgožė didžiulis nuotolis tarp anos dienos ir šio vakaro. Paskui Lila užsimerkė, o tada vėl tarytum pažvelgė į tikrovę: – Patricija liko gyva, Bodo – ne. Manau, motina to jai niekuomet nedovanojo, – pridūrė ji susimąsčiusi.

Taip, galvojo Tomačekas, žinoma, galima pažiūrėti ir taip. Vilhelmis linktelėjo. Tai štai kas buvo Patricija savo šeimai: vaikas, per kurio kvailumą ir negrabumą žuvo vyriausias sūnus?

Tomačekas nemanė, kad Patricijai viskas atrodo taip. Ji tada pasielgė kaip sugebėdama geriau, pabandė apsaugoti namą nuo gaisro. Juk ne ji pamiršo ant ugnies keptuvę su riebalais. Ne ji iškrėtė tokį akibrokštą, kad motina įniršusi pamiršo viryklę ir kaip akis išdegusi puolė laukan. Staiga Tomačekas suvokė, ką kaltina Patricija dėl šios siaubingos nelaimės.

– O paskui visa šeima persikraustė čia, kad pamirštų nelaimę ir pradėtų naują gyvenimą. – Tomačekas buvo apie tai girdėjęs. Visi girdėję. Apie tai rašė laikraščiai. Ir netgi turėjo būti parašyta jo bylose.

– Taip, – kalbėjo toliau Lila. – Kai Patricijai sukako dvidešimt metų, ji išvažiavo iš namų. Metė mokslą ir grįžo atgal. Ne į Jeverį, o į Oldenburgą. Baigė gimnaziją ir ėmė studijuoti. – Ji nusišypsojo, tas šypsnys buvo skirtas ne policininkams ir net ne dabarčiai. – Žinot, to norėjo Bodo, jis norėjo ten studijuoti. Fiziką. Jis buvo nepaprastai gabus.

Tomačekas netikėdamas suraukė kaktą.

– Jūsų sesuo studijavo...

– Taip, ji studijavo fiziką. Na, bandė studijuoti. Gal net būtų baigusi studijas. Bet ėmė gerti. Daug gerti. Manau,

pradėjo tuoj po Bodo mirties. O tada jai tebuvo tik keturiolika. Žinot, aš vyresnė už seserį. – Ji paieškojo raktų. Tomačekas beveik nedrįso alsuoti. Vilhelmis jau kiek laiko net nesukrutėjo ir nebandė nuleisti akių.

Lila vėl atsigręžė. Buvo tokia išbalusi, kad truputį parausvinti skruostai išryškėjo lyg raudoni dažai ant klouno kaukės.

– Daug daug metų tai sapnavau, naktimis. – Ji pasakė tai aiškiu ir tvirtu balsu, tačiau atrodė taip, lyg šiąnakt vėl sapnuos košmarus ir gal apskritai niekuomet daugiau ramiai nebemiegos. – Sapnuoju, tarytum stoviu ir pirštu rodau į degantį namą. O mano brolis paprasčiausiai bėga į jį. Lyg mano lieptas.

Vilhelmis sunkiai nurijo seilę ir įtraukė oro. Tomačekas tai girdėjo ir paskubėjo paklausti pirmas:

– Ar sesuo tai žinojo?

– Ne, – atsakė Lila, – žinoma, ne. Iš kur būtų žinojusi, kas darėsi aplinkui. Ir ji niekada nepaklausė.

Staiga jos balsas nuskambėjo visiškai abejingai. Ko čia stebėtis, pamanė Tomačekas. Juk kalbam apie jos seserį. Jai nusispjaut, kas nutiks seseriai. Nė lašelio užuojautos.

– Šiaip ar taip, sužinojo labai neseniai. – Įsitikinusi, kad vilos durys nerakintos, Lila jas pastūmė. – Patricija neseniai labai pamėgo kokteilius, ir sykį užklupau ją geriančią virtuvėje pačioj dienos aky. Ji pasiūlė ir man. Na taip, kaip paprastai būna, mudvi gerokai išgėrėm. Tiek, kad staiga papasakojau jai. Apie gydymąsi, kodėl gydausi. Taip, išklojau jai, kad tada Bodo paklausė: „Kur Patricija?“ ir aš parodžiau pirštu į namą... Papasakojau jai. Ir tai, kodėl motina išlėkė iš namo, visiškai pamiršusi ant viryklės keptuvę. Viską jai išsipasakojau. Nelabai seniai. – Su raktų ryšulėliu rankoje Lila tebestovėjo tarpdury. Jai už nugaros šviesoje, kurios taip ir neišjungė policininkai, tviskėjo vestibiulis, švarus ir spindintis. – Ži-

not, – pasakė ji, – viską prisiminiau tik todėl, kad kokteilius mudvi gėrėm virtuvėje. Patricija juk visuomet virtuvėje, niekad nesėdi su motina svetainėje. Mane toks elgesys visuomet stebino. Ir pasakiau jai, jog man regis, kad ji niekuomet taip ir neišėjo iš virtuvės, suprantat? Iš degančios virtuvės. – Lila pakėlė akis, ir staiga jos žvilgsnyje sušvito nuovoka: – Ar jūs manot, jog ji dėl to taip pasielgė?

Vilhelmis paniekinamai sušnopavo ir kiek pasigręžė į šoną. Tomačekas nustebęs pasižiūrėjo į jį.

– Ė, na... – Komisaras užlipo laipteliais ir kartu su Lila Bochkamp įėjo į vestibiulį. Vilhelmis atsekė jiems pridurmui.

– Žinoma, dėl to, – nustebindamas komisarą išrėžė Vilhelmis,

Komisaras ramindamas padėjo ranką jaunajam kolegai ant peties.

– Paklausykit... žinoma, tai motyvas, taip... Manau, – pasitaisė jis, – galėjo būti motyvas, jeigu Patricija Barnsen būtų patikėjusi, kad jos sesuo kalta dėl brolio žūties. Tačiau matot, Vilhelmi, – juk ji netiki, kad brolis miręs! Net šnekučiuojasi su juo! Tai kur tada mūsų motyvas?

Vilhelmis nuleido akis, bet vis tiek maištingai papūtė lūpas. Lila ramiai pasižiūrėjo į jį.

– Žinot, Patricija jau ir anksčiau kalbėjosi su Bodo. Na, iškart po jo mirties. – Valandėlę jos veide atsispindėjo keista sutrikimo, liūdesio ir paniekos maišatis. – Pradėjo kaupti jam priklausiusius daiktus. Tokius, kokių niekam nereikėjo. Pavyzdžiui, senus mokyklinius vadovėlius, kuriuos saugo kaip relikvijas.

– Knygas ar sąsiuvinius? – paklausė Tomačekas. – Gal ji brangino brolio rašyseną.

– Knygas, – atsakė Lila. Tas klausimas tarytum sugrąžino ją į tikrovę, ir jai tarytum palengvėjo. Ji giliai atsidu-

so, lyg Diuseldorfo oras, pilnas virš Lohauzo išmetamų lėktuvų dujų, būtų jai padėjęs išstumti iš plaučių praeities gaisro tvaiką. Tik tada ji vėl pasinėrė į prisiminimus, tačiau jau elgėsi ramiau: – Bodo vadovėliai daugiausia buvo labai nušiurę ir prirašinėti puslapių pakraščiuose pastabų. Mums, mergaitėms, tai buvo draudžiama, tačiau Bodo kas kita. Nors mano motina bardavosi, ir dar kaip! Tačiau Bodo jos nepaisydavo. Jis apskritai niekada neklausydavo motinos kalbų.

Žinoma, protingas žmogus galėjo tai suprasti ir pats. Tomačekui panižo liežuvį ką nors lepteléti, bet jis tik paklausė:

– Ar pastebėjot, kada sesuo pradėjo šnekučiuotis su mirusiu broliu?

– Taip, aišku, – atrėžė Lila nekantriai ir nemandagiai, kaip paprastai. – Tą dieną, kai jai buvo pasakyta, kad jis mirė. Mano tėvas labai dėl to nerimavo, – pridūrė ji tyliau, – net nuvedė pas gydytoją. Ir jam Patricija pasakė, jog žinanti, kad brolis miręs, tačiau kalbėtis su juo lyg su gyvu jai paguoda ir palengvėjimas. – Lila gūžtelėjo pečiais ir atsišliejo į komodą, ant kurios stovėjo telefonas. – Tada ji ėmė saugotis, kad neišgirstume. Nebent atsitiktinai išgirsdavome. Jeigu ji pastebėdavo, jog kas nors mato ar klausosi, kaip ji šnekučiuojasi su Bodo, iškart liaudavosi. – Staiga Lila nusišypsojo. – Anksčiau, kai Patricija susimąsčiusi, lyg nutolusi nuo šio pasaulio sėdėdavo su mumis, tėvas vis paklausdavo: „Na, vėl kalbiesi su broliu?“ Patricija niekada nenuneigdavo ir atsakydavo: „Man patinka įsivaizduoti, kad jis dar gyvas“. Ji aiškiai parodydavo, jog puikiai žino, kad Bodo gyvas tik jos vaizduotėje.

Nežinia kodėl Tomačekas buvo tikras, kad Lila šypsosi iš tėvo, o ne iš jaunesnės sesers užgaidų.

– Tai ji nebuvo pamišusi, – tarė komisaras.

Lila ryžtingai papurtė galvą.

– Ne, tikrai ne, nieku gyvu. Dievaižin kodėl, bet ne ji vienintelė šitaip žiūri į mirtį. Esu mačiusi ir kitus panašiai elgiantis. Žinot, sykį mačiau savo motiną stovinčią prie mano tėvo nuotraukos svetainėje ir su juo besišnekučiuojančią. Nieko čia keista. Juk kai kas kalbasi su mirusiaisiais prie jų kapo. – Ji vyptelėjo. Jos veidas labai pabjaurėjo, o per skruostą nusirito ašara. Lila nekantriai ją nusišluostė.

– Taip elgiuosi aš, – pasakė kimiu balsu. – Atsistoju prie kapo ir kalbuosi su vyru. Žinot, aš jį labai mylėjau.

– Jūsų sesuo tai žinojo, – pasakė Vilhelmis. – Ji man sakė. Atėmė iš jūsų brangiausią žmogų, ponia Bochkamp. Nė neabejoju, jog dėl to, kad jūs tą patį padarėt jai.

– Tai kodėl jai šito neužteko? – su kartėliu paklausė Lila. – Kodėl dar bandė nužudyti ir mane? Užnuodyta kava, muilas ant laiptų, sugadinti stabdžiai – gal manot, jog apie tai nemąsčiau? Būtų turėjusi progą, kaskart – taip, ir su mersedesu, nežiūrėkit su tokia nuostaba. – Ji pasitraukė nuo komodos ir perėjo per vestibiulį. Aukšti kulniukai nemaloniai sukaukšėjo į marmurines grindis. – Žinau, nė vienas žmogus nepatikės, bet mano sesuo ne tik turi vairuotojos pažymėjimą, ji net nusimano apie automobilius. Anksčiau pati turėjo automobilį ir net pati remontuodavo. Ji buvo gabi technikai, kaip ir Bodo. Studijuodama ji buvo moterų sąjungoje ir visus klaikiai siutindavo paistalais apie moterų emancipaciją. Staiga užsimanė viską daryti pati. – Abiem rankom Lila persibraukė per veidą, lyg norėdama nusimesti nemalonią paniekos išraišką, prieš jos valią iškreipusią dailius bruožus. – Po teisybei, tai irgi buvo Bodo įtaka. Jis vis tvirtindavo, kad technika apskritai esanti be galo paprasta – nieko paprasčiau negali būti, nes ji sukurta, remiantis logika, ir viską galima atgaminti, jeigu mąstai logiškai. Gal jis ir neklydo. – Tačiau neatrodė, kad Lila tai įsivaizduoja. Tomačekas spėjo, kad per visą savo gyvenimą, iškilus techninėms

problemoms, Lila šaukdavosi vyrų pagalbos, nes techninės problemos dažniausiai susijusios su purvinais pirštais. – Šiaip ar taip, – kalbėjo toliau Lila, – Patricija išmoko daugybę dalykų, prie kurių moterys net nedrįsta kišti nagų. Kai sesuo pas ją apsigyveno, motinai nebereikėjo kviestis į namus jokio meistro. Patricija viską pasitaisydavo pati. Kur kas sudėtingesnius dalykus, ne vien pakeisdavo perdegusį saugiklį

Nekantriai numojusi ranka Lila žengė prie svetainės durų.

– Eikšekt pagaliau į vidų. – Ji atitraukė sekretero stalčiuką, pasirausė cigarečių, užsidegė vieną ir ėmė skubiai ją papsėti. Paskui sudribo ant kušetės ir akimirką užsimerkė. – Kodėl ji nepasitenkino nužudžiusi mano vyrą?

Tomačekas ketino atsakyti – nė nežinodamas ką, – bet Vilhelmis užbėgo jam už akių:

– Todėl, kad ji pati negyva.

Komisaras įsistebeilijo į kolegą, o Lila staiga atsimerkė, suraukė kaktą ir pasižiūrėjo į policininką lyg į pamišėlį. Pykdamas ant savęs, Vilhelmis papurtė galvą ir pabandė paaiškinti:

– Man nesvarbu, kodėl jai neužteko nužudyti jūsų vyrą ar kam ji apskritai žudė. Manau, kad svarbiausia sužinoti tai, kodėl tokia savarankiška moteris, kokią čia mums dabar pavaizdavot, ponia Bochkamp, gyva pasilaidojo savo motinos namuose.

– Tai kodėl? – susidomėjo Tomačekas.

– Manau, kad sužlugo jos bandymas gyventi be brolio. – pareiškė Vilhelmis. – Ji to nepajėgė ir todėl pasidavė.

– Gryni pliurpalai! – kandžiai šūktelėjo Lila. – Jei būtų laiku metusi gerti, būtų baigusi studijas. Patricija protinga. Beveik kaip Bodo, o jis, ak Dieve, buvo genijus. Po velnių, brolis žuvo ją gelbėdamas. Jai reikėjo atlikti tą prakeiktą pa-

reigą ir priimti šią... šią dovaną. Jos negalima... negalima paprasčiausiai numesti!

– Taip, – sutiko Vilhelmis, kiek sutrikęs. – Teisybė. Tačiau reikalavimai pernelyg griežti. Juk prisiminkit, kad jai niekas nepadėjo. O gal kas pabandė įtikinti ją, kad nesijaustų tokia kalta? Juk pati sakėt, kad net motina jai neatleido už tai, jog brolis žuvo, bandydamas ją išgelbėti. Tai kaip ji galėjo pati atleisti sau? – Jis įsispitrėjo tiesiai Lilai į veidą, ir šįkart Lila nuleido akis.

– Manau, – kalbėjo toliau Vilhelmis, – ilgainiui jūsų sesuo vis giliau ir giliau paniro į svajonių pasaulį, atsisakydama tikrovės. Manau, kad ji puikiai skyrė šiuos abu pasaulius. Tačiau pamažiukais taip įsitraukė į vaizduotę, kad galų gale jai pasidarė nebesvarbu, kas dedasi tikrovėje.

– Kol ponia Bochkamp papasakojo seseriai tai, ką Patricija palaikė prisipažinimu, jog ji kalta dėl brolio žūties? – paklausė komisaras. – Manot, jog tada tikrovė iškilo jai prieš akis visu ryškumu ir Patricija griebėsi veiksmų?

Vilhelmis linktelėjo galvą.

– O Dieve! – Su pasibjaurėjimu Lila užgesino peleninėje nebaigtą rūkyti cigaretę.

Jos nepaisydamasTomačekas žiūrėjo į jaunąjį savo kolegą.

– Regis, jūs supratot, ką jautė ta moteris. Vilhelmi, panašu, kad jums gaila Patricijos Barnsen.

Frankas Vilhelmis nudelbė akis. Nuo tankių ilgų blakstienų ant lygios skruostų odos nugulė ilgi šešėliai.

– Manau, kad tuo ir pasibaigė mano tarnybos laikas, – pasakė Patricija, kai patrulinis automobilis važiavo policijos prezidiumo link. Akmens pilkumo vakariame vasario danguje švietė televizijos bokšto žiburiai, lyg priklausą tolimam svetimam pasauliui.

Bodo kilstelėjo aukštyn siaurus rudokus antakius.

– Ne visai, sesut, dar ne visai. Tik šeimininkas pasikeitė. Na taip, kelerius metelius gausi. O kaip valstybės tarnautoja... – Bodo jai pamerkė. – Ką gi, bent valgio nebevirsi pati. O gal vietoj džinsų ir pilkų marškinėlių būsi aprengta dailiu švarkeliu ir kelnėmis juodais ir geltonais dryžiais. Ar nūdieniuose kalėjimuose nebe tokios spalvos drabužiai?

Patricija nusijuokė:

– Juk mes ne Laukiniuose vakaruose. Pernelyg prisiskaitei komiksų. Man rodos, kad mėlynos spalvos. Bjaurūs mėlyni chalatai. Tačiau nesu tikra.

– Kur kas didesnė galimybė, kad jie tau parinks baltą chalatą, – patogiai susidėjo rankas ant krūtinės Bodo. – Marta turbūt pasirūpins mopsu?

– Aišku, ir klaikiai jį išlepins. Kai vėl jį pamatysim, Meilutis atrodys kaip per kietai prikimšta sofos pagalvėlė. Nesijaudink. Jis patogiai prasėdės visą laiką, kaip ir mudu.

Bodo pamėgino susikryžiuoti ilgas kojas, tačiau patrulinio automobilio gale nepakako vietos.

– Paklausyk, o gal, užuot ramiai sėdėję, galėtume pabandyti ką nors įdomesnio. Kaip komiksuose. Ką manai?

– Mano ausys gaudo kiekvieną pasiūlymą, – nusišaipė Patricija. Kai motina, bausdama už kažkokį nusižengimą, užrakino Bodo kambaryje, jis iššoko pro langą. Jis niekada nesileido užrakinamas.

Gal nesileisti ir jai?

Carels, Maeve
Ca 211 Dukrelė: romanas/Maeve Carels; iš vokiečių kalbos vertė Laima Bareišienė. – Vilnius: Alma littera, 2000. – 272 p. – (Sfinksas)

ISBN 9986-02-799-3

Detektyvinis vokiečių rašytojos romanas, be šio žanro kūriniams būdingų siužeto vingrybių, patraukiantis skaitytojo dėmesį glaustai ir taikliai nupieštais veikėjų charakteriais.

UDK 830-3

Maeve Carels

Dukrelė

Romanas

Iš vokiečių kalbos vertė
Laima Bareišienė

Dailininkas Jokūbas Jacovskis
Korektorė Bronė Brazauskaitė
Techninė redaktorė Birutė Tolvaišienė
Kompiuteriu maketavo Zita Pikturnienė

SL 412. Užsakymas 565
Išleido leidykla „Alma littera“, Šermukšnių g. 3, 2600 Vilnius
Puslapis internete: http://www.almali.lt
Spausdino AB spaustuvė „Spindulys“, Gedimino g. 10, 3000 Kaunas

SFINKSAS

Netekėjusi, nepernelyg jauna, be jokios specialybės Patricija Barnsen labiausiai tinka prižiūrėti senai, įnoringai motinai. Mat turtingai nutekėjusi sesuo gali gyventi kur kas įdomiau, nei kasdien nuolaidžiauti nesugyvenamai motinai. Už menkus svainio pamestus kišenpinigius Patricija atsisako kitokio gyvenimo ir uoliai šeimininkauja motinos namuose, vis labiau užsidarydama nuo pasaulio savo kiaute. Vienintelis jos bičiulis ir sąjungininkas – karštai mylimas dvidešimtmetis brolis Bodo. Ir staiga tą Pelenės kasdienybę, taip nekenčiamą Patricijos, sutrikdo netikėta svainio mirtis. Kai policijos komisaras ima maišyti kortas, paaiškėja, jog šeimynykščiai pasidalino ne vaidmenis, o makulatūrą…

ISBN 9986-02-799-3

